

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

VYBRANÉ ASPEKTY PROBLEMATIKY ZÁKONA O POŽÁRNÍ OCHRANĚ
Disertační práce

Filip Dostál

Kladno, srpen 2024

Doktorský studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Civilní nouzová připravenost

Školitel: doc. PhDr. Ing. Marek Loužek, Ph.D.

Prohlášení

prohlašuji, že jsem disertační práci s názvem „**Vybrané aspekty problematiky zákona o požární ochraně**“ vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 27. srpna 2024

.....
Mgr. et Mgr. Bc. Filip Dostál, MPA

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat svému školiteli doc. PhDr. Ing. Markovi Loužkovi, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a cenné rady při zpracování disertační práce.

Další významný dík si zaslouží doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D., DSc. a prof. RNDr. Pavel Danihelka, CSc. a jeho projektový tým za nesmírně přínosnou spolupráci na vědecko-výzkumném projektu.

Zároveň velké poděkování patří mé manželce Kláře Dostálové a mým dcerám za jejich podporu a inspiraci.

Abstrakt

Disertační práce přijímá výzvu na nalezení cesty ke zpracování tématu vybrané aspekty problematiky zákona o požární ochraně, které umožňuje širokou paletu uchopení problematiky. Cílem práce je prezentace možných alternativ či přístupů ke zpracování tématu. Disertační práce se dělí na dvě rozdílné části, které jsou doprovázeny metodologickým a elementárně komparačním blokem.

První prezentovaná forma je ukázkou klasického pojetí práce se zákonným textem v rámci aplikované právní vědy za užití zaužívaných právních metod a výkladových postupů. Jedná se o tradiční zpracování tématu vybraných aspektů problematiky zákona o požární ochraně formou komentáře. Autor pro komentářové zpracování volí témata systematicky implementovaná do první části zákonného textu, přičemž složitou právní materii zpracovává cíleně na hranici mezi odborným doktrinárním pojetím a zpracováním únosným i pro informovanou laickou veřejnost. Právě takový přístup je dle názoru autora ideální formou zpracování tradičního právního textu, kterým bezesporu komentář k zákonu je. Je pochopitelné, že zámyslu na zpracování komentáře k zákonu o požární ochraně předcházela komplexní literární rešerše s kruciólním zjištěním, že právo požární ochrany dlouhodobě postrádá komentář k zákonu č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, což je u poměrně věkovitého předpisu s podivem.

Druhá část disertační práce cílí na jinou formu zpracování, v dnešní době rovněž již klasické projektové pojetí a uchopení konkrétního fenoménu práva požární ochrany v rámci výzkumného úkolu renomovaného vědeckého ústavu. Jedná se o přístup cestou řešení výzkumného úkolu Výzkumného ústavu bezpečnosti práce v.v.i. ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy¹. Autor disertační práce společně s doc. JUDr. Martinem Štefkem, Ph.D., DSc. zpracoval výzkumné výstupy právního charakteru; zejména rešerši relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO² a praktickou metodiku vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů³.

Klíčová slova

Požární ochrana, zákon o požární ochraně, povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob, sbor dobrovolných hasičů, odškodňování úrazů

¹ Výzkumný úkol č. 04-S4-2021-VUBPBOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů, řešený Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i. jako hlavním řešitelem a Právnickou fakultou Univerzity Karlovy jako spoluřešitelem pod vedením prof. RNDr. Pavla Danihelky, CSc.

² ŠTEFKO, M. a F. DOSTÁL. Rešerše relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO. BOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů. Praha: VÚBP, 2021.

³ ŠTEFKO, M. a DOSTÁL, F. et al.: Metodika vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů. 1. vydání, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021, ISBN: 978-80-87676-49-3.

Abstract

The dissertation accepts the challenge of finding a way to treat the topic of selected aspects of the Fire Protection Act that allows for a wide variety of grasps of the issues. The aim of the thesis is to present possible alternatives or approaches to the treatment of the topic. The dissertation is divided into two different parts, which are accompanied by a methodological and elementary comparative block.

The first form presented is an example of the classical concept of working with a statutory text within the framework of applied legal science using established legal methods and interpretive procedures. It is a traditional treatment of the topic of selected aspects of the Fire Protection Act in the form of a commentary. The author chooses the topics systematically implemented in the first part of the legal text for the commentary treatment, while the complex legal matter is treated purposefully on the borderline between the expert doctrinal concept and the treatment acceptable also for the informed lay public. In the author's opinion, such an approach is the ideal form of processing a traditional legal text, which is undoubtedly the commentary to the law. It is understandable that the intention to prepare a commentary on the Fire Protection Act was preceded by a comprehensive literature search, with the crucial finding that fire protection law has long lacked a commentary on Act No. 133/1985 Coll., on Fire Protection, as amended, which is surprising for a relatively old regulation.

The second part of the dissertation aims at a different form of processing, nowadays also a classical project concept and grasping a specific phenomenon of fire protection law within the framework of a research task of a renowned scientific institute. It is an approach to the research task of the Research Institute of Occupational Safety in cooperation with the Faculty of Law of Charles University. The author of the dissertation together with doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D., DSc. prepared research outputs of a legal nature; in particular, a search of relevant legal regulations for the case of injury to health of members of JSDHO and a practical methodology of education on compensation of members of units of volunteer fire brigades.

Keywords

Fire Protection, Law on Fire Protection, Obligations of legal entities and enterprising natural persons, Voluntary Fireman Service, Compensation of injuries

OBSAH

I. PRVNÍ ČÁST – ÚVOD A CÍLE PRÁCE

II. DRUHÁ ČÁST - KOMENTÁŘ K ÚVODNÍ ČÁSTI ZÁKONA

- 1. HISTORIE, BEZPEČNOSTNÍ SYSTEMATIKA & PRÁVNÍ ZÁKLAD**
 - 1.1. EXKURZ DO HISTORIE POŽÁRNÍ OCHRANY A HASIČSKÉHO PRÁVA
 - 1.2. POSTAVENÍ POŽÁRNÍ OCHRANY VBEZPEČNOSTNÍM SYSTÉMU
 - 1.3. ZÁKLADY PRÁVA POŽÁRNÍ OCHRANY
- 2. VÝZNAMNÉ A AKTUÁLNÍ NOVELY A SYSTEMATIKA ZÁKONA**
 - 2.1. VÝZNAMNÉ NOVELIZACE A REFLEXE AKTUÁLNÍCH PROBLÉMŮ
 - 2.2. VRBĚTICKÁ NOVELA
 - 2.3. NOVELA V SOUVISLOSTI S REFORMOU STAVEBNÍHO PRÁVA
 - 2.4. VEJPRTSKÁ NOVELA
 - 2.5. HŘENSKÁ NOVELA
- 3. SYSTEMATIKA**
- 4. ČLENĚNÍ PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLE POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ**
 - 4.1. OBECNÉ ZÁSADY PRO ZAČLENĚNÍ PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLE POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ
 - 4.1.1. Princip začleňování podle míry požárního nebezpečí provozované činnosti
 - 4.1.2. Princip „samozačlenění“
 - 4.1.3. Princip – nositelem povinností je provozovatel činnosti
 - 4.1.4. Zásada objektivní odpovědnosti za správní delikty a nepřenositelnosti odpovědnosti odkazem na smluvní ujednání
 - 4.1.5. Zásada priority vyšší kategorie
 - 4.2. ČLENĚNÍ PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLE POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ
 - 4.3. ZPŮSOB URČOVÁNÍ ČINNOSTÍ SE ZVÝŠENÝM A S VYSOKÝM POŽÁRNÍM NEBEZPEČÍM
 - 4.4. VYSVĚTLENÍ UŽITÝCH POJMŮ A DEFINIC
- 5. POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH OSOB DLE ZÁKONA č. 133/1985 SB., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ**
 - 5.1. POVINNOSTI VŠECH PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH OSOB DLE ZÁKONA č. 133/1985 Sb., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ
 - 5.1.1. POVINNOSTI V OBLASTI POŽÁRNÍ TECHNIKY, VĚCNÝCH PROSTŘEDKŮ POŽÁRNÍ OCHRANY A POŽÁRNĚ BEZPEČNOSTNÍCH ZAŘÍZENÍ /včetně vyhrazených/
 - 5.1.1.1. Věcné prostředky požární ochrany
 - 5.1.1.2. Požárně bezpečnostních zařízení
 - 5.1.1.3. Hasicí přístroje
 - 5.1.1.4. Elektrická požární signalizace
 - 5.2. POVINNOSTI PŘI VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO HAŠENÍ POŽÁRŮ A PRO ZÁCHRANNÉ PRÁCE
 - 5.3. POVINNOST DODRŽOVAT TECHNICKÉ PODMÍNKY A NÁVODY
 - 5.4. POVINNOST OZNAČOVÁNÍ MÍST VE VZTAHU K POŽÁRNÍ OCHRANĚ
 - 5.5. POVINNOST PRAVIDELNÝCH ODBORNÝCH KONTROL
 - 5.6. POVINNOST UMOŽNIT VÝKON STÁTNÍHO POŽÁRNÍHO DOZORU PROVEDENÍ KONTROLY PLNĚNÍ POVINNOSTÍ NA ÚSEKU POŽÁRNÍ OCHRANY
 - 5.7. POVINNOSTI POSKYTNOUT VÝROBKY A VZORKY K PROVEDENÍ POŽÁRNĚ TECHNICKÉ EXPERTIZY
 - 5.8. POVINNOST BEZODKLADNĚ OHLAŠOVAT KAŽDÝ POŽÁR

- 5.9. ZÁKAZ VYPALOVÁNÍ POROSTŮ A POVINNOSTI PŘI SPALOVÁNÍ HOŘLAVÝCH LÁTEK NA VOLNÉM PROSTRANSTVÍ
6. *POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH OSOB PROVOZUJÍCÍCH ČINNOSTI SE ZVÝŠENÝM /A VYSOKÝM/ POŽÁRNÍM NEBEZPEČÍM DLE ZÁKONA Č. 133/1985 SB., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ*
 - 6.1. POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH FYZICKÝCH OSOB PROVOZUJÍCÍCH ČINNOSTI SE ZVÝŠENÝM A VYSOKÝM POŽÁRNÍM NEBEZPEČÍM ZÁKONA DLE § 6 O POŽÁRNÍ OCHRANĚ
 - 6.1.1. POVINNOST STANOVIT ORGANIZACI ZABEZPEČENÍ POŽÁRNÍ OCHRANY S OHLEDEM NA POŽÁRNÍ NEBEZPEČÍ PROVOZOVANÉ ČINNOST
 - 6.1.2. POVINNOST STANOVIT A DODRŽOVAT PODMÍNKY POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ, PŘÍPADNĚ TECHNOLOGICKÝCH POSTUPŮ A ZAŘÍZENÍ
 - 6.1.3. POVINNOST ZAJIŠŤOVAT ÚDRŽBU, KONTROLY A OPRAVY TECHNICKÝCH A TECHNOLOGICKÝCH ZAŘÍZENÍ ZPŮSOBEM A VE LHŮTÁCH STANOVENÝCH PODMÍNKAMI POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI NEBO VÝROBCEM ZAŘÍZENÍ
 - 6.1.4. POVINNOST STANOVIT Z HLEDISKA POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI POŽADAVKY NA ODBORNOU KVALIFIKACI OSOB POVĚŘENÝCH OBSLUHOU, KONTROLOU, ÚDRŽBOU A OPRAVAMI TECHNICKÝCH A TECHNOLOGICKÝCH ZAŘÍZENÍ, POKUD TO NENÍ STANOVENO ZVLÁŠTNÍMI PRÁVNÍMI PŘEDPISY, A ZABEZPEČIT PROVÁDĚNÍ PRACÍ, KTERÉ BY MOHLY VÉST KE VZNIKU POŽÁRU, POUZE OSOBAMI S PŘÍSLUŠNOU KVALIFIKACÍ
 - 6.1.5. POVINNOST MÍT K DISPOZICI POŽÁRNĚ TECHNICKÉ CHARAKTERISTIKY VYRÁBĚNÝCH, POUŽÍVANÝCH, ZPRACOVÁVANÝCH NEBO SKLADOVANÝCH LÁTEK A MATERIÁLŮ POTŘEBNÉ KE STANOVENÍ PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ K OCHRANĚ ŽIVOTA A ZDRAVÍ OSOB A MAJETKU
 - 6.2. DOKUMENTACE POŽÁRNÍ OCHRANY
 - 6.3. ŠKOLENÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA
 - 6.4. PREVENTIVNÍ POŽÁRNÍ HLÍDKY
7. DOKUMENTACE ZDOLÁVÁNÍ POŽÁRU
 - 7.1. NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA
 - 7.2. PROCESNÍ POSTUP
 - 7.3. SANKCE
 - 7.4. INTERNÍ POSTUP HASIČSKÝCH ZÁCHRANNÝCH SBORŮ KRAJŮ
8. POSOUZENÍ POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ
 - 8.1. Připomenutí systematiky členění povinností právnických a podnikajících fyzických osob
 - 8.1.1. Vymezení obsahu a zpracovatele posouzení požárního nebezpečí
 - 8.1.2. Činnosti s vysokým požárním nebezpečím
 - 8.1.3. Způsob posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím
 - 8.1.4. Odvození povinností právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti s vysokým požárním nebezpečím
 - 8.2. POSOUZENÍ POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ
 - 8.2.1. Vymezení obsahu a zpracovatele posouzení požárního nebezpečí
 - 8.2.2. Obecná pravidla pro vedení dokumentace a schvalování posouzení požárního nebezpečí
 - 8.2.3. PROCESNÍ POSTUP
 - 8.2.4. SANKCE
 - 8.2.5. Interní postup hasičských záchranných sborů krajů

III. TŘETÍ ČÁST - ODŠKODŇOVÁNÍ ÚRAZŮ ČLENŮ JSDHO

- 1. HISTORICKÝ VÝVOJ ROZHODNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODŠKODŇOVÁNÍ ÚRAZŮ ČLENŮ JSDHO**
 - 1.1. Obecný popis relevantní právní úpravy
 - 1.2. Kořeny právní úpravy odškodňování úrazů hasičstva
 - 1.3. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně - vývoj a novelizace § 80, § 81, § 92
 - 1.4. Vývoj právní úpravy odškodňování úrazů dle § 426 z. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku
 - 1.5. Vývoj právní úpravy odškodňování úrazů dle zákoníků práce
 - 1.6. NAŘÍZENÍ VLÁDY České socialistické republiky ze dne 13. května 1986 č. 34/1986 Sb., o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození na zdraví při plnění úkolů požární ochrany
- 2. FAKTOGRAFIE, DATA A STATISTIKA**
- 3. KOMPARACE SE SLOVENSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU**
 - 3.1. ZÁKON z 2. júla 2001 314/2001 Z. z., o ochrane pred požiarmi, ve znění pozdějších předpisů
 - 3.2. NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky z 10. decembra 2008, č. 590/2008 Z.z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 325/2002 Z.z. o poskytovaní darov a jednorázového mimoriadneho odškodnenia na úseku ochrany pred požiarmi v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 257/2007 Z.z.
 - 3.3. Zákon č. 37/2014 Z.Z., o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov, vo znení zákona č. 129/2015 Z.z.
- 4. KOMENTÁŘE**
 - 4.1. Komentáře k zákoníku práce
 - 4.2. Komentáře k zákonu o požární ochraně
- 5. DÍLČÍ SHRUTÍ**
- 6. ÚČEL ÚPRAVY**
- 7. URČENÍ ODPOVĚDNÉ OSOBY A PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY**
 - 7.1. Odškodnění podle zákona o požární ochraně
 - 7.2. Odpovědnost zaměstnavatele za újmu způsobenou zaměstnanci
- 8. ODŠKODNĚNÍ PODLE OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU**
 - 8.1. Odškodnění podle občanského zákoníku - dopravní nehoda
- 9. EXCES (VYBOČENÍ Z ULOŽENÝCH ÚKOLŮ)**
- 10. MIMOŘÁDNÉ ODŠKODNĚNÍ**
- 11. ALGORITMUS ŘEŠENÍ ÚRAZU**
- 12. PRAKTICKÉ RADY JAK POSTUPOVAT**
 - 12.1. Úraz hasiče v pracovněprávním vztahu
 - 12.2. Úraz hasiče bez pracovněprávního vztahu - postup dle zákona o požární ochraně
 - 12.3. Doporučený postup při uplatnění nároku u HZS kraje
 - 12.4. Příklad z praxe - člen JSDHO nedoložil platného lékařského posudku o zdravotní způsobilosti člena jednotky (kazuistika/modelová situace)
- 13. NÁROKY Z ÚRAZŮ**
 - 13.1. DRUHÝ NÁHRAD ZAMĚSTNANCE U NEMOCÍ Z POVOLÁNÍ A PRACOVNÍCH ÚRAZŮ, KTERÉ NESKONČILY SMRTÍ ZAMĚSTNANCE
 - 13.1.1. Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti
 - 13.1.2. Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti

- 13.1.3. Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění
- 13.1.4. Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění
- 13.1.5. Náhrada věcné škody
- 13.1.6. Jednorázová náhrada majetkové újmy při zvlášť závažném ublížení na zdraví zaměstnance
- 13.2. DRUHÝ NÁHRAD PŘI ÚMRTÍ ZAMĚSTNANCE
 - 13.2.1. Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem
 - 13.2.2. Náhrada nákladů na výživu pozůstalých
 - 13.2.3. Jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých
 - 13.2.4. Náhrada věcné škody
- 13.3. DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE K ÚRAZŮM A NEMOCEM Z POVOLÁNÍ DLE ZÁKONÍKU PRÁCE
- 13.4. ZPROŠTĚNÍ POVINNOSTI POSKYTNUTÍ NÁHRAD

IV. Metodologie disertační práce

- 1. Výkladové metody.
- 2. Systémové pojetí
- 3. Právní odvětví - „bezpečnostní právo“, „práva požární ochrany“

V. PRÁVNÍ ÚPRAVA POŽÁRNÍ OCHRANY VE VYBRANÝCH ZEMÍCH

- 1. Slovensko
- 2. Bělorusko
- 3. Litva
- 4. Polsko
- 5. Maďarsko
- 6. Ukrajina
- 7. Švýcarsko
- 8. Německo
- 9. Švédsko

VI. DISKUSE - ZÁVĚR

VII. LITERATURA

- 1. CITACE LITERATURY, PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, JUDIKÁTŮ A NOREM /dle pořadí v textu práce/
- 2. LITERATURA /soubor textů druhé a třetí části práce/
- 3. SEKUNDÁRNÍ LITERATURA
- 4. SEKUNDÁRNÍ WEBOVÉ ZDROJE
- 5. V TEXTU CITOVANÉ WEBOVÉ ZDROJE HZS ČR
- 6. JUDIKATURA /užitá v podpůrných materiálech/

I. ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Autor práce považuje za krucální respektovat notoriety a základní postuláty tvorby disertační práce; konkrétně disertační práce by měla být výsledkem řešení konkrétního vědeckého problému specifikovaného v cílech disertace; prokazuje schopnost doktoranda samostatně tvůrčím způsobem pracovat a musí obsahovat původní a autorem disertační práce publikované nebo k uveřejnění přijaté výsledky vědecké či výzkumné práce. Za disertační práci lze uznat i soubor publikací nebo přijatých rukopisů. Práce musí přinášet nové vědecké poznatky. Student musí prokázat, že je schopen výsledky své práce interpretovat, má odpovídající tvůrčí myšlení.

Výše je uvedeno několik axiomů, které předpříprava na tvorbu práce přinesla doktorandovi jako podkladovou základnu pro zásadní rozhodnutí o směřování práce a jejímu dalšímu zaměření. Dále lze s jistotou tvrdit, že rozprava nad písemnou studií byla ideální zdrojnicí doporučení, rad a podnětů zkušených akademiků. Autor si hluboce váží možnosti konfrontovat dosavadní zjištění se zkušenostmi odborných specialistů, přičemž respektující předmětná doporučení komise pokračoval v nastoleném směru tvorby disertační práce.

Ač se původní záměr zdál velmi úzce a spoře vymezený, objevily se již v počátku zásadní komplikace neslučitelné se záměrem zpracovat disertační práci v rozsahu, který doktorand původně zamýšlel. Je tedy vhodné stručně popsat koncepci práce, jak měla být pojata. Předně bylo cílem doplnit (dle názoru autora dlouhodobě absentující) komentář k zákonu o požární ochraně. Pokud by mělo být do konkrétních představ převedeno původní zacílení, mělo se jednat nejprve o vytvoření podrobného a úplného komentáře ke každému paragrafu předmětného zákona; jedná se cca o 80 paragrafů. Následně vytipování sporných a problematických oblastí, legislativních chyb, špatných formulací etc., se kterými by autor následně dále laboroval, a to ideálně po reflektování získaných názorů a podnětů odborné veřejnosti /právníků hasičských záchranných sborů krajů i generálního ředitelství, příslušníků vykonávajících státní požární dozor, stavební prevenci, zjišťování příčin požárů etc./, a to v rovině teoretické, ale zejména praktické. Dílčí metodika by zahrnovala elementární statistické vyhodnocení získaných kvantitativních údajů a evaluaci zjištěných dat. Dále by byly použity základní sociologické metody získávání dat a jejich zpracování; konkrétně řízený a strukturovaný dotazník, SWOT analýza, komparace (konstantní komparace), zúčastněné pozorování apod. Samostatně by pak vybrané problematické pasáže zákona byly detailněji podrobeny rozboru za užití metod právní vědy, jak je podrobněji nastíněno v kapitole zabývající se „právní metodologií“, která bude páteří částí práce obsahující zásadní výzkumné závěry. Jako nutné vidí autor vyvození závěrů doprovázených návrhem úpravy právního předpisu de lege ferenda. Tolik k zárodečným představám o pojetí práce na samotném počátku přípravných prací. Nesporným faktem utvrzeným v rámci rozpravy byla skutečnost, že původní juvenilní záměr přesahoval zejména svým rozsahem i pojetím disertační práci. Ve vazbě na přímé doporučení se tedy autor disertační práce zaměřil na vytipování vhodného segmentu zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, který zpracoval do podoby typického komentáře, tj. standardní formy doktrinálního výstupu v oblasti práva a právních věd. Prvním základním cílem bylo uchopení problému (zde povinností právnických osob na úseku požární ochrany dle citovaného zákona) a jeho komentářová interpretace srozumitelná odborné, ale i laické „informované“ veřejnosti. Výsledek je tak jak vědecky přínosný, tak prakticky aplikovatelný a uchopitelný.

Metodologie práce byla jednou z méně sporných a problematických oblastí. Ač metody právní vědy nejsou tak exaktní a výstupy jsou obtížněji kvantifikovatelné⁴, přinášejí rovněž poměrně jasné závěry. Práce s právním textem je bez jejich aplikace těžko představitelná. Problematická se může jevit atypická metodologie užitá v rámci disertační práce v prostředí Fakulty biomedicínského inženýrství a na exaktnosti vědeckých metod vystaveného Českého vysokého učení technického, nicméně právě určitý přesah a případná zvládnutá mezioborová fúze by mohla být přínosem. Vždyť i právo, teorie práva a metodologie práva jako celku tvoří základ některých oborů vyučovaných na výše jmenované fakultě. Lze jen vyjádřit naději, že stejný bude i závěr v rámci obhajoby (*communis opinio doctorum*). Obdobně bezproblémovou z hlediska aplikace lze shledat metodickou práci s doktrinárními texty a judikaturou, byť nesporným problémem je opravdu slabá literární základna studované oblasti, absence užitečné literatury zahraničních autorů (vyjma ojedinělého počínu slovenského autora Pavola Komára⁵).

V úvodu bude nezbytné zmínit historický vývoj požární ochrany, zafixování zákona o požární ochraně do systému práva a jeho vymezení v rámci právního řádu České republiky. Jedná se o veřejnoprávní předpis vymezený v oblasti správního práva. Patrný je rovněž přesah do ústavně-právní materie /vstup na pozemky, vstup do obydlí apod./⁶. Právní předpis obsahuje rovněž přesahové oblasti, kdy např. úprava náhrady škody je řešena správním procesem, avšak výstup má civilněprávní povahu se všemi vazbami⁷. Taková úprava z hlediska aplikační praxe generuje četné problémy a představuje jednoznačně jednu z oblastí, kde zákon o požární ochraně potřebuje citelně revidovat.

Zásadní pro systematické vymezení je vztažení té které oblasti úpravy obsažené v zákonu o požární ochraně do příslušného ranku práva veřejného či soukromého, což musí nutně doprovázet volba adekvátní právní regulace. Přesněji volba veřejnoprávní metody právní regulace vs. metody soukromoprávní regulace, které se od sebe poměrně zásadně odlišují⁸. Pro rozlišení soukromoprávních (občanskoprávních) vztahů od veřejnoprávních vztahů je rozhodující především posouzení vzájemného postavení jejich subjektů, jak vyplývá z příslušných ustanovení právní normy, která na tyto vztahy dopadá.⁹

Ústavní soud se ve své judikatuře konstantně přiklání k tzv. mocenské teorii. Již Ústavní soud ČSFR konstatoval, že „veřejnou mocí je taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať už přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech orgán veřejné moci rozhoduje, se nenachází v rovnoprávním postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí na vůli subjektu. Veřejnou moc vykonává stát především prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní a za určitých podmínek ji může vykonávat i prostřednictvím dalších subjektů. Kritériem pro určení, zda jiný subjekt jedná jako orgán veřejné moci, je skutečnost, zda konkrétní subjekt rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob a tato rozhodnutí jsou státní mocí vynutitelná, zda tedy může stát do těchto

⁴ Cf. MALANÍK, M.: *Empirický výzkum metodologie interpretace práva*. Disertační práce. Brno, 2018. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce: doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D. str. 14 a násl.

⁵ KOMÁR, P.: *Zákon o ochraně před požiari - komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. s. 336. ISBN 978-80-8168-411-1.

⁶ Podrobněji viz MATES., P.: *Oprávnění hasičů při zásazích*. 1. vydání. Ostrava: SPBI, 2008. s. 20. ISBN: 978-80-7385-032-6.

⁷ Cf. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 15 A 45/2014 - 38. „Rozhodnutí hasičského záchranného sboru kraje o nároku na náhradu škody podle § 84 odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, je rozhodnutím správního orgánu v soukromoprávní věci. K přezkoumání rozhodnutí o odvolání v dané věci je příslušný soud rozhodující v občanském soudním řízení podle části páté občanského soudního řádu“.

⁸ Za právo veřejné považuje ÚS tu oblast práva, v níž jsou vztahy založené na nerovnosti zúčastněných subjektů, k soukromému právu patří vztahy založené na rovnosti. Veřejná moc je taková, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať už přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech a povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí orgánu není dán na vůli subjektu. Hranice veřejné moci končí tam, kde začíná moc soukromá.

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 1211/2001, ze dne 24. 4. 2002

práv a povinností zasahovat“. Ústavní soud České republiky na takové pojetí veřejné moci ve své judikatuře (cf. např. II. ÚS 75/93 a další) výslovně navázal. Ústavní soud tak konkludoval - ve smyslu předchozí judikatury - že veřejná moc je taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, přičemž subjekt, o jehož právech a povinnostech orgán veřejné moci rozhoduje, není v rovném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí na vůli tohoto subjektu nezávisí.¹⁰

Jako metoda veřejnoprávní regulace je uznáván vztah nadřízenosti a podřízenosti ve veřejnoprávních vztazích, v jejichž rámci je jedna strana veřejnoprávního vztahu – zpravidla státní orgán – oprávněna autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech strany druhé – fyzické či právnické osoby. Tomu odpovídajícím základním právním nástrojem realizace veřejnoprávní metody je forma jednostranného rozhodnutí. Veřejnoprávní metoda právní regulace se vyznačuje používáním zejména kogentních právních norem, nerovným postavením právních subjektů a uplatněním zásady oficiality a legality. Naopak soukromoprávní metoda regulace zahrnuje ty právní vztahy, jejichž účastníci jsou ve vzájemně rovném postavení. Vzhledem k až antagonistickému vymezení soukromého a veřejného práva je pak pokus o funkční křížení v rámci jednoho zákona počínem s vysokou mírou pravděpodobnosti odsouzeným k nefunkčnosti či problematické aplikovatelnosti. Dílčím cílem disertační práce by mělo být pojmenování problematických oblastí a volba moderní úpravy s jasným vymezením metody právní regulace, a to ideálně návrhem úpravy *de lege ferenda*.

Jako formální zpracování a ideální řešení zvolil v prvním bloku disertace autor disertační práce zcelení publikovaných a k uveřejnění v odborném časopise přijatých výsledků vědecké práce ve formě článků. Články byly v průběhu studia publikovány v odborném časopise Bezpečnost a hygiena práce, který se věnuje se nejčastějším problémům z oblasti BOZP, pracovní lékařských služeb, inspekce práce, pracovního práva a technických norem. Kromě ryze odborných statí jsou na stránkách rozebírány i velmi praktické otázky: úrazy, které se staly, včetně citace porušených nařízení atp. Časopis vydává erudované nakladatelství právní literatury Wolters Kluwer ČR, a.s., které zároveň provozuje právní informační systém ASPI, který patří mezi špičky českého trhu. Články se tak v rámci systému ASPI staly jeho nedílnou součástí a lze je vyhledat při práci s citovaným klíčovým zákonem č. 133/1985 Sb.

Splněním prvního cíle práce je tak část druhá navazující část práce „KOMENTÁŘ K ÚVODNÍ ČÁSTI ZÁKONA“, který se stručně dotkne historie požární ochrany, vývoje klíčového zákona a jeho zásadních novel či systematiky. Následuje popis členění činností do kategorií dle požárního nebezpečí a návazně detailně rozebere povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, a to jak základních povinností, tak speciálních pro subjekty provozující činnosti se zvýšeným či vysokým požárním nebezpečím; blok uceluje popis problematiky posouzení požárního nebezpečí a poměrně nové úpravy dokumentace zdolávání požáru.

Definitivně se pro zařazení třetí části textu disertační práce „Odškodňování úrazů členů JSDHO“ autor rozhodl na základě doporučení odborníků při katederním semináři k disertační práci. Téma „Vybrané aspekty problematiky zákona o požární ochraně“ lze uchopit nejen komentářově, ale i jinou vědecko-výzkumnou metodou – formou zpracování vědecko-výzkumného projektu. Autorovi práce se naskytla možnost uchopení konkrétního fenoménu práva požární ochrany v rámci výzkumného úkolu renomovaného vědeckého ústavu. Jedná se o přístup cestou řešení výzkumného úkolu Výzkumného ústavu

¹⁰ Cf. např. Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 6. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 182/05 [ASPI ID: JUD33614CZ], Usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93 [ASPI ID: JUD31633CZ], Nález č. 3/1992 Sb. Ústavního soudu ČSFR etc.

bezpečnosti práce v.v.i. ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy. Autor disertační práce v rámci projektu společně s doc. JUDr. Martinem Štefkem, Ph.D., DSc. zpracoval výzkumné výstupy právního charakteru; zejména řešerši relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO¹¹ a praktickou metodiku vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů¹². Pro vymezení problematiky spoluautorství autor práce extrahoval toliko části zpracované výhradně a originárně jeho osobou.

Konkrétně se jednalo o výzkumný úkol č. 04-S4-2021-VUBPBOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů, řešený Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i. jako hlavním řešitelem a Právnickou fakultou Univerzity Karlovy jako spoluřešitelem pod vedením prof. RNDr. Pavla Danihelky, CSc. Projektové a vědecko-výzkumné zpracování tak přineslo alternativní možnost zpracování tématu, jejímž aplikovaným a dnes hojně využívaným výstupem je část samostatně pojmenovatelná jako „Metodika odškodňování úrazů členů jednotek sboru dobrovolných hasičů¹³“. Tato část disertační práce přináší detailnější komplexní rozbor historického vývoje právní úpravy, úplnou řešerši se zaměřením na komentáře k dotčeným zákonům, komparaci se zajímavou slovenskou úpravou a pak dle autora práce i nejhodnotnější popis postupu v právně složité a sporné oblasti včetně popisu procesních kroků v jednotlivých typech nárokové újmy (škody). Předmětná část je určena a dle četné odezvy i aktivně využívána členy JSDHO v případě úrazu, neboť i laikovy nastiňuje popis algoritmu vedoucímu k saturaci nároku. Dále přináší praktické rady a upřesňuje jaké nároky poškozenému přináší a kdo mu je povinen je hradit, a to včetně nešťastné varianty úmrtí. Metodická pomůcka tak představuje splnění druhého hlavního cíle práce a přináší výstup vědecké práce, který bezprostředně aplikovatelný pro praxi.

¹¹ ŠTEFKO, M. a F. DOSTÁL. Rešerše relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO. BOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů. Praha: VÚBP, 2021.

¹² ŠTEFKO, M. a DOSTÁL, F. et al.: Metodika vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů. 1. vydání, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021, ISBN: 978-80-87676-49-3.

¹³ Cf. část III. odst. 5 až 13.

II. DRUHÁ ČÁST - KOMENTÁŘ K ÚVODNÍ ČÁSTI ZÁKONA

1. HISTORIE, BEZPEČNOSTNÍ SYSTEMATIKA & PRÁVNÍ ZÁKLAD

Požární ochrana je imanentní součástí bezpečnostního systému každého moderního státu a nejinak tomu je i v České republice. Je nesporně příjemným atributem, že autor práce dotýkající se problematiky veřejného sektoru a státní správy v naší zemi může volit pochvalný a nekritický tón i při objektivním popisu fungování dílčího segmentu státní správy, což vpravdě nebývá typickým rysem popisu aplikovaného výkonu veřejné moci. Autor textu se po stručném historickém náhledu pokusí fixovat problematiku požární ochrany (*largo sensu*) do systému bezpečnosti státu, jehož právní rámec je základem pro další ucelení právních vazeb segmentu práva požární ochrany.

Symbolicky již dar titána Prométhea v podobě ohně přináší na jedné straně obrovský užitek většině a na straně druhé utrpení některým; naplňuje tak symbolické heslo, které by se mohlo vytesat do piedestalu požární ochrany – „oheň je dobrý sluha, ale zlý pán“. Význam ohně pro vývoj lidského druhu i rodící se lidské společnosti je nezpochybnitelný již od prvního ovládnutí ohně předvěkým člověkem. Na jedné straně přináší lidem teplo, světlo, a bezpečí jako ochrana před šelmami, ale zároveň se od počátku stává rovněž zbraní, nástrojem ničení a díky jeho podstatě hrozbou, pokud jeho energie působí nekontrolovaně a ničivě. Vysoký rizikový potenciál představovaný negativními vlastnostmi ohně již od pradávna vedl lidstvo k budování ochranných mechanismů proti působení ohně, který se vymkl kontrole. Ač může proklamace působit úsměvným dojmem, je útěk do bezpečí prvotním kořenem požární prevence a ochrany obyvatelstva, stejně jako hašení ohně vodou či větvemi zase představuje elementární základ účinné požární represe. Stejně tak, jako se dynamizuje vývoj člověka a celé lidské společnosti, obdobně progresivně se vyvíjí i požární ochrana, na kterou již nelze nahlížet jako na prostý boj proti ohni. Požární ochrana se vyvinula do multidisciplinární vědy zabývající se oblastí pojmově prezentovanou jako „ostatní druh ohrožení“, tzv. „ostatní hrozba“, jak bude patrné v systematice teorie bezpečnosti státu uvedené níže.

1.1. EXKURZ DO HISTORIE POŽÁRNÍ OCHRANY A HASIČSKÉHO PRÁVA

Významné impulzy pro nastartování vývoje požární ochrany je třeba hledat v proslavených požárech, ke kterým docházelo dávné historii hluboko před naším letopočtem, kdy oheň např. zasahuje jeden ze sedmi divů světa - Artemidin chrám v Efesu v roce 356 před n. l., nebo Alexandrijskou knihovnu v roce 48 před n. l., či v roce 64 n. l. Řím za vlády císaře Nerona. Zajímavostí je, že již v dobách velkých starověkých požárů jsou patrné prvky „trestní represe postihující delikty proti hodnotám hodným ochrany – zde např. žhářství¹⁴“; zjevná je i reflexe požárů velkých měst v podobě koncepčnějšího přístupu k urbanistickým a architektonickým řešením staveb a měst, nově nahlížené optikou „požárně-bezpečnostního řešení¹⁵“.

Ze stejných časů se datují ve starověkém Egyptě první doložitelné vynálezy využitelné v požární ochraně¹⁶, a v Římě je patrná první organizační struktura na úseku požární ochrany, kterou představovaly první soukromé hasičské sbory; Marcus Licinius Crassus (+ 53 př. n. l.) založil z vlastních otroků hasičský sbor. Za vlády císaře Augusta

¹⁴ Hérostratos z Efesu v roce 356 př. n. l. za účelem, aby se jeho jméno dostalo do historie, podpálil Artemidin chrám v Efesu; za svůj čin byl odsouzen k trestu smrti.

¹⁵ Učenci dospěli k závěru, že pro požár měla negativní vliv absence překážek v šíření plamenů, přelidněnost, nevyhovující vybavení pro boj s ohněm a neuspořádanost, až chaotičnost, městské zástavby, což v budoucnu ovlivňovalo plánování sídel.

¹⁶ Učený Ktesibios z Alexandrie (285 př. n. l. – 222 př. n. l.) vymyslel a zhotovil hasičské čerpadlo a stříkačku.

zřídil v roce 21 př. n. l. podobný sbor edil Marcus Egnatius Rufus, přičemž bez nadsázky lze hovořit o prvním profesionálním hasičském sboru¹⁷, který se vbrzku mění na vojensky organizovaný sbor. Císaře Augusta můžeme označit jako zakladatele moderního bezpečnostního systému¹⁸, jehož prvky spatřujeme i v soudobém systému bezpečnosti ČR¹⁹. Další vývoj evropské požární ochrany zaznamená progresivní vývoj, zpravidla po velkých požárech, jako tomu bylo např. při požáru Londýna v letech 1212, kdy zahynulo kolem 3000 obyvatel, nebo po ničivém požáru z roku 1666, kdy bylo, dle dostupných pramenů, zničeno 13 tisíc budov a 100 tisíc obyvatel Londýna zůstalo bez přístřeší. Je pochopitelné, že po tak kataklyzmatické události začínají vznikat četné anglické hasičské sbory, kterými se následně inspiruje napoleonská Francie. Obrovský požár v Chicagu 1871 pak změnil přístup k požární ochraně i daleko za hranicemi amerického kontinentu. Středověké ohnivé tragédie hradů, vesnic a měst v Evropě jsou podhoubím pro vznik požárních řádů a předpisů²⁰. V českých zemích je pro oblast požární ochrany „osvíceným“ obrobím tereziánská éra a následné zpřísnění požárních řádů za vlády Josefa II. V 19. století vznikají první sbory dobrovolných hasičů – německý roku 1854 v Zákupcích; první český sbor dobrovolných hasičů zakládá Karel Krohn roku 1864 ve Velvarech. Vznik prvního profesionálního hasičského sboru je datován 18. července 1853²¹. Zajímavostí je, že pražský sbor musel dlouhou dobu čelit kritice a posměškům, že ač byly použity požární automaty, přesto přijeli hasiči k požáru Národního divadla v roce 1881 pozdě. Druhá polovina 19. století pak přináší první zemské hasičské zákony. Prvními zásadnějšími pozitivně právními počiny jsou zákon č. 20/1873, Slezského zemského zákoníku, kterým se vydává řád policie požárové pro Slezsko, zákon č. 35/1873, Moravského zemského zákoníku, kterýmž vydává se řád policie požárové a řád hasičský a zákon 45/1876, Českého zemského zákoníku, kterýmž se vydává řád policie požárové pro království České. Citované zemské právní předpisy ruší až tendenční protektorátní vládní nařízení č. 30/1942 Sb., o věcech požární ochrany, v tehdejší znění. Výše zmíněné vládní nařízení nahrazuje zákon gottwaldovské éry č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelními pohromami, které je prováděno, krom jiného, rovněž nařízením vlády č. 135/1950 Sb., o organizaci ochrany před požáry a jinými živelními pohromami. Zákon č. 35/1953 Sb., o státním požárním dozoru a požární ochraně, ruší výše citovaný zákon 62/1950; zákon provádí vládní nařízení č. 95/1953 Sb., o organizaci státního požárního dozoru a požární ochrany, kde jsou stanoveny práva a povinnosti příslušníků a krom jiného je jim přiznán tolik diskutovaný status veřejného činitele. Zákon č. 18/1953 Sb., o požární ochraně je rozváděn vyhláškou Ministerstva vnitra č. 106/1959 Sb., o organizaci požární ochrany; výše uvedené právní předpisy, deroguje až dodnes platný a účinný, byť značně novelizovaný, zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Důležitým právním předpisem je zákon 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o HZS“), který byl v roce 2015 nahrazen zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru) /dále též „Nový zákon o HZS“/, který je nejnovějším zákonným počinem v předmětné oblasti účinným od 1. ledna 2016. Charakter a zaměření tohoto textu nedává prostor pro podrobnější rozbor historie požární ochrany na našem území, a proto lze případné zájemce odkázat na vynikající publikaci JUDr. Zoltána Szasza s názvem „Stručná historie

¹⁷ Z latinského vigilus = bdící, což bylo odvozeno od jejich permanentních nočních pochůzek po městě. Hasiči byli označováni též jako vigiles nocturni - v Itálii jsou hasiči dodnes aktivní pod názvem „Vigili del fuoco“.

¹⁸ Za císaře Augusta je patrné členění na vojenské (včetně pretoriánského „Útvaru pro ochranu ústavních činitelů“), policejní a hasičské sbory („Vigiles“ – ostražití) s prvky služebního příjmu, tabulkových míst, nařízené pohotovosti, směnné služby, požárních hlídek a družstev atp. Prefekt vigilů a jeho lidé byli činní rovněž jako preventisté a zajišťovatelé příčin požárů, přičemž jim svědčilo oprávnění rozhodovat a ukládat sankce za delikty.

¹⁹ UHLÍŘ, L. *Dějiny evropských policejních sborů*. Praha: Police History, 2007, s. 19-27.

²⁰ První známý český požární řád na našem území je „Požární řád pana Berky z Dubé“.

²¹ Formálně byla pražskou obcí vydána ručně psaná dvojjazyčná Vyhláška No. 46581.

profesionální požární ochrany v českých zemích²², doprovázenou poutavým obrazovým doprovodem a úplným soupisem historických pramenů práva.

1.2. POSTAVENÍ POŽÁRNÍ OCHRANY V BEZPEČNOSTNÍM SYSTÉMU

Kruciálním, pro vymezení požární ochrany a její právní subsumování do systematiky právního řádu České republiky, je vytyčení oblasti bezpečnostního systému státu, který ji pojmově a obsahově překrývá. Jednou z hlavních základních funkcí státu, poskytovanou občanskému substrátu, je zajištění bezpečnosti a eliminace vnitřních i vnějších hrozeb a rizik. Zajištění funkčního bezpečnostního systému je tak páteří službou poskytovanou právním státem jeho občanům a jedním z klíčových důvodů, proč se do státních útvarů lidé slučují. Bezpečnostní systém představuje právně zakotvený, hierarchický, vzájemně provázaný systém práv a povinností orgánů státní správy, samosprávy, soukromých subjektů a občanů, vedoucí k zajištění bezpečnosti všech jeho součástí, a to bez ohledu na druh hrozby a její intenzitu či rozsah. Bezpečnost může být chápána například jako zajištění svrchovanosti na územní celistvosti státu, ochrana jejich demokratických základů a zejména ochrana přirozených práv člověka – ochrana života, zdraví a majetkových hodnot. Z doktrinálních pramenů je patrné, že se jedná o multidisciplinární systém se zřejmou vazbou na roli státu jako funkčního celku. V odborné literatuře se problematika bezpečnosti ztotožňuje s pojmem bezpečí, které je bez pochyb, po zajištění životních a fyziologických potřeb, pro člověka nejdůležitější potřebou. Cílem bezpečnostního systému je zajištění bezpečnosti a tím naplnění potřeby bezpečí. Nositelem odpovědnosti za zajištění funkčnosti bezpečnostního systému je stát a přeneseně orgány státu. Stát, jako základní mocenská jednotka, disponuje mocí vládnout, soudit a vytvářet zákony, a to v prostoru vymezeném státní mocí, územím a lidem. Zahrnuje v sobě ozbrojené síly, státní aparát, bezpečnostní sbory atp. Státní aparát ani soudní systém nedisponují, z objektivních důvodů, schopností ani kapacitou pro zajištění bezpečnosti, a proto sama definice státu laboruje s existencí bezpečnostních prvků. Bezpečnostní systém musí nutně fungovat ve striktně vymezeném právním rámci a zákonnými instituty chránit občany před hrozbami a ohrožením. Mezi jednotlivými typy ohrožení a bezpečnostními složkami je zdánlivě ostré ohraničení – vnější ohrožení /ohrožení svrchovanosti a celistvosti státu - Armáda ČR/, vnitřní pořádek a veřejná bezpečnost²³ /Policie ČR/ a ostatní ohrožení /mimořádné události, katastrofy přírodního i technologického charakteru apod. - Hasičský záchranný sbor ČR/²⁴. Prostor pro požární ochranu a činnost hasičských entit se nalézá právě v neurčitěm a rozšiřujícím se segmentu ostatních ohrožení. Činnost na úseku požární ochrany byla ještě před několika málo lety dominantně vyplněna zásahovou činností při požárech, která tvořila absolutní majoritu zásahů. V dnešní době hasičstvo zasahuje u nespočtu druhů mimořádných událostí generovaných rychlým vývojem společnosti a technologií. Dobře patrný je odklon od prostého hašení požárů z aktuálních statistických údajů. V roce 2023 byl podíl požárů na celkovém počtu událostí řešených jednotkami požární ochrany pouze 11,3 % /17.758 událostí/, větší podíl měla i zásahovost u dopravních nehod – 15,7 % /24.050 událostí/, zcela dominovala zásahová činnost u technických havárií – 59,8 % /91.590 událostí/, za zmínku stojí ještě 5,5 % zásahovost při úniku nebezpečných chemických látek, přičemž v této kategorii převažují ropné produkty a deriváty²⁵.

Právní rámec bezpečnostního systému České republiky, a tedy mateční právní substrát hasičského práva a práva požární ochrany in largo sensu, tvoří celá řada legislativních a nelegislativních dokumentů. Nosnou konstrukcí bezpečnostního systému

²² SZASZO, Z. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Český Těšín: MV – GR HZS ČR, 2010, s. 310.

²³ Podrobněji např. MATES, P., ŠKODA, J., VAVERA, F.: *Veřejné sbory*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 384.

²⁴ BLAŽKOVÁ, K. et al.: *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*. Praha: MV GR HZS ČR, 2015, s. 328.

²⁵ NEDĚLNÍKOVÁ, H. et al.: *Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru 2023*, 2023, s. 67. Dostupné z: <https://www.hzscr.gov.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

tvoří ústavní pořádek České republiky²⁶. Z legislativních dokumentů je nutné zmínit zejména Ústavní zákon ČNR č. 1 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů /jinde též „Ústava ČR“/ a Usnesení předsednictva ČNR ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů /jinde též „Listina“/. Po založení nosného právního podkladu bezpečnostního systému je pak nezbytný Ústavní zákon ČNR č. 110/1998 Sb. ze dne 22. dubna 1998, o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „ústavní zákon č. 110/1998 Sb.“/. Ústava ČR spolu s Listinou nevytváří potřebný ústavní základ pro zajišťování bezpečnosti státu. Některá její ustanovení se týkají pouze vojenské obrany, a to ještě v omezené míře. Institucionální vymezení zvláštních orgánů, ani v takto zúženém pojetí obrany, Ústava České republiky neobsahuje. Koncepce ústavního zákona č. 110/1998 Sb. vychází z komplexního pojetí bezpečnosti státu, která v sobě spojuje zahraniční politiku, vojenskou obranu a vnitřní bezpečnost a pořádek. Jejím cílem je všestranná péče o člověka, o jeho život, o dodržování lidských práv a svobod, o ochranu majetku a životních jistot a o zachovávání funkcí státu jako instituce, která zajišťuje bezpečnost. Fungování bezpečnostního systému, výstavba jeho jednotlivých složek, hospodářské a finanční zabezpečení jsou dlouhodobý, náročný a nákladný proces. Základ tohoto systému je především v legislativním vyjádření působností a vzájemných vazeb jednotlivých složek, ve stanovení jejich povinností a povinností občanů v ústavním a dalších zákonech. Účelem ústavního zákona o bezpečnosti České republiky je stanovit povinnosti v zájmu zajištění bezpečnosti státu a doplnit tak ústavní pořádek České republiky. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. působí vedle Ústavy ČR a umožňuje tak fungování státu za krizových situací, se kterými Ústava ČR nepočítá. Bez zásadních ústavních pravidel, kterými jsou především základní povinnosti všech orgánů, právnických a fyzických osob plnit úkoly pro zajišťování bezpečnosti státu a specifické systémy řízení v krizových situacích, nelze vytvořit další potřebné zákony. Jde především o zákony, které podrobně vymezí odpovědnost a úkoly státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob podle potřeb zajišťování bezpečnosti státu a také podle potřeb zajišťování závazků, které plynou z přijatých mezinárodních smluv²⁷. Od citovaného ústavního zákona č. 110/1998 Sb. se pak odvíjí další normotvorba a veškeré počiny zákonodárců v oblasti požární ochrany. Z nelegislativních dokumentů tvořících součást rámce bezpečnostního systému státu je nutno zmínit zejména Bezpečnostní strategii ČR²⁸, Obrannou strategii ČR²⁹, Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030³⁰, Bílou knihu o obraně³¹, Novou strategickou koncepcí NATO³² a Evropskou bezpečnostní strategii.³³

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. stanoví, že zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů,

²⁶ Čl. 112 odst. 1 Ústavy ČR: „Ústavní pořádek České republiky tvoří tato Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.“

²⁷ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky*. PSP ČR: 10. 9. 1997.

²⁸ Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015. s. 23.

²⁹ Ministerstvo obrany ČR: *Obranná strategie České republiky: odpovědný stát a spolehlivý spojenec*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, Odbor komunikace a propagace, 2012. s. 12.

³⁰ Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR: *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR, 2013. s. 75.

³¹ Ministerstvo obrany ČR: *Bílá kniha o obraně*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany ČR, Odbor komunikace a propagace, 2011. Schváleno Usnesením vlády č. 369 ze dne 18. 5. 2011. s. 167.

³² NATO: *Strategic Concept For the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation*. [online] Lisbon, 2010 [vid. 2016-06-28]. Dostupné z:

www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf

³³ Rada Evropské unie: *Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace EU, 2009. s. 43.

zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu. Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy České republiky, nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty, nebo životní prostředí anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. V čl. 2 jsou vymezeny 2 ze 4 abnormálních krizových stavů – „nouzový stav“ /čl. 5 a čl. 6/ a „stav ohrožení státu“ /čl. 7/, které doplňuje „stav nebezpečí“³⁴ a „válečný stav“³⁵. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. dále stanoví, že nouzový stav a stav ohrožení státu se vyhláší pro omezené nebo pro celé území státu, válečný stav se vyhláší pro celé území státu³⁶. Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory³⁷ a havarijní služby. Státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické i fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky. Rozsah povinností a další podrobnosti stanoví speciální zákony.

1.3. ZÁKLADY PRÁVA POŽÁRNÍ OCHRANY

Pro oblast požární ochrany je tak zásadní pojetí zajišťování bezpečnosti státu záchrannými sbory, mezi nimiž dominuje Hasičský záchranný sbor České republiky³⁸; sekundární roli pak mají „havarijní služby“, které reprezentuje zejména zapojení ostatních složek integrovaného záchranného systému ČR, případně právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob při řešení mimořádných událostí³⁹.

Důležitým faktem, který museli zákonodárci při tvorbě ústavního zákona č. 110/1998 Sb. zohlednit, je skutečnost, že v době schvalování předmětného ústavního zákona byl již delší dobu platný jeden z nejstarších českých zákonů, který pochází již z dob hluboké totality. Zajímavým paradoxem je, že tento zákon je, s četnými novelami, platný a účinný až do dnešních dob – jedná se o zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, který je platný od 17. prosince 1985 a účinný od 1. července 1986 /dále jen „zákon o PO“/, kdy dle § 103 odst. 1 bod 1. tohoto zákona ruší zákon č. 18/1958 Sb., o požární ochraně, v tehdy platném znění. Již přes třicet let tvoří zákon o PO skelet práva požární ochrany a hasičského práva. S trochou nadsázky lze zákon o PO označit za kmen pomyslného stromu představujícího právo požární ochrany, který opětovně zakořeňuje do substrátu nového ústavního pořádku promíšeného s dokumenty tvořícími právní rámec bezpečnostního systému a kořeny nově zasypává substrát ústavního zákona č. 110/1998 Sb., což vede v roce 2000 k rozkošatění právní úpravy ve formě 5 masivních zákonných odnoží. Pro soudobé právo požární ochrany je výše zmíněný rok 2000 naprosto přelomový, neboť v částce 73/2000 Sbírky zákonů vycházejí zákony č. 237 až 241/2000 Sb., schválené v červnu 2000, platné v srpnu 2000 a účinné od 1. 1. 2001. Prvním z nich je zásadní novela kmenového zákona o PO – zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Druhým je dnes již derogovaný zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších

³⁴ § 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Čl. 43 Ústavy ČR.

³⁶ Podrobněji o krizových stavech srovnej - BLAŽKOVÁ, K. et al.: Ochrana obyvatelstva a krizové řízení. Praha: MV ČR HZS ČR, 2015. Příloha č. 8 s. 298 a 299. Nebo ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V.: Právní rámec krizového managementu. Management záchranných prací. 1. vydání. Frýdek-Místek: SPBI, 2005. s. 100.

³⁷ K problematice veřejných sborů podrobněji MATES, P., ŠKODA, J., VAVERA, F.: Veřejné sbory. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 384.

³⁸ Zřízen zákonem č. 238/2000, o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů; dnes právním řádu ukotven zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), který nahrazuje zákon uvedený jako první.

³⁹ Viz § 2 a § 4 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

předpisů, který byl v roce 2015 nahrazen zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). Třetím zákonem je nadstavbový speciální zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, generující integrovaný záchranný systém jako koordinovaný postup základních a ostatních složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací⁴⁰. Trojici doplňují tzv. krizové zákony, kterými jsou zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, a doprovodný zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Výše uvedené právní předpisy, společně s četnými a často velmi významnými prováděcími právními předpisy, tvoří koncepčně ucelený blok a de lege ferenda lze uvažovat i o jednotném kodexovém pojetí. Významná je rovněž normotvorba územních samosprávních celků, reprezentovaná zejména nařízením krajů⁴¹, stanovující podmínky k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, zdrojů vody k hašení požárů, požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru, požární ochrany v budovách zvláštního významu, požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob; nařízením kraje je rovněž vydáván požární poplachový plán kraje. Obce pak obecně závaznou vyhláškou vydávají požární řady obcí a stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastní větší počet osob⁴².

Prostor práva požární ochrany doplňuje řada hraničních obrysových zákonů provazující svým dopadem prostor práva požární ochrany, například s úpravou vodního práva – zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, či stavebního práva – zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů. Dále pak prostor nebezpečných havárií a problémů spojených s chemickými či radiačními riziky - zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon), zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Úzké vazby vytvářejí zákonné předpisy i s ostatními bezpečnostními sbory, zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, a širší vazby pak s ozbrojenými silami České republiky – např. zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů a další armádní předpisy. Vazby na policejní právo⁴³

⁴⁰ § 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ § 27 odst. 1 a 2 písm. b) zákona o PO.

⁴² § 29 odst. 1 písm. o) bod 1) a 2) zákona o PO.

⁴³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

a zdravotní legislativu⁴⁴ vytváří zejména výše citovaný zákon o IZS, což bude předmětem dalších příspěvků.

Úvodní kapitola otevřela širokou a doposud v literatuře nepříliš zpracovanou problematiku práva požární ochrany a v obecné rovině nastínila historický vývoj hasičského a požárního práva, zařadila požární ochranu do bezpečnostního systému České republiky a nastínila hrubé obrysy obsahu pojmu právo požární ochrany. Další návazné kapitoly přinesou podrobnější popis právního řádu České republiky reglementujícího oblast požární ochrany, kdy bude věnována zvýšená pozornost zejména právům a povinnostem plynoucím ze zákonné i podzákonné úpravy popisované oblasti požární ochrany, integrovaného záchranného systému, krizového řízení, působnosti autorit hasičského záchranného sboru jako výkonné složky, preventivního dohlázele, státního požárního dozoru, správního úřadu i dotčeného orgánu vydávajícího závazná stanoviska⁴⁵ pro správní řízení vedené stavebními úřady.

⁴⁴ Zejména zákony č. 372/2011Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších, zákon č. 373/2011Sb., o specifických zdravotních službách, a ve znění pozdějších předpisů a zejména zákon č. 374/2011Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 136 a § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

2. VÝZNAMNÉ A AKTUÁLNÍ NOVELY A SYSTEMATIKA ZÁKONA

Nejstarším stále platným zákonem bez nadsázky tvořícím páteř práva požární ochrany je zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, který je platný od 17. prosince 1985 a účinný od 1. července 1986 /dále též „zákon o požární ochraně“, kdy ruší zákon č. 18/1958 Sb., o požární ochraně, v tehdy platném znění. Již přes třicet let tvoří zákon o požární ochraně skelet práva požární ochrany a hasičského práva. Jak je patrné i z preambulní proklamace obsažené v důvodové zprávě k tomuto zákonu: „*K důležitým předpokladům úspěšného budování naší socialistické společnosti patří také ochrana socialistické ekonomiky, života, zdraví a majetku občanů. Tento úkol zabezpečuje socialistický stát prostřednictvím celé soustavy orgánů a organizací. Významné místo při plnění tohoto úkolu náleží ochraně před požáry*“⁴⁶, pochází tento legislativní počín z hlubokých socialistických časů. Zákon o požární ochraně čerí do té doby poměrně stojaté vody práva požární ochrany a navazuje na období, kdy se v sedmdesátých a v počátku osmdesátých let dvacátého století přijímala spíše opatření, která znamenala přínos zejména v tom, že se zlepšila „kádrová situace“ na úseku požární ochrany⁴⁷, než opatření vedoucí k reálné změně již delší dobu konzervovaného stavu hibernace práva požární ochrany.

2.1. VÝZNAMNÉ NOVELIZACE A REFLEXE AKTUÁLNÍCH PROBLÉMŮ

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, je zajímavým paradoxem, že tento zákon je, s četnými novelami⁴⁸, platný a účinný až do dnešních dob. Mezi zásadní a zákon podstatně měnící novely lze zařadit zejména z. č. 203/1994 Sb. ze dne 29. září 1994, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona České národní rady č. 425/1990 Sb. a zákona č. 40/1994 Sb., který je účinný od 1. 1. 1995. Dále z. č. 237/2000 Sb. ze dne 28. června 2000, kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, který doprovází další kmenové zákony dominantně upravující právo požární ochrany ode dne účinnosti 1. 1. 2001 až do dnešní doby. Z novodobých novelizací zákonného textu z. č. 303/2013 Sb. ze dne 12. září 2013, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, který nepřilíší zdařile upravuje § 82 a násl. tj. náhradu škody fyzickým a právnickým osobám, která jim vznikla při pomoci poskytnuté při zdolávání požáru, v důsledku opatření nutných ke zdolání požáru, zamezení jeho šíření nebo záchranných pracích provedených na příkaz velitele zásahu nebo velitele jednotky požární ochrany nebo při cvičení jednotky požární ochrany. Další novodobá novela - z. č. 64/2014 Sb. ze dne 20. března 2014, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu 320/2015 Sb. přináší drobné úpravy pojmosloví a postupů kontrolních orgánů – u hasičského záchranného sboru pojmenovaných státní požární dozor⁴⁹.

Poslední účinnou novelu přináší z. č. 320/2015 11. listopadu 2015, o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), který doplňuje minimalistickou úpravu značně nesystémově vzniklého Hasičského útvaru ochrany Pražského hradu. Dle díky § 6 odst. 7 citovaného zákona platí, že Ministerstvo vnitra České republiky zřizuje Hasičský útvar ochrany

⁴⁶ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 133/1985 Sb., o požární ochraně*. PSP ČR: 1. 10. 1985.

⁴⁷ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 133/1985 Sb., o požární ochraně*. PSP ČR: 1. 10. 1985.

⁴⁸ Novelizaci zákona o požární ochraně přináší zákony č.: 425/1990 Sb., 40/1994 Sb., 203/1994 Sb., 163/1998 Sb., 71/2000 Sb., 237/2000 Sb., 320/2002 Sb., 413/2005 Sb., 186/2006 Sb., 281/2009 Sb., 341/2011 Sb., 350/2011 Sb., 350/2012 Sb., 303/2013 Sb., 344/2013 Sb., 64/2014 Sb., 320/2015 Sb., 229/2016 Sb.

⁴⁹ Část II. oddíl II. § 31 a násl. zákona o požární ochraně.

Pražského hradu, který je organizační částí hasičského záchranného sboru a koordinuje činnosti hasičského záchranného sboru a spolupráci s dalšími orgány veřejné správy nebo dalšími osobami v zájmu zajištění ochrany Pražského hradu.

Zákon o hasičském záchranném sboru rovněž do zákona o požární ochraně implementuje část třetí a na dříve uvolněné § 43 až § 47 vkládá úpravu čištění, kontrol a revizí spalinové cesty, kterou provádí Vyhláška č. 34/2016 Sb., o čištění, kontrole a revizi spalinové cesty⁵⁰. Do části šesté zákona o požární ochraně upravující postih právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob (tj. pokuty právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám i pokuty za přestupky fyzických osob) jsou doplněny tzv. „komínové delikty“⁵¹, dopadající na oprávněné osoby⁵² nebo revizní techniky spalinových cest, vlastníky nebo provozovatele objektů, kteří jsou právníkou nebo podnikající fyzickou osobou a kteří provozují spalinovou cestu, jakož i na každou fyzickou osobu, která provozuje spalinovou cestu v rozporu s tímto zákonem. Nově upravené problematice spalinových cest⁵³, včetně deliktů s jejich provozem spojeným, by se autor práce rád v brzké době věnoval v dalších publikacích.

Ve vazbě na doplnění „komínových deliktů“ novela flexibilně reaguje na skutečnost, že celní správa v rámci tzv. „dělené správy“ vymáhá nezaplacené pokuty uložené jinými orgány státní správy. Legislativní změnou se dosahuje souladu mezi konstrukcí úpravy zásad správního trestání podle návrhu zákona o hasičském záchranném sboru a úpravou správního trestání podle zákona o požární ochraně na úseku vymáhání uložených a nezaplacených pokut. Do účinnosti novely měl pak anachronicky a nesystémově pokuty vymáhat sám hasičský záchranný sbor, což byl jeden z historických relikvů poplatných stáří zákona o požární ochraně^{54,55}.

Komplexní změnou prochází taktéž ustanovení § 69a zákona o požární ochraně řešící situaci, kdy právníké osoby, podnikající fyzické osoby⁵⁶ nebo obce⁵⁷, které, ač jsou povinny ex lege zřídit jednotku požární ochrany, tuto např. z personálních či finančních důvodů nezřídí. V takovém případě obligatorně musí volit alternativní postupy dle novelizovaného ustanovení § 69a zákona o požární ochraně. Namísto vlastní jednotky požární ochrany je možné zajistit plnění úkolů této jednotky na základě smlouvy mezi povinnými právníkými osobami nebo se státem, který zastupuje hasičský záchranný sbor kraje, nebo zřízením společné jednotky požární ochrany. Obce, které nezřídí jednotku požární ochrany podle § 68 odst. 1 nebo postupem uvedeným v § 69a v odstavci 1, jsou povinny přispívat na společnou jednotku podle § 69a odstavce 2 hasičskému

⁵⁰ Účinná od 29. 1. 2016 a navazující na Nařízení vlády č. 91/2010 Sb. ze dne 1. března 2010, o podmínkách požární bezpečnosti při provozu komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv derogované právě zákonem o hasičském záchranném sboru.

⁵¹ Srovnej § 76a, § 76b a § 78 odst. 1 písm. aa) zákona o požární ochraně

⁵² § 44 odst. 1 přináší definici tzv. „oprávněné osoby: „Čištění nebo kontrolu spalinové cesty provádí osoba, která je držitelem živnostenského oprávnění v oboru kominičtví (dále jen „oprávněná osoba“)“.

⁵³ § 43 odst. 2 zákona o požární ochraně se za „spalinovou cestou pro účely tohoto zákona rozumí dutina určená k odvodu spalin do volného ovzduší. Za spalínovou cestu se nepovažuje odvod spalin z lokálních podokenních topidel o jmenovitém výkonu do 7 kW s vývodem přes fasádu.“

⁵⁴ Vláda ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). PSP ČR: 8. 4. 2015. (tisk č. 459/0)

⁵⁵ Srovnej § 106 z.č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, ve vazbě na § 8 odst. 2 z. č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ § 67 odst. 1 zákona o požární ochraně: „Jednotku hasičského záchranného sboru podniku zřizuje k plnění úkolů podle § 70 odst. 1 právníká osoba nebo podnikající fyzická osoba provozující činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3, kterou určí hasičský záchranný sbor kraje; Hasičský záchranný sbor kraje přitom vychází z výsledků posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů. Počet zaměstnanců podniku a vybavení této jednotky stanoví na základě výsledků posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů hasičský záchranný sbor kraje.“

⁵⁷ § 29 odst. 1 zejména písm. a) až h) a § 68 odst. 1 zákona o požární ochraně: „Obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce, která provádí hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a plní další úkoly podle zvláštního právního předpisu ve svém územním obvodu“ a „Obec zřizuje a spravuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce.“

záchrannému sboru kraje nebo obci, jejíž jednotka požární ochrany je předurčena požárním poplachovým plánem kraje pro uvedenou obec jako první.

2.2. VRBĚTICKÁ NOVELA

Významnou novelu zákona o požární ochraně, kterou můžeme označit jako „Vrbětická⁵⁸ novela“, přináší **zákon č. 229/2016 Sb. ze dne 15. června 2016, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony**, který je účinná od 1. 8. 2017. Tato neplánovaná novelizace zákona o požární ochraně ukazuje na dva fenomény – první z nich je fakt, že zákony musí být pravidelně revidovány tak, aby reflektovaly aktuální vývoj společnosti a nové vývojové trendy; druhým fenoménem je skutečnost, že velká tragédie je způsobilá změnit právní prostředí snáze, což platí i o významně zrychleném legislativním procesu⁵⁹ v tomto případě, kdy byli zákonodárci schopni v relativně krátkém čase zareagovat a vygenerovat legislativní produkt adekvátně odpovídající vážnosti řešené problematiky.

Zákon o požární ochraně byl historicky postaven na předpokladu, že nakládání s municí, ale hlavně její uskladňování, bylo prováděno ve zvláštním režimu, zejména Ministerstvem obrany a Armádou České republiky. Tyto subjekty mají své vlastní orgány, kterými se zajišťuje dozor nad dodržováním zvláštních právních předpisů, interních resortních aktů řízení, kterými byla upravována mimo jiné specifická problematika muničních skladů. Armádní muniční sklady jsou dnes standardně provozovány způsobem zjevně dostatečně ošetřeným z hlediska požární bezpečnosti i jejího dozoru ze strany vojenského požárního dozoru. Aktuální mimořádná událost z roku 2014, výbuch muničního skladu ve Vrběticích, však odhalila nedostatky v aplikaci právní úpravy, která nebyla v plném rozsahu využívána v situaci, kdy muniční sklady provozují subjekty, které nejsou přímo v režimu a subordinaci Ministerstva obrany ani Armády České republiky. Jedná se o případy, kdy právnické osoby soukromého práva nebo podnikající fyzické osoby, provozují činnosti v objektech či zařízeních Ministerstva obrany, Armády ČR nebo v objektech jimi zřízených. Taková skutečnost byla pochopitelně v době zrodu zákona o požární ochraně nemyslitelná, ale v dnešní době se jedná situaci nikterak mimořádnou. Tragickou událost v muničním skladu ve Vrběticích je nezbytné klasifikovat jako jednu z nejzávažnějších, která bezprostředně ohrozila životy, zdraví a majetek mnoha osob v širokém okolí; dokonce došlo k omezení vlastnického práva a bohužel i ke ztrátě na lidských životech. Zájemem státu na provedení takových opatření, aby vznik a případně dopad takové události byl minimalizován, je promítnut právě do předmětné „Vrbětické novely“ zákona o požární ochraně⁶⁰. Na základě analýzy vrbětického incidentu bylo zacíleno na úpravy směřující do následujících oblastí dokumentace požární ochrany - zejména na posouzení požárního nebezpečí a dokumentaci zdolávání požárů. Upraveny byly povinnosti osob s odbornou způsobilostí na úseku požární ochrany, kompetence státního požárního dozoru včetně vytvoření institutu zvláštního požárního dozoru, doplněny a zpřísněny byly sankce. Sumativní evaluace poznatků z mimořádné události ve Vrběticích, vedla k nutné změně v procesu odsouhlasení dokumentace zdolávání požárů orgánem státního požárního dozoru, kterou je odsouhlasení dokumentace v zásadě před zahájením činnosti, neboť právě absence této dokumentace významně limitovala záchranné a likvidační práce na místě zásahu a ohrožovala složky integrovaného záchranného systému a armádní jednotky. Bez odsouhlasení této dokumentace, které je novou kompetencí státního požárního dozoru, provozovatel nesmí začít provozovat činnost, jinak se podle zákona o požární ochraně vystaví nebezpečí správního postihu.

⁵⁸ Novela se snaží komplexně reagovat na výbuchy v areálu muničních skladů ve Vrběticích na Zlínsku října a prosinci roku 2014.

⁵⁹ BOHDALO, D., HARAŽÍMOVÁ, R., MLSNA, P., VAVERA, F., VÁŇA, L.: Legislativní proces (teorie a praxe). Praha: Tiskárna MV, s. p. o., 2011, s. 547.

⁶⁰ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0)

Současně orgán státního požárního dozoru bude mít právo nařídit provedení úprav v předložené dokumentaci, pokud bude obsahovat nedostatky. Pro urychlení procesu schvalování byl navržen zvláštní postup, který se odlišuje od postupu podle části druhé a blíží části čtvrté z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, který je jednodušší, rychlejší a levnější. V případě, že dojde ke změně dokumentace, musí být předložena dokumentace úplně nová. Jedná se o aplikačně nezbytnou úpravu, neboť dokumentace zdolávání požárů je určena pro přímý zásah jednotek požární ochrany a není možné, aby se velitel zásahu musel seznamovat s nepřehlednou dokumentací. Obdobně je upraveno také posouzení požárního nebezpečí. Jen zde jsou změny, novelizace a opravy vzhledem k charakteru dokumentace přípustné. Osoby s odbornou způsobilostí na úseku požární ochrany, které jsou oprávněny zpracovávat dokumentaci požární ochrany, musí dbát na věcnou a formální správnost, a to pod efektivním sankčním postihem v případě nekvalitně odvedené práce. Definovány jsou i nové skutkové podstaty, které souvisí s novými povinnostmi předat k odsouhlasení posouzení požárního nebezpečí a dokumentaci zdolávání požárů. Významná je i úprava, která napravuje stávající stav, podle kterého není možné postihovat subjekty uvedené v § 85 a zákona o požární ochraně. Ve vymezeném rozsahu budou postihovány nově vytvořeným orgánem zvláštního požárního dozoru. Pro specifické oblasti, ve kterých se nevykonává státní požární dozor, se zavádí zcela nový institut „zvláštního požárního dozoru“. Rozsah výkonu zvláštního požárního dozoru je obdobný jako u státního požárního dozoru včetně kompetence, kterou je řešení některých správních deliktů právnických osob nebo podnikajících fyzických osob.

Novelu doplňuje nezbytná inter temporální úprava v přechodných ustanoveních a úprava běhu subjektivní a objektivní lhůty při kolizi s trestním procesem⁶¹.

Výše uvedené zásadní a aktuální novelizační počiny měnící zákon o požární ochraně dokreslují jeho vývoj v čase a ukazují, že lze flexibilně reagovat na aktuální problémy v poměrně malém operačním čase; do budoucna lze jen vyjádřit přání, aby zrychlená normotvorba preventivně refletovala již potenciální budoucí hrozby a nikoli zpětně musela reagovat na proběhnuvší kataklyzma či tragédii.

Závěrem bloku věnovaného novelám zákona o požární ochraně je nutné čtenáře informovat, že Ministerstvo vnitra České republiky – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru přistoupilo po zásadní novelizaci zákona o hasičském záchranném sboru⁶² ke komplexnímu přepracování zákona o požární ochraně, přičemž výstupem by měl být moderní právní předpis založený na úspěšných institutech aktuálního zaužívaného zákona o požární ochraně. Přípravu nové zákonné úpravy lze odhadovat na cca 1-2 roky a to bez započtení času nezbytného pro legislativní proces. Tato aktivita Generálního ředitelství hasičského záchranného sboru je nepochybně chvályhodným a vhodně načasovaným počinem.

2.3. NOVELA V SOUVISLOSTI S REFORMOU STAVEBNÍHO PRÁVA

V rámci legislativního procesu byl schválen dne 13.7.2021 a účinnosti od 1.1.2024 nabyt zákon č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů. Reforma stavebního práva dopadla na HZS zejména jako na dotčený orgán. Dle důvodové zpráva k z. č. 283/2021 Sb. pak

⁶¹ Nová úprava § 77 po novele: „Řízení o uložení pokuty lze zahájit do jednoho roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán vykonávající státní požární dozor, a musí být pravomocně skončeno do tří let od porušení povinnosti. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou se pro tentýž skutek vedlo trestní řízení.“ Pro srovnání platného i budoucího přestupkového práva viz § 20 odst. 4 z. č. 200/1990 Sb. nebo § 32 odst. 1 písm. a) z. č. 250/2016, ze dne 12. července 2016, o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (t. č. v legisvakanci).

⁶² zákon č. 238/200 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, byl v roce 2015 nahrazen zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

problematika dotčených orgánů a způsob jejich vyjadřování ve formě závazných stanovisek představuje závažný problém. Hlavním problémem současné právní úpravy je velký počet dotčených orgánů v řádu mnoha desítek, roztržitost související právní úpravy v mnoha zvláštních zákonech a rozdílnost forem úkonů dotčených orgánů. Dotčené orgány vydávají různé formy aktů jako závazná stanoviska, stanoviska, rozhodnutí či vyjádření. Následně, dne 24. 6. 2019 schválila vláda věcný záměr nového stavebního zákona usnesením č. 448 a vymezila v něm základní zadání nové právní úpravy spočívající ve snížení administrativní zátěže související s územní přípravou, umisťováním, povolováním a užíváním staveb, dosažení maximální integrace dotčených orgánů do soustavy státní stavební správy a přijímání územně plánovací dokumentace formu právního předpisu.

Rekodifikace veřejného stavebního práva se dotkla působnosti a pravomoci řady dalších ústředních orgánů státní správy a dotčených orgánů, jakož i práv a zájmů územních samosprávných celků i dotčených osob. Základní nosné změny nového stavebního zákona oproti dosavadní právní úpravě lze shrnout v následujících bodech:

- oddělení státní správy a samosprávy na úseku stavebního řádu na úrovni vyšších územně samosprávných celcích,
- vytvoření nové soustavy státní stavební správy v čele s Nejvyšším stavebním úřadem, Specializovaným stavebním úřadem a krajskými stavebními úřady, které integrují ochranu veřejných zájmů státu, bude metodicky řiditelná a umožní sdílení kapacit a know-how,
- významné omezení problému systémové podjatosti stavebních úřadů a dotčených orgánů a rizika jejich politického ovlivňování zájmy samospráv,
- posílení územních samospráv v oblasti územního plánování, plánovacích smluv s investory a ochraně jimi reprezentovaných veřejných zájmů jako účastníků v řízení,
- reorganizace dotčených orgánů a jejich maximální integrace do krajských stavebních úřadů, kdy dojde k zásadnímu zjednodušení řízení a posílení odpovědnosti stavebních úřadů za výsledek řízení,
- zrušení duality územního a stavebního řízení, zrušení všech stávajících povolovacích procesů, jejich alternativ a variant a vytvoření jediného efektivního řízení o povolení stavby,
- konec instančního ping-pongu mezi stavebními úřady různých stupňů i mezi stavebními úřady a soudy díky zavedení apelačního principu (povinnost nadřízeného rozhodnout ve věci, nejen rušit napadené rozhodnutí a vracet věc k dalšímu řízení),
- zachování všech účastenských práv obcí, sousedů, dotčených osob i občanské veřejnosti, včetně práva na odvolání a soudní přezkum s koncentrací námitek (princip pouze jednou),
- revize, modernizace a sjednocení obecných požadavků na výstavbu do jednoho právního předpisu spolu s eliminací multiplicit chráněných zájmů s cílem je zpřehlednit, zjednodušit a zajistit kvalitu architektury, urbanismu a ochranu volné krajiny,
- úplná digitalizace stavební agendy od nástrojů územního plánování, přes projektové dokumentace staveb až po elektronický spis stavebních úřadů,
- úprava obsahu závazných nástrojů územního plánování; zavedení územního rozvojového plánu jako celostátního nástroje územního plánování; na úrovni kraje, resp. obce budou ponechány zásady územního rozvoje, resp. územní plán a regulační plán,
- úprava opatření obecné povahy, kterým se jednotlivé nástroje územního plánování vydávají.

Mezi cíle rekodifikace patří snaha o zajištění univerzálnosti, jednoduchosti, efektivnosti a férovosti jediného povolovacího řízení při respektování práv všech dotčených subjektů a ochrany veřejných zájmů. S tím souvisí i cíl celkového posílení autonomní rozhodovací pravomoci stavební správy, která by měl být koordinátorem vzájemně provázaných i si konkurujících soukromých i veřejných zájmů v území, a upozadění procesního postavení dotčených orgánů. Dle důvodové zprávy tím však nedojde z hlediska věcného k oslabení ochrany jednotlivých tzv. složkových veřejných zájmů

dotčených v procesu povolování staveb, na niž rezignovat nelze. Nicméně pokud bude omezena kontrola a dozor na úseku státního požárního dozoru, pak s tezí důvodové zprávy lze úspěšně polemizovat. Taková představa je z logiky věci mylná a nemá oporu v reálné praxi. De facto i de iure došlo k oslabení postavení HZS jako dotčeného orgánu a došlo k věcnému oslabení hájení zájmů požární ochrany. Až budoucnost ukáže, zda tato skutečnost nebude mít i fatální následky. Úspěšně lze popřít i další tvrzení obsažená v důvodové zprávě – viz: Cílem rekodifikace je identifikovat a jasně stanovit obsah a rozsah obecných státem chráněných veřejných zájmů v oblasti stavebního práva a ty pak chránit a vzájemně poměřovat přímo v povolovacím řízení vedeném stavebním úřadem, nikoli ve vzájemně izolovaných, paralelně vedených procesech vydávání závazných stanovisek dotčenými orgány, jak je tomu dnes. Nedojde ke změně chráněných veřejných zájmů jako takových a nezmění se ani konkrétní odborně specializované úřední osoby. Změní se pouze instituce a procesy, v nichž bude ochrana veřejných zájmů realizována, a to směrem od těchto procesů k věcné podstatě právem chráněných veřejných zájmů. S ohledem na dosavadní problémy stavebního práva stavební zákon usiluje o efektivní a vyvážené řešení střetů žadatelů o povolení stavby s veřejností, spolky zaměřenými na ochranu životního prostředí či vlastníky sousedících nemovitostí s cílem zamezit zneužívání práva, průtahům, opakování týchž námitek v různých procesech, správnímu i soudnímu "ping-pongu" a obstrukcím.⁶³

Důvodová zpráva k z. č. 284/2021 Sb. uceluje, že v oblasti požární ochrany nedochází rekodifikací stavebního práva k integraci orgánů požární ochrany do státní stavební správy, ale dochází k integraci agend dle kategorizace staveb. Orgány požární ochrany zůstávají dotčeným orgánem a pro řízení vedená podle stavebního zákona budou vydávat vyjádření. Návrh navazuje na novou terminologii stavebního zákona. Jako součást změny hmotného práva je navrhováno stanovení základního členění staveb (jejich kategorie) z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. V souvislosti se zavedením kategorizace staveb z hlediska požární bezpečnosti se dále navrhuje úprava výkonu státního požárního dozoru ve vztahu k posuzování dokumentací, jenž bude mj. navázán na prováděcí právní předpis, který stanoví kritéria a charakteristiku kategorie stavby z hlediska požární bezpečnosti a podmínky pro zařazení stavby do jednotlivých stanovených kategorií.

Navrhovány jsou stavby následujících kategorií:

0 - jedná se o stavby, na které nebudou kladeny zvláštní požadavky z hlediska požární bezpečnosti ani ochrany obyvatelstva.

I - jedná se o jednodušší stavby, které představují z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva nízké riziko (jako hlavní hledisko pro definování rizikovosti stavby bude bezpečnost osob, tj. uživatelů stavby i zasahujících jednotek požární ochrany). U těchto staveb budou uplatňovány minimální požadavky na jejich zabezpečení. Nepředpokládá se, že jejich bezpečnost bude podmíněna instalací aktivních požárně bezpečnostních zařízení.

II - jedná se o středně náročné stavby, které by měly představovat většinu staveb posuzovaných v rámci výkonu státního požárního dozoru. V rámci projektování staveb zařazených do II. kategorie se připouští i využití pokročilých požárně inženýrských metod. Z hlediska ochrany obyvatelstva je nezbytná evidence těchto staveb a jejich změn z důvodů havarijního plánování a krizového řízení.

III - jedná se o rizikové stavby, jejichž bezpečnost bude obvykle podmíněna instalací více aktivních požárně bezpečnostních zařízení, u kterých bude nutné řešit jejich vzájemnou koordinaci. U staveb zařazených do této kategorie se při projektování očekává využití pokročilých požárně inženýrských metod. Z hlediska ochrany obyvatelstva jsou nezbytná uplatnění stavebně technických požadavků ochrany obyvatelstva.

Návrh také vymezuje výkon státního požárního dozoru z hlediska požární bezpečnosti těchto kategorií staveb. Stanovuje se povinnost u staveb I. až III. kategorie

⁶³ Vláda ČR, Poslanecká sněmovna PČR: Poslanecká sněmovna PČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 283/2021 Sb., změna některých zákonů v souvislosti s přijetím stavebního zákona*. PSP ČR: 24. 8. 2020. (tisk č. 1008/0).

zpracovávat požárně bezpečnostní řešení a stanovuje také požadavky na zpracovatele požárně bezpečnostního řešení podle na kategorie stavby a s přihlédnutím k metodě prokazování shody s technickými požadavky požární ochrany. V případě staveb kategorie III je na autorizované osoby pro požární bezpečnost staveb kladen vyšší požadavek úrovně znalostí, který je prokazován specializací v daném oboru podle § 6 zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

Dále návrh zpřesňuje stávající znění zákona v ustanovení týkajících se dokumentace zdolávání požárů a odstraňuje tak nejasnosti, zda má tato dokumentace podléhat schválení státního požárního dozoru. Ustanovení § 27 vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění vyhlášky č. 21/2014 Sb., stanovuje dokumentace požární ochrany. Podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. b) vyhlášky o požární prevenci je posouzení požárního nebezpečí jednou z dokumentací požární ochrany. Rozsah a obsah posouzení požárního nebezpečí je následně stanoven v § 29 vyhlášky o požární prevenci. Posouzením požárního nebezpečí se schvaluje konkrétní dokumentace požární ochrany.

Návrh obsahuje také přechodná ustanovení týkající se řízení a jiných postupů zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona obdobně jako podkladů (rozhodnutí, závazná stanoviska, stanoviska, souhlasy a jiná vyjádření) pro vydání rozhodnutí podle zákona č. 183/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, vydaných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.⁶⁴

2.4. VEJPRTSKÁ NOVELA

Zatímco dne 13. 7. 2021 a účinnosti od 1.1.2024 nabyl zákon č. 284/2021 Sb. paralelně byl 26. 10. 2021 schválený a však již od 1. 12. 2021 účinný zákon č. 415/2021, kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Důvodem paralelního dvoukolejného přijetí zákona velmi blízkého obsahu byly odkládací tendence zjevné u novelizace stavebního zákona a úvaha o uvedení plánované změny do praxe dříve s cílem jejího úspěšného zaužívání. Dalším pro rychlou úpravu zákona byl tragický požár. Dne 19. ledna 2020 v ranních hodinách došlo k tragickému požáru v domově pro hendikepované ve městě Vejprty v Ústeckém kraji.⁶⁵ K požáru došlo ve společenském pokoji centra Kavkaz, následkem požáru přišlo 8 klientů domova o život.⁶⁶ Z toho důvodu doprovodila právní úpravu kategorizace staveb z hlediska požární bezpečnosti i úprava pravidel požární ochrany pro zařízení sociálních služeb a nikterak systémově i ochrana nemovitých národních kulturních památek, jako reflexe zlepšující se spolupráce HZS ČR s Ministerstvem kultury a Národním památkovým ústavem.

Důvodová zpráva k z. č. 415/2021 Sb. uvádí, že současná právní úprava zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, v dostatečné míře nezohledňuje včasnou výstrahu mimořádné události, k níž by došlo v zařízení sociálních služeb, které poskytuje pobytové služby, a ani kategorie staveb z pohledu požární bezpečnosti, což se negativně odráží nejen na požární bezpečnosti staveb, ale v rámci řešení postupů hasičských záchranných sborů krajů i na ochraně veřejných zájmů

⁶⁴ Vláda ČR, Poslanecká sněmovna PČR: Poslanecká sněmovna PČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2021 Sb., změna některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákonů*. PSP ČR: 24. 8. 2020. (tisk č. 1009/0).

⁶⁵ Při požáru domova pro handicapované ve Vejprtech zemřelo osm lidí, místo tragédie navštívil premiér. ČT24 [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/pri-pozaru-domova-pro-handicapovane-ve-vejprtech-zemrelo-osm-lidi-pomoc-slibuje-stat-i-kraje-54108>

⁶⁶ BARTOVÁ, Eliška Hradilková. Osm mrtvých, 29 zraněných. Většina se udusila, požár vznikl v jednom z pokojů, říká hasič z Vejprty. *Deník N* [online]. 2020-01-19 [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://denikn.cz/274061/pri-pozaru-v-domove-pro-mentalne-postizene-ve-vejprtech-zemrelo-osm-lidi/>

dotýkajících se ochrany obyvatelstva, a to v návaznosti na § 10 odstavec 6 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů⁶⁷.

Cílem návrhu citovaného zákona je zakotvení jasných podmínek pro včasnou výstrahu před mimořádnými událostmi u zařízení sociálních služeb, které poskytuje pobytové služby a u památkově chráněných staveb a zároveň členění staveb na jednotlivé kategorie podle vyhodnocení požární nebezpečnosti. Jedná se o stanovení, zda budou na jednotlivé konkrétní stavby kladeny požadavky z pohledu požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, které budou následně orgánem výkonu státního požárního dozoru posuzovány v požárně bezpečnostním řešení nebo obdobné dokumentaci. Na jedné straně se jedná o zpřísnění podmínek požární bezpečnosti některých staveb, na straně druhé jde o vymezení, zda konkrétní stavby budou podléhat výkonu státního požárního dozoru a dotčenému orgánu v územním a stavebním řízení a ve společném územním a stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva ze strany hasičského záchranného sboru. Cílem návrhu je tedy v rámci racionalizace navýšení bezpečnosti v zařízeních, kde mj. s ohledem na problematiku evakuace hrozí zvýšené nebezpečí.

Jako vhodným řešením se tedy zákonodárci jeví zakotvení povinnosti vybavit zařízení sociálních služeb, které poskytuje pobytové služby, odpovídajícím požárně bezpečnostním zařízením s možností bezplatného připojení na pult centralizované ochrany umístěný na krajském operačním a informačním středisku hasičského záchranného sboru kraje. Uvedené by se vztahovalo i na nová zařízení do 50 lůžek a dotýkalo by se i zařízení starších, kde by muselo být adekvátní požárně bezpečnostní zařízení instalováno do roku 2024. Dále bude možné na základě návrhu bezplatně připojit na pult centralizované ochrany hasičského záchranného sboru kraje i památkově chráněné stavby. Návrh samozřejmě nebrání tomu, aby i v případě poskytování ubytovacích služeb menšímu počtu klientů, bylo zařízení vybaveno elektrickou požární signalizací, která představuje kvalitativně vyšší stupeň ochrany. I v tomto případě bude možné připojení na pult centralizované ochrany za stejných podmínek.

Jednotlivé stavby by měly být zařazovány do kategorií z hlediska požární bezpečnosti podle jasně stanoveného klíče tak aby došlo k zachování ochrany veškerých veřejných zájmů dotýkajících se požární bezpečnosti staveb a s tím související ochrany obyvatelstva, aniž by došlo k negativnímu zásahu do kompetence státu ve vztahu k výkonu státního požárního dozoru nebo výkonu dotčeného orgánu v územním a stavebním řízení a ve společném územním a stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva. Konkrétní pravidla začlenění staveb podle jednotlivých kategorií budou vymezena Ministerstvem vnitra v prováděcím právním předpise.⁶⁸ Jedním z faktorů zařazení stavby do příslušné kategorie z pohledu požární bezpečnosti bude např. charakter využití stavby z hlediska podmínek evakuace, parametry stavby, společenská významnost stavby (společensky významný objekt je třeba chápat jako stavbu a zařízení občanského vybavení, ve kterém dochází na základě jeho poslání k přirozené kumulaci většího počtu osob) nebo charakter rizika z hlediska nebezpečných látek. Bude se tedy jednat o ucelený soubor pravidel pro zařazení staveb do jednotlivých kategorií, podle kterého bude možno roztrždit současné i budoucí stavby do jednotlivých kategorií z hlediska požární bezpečnosti. Tímto dojde k zvýšení ochrany veřejných zájmů z hlediska stavební prevence ve vztahu k požární bezpečnosti staveb i z hlediska ochrany obyvatelstva.

⁶⁷ Vláda ČR, Poslanecká sněmovna PČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 415/2021 Sb., změna zákona o požární ochraně a zákona o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. PSP ČR: 1. 1. 2021. (tisk č. 1027/0).

⁶⁸ Vyhláška ze dne 6. prosince 2021 č. 460/2021 Sb., o kategorizaci staveb z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva.

Návrh byl tedy předložen z důvodu potřeby ochrany staveb, ve které se poskytují služby sociální péče formou pobytových služeb, a nemovitých národních kulturních památek a z důvodu racionalizace výkonu státního požárního dozoru. Nicméně nezbývá než konstatovat, že pojem racionalizace lze podrobit kritice.

Návrh právní regulace vytváří předpoklad pro včasné zjištění požáru a informování Hasičského záchranného sboru České republiky o mimořádné události, k níž by došlo v zařízení sociálních služeb, které poskytuje pobytové služby. Podle návrhu bude připojení elektrické požární signalizace realizováno bezplatně, respektive hasičským záchranným sborem kraje nebude účtována jednorázová úhrada za připojení a měsíční cena za připojení elektrické požární signalizace. Bezplatné připojení se nebude dotýkat dalších smluvních poplatků – např. náklady na planý výjezd. Dále je potřeba, aby v zájmu eliminace planých a technických poplachů mohl hasičský záchranný sbor kraje stanovit technické a další podmínky determinující uvedené připojení s ohledem na konkrétní podmínky žadajícího provozovatele elektrické požární signalizace. Obecně lze konstatovat, že vždy bude nutno naplnit podmínku, že připojit lze pouze certifikovanou elektrickou požární signalizaci s ústřednou kompatibilní se zařízením dálkového přenosu, které užívá hasičský záchranný sbor kraje. Pro úplnost se uvádí, že posuzování a typové schvalování zařízení dálkového přenosu určeného pro účely Hasičského záchranného sboru České republiky je předmětem výkonu státního požárního dozoru, který garantuje generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.

Požadavek na instalaci elektrické požární signalizace ve stavebách nebo jejich částech, ve kterých se nachází zařízení sociální péče, se již nachází v čl. 9.7 a 10.7 ČSN 73 0835 (jedná se o tzv. domy s pečovatelskou službou a ústavy sociální péče, ve kterých je ubytovací kapacita nad 50 osob). Podle čl. 4.2.3 ČSN 73 0875, musí být dále elektrická požární signalizace v ústavech sociální péče, které mají více než 4 nadzemní podlaží (resp. 8 nadzemních podlaží v případě změn stávajících starších objektů) připojena prostřednictvím zařízení dálkového přenosu na pult centralizované ochrany umístěný na krajském operačním a informačním středisku hasičského záchranného sboru kraje. Výše uvedené požadavky se ovšem v současnosti týkají výhradně navrhování staveb (tedy na případy novostaveb nebo zásadnějších změn a úprav staveb, vyžadujících povolení stavebního úřadu), nikoli na užívání stávajících staveb. Na obě výše uvedené normy se z hlediska navrhování stavby odkazuje vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění vyhlášky č. 268/2011 Sb., která současně stanoví, že stavba sociální péče, na kterou se nevztahuje požadavek na zajištění elektrickou požární signalizací, musí být vybavena zařízením autonomní detekce a signalizace. Zařízení autonomní detekce a signalizace musí být umístěno v každé ubytovací jednotce a v části vedoucí k východu z domu, pokud se nejedná o chráněnou únikovou cestu (opět i v tomto případě se požadavek týká navrhování stavby, nikoli užívání stávajících staveb). Pro navrhování nových staveb (nebo změny staveb) se zařízeními sociální péče obsahují stávající předpisy dostatečně definované požadavky na zajištění zařízeními, jejichž úkolem je včasné zjištění požáru a jeho signalizace.

Navrhovaná úprava zabezpečuje, že obdobné úrovně zajištění elektrickou požární signalizací nebo zařízením autonomní detekce a signalizace bude dosaženo i u stávajících staveb, ve kterých jsou provozována zařízení sociálních služeb poskytující pobytové služby. Tím bude zabezpečena včasná detekce požáru v jeho počáteční fázi, což má pozitivní vliv zejména na možnost provedení prvotního hasebního zásahu, evakuaci osob a zkrácení doby ohlášení požáru. Obzvlášť u stávajících staveb, které nebyly navrženy a provedeny s uplatněním současných technických požadavků požární bezpečnosti staveb, tím bude docíleno výrazného zvýšení bezpečnosti těchto objektů.

Obecně se navrhuje, aby byla zařízení sociálních služeb, které poskytují pobytové služby, provozována ve stavebách nebo jejich částech vybavených buď zařízením

autonomní detekce a signalizace (přílohy č. 5 vyhlášky č. 23/2008 Sb.) nebo sofistikovanější elektrickou požární signalizací, která prostřednictvím zařízení dálkového přenosu umožňuje i připojení na pult centralizované ochrany umístěný na krajském operačním a informačním středisku hasičského záchranného sboru kraje. V případech staveb, ve kterých bude ubytovací kapacita zařízení nad 50 osob, se vyžaduje instalace elektrické požární signalizace. Bude-li se v jedné stavbě nacházet více zařízení sociálních služeb, které poskytují služby sociální péče formou pobytových služeb, váže se limit 50 osob k celkovému počtu osob (ke kterým se vážou služby sociální péče) ve stavbě, kterým mohou být uvedené služby poskytovány.

V případě připojení elektrické požární signalizace prostřednictvím zařízení dálkového přenosu na pult centralizované ochrany umístěný na krajském operačním a informačním středisku hasičského záchranného sboru kraje je umožněno požádat o bezplatné připojení. Na uvedenou problematiku dopadají z hlediska technických podmínek pro připojení i české technické normy.⁶⁹

Obdobně jako v případě provozovatelů zařízení sociální péče, se navrhuje bezplatné připojení elektrické požární signalizace u nemovitých národních kulturních památek vybavených elektrickou požární signalizací. I v tomto případě je možné za stejných podmínek připojit elektrickou požární signalizaci instalovanou v národních kulturních památkách na centrální pult hasičského záchranného sboru kraje. Toto připojení se vztahuje na všechny nemovité národní kulturní památky, bez ohledu na to, zda k připojení došlo před účinností tohoto zákona či až po jeho účinnosti.

Novela vymezuje, který orgán vykonávající státní požární dozor je oprávněn k vydání závazného stanoviska v rámci stavebního řízení, včetně možnosti ověření podmínek požární bezpečnosti staveb, a který orgán výkonu státního požárního dozoru je následně orgánem příslušný k potvrzení či změně závazného stanoviska, pokud bylo podáno v rámci stavebního či jiného řízení odvolání, které směřuje proti závaznému stanovisku. Jasné vymezení kompetencí orgánu státního požárního dozoru přispěje k racionalizaci postupů dotýkajících se vydání závazného stanoviska a zároveň usnadní procesní orientaci osob, jichž se problematika závazných stanovisek dotýká.

V § 39 odstavec 1 je uvedeno základní členění staveb (jejich kategorie) z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. V odstavci 2 je zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu, který stanoví kritéria a charakteristiku kategorie stavby z hlediska požární bezpečnosti a podmínky pro zařazení stavby do kategorií podle odstavce 1.

Stavby kategorie

0 - jedná se o stavby, na které nebudou kladeny zvláštní požadavky z hlediska požární bezpečnosti ani ochrany obyvatelstva.

I - jedná se o jednodušší stavby, které představují z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva nízké riziko (jako hlavní hledisko pro definování rizikovosti stavby

⁶⁹ ČSN 73 0875 „Požární bezpečnost staveb - Stanovení podmínek pro navrhování elektrické požární signalizace v rámci požární bezpečnostního řešení“, ČSN 34 2710 „Elektrická požární signalizace - Projektování, montáž, užívání, provoz, kontrola, servis a údržba“, normy řady ČSN EN 54 „Elektrická požární signalizace“, ČSN 91 6012 „Bezpečnostní úschovné objekty - Požadavky, klasifikace a metody zkoušení odolnosti proti vloupání - Trezory se základní bezpečností“, ČSN EN 50136-1 „Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení - Část 1: Obecné požadavky na poplachové přenosové systémy“, ČSN EN 50131-1 ed. 2 „Poplachové systémy - Poplachové zabezpečovací a tísňové systémy - Část 1: Systémové požadavky“ a ČSN CLC/TS 50136-4 „Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení - Část 4: Indikační a ovládací zařízení používaná v poplachových přijímacích centrech“.

bude bezpečnost osob, tj. uživatelů stavby i zasahujících jednotek požární ochrany). U těchto staveb budou uplatňovány minimální požadavky na jejich zabezpečení. Nepředpokládá se, že jejich bezpečnost bude podmíněna instalací aktivních požárně bezpečnostních zařízení.

II - jedná se o středně náročné stavby, které by měly představovat většinu staveb posuzovaných v rámci výkonu státního požárního dozoru. V rámci projektování staveb zařazených do II. kategorie se připouští i využití pokročilých požárně inženýrských metod. Z hlediska ochrany obyvatelstva je nezbytná evidence těchto staveb a jejich změn z důvodů havarijního plánování a krizového řízení.

III - jedná se o rizikové stavby, jejichž bezpečnost bude obvykle podmíněna instalací více aktivních požárně bezpečnostních zařízení, u kterých bude nutné řešit jejich vzájemnou koordinaci. U staveb zařazených do této kategorie se při projektování očekává využití pokročilých požárně inženýrských metod. Z hlediska ochrany obyvatelstva jsou nezbytná uplatnění stavebně technických požadavků ochrany obyvatelstva.

Z hlediska intertemporality a vymezení lhůt se stanovuje období 3 let, během kterého bude nutné u stávajících staveb zařízení sociální služby, které poskytuje služby sociální péče formou pobytových služeb, provést revizi, respektive tyto stavby vybavit elektrickou požární signalizací, respektive zařízením autonomní detekce a signalizace, tj. uvést tyto stavby do souladu s novými požadavky na jejich bezpečnost z pohledu požární ochrany, aniž by tím byly dotčeny další požadavky na požární bezpečnost.⁷⁰

2.5. HŘENSKÁ NOVELA

Aktuálně se v legislativním procesu objevila další novela, jejímž cílem je zakotvení podmínek dotýkajících se požární ochrany lesa v návaznosti na změnu klimatu a s ní související zvyšující se riziko vzniku lesních požárů ve vazbě na zkušenosti získané při zásahu v Národním parku České Švýcarsko. Novela upravuje problematiku lesní cesty, dokumentace zdolávání lesních požárů, mimořádné opatření k předcházení vzniku a šíření požáru atp. Nicméně novela se zejména v meziresortním připomínkovém řízení nesetkala s pochopením a byla podrobena rozsáhlé kritice z řad dotčených ministerstev. Lze se tak důvodně domnívat, že v rámci průchodu legislativním procesem dozná značných změn a citelných ústupků.

Pro ucelení doplňujeme, že se jedná o je dílčí úpravu segmentu zákona, kdy je volena akceptovatelná „salámová metoda“ změn zákona, který je jako celek s vysokou mírou pravděpodobnosti nenovelizovatelný bez fatálních dopadů.

⁷⁰ Podrobněji cf. VAVERA, F.: Požární ochrana v kontextu nové právní úpravy. The Science for Population Protection, Vol. 15. č. 1/2023 s. 29-37 ISSN 1803-635X.

3. SYSTEMATIKA

Systematika zákona o požární ochraně již zjevně jen torzně drží původní koncepci a strukturu, ale přesto nelze říct, že by byl zákon zcela nepřehledný či chaoticky uspořádaný. Zákon se dělí do osmi částí, přičemž první a druhá část je dělena vždy na dva oddíly. Zákon preambulně uvozuje úvodní ustanovení a uzavírá neobsáhlá, ale velmi důležitá příloha stanovující kategorie jednotek požární ochrany a obsahující základní tabulku plošného pokrytí, která vymezuje dojezdové časy jednotek požární ochrany do jednotlivých sedmi hierarchicky uspořádaných typů obcí dle vypočítaného stupně nebezpečí obce.⁷¹

První část zákona označená jako „povinnosti ministerstev a jiných státních orgánů, právnických a fyzických osob na úseku požární ochrany“ obsahově povinnosti ministerstev a jiných státních orgánů jen letmo zmiňuje, spíše se jim věnuje jen okrajově, a to ustanovením o zpracovávání koncepce rozvoje požární ochrany a ve vztahu k právnickým osobám, které řídí, a nepříliš určitou proklamací, že plní další úkoly na úseku požární ochrany stanovené na základě tohoto zákona; dále je stanoveno, že ministerstva a jiné státní orgány plní obdobně povinnosti uložené jinak tímto zákonem právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám. Zásadní úpravu přináší oddíl první části první zákona v § 4 obsahující členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí a na to stupňovitě uspořádané povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob. Podle míry požárního nebezpečí se provozované činnosti člení do kategorií bez zvýšeného požárního nebezpečí, se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím, kdy zjednodušeně platí pravidlo, čím vyšší je míra nebezpečnosti provozovaných činností, tím vyšší je soubor povinností a opatření, který musí daný subjekt splnit. Fakticky jsou všem právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám uloženy obecné povinnosti obsažené v § 5 zákona o požární ochraně. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou dále (nad rámec obecných povinností dle § 5) povinny splnit soubor povinností dle § 6 tohoto zákona. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím, jsou dále povinny prostřednictvím odborně způsobilé osoby (§ 11 odst. 1) zabezpečit posouzení požárního nebezpečí⁷² z hlediska ohrožení osob, zvířat a majetku a plnění dalších povinností na úseku požární ochrany. Povinnostem právnických a fyzických podnikajících osob, jakož i osob fyzických včetně dopadů jejich nedodržování se bude věnovat další část práce. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím jsou dále povinny zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem⁷³; pro tyto subjekty pak platí rovněž nadstandardní dvouúrovňové⁷⁴ školení a odborná příprava zaměstnanců o požární ochraně.

Dále jsou v prvním oddílu první části vymezeny povinnosti vlastníků nebo uživatelů zdrojů vody pro hašení požárů, kteří jsou povinni tyto udržovat v takovém stavu, aby bylo umožněno použití požární techniky a čerpání vody pro hašení požárů. Vlastníci nebo uživatelé lesů v souvislých lesních porostech o celkové výměře vyšší než 50 hektarů jsou krom povinností lesního práva povinni zabezpečit v době zvýšeného nebezpečí vzniku

⁷¹ Viz příloha č. 1 „Kritéria stupně nebezpečí území obce“ k Vyhlášce Ministerstva vnitra č. 247/2001, ze dne 22. června 2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Podrobněji např. § 16, § 29 nebo § 49 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ Prováděcí právní předpis stanoví druhy, obsah a vedení dokumentace požární ochrany - konkrétně část II. oddíl 7. § 27 a násl. Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ § 16 a § 16a a zákona o požární ochraně.

požáru, opatření pro včasné zjištění požáru v lesích a proti jeho rozšíření pomocí hlídkové činnosti s potřebným množstvím sil a prostředků požární ochrany, pokud tak neučiní Ministerstvo zemědělství podle zvláštního zákona. Dále je v zákoně vymezeno několik relativně samostatných institutů - odborná způsobilost, preventivní požární hlídka, školení a odborná příprava zaměstnanců o požární ochraně, na které navazuje úprava základních povinností fyzických osob, jejichž porušení je zpravidla přestupkem na úseku požární ochrany.

Druhý oddíl části první upravuje pomoc při zdolávání požárů. Definována je osobní a věcná pomoc včetně vynětí některých subjektů z povinnosti poskytnout osobní a věcnou pomoc. Při poskytnutí osobní pomoci náleží poskytovateli náhrada ušlého výdělku a při poskytnutí věcné pomoci pak poskytovatel může nárokovat náhradu výdajů, pokud jsou s poskytnutím věcné pomoci prokazatelně výdaje spojeny. V závěru oddílu druhého je úprava vstupu na nemovitosti - nevelká svým rozsahem, ale zásadní svým významem, neboť prolamuje četná ústavní práva a základní lidská práva a svobody vymezená Listinou⁷⁵, jako například nedotknutelnost obydlí nebo ochrana vlastnického a užívacího práva⁷⁶. Dle § 22 zákona o požární ochraně platí, že vlastník (správce, uživatel) nemovitosti je povinen umožnit vstup na nemovitost k provedení opatření nutných ke zdolání požáru nebo k zamezení jeho šíření, popřípadě k provedení jiných záchranných prací, zejména vyklidit nebo strpět vyklizení pozemku, odstranit nebo strpět odstranění staveb, jejich částí nebo porostů. O potřebě a rozsahu těchto opatření rozhoduje velitel zásahu. Je-li to nezbytně nutné pro účely cvičení jednotky požární ochrany, vlastník (správce, uživatel) nemovitosti je povinen za zákonem vymezených podmínek umožnit vstup na nemovitost.

Část druhá zákona o požární ochraně označená jako „Státní správa a samospráva na úseku požární ochrany“ se v prvním oddílu /“orgány státní správy a samosprávy a jejich působnost“/ zaměřuje na podrobný popis působnosti, oprávnění a povinností Ministerstva vnitra České republiky, kterou dominantně vykonává Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky⁷⁷, dále Hasičského záchranného sboru České republiky, krajský úřadů, rad kraje i krajů samotných a obdobně obcí, obecních úřadů a vybraných obecních úřadů⁷⁸. První oddíl uzavírá v § 30 zákonné zmocnění pro vydávání vládních nařízení⁷⁹.

Oddíl druhý vymezuje taxativní výčet rozsahu oprávnění státního požárního dozoru včetně pozitivního i negativního vymezení. Specifikuje orgány vykonávající státní požární dozor a specifické velmi přísné oprávnění orgánů státního požárního dozoru k vyloučení věci z užívání, zákazu činnosti a zastavení provozu, které lze považovat za krajní řešení /ultima ratio/ aplikovatelné pokud věc nebo činnost při provozu anebo provoz vyvolávají bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a k odstranění tohoto nebezpečí nestačí jiná opatření. O zastavení provozu lze rozhodnout i tehdy, jestliže by byla znemožněna záchrana osob nebo majetku v případě vzniku požáru.

Část třetí se nově věnuje spalinovým cestám, jejich revizím, čištění a kontrolám; stanoví postup při zjištění nedostatků a náležitosti zprávy o provedeném čištění nebo

⁷⁵ Usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁷⁶ Soubor omezení ústavních práv v rámci práva požární ochrany je vymezen a specifikován i v jiných předpisech – srovnej např. § 28 z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru); § 23 nebo § 25 z. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ § 23 zákona o požární ochraně a § 6 z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)

⁷⁸ Obecní úřad obce, jejichž jednotky požární ochrany jsou určeny požárním poplachovým plánem kraje k zásahům mimo svůj územní obvod - § 24 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně.

⁷⁹ Realizováno Nařízením vlády č. 172/2001 Sb. ze dne 18. dubna 2001, k provedení zákona o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

kontrole spalínové cesty a zprávy o revizi spalínové cesty, což blíže specifikuje Vyhláška č. 34/2016 Sb., o čištění, kontrole a revizi spalínové cesty účinná od ledna 2016.

Část čtvrtá označená „jednotky požární ochrany“ detailněji popisuje druhy jednotek požární ochrany, kterými jsou: jednotka hasičského záchranného sboru zřízená jako jednotka hasičského záchranného sboru kraje, jednotka generálního ředitelství nebo jednotka záchranného útvaru hasičského záchranného sboru, která je složena z příslušníků hasičského záchranného sboru určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru; dále jednotka hasičského záchranného sboru podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání; následně jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání; jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání. Vymezena je i poněkud atypická vojenská hasičská jednotka zřizovaná ve vojenských objektech, vojenských útvarech, vojenských zařízeních, vojenských záchranných útvarech a u právnických osob založených nebo zřízených Ministerstvem obrany. Popsána je i požární hlídka, která je alternativou jednotky požární ochrany u právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnost se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím. Část čtvrtá upravuje také povinnosti zaměstnanců podniků a členů dobrovolných jednotek požární ochrany, základní úkoly jednotek požární ochrany, řízení činnosti v jednotkách požární ochrany a odbornou způsobilost a přípravu. V § 73 v popisované části zákona je upraveno poskytování pomoci při zdolávání požárů, kdy je mimo jiné stanoveno, že hasičské záchranné sbory krajů jsou oprávněny v případě naléhavé potřeby při zdolávání požárů soustřeďovat a nasazovat jednotky požární ochrany bez ohledu na to, komu jsou podřízeny, a věcné prostředky požární ochrany bez ohledu na to, kdo s nimi disponuje. Obdobné oprávnění má ministerstvo při potřebě nasazení jednotek požární ochrany a věcných prostředků požární ochrany z více krajů, při poskytování mezistátní pomoci, nebo hrozí-li nebezpečí z prodlení. Za zmínku stojí i umístění výše nastíněného § 69a s alternativami při nezřízení obligatorní jednotky požární ochrany.

Část pátá krátce pojednává o spolupráci s občanskými sdruženími, veřejně prospěšnými organizacemi a jinými orgány a organizacemi působícími na úseku požární ochrany.

Šestá „deliktní“ část zákona o požární ochraně reglementuje postih právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob, kdy podrobně vymezuje jednotlivé skutkové podstaty správních deliktů právnických a podnikajících fyzických osob a přestupků fyzických osob, včetně speciální úpravy správního trestání a vymezení sankční škály jednotlivých pokut; nově jsou popsány delikty spojené se spalínovými cestami. Celá oblast správního trestání dozná značných změn dne 1. 7. 2017, kdy nabude účinnosti nová kodexová úprava správního trestání představovaná zákonem č. 250/2016, ze dne 12. července 2016, o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s doprovodným změnovým zákonem, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Část sedmá upravuje odškodňování úrazů (včetně jednorázového mimořádného odškodnění), pokud k nim došlo u občana při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce nebo v požární hlídce, v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany. Při splnění těchto podmínek tuto škodu uhradí stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, pokud poškozenému nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu. Upravena je zde i náhrada škody, o které již bylo stručně psáno výše.

Část osmá přináší nezbytná společná, přechodná a závěrečná ustanovení obsahující vymezení povinnosti zachovávat mlčenlivost, ocenění mimořádné odvahy⁸⁰, vztahu živelních pohrom a jiných mimořádných událostí k tomuto zákonu, úpravu stejnokrojů a funkčního označení⁸¹. Vymezen je rovněž vztah zákona k obecným předpisům o správním řízení, kdy platí, že na řízení podle zákona o požární ochraně se vztahuje správní řád s výjimkou rozhodování podle § 68 odst. 2 a § 73 odst. 3. Stanoviska uplatněná k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci nejsou správním rozhodnutím. Stanoviska vydávaná podle tohoto zákona jako podklad pro rozhodnutí podle zvláštního právního předpisu nebo územní souhlas jsou závazným stanoviskem podle správního řádu a nejsou samostatným rozhodnutím ve správním řízení.

Nesystematicky je v § 88 vymezeno oprávnění osob pověřených plněním úkolů na úseku požární ochrany - konkrétně velitelů jednotek hasičských záchranných sborů podniků, velitelů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a jednotek sborů dobrovolných hasičů podniků a velitelů zásahů, kteří jsou při plnění svých úkolů na úseku požární ochrany oprávněni nařít v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky požární ochrany, aby se z místa zásahu vzdály osoby, jejichž přítomnost není potřebná, nebo aby se podřídily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu. Výše vyjmenované osoby jsou oprávněny nařít provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru.

Důležité oprávnění a zejména mimorozpočtové zdroje přináší § 97 zákona o požární ochraně pro Hasičský záchranný sbor a jednotky požární ochrany, které mohou poskytovat pohotovostní a jiné služby nebo práce za úhradu vynaložených nákladů za předpokladu, že se jedná o práce a služby související se základní náplní jejich činnosti a nedojde k ohrožení jejich akceschopnosti, nebo o obdobnou činnost podle z. č. 320/2015 ze dne 11. listopadu 2015, o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění pozdějších předpisů.

Výše je popisován zákon, jehož teleologickým podkladem (smyslem, cílem a účelem) je vytvoření podmínek pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, který se charakterem jím chráněných společenských zájmů nepochybně řadí mezi nejvýznamnější platné a účinné normativní počiny obsažené v právním řádu České republiky.

Tato kapitola zevrubně představuje zákon o požární ochraně, který stanoví povinnosti ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnost orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinnosti jednotek požární ochrany. Popisem novelizačních korekcí se snaží popsat zásadní vývojové změny předmětného předpisu reagující na vývoj oblasti požární ochrany. Zvláštní důraz je věnován rozsáhlým, podstatným a zejména aktuálním změnám tak, aby čtenář nahlédl na vývojové tendence a trendy zákona o požární ochraně. Popis systematického dělení zákona představuje zákon a oblasti v něm upravené v komplexním náhledu, přičemž pevně fixuje upravené instituty do jeho struktury. Další texty se budou věnovat popisu jednotlivých dílčích oblastí, institutů a pojmů podrobněji a v kontextuální provazbě na prováděcí předpisy a jiné právní normy.

Závěrem je vhodné akcentovat generální klausuli tohoto předpisu i práva požární ochrany obecně, ve které je nám všem stanovena povinnost počínat si tak, abychom nezavdali příčinu ke vzniku požáru, neohrozili život a zdraví osob, zvířata a majetek; při zdolávání požárů, živelních pohrom a jiných mimořádných událostí jsme povinni

⁸⁰ Specifikováno ve Vyhlášce Ministerstva vnitra č. 247/2001, ze dne 22. června 2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ Specifikováno ve Vyhlášce Ministerstva vnitra č. 247/2001, ze dne 22. června 2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů

poskytovat přiměřenou osobní pomoc, nevystavíme-li tím vážnému nebezpečí nebo ohrožení sebe nebo osoby blízké anebo nebrání-li nám v tom důležitá okolnost; obdobné platí i o povinnosti poskytnout potřebnou věcnou pomoc. Nechť je tento normativní text nejen právním, ale zejména morálním kategorickým imperativem a korektivem chování každého občana České republiky.

4. ČLENĚNÍ PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLE POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ

Současná zákonná úprava povinností právnických a podnikajících fyzických osob dle zákona o požární ochraně vychází ze systémové změny, kterou do práva požární ochrany implementovala novela zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „zákon o požární ochraně“/ provedená z. č. 237/2000 Sb. ze dne 28. června 2000, kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Jak již bylo zmíněno v předchozím textu, jedná se o první z pětice kmenových zákonů⁸² dominantně upravující právo požární ochrany od roku 2001 do současnosti. Tehdy zavedené koncepční řešení, které se v zásadě nezměněné podobě udrželo dodnes, vycházelo z analýzy tehdejšího stavu a reflektovalo nejzávažnější obtíže při výkonu státního požárního dozoru, mezi které patřila skutečnost, že určení subjektů k provedení požární kontroly v rámci výkonu státního požárního dozoru bylo vázáno na výsledky posouzení požárního nebezpečí. Ukázalo se, že kontrolu je potřebné provádět i u subjektů, které nemají za povinnost zpracovat požární posouzení. Nedostatečnost tehdejší právní úpravy se dále projevovala v tom, že nebylo možno provést požární kontrolu u těch povinných subjektů, které nesplnily svou zákonnou povinnost a požární posouzení nezpracovaly.

Jako nevyhovující se ukazovala zejména tehdejší právní úprava povinností právnických a podnikajících fyzických osob na úseku požární ochrany. Problém spočíval v tom, že tehdejší právní úprava vymezovala činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím velmi obecně, čímž postihovala až příliš široký okruh osob povinných zpracovat požární posouzení. Nevyhovující bylo rovněž to, že se na všechny ostatní právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které nemusely zpracovávat požární posouzení, vztahovaly stejné povinnosti. To ve svém důsledku způsobovalo zatěžování především drobných podnikatelských subjektů mnohdy nadbytečnými povinnostmi⁸³.

Zákon č. 237/2000 Sb. přináší do § 4 zákona o požární ochraně mechaniku členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí a v § 5, § 6 a § 6a zákona o požární ochraně stanovuje hierarchii povinností dopadajících na právnické a podnikající fyzické osoby, kdy je zavedena trojstupňová pyramidální úprava. Podle míry požárního nebezpečí se provozované činnosti člení do kategorií bez zvýšeného požárního nebezpečí, se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím, kdy zjednodušeně platí pravidlo, čím vyšší je míra nebezpečnosti provozovaných činností, tím vyšší je soubor povinností a opatření, který musí daný subjekt splnit. Fakticky jsou všem právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám uloženy obecné povinnosti obsažené v § 5 zákona o požární ochraně. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou dále (nad rámec obecných povinností dle § 5) povinny splnit soubor povinností dle § 6 tohoto zákona. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím, jsou pak povinny nad rámec povinností dle § 5 a § 6 zákona o požární ochraně splnit povinnosti nadstavbového § 6a zákona o požární ochraně (vypracovat odborně způsobilou osobou posouzení požárního nebezpečí z hlediska ohrožení osob, zvířat a majetku a plnění dalších povinností na úseku požární ochrany).

⁸² Zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který byl v roce 2015 nahrazen zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru); zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ Poslanecká sněmovna PČR, Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 237/2000 Sb., změna zákona o požární ochraně*. PSP ČR: 9. 2. 2000. (tisk 543/0).

Pro ucelení je nutno doplnit, že povinnosti dopadající na právnické osoby a podnikající fyzické osoby musí splnit např. i ministerstva a jiné správní orgány⁸⁴ jakož i obce⁸⁵.

4.1. OBECNÉ ZÁSADY PRO ZAČLENĚNÍ PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLE POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ

Je pochopitelné, že stát důsledně přistupuje k mocenské regulaci zejména v oblasti podnikání, která je dominantním segmentem lidské činnosti, při které mohou nastat situace rozporné se společensky chráněnými zájmy (ohrožení majetku, zdraví a života lidí i zvířat). Právě v této oblasti lidských činností je třeba střežit požární bezpečnost, snižovat a eliminovat rizika a hazardní stavy, jakož i zavádět preventivní ochranné mechanismy právě tak, jak činí zákon o požární ochraně. Podmínky požární bezpečnosti⁸⁶ se stanoví k zabránění vzniku požáru a k ochraně osob, zvířat a majetku v případě vzniku požáru a k zamezení jeho šíření⁸⁷.

Začlenění provozovaných činností podle požárního nebezpečí /§ 4 zákona o požární ochraně/ je pomyslnou vstupní branou či startovní čarou pro zahájení posouzení konkrétní podnikatelské, výrobní, obchodní či provozní činnosti optikou zákona o požární ochraně. Pro začlenění provozovaných činností podle požárního nebezpečí platí několik obecných zásad či principů.

4.1.1. Princip začleňování podle míry požárního nebezpečí provozované činnosti

První zásadou je přiřítání povinností v přímé vazbě na provozovanou činnost; neposuzují se prostory, objekty, nemovitosti či pracoviště, ale začleňují se v zásadě /s některými výjimkami⁸⁸/ provozované činnosti, a to bez vazby na vlastníka předmětných nemovitostí. Rozsah povinností stanovených zákonem a prováděcími předpisy je pochopitelně přímo vázaný na konkrétní soubor činností, který je vykonáván v tom kterém provozu či uplatňován ve výrobě. Vždy je nutno činnosti hodnotit jak samostatně, tak ve vzájemné souvislosti se zvláštním zřetelem na kumulativní spolupůsobení, dopady a rizika celého provozovaného souboru činností - tzn. zvláštní důraz je nutno klást na případné kumulativní účinky požárního nebezpečí⁸⁹. Samotné činnosti jsou posuzovány vzhledem k jejich požární nebezpečnosti, vlivu na možnost vzniku a šíření požáru, na charakteristiky a nebezpečnost látek, se kterými je laborováno; soubory činností musí zohlednit synergické, katalyzační či lavinové efekty (antagonistické či inhibiční efekty). Vyspělá civilizace a moderní technologie přinášejí stále nové výrobní postupy a proto není snadné odborně posoudit možné požární nebezpečí bez rozsáhlých odborných znalostí, kdy je

⁸⁴ Srovnej § 3 odst. 2 zákona o požární ochraně „Ministerstva a jiné státní orgány plní obdobně povinnosti uložené jinak tímto zákonem právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám.“

⁸⁵ Srovnej § 29 odst. 2 zákona o požární ochraně „Obec plní obdobně povinnosti uložené tímto zákonem právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám.“

⁸⁶ Srovnej § 1 písm. a) vyhlášky o požární prevenci „Pro účely této vyhlášky se rozumí požární bezpečností souhrn organizačních, územně technických, stavebních a technických opatření k zabránění vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem, k ochraně osob, zvířat a majetku v případě vzniku požáru a k zamezení jeho šíření.

⁸⁷ § 15 odst. 1 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁸ Např. § 4 odst. 2 písm. g) Za provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se považují činnosti v budovách l c) o sedmi a více nadzemních podlažích nebo o výšce větší než 22,5 m, kromě bytových domů.“ nebo § 4 odst. 3 písm. d) zákona o požární ochraně – „Za provozované činnosti s vysokým požárním nebezpečím se považují činnosti v budovách o 15 a více nadzemních podlažích nebo o výšce větší než 45 m.“ – zde je patrná přímá vazba na objekt.

⁸⁹ Srovnej např. 16 odst. 1 in fine Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

často třeba aplikovat multidisciplinární přístup. V takovém prostředí je nesnadným úkolem vymezit kategorie a charakteristiky pro dělení činnosti do skupin a jim přiřadit adekvátní soubor povinností. Vždy platí zásada, že přísnější preventivní opatření jsou menším zlem, než prevence nedostatečná či podceněná – zde lze aplikovat zásadu, že v případě pochybností o míře požárního nebezpečí je nutné subsumovat danou činnost do vyšší kategorie.

4.1.2. Princip „samozačlenění“

Poněkud problematické je řešení samotného procesu podřazování činností do jednotlivých kategorií z hlediska toho, kdo by měl subsumpci provádět. Střetávají se zde protichůdné trendy a názory, kdy je na jednu stranu zcela nepochybné, že by posouzení měla provádět osoba erudovaná a odborně zdatná, která by měla vycházet z co možná nejaktuálnějších vědeckých a technických poznatků (posuzuje a odpovědnost nese specialista). Na druhou stranu pokud chce stát určitou oblast /zde podnikání/ regulovat, pak by měl zajistit podmínky pro zamýšlenou regulaci (posuzuje a odpovědnost nese stát); oprávněné jsou i požadavky na minimalizaci státních zásahů (posuzuje a odpovědnost nese podnikatel). Při obrovském počtu činností, které je nutné posoudit, s přihlédnutím rozumné míře ingerence státu a vzhledem k historickému vývoji řešené oblasti bylo nutné vytvořit kompromisní řešení s interakcí všech výše popsaných přístupů. Výstupem je tedy postup, kdy začlenění provozovaných činností podle požárního nebezpečí provede před zahájením své činnosti každá právnická či podnikající fyzická osoba sama, kdy přiřadí všechny jí provozované činnosti dle definovaných charakteristik (dlužno dodat, že na svoji odpovědnost). Revizní princip pak přináší § 4 odst. 5 zákona o požární ochraně, kdy platí, že vyjde-li najevo, že právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se nesprávně začlenila do kategorie podle odstavce 1 § 4 zákona o požární ochraně, rozhodne o jejím správném začlenění příslušný orgán státního požárního dozoru. Dle názoru autora práce je pak rozhodování nutno dle § 95 zákona o požární ochraně realizovat formou správního rozhodování dle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, a to se vším, co obecný správní proces požaduje včetně možnosti řádného i mimořádného přezkumu a přezkoumání ve správním soudnictví, čímž je zároveň garantována maximální míra spravedlnosti rozhodnutí případného sporu. Vzhledem k tomu, že dle § 4 odst. 4 zákona o požární ochraně platí, že za provozované činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí se považují činnosti, které nejsou uvedené v odstavcích 2 a 3 § 4 zákona o požární ochraně, je třeba pro posouzení provést objektivní eliminační analýzu⁹⁰ - tedy posoudit, zda provozované činnosti nespádají do některé z vyšších kategorií. Při samozačleňování, kdy zpravidla začlenění provádí laik začleňující činnosti bez zvýšeného či vysokého rizika, těžko můžeme předpokládat odborné posouzení či nezaujatý objektivní náhled. Tento paradoxní stav je daný za to, že posuzování neprovádí mocensky stát, nebo alternativně „nákladný specialista“; je nepochybné, že právě toto řešení si vyžádá rozsáhlou diskuzi při tvorbě novely zákona o požární ochraně, a navozuje prostor pro úvahy o povaze úpravy *de lege ferenda*. Pro rekapitulaci postupu upřesňujeme, že provozovatel činnosti nejprve posoudí, zda jím provozovaná činnost nespadá mezi činnosti vymezené v odstavci druhém nebo třetím § 4 zákona o požární ochraně a pokud nikoli, jedná se o činnost bez zvýšeného nebo vysokého požárního nebezpečí. V takovém případě není *ex lege* požadováno, aby toto začlenění prováděla odborně způsobilá osoba nebo technik požární ochrany, ale z pochopitelných důvodů a vzhledem k objektivní odpovědnosti lze přizvání odborníka jediné doporučit, aby bylo vyloučeno nežádoucí snížení požární bezpečnosti. U nejnižší kategorie bez zvýšeného požárního nebezpečí (§ 4 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně) na právnickou nebo podnikající fyzickou osobu dopadá (krom obecných povinností) soubor povinností

⁹⁰ Analogicky můžeme použít právonálézací princip - *argumentum per eliminationem* (důkaz vyloučením) - eliminační argumentace se uplatní při taxativní formulaci hypotéz, dispozic a sankcí (je-li něco určeno pro některý z prvků množiny, neplatí pro ostatní).

ustanovený v § 5 zákona o požární ochraně; zákon nepožaduje ani písemnou formu začlenění do nejnižší kategorie bez zvýšeného požárního nebezpečí (§ 4 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně). Nesprávné podřazení jde k tíži provozovatele činnosti, který za něj nese odpovědnost. Zákon o požární ochraně nedefinuje přímé sankce za to, že právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba nezačlenila provozované činnosti, ale za nevyhotovení předepsané dokumentace požární ochrany⁹¹. To znamená, že v případě provozování činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo vysokým požárním nebezpečím by se jednalo o „Dokumentaci o začlenění do kategorie činností se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím“ ve smyslu § 28 vyhlášky o požární prevenci. Pro činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí není povinnost vést písemný doklad o začlenění. Pokud nebude při kontrole orgánu státního požárního dozoru předložena dokumentace o začlenění, závisí jeho postup na konkrétních skutečnostech jednotlivých případů. Hasičský záchranný sbor České republiky uvádí na svých webových stránkách tyto názorné příklady:

a) Právnická nebo podnikající fyzická osoba tvrdí, že všechny provozované činnosti začlenila do kategorie bez zvýšeného požárního nebezpečí a při kontrole nevzniknou pochybnosti o správnosti začlenění - pak případná neexistence dokumentace o začlenění není porušením předpisů o požární ochraně. Kontrolováno bude pouze plnění povinností vztahujících se k této kategorii.

b) Právnická nebo podnikající fyzická osoba všechny provozované činnosti začlenila do kategorie bez zvýšeného požárního nebezpečí, avšak při kontrole vzniknou pochybnosti o správnosti začlenění - orgán státního požárního dozoru bude vyžadovat údaje o provozované činnosti rozhodné pro přiřazení charakteristik potřebných pro začlenění (schválená projektová dokumentace stavby, provozní řád, bezpečnostní listy apod.). Vyjde-li najevo, že činnosti byly nesprávně začleněny, rozhodne o jejich správném začlenění orgán státního požárního dozoru.

c) Bude-li právnická nebo podnikající fyzická osoba provozovat činnosti, které budou prokazatelně vykazovat znaky pro činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo vysokým požárním nebezpečím (např. činnosti provozované v budovách o sedmi a více nadzemních podlažích, ve stavbách ubytovacích zařízení apod.) je možné kontrolovat plnění povinností vztahujících se k těmto kategoriím (např. § 6, § 15, § 16 zákona o požární ochraně), tzn. mimo jiné také vyžadovat dokumentaci o začlenění. Pokud by v tomto případě nebyla dokumentace o začlenění předložena, jedná se o nedodržení § 15 zákona o požární ochraně s podrobnostmi uvedenými v § 27 odst. 1 písm. a) a § 28 vyhlášky o požární prevenci⁹².

Pro ucelení uvádíme, že dle § 45 odst. 2 písm. a) vyhlášky o požární prevenci se požárními kontrolami podle § 45 odstavce 1 písm. a)⁹³ se vždy zjišťuje správnost začlenění (§ 28), stav a úroveň zabezpečení požární ochrany při provozovaných činnostech, zda objekty a technická zařízení, jejich provoz a údržba vyhovují požadavkům předpisů o požární ochraně a stanoveným podmínkám požární bezpečnosti.

4.1.3. Princip – nositelem povinností je provozovatel činností

Dle dikce § 2 odst. 2 zákona o požární ochraně právnické osoby a podnikající fyzické osoby plní povinnosti na úseku požární ochrany ve všech prostorách, které užívají k provozování činnosti. Opětovně se umocňuje pojetí rozhodujícího faktoru posuzování

⁹¹ Srovnej např. § 76 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně

⁹² Webové stránky HZS ČR[online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/dotazy-k-zaclenovani-cinnosti-podle-miry-pozarniho-nebezpeci.aspx>>. [cit. 30. 9. 2016]

⁹³ Komplexní kontroly, kterými se prověřuje celkový stav organizačního zabezpečení, plnění povinností a dodržování podmínek požární bezpečnosti vyplývajících z předpisů o požární ochraně.

činnosti tedy odloučeně od vztahu vlastnických práv k nemovitostem k tomu využívaným. Toto pojetí vyplývá z precedentního rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 135/93-18 ze dne 30. 11. 1994, z něhož je extrahována zásadní právní věta: „Požární předpisy, vztahující se na činnost v objektu provozovanou, musí dodržovat ten, kdo jako nájemce v nemovitosti podniká. Pronajímatel jako majitel nemovitosti odpovídá za požární stav objektu samotného.“ Dle výše citovaného paragrafu za plnění povinností na úseku požární ochrany u právnických osob odpovídá statutární orgán a u podnikajících fyzických osob tyto osoby nebo jejich odpovědný zástupce.

Při nikterak výjimečném jevu, kdy činnost v prostorách provozuje více právnických osob nebo podnikajících fyzických osob, plní povinnosti na úseku požární ochrany na místech, která užívají společně, vlastník těchto prostor, není-li smlouvou mezi nimi sjednáno jinak. Součástí smlouvy musí být i určení osoby odpovědné za plnění povinností na úseku požární ochrany⁹⁴. Formou a povahou smlouvy dle § 2 odst. 2 zákona o požární ochraně se zabýval poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu v závěru č. 101 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 25. 2. 2011. Dle tohoto závěru smlouva podle § 2 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, není veřejnoprávní smlouvou ve smyslu § 159 odst. 1 správního řádu. Podle druhého možného přístupu jde v daném případě o smlouvu soukromoprávního charakteru, která obsahuje veřejnoprávní prvky. Nelze ji totiž podřadit pod žádný ze tří typů veřejnoprávních smluv upravených v § 160 až 162 správního řádu, ačkoli by měla nejbližše ke smlouvě upravené v § 162. Při řešení problému je nutné uvést, že ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb. dostatečně nerozlišuje převod výkonu povinností, vyplývajících z norem veřejného práva, tedy povinností na úseku požární ochrany, a převod odpovědnosti za porušení těchto povinností. První věta tohoto ustanovení zakládá uvedeným osobám povinnost na úseku požární ochrany. Druhá věta stanoví, který orgán nebo zástupce (slovy zákona „odpovědný zástupce“ – tento termín však s výjimkou živnostenského podnikání přináší další nejasnost) je subjektem odpovědnosti, slovy zákona za plnění této povinnosti odpovídá. Třetí věta pak ukládá plnění zmíněné povinnosti vlastníku prostor, za podmínky, že činnost v prostorách provozuje více uvedených osob, není-li smlouvou mezi nimi sjednáno jinak. Čtvrtá věta pak stanoví, že součástí smlouvy musí být i určení osoby odpovědné za plnění povinností na úseku požární ochrany. Povinnosti podle § 2 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb. třetí věty má plnit vlastník prostor, je však možné sjednat, že je bude plnit někdo jiný, tedy jiný subjekt provozující činnost ve zmíněných prostorách, nebo i jiná osoba (může jít opět o specializovaný subjekt podnikající na úseku požární ochrany). Pokud však takováto smlouva uzavřena je, musí v ní být určena osoba odpovědná za plnění povinností na úseku požární ochrany. Z doslovného znění zákona není snadné vyvodit, zda v tomto případě dochází nejen k přenosu výkonu povinnosti na úseku požární ochrany, ale i k přenosu veřejnoprávní odpovědnosti za plnění povinností, včetně odpovědnosti deliktů, pakliže je takováto konstrukce vůbec přípustná. Domníváme se, že přenést deliktů odpovědnost v celém rozsahu nebude možné již jen vzhledem k formulaci skutkových podstat správních deliktů, např. v § 76 odst. 1 písm. c), d) nebo k) zákona o požární ochraně. Smluvní převod veřejnoprávní odpovědnosti na vybraný subjekt, tj. fyzickou nebo právnickou osobu, by musel být stanoven zákonem explicitně, spolu s tím, že převádějící osoba by nadále veřejnoprávní odpovědnost nenesla v plném rozsahu a nebyla ani deliktně odpovědná přinejmenším za určité přesně vymezené delikty, což v současné podobě zákon o požární ochraně neumožňuje. Jinak řečeno, pouze pokud by na základě zákonného zmocnění a na základě smlouvy byla odpovědným subjektem (i ve smyslu deliktů odpovědnosti) výhradně jedna z osob provozující činnost ve zmíněných

⁹⁴ Webové stránky HZS ČR - Metodická pomůcka na stránkách HZS Zajištění požární ochrany ve stavbách, ve kterých provozuje činnost více právnických nebo podnikajících osob [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/zajisteni-pozarni-ochrany-ve-stavbach-ve-kterych-provozuje-cinnost-vice-pravnickych-nebo-podnikajicich-osob.aspx>>. [cit. 30. 9. 2016]

prostorách (a nikdo jiný), bylo by možné takovouto smlouvu pokládat za veřejnoprávní smlouvu ve výše uvedeném smyslu, tj. podle § 159 odst. 1 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Bez zákonného zmocnění je převod veřejnoprávní odpovědnosti soukromoprávním úkonem nemyslitelný, šlo by o neplatnou smlouvu podle občanského zákoníku⁹⁵. Podle našeho názoru se tedy v případě ustanovení § 2 odst. 2 zákona o požární ochraně o přenos veřejnoprávní odpovědnosti včetně deliktů odpovědnosti jednat nemůže, zejména proto, že k takovému přenosu není nedostatečně explicitní právní důvod. Výše uvedené však nijak nebrání správnímu orgánu si pro účely stanovení deliktů odpovědnosti posoudit existenci smlouvy podle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o požární ochraně jako předběžnou otázku podle § 57 odst. 1 písm. c) z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, aniž by správní orgán posuzoval platnost takovéto smlouvy, její obsahové náležitosti apod. Otázka, zda má takováto smlouva charakter veřejnoprávní či soukromoprávní smlouvy, není pro účely posouzení deliktů odpovědnosti rozhodná^{96, 97}.

4.1.4. Zásada objektivní odpovědnosti za správní delikty a nepřenositelnosti odpovědnosti odkazem na smluvní ujednání

Je vhodné již nyní připomenout, že konstrukce odpovědnosti je koncipována jako absolutní objektivní odpovědnost⁹⁸ bez možnosti liberace⁹⁹. Principem objektivní odpovědnosti bude nahlíženo i samozačleňování provozovaných činností podle požárního nebezpečí. Vhodné je i upozornění na nemožnost liberace a zbavení se odpovědnosti za správní delikt odkazem na smluvní ujednání např. formou soukromoprávní smlouvy ani poukazem na dobrou víru či ujištění jiného subjektu, že je vše v pořádku¹⁰⁰. Dle rozsudku Vrchního soudu Praha ze dne 23. 9. 1994, sp. zn. 6 A 197/93 platí, že odpovědnosti za správní delikt v oboru práva veřejného se nelze zásadně vyhnout poukazem na smluvní ujednání mezi účastníky soukromoprávního (obchodního) vztahu a na porušení smluvních povinností ze strany druhého účastníka uzavření smlouvy. Výše uvedenou problematiku doplňuje i judikát Vrchního soudu Praha ze dne 16. 12. 1994, sp. zn. 7 A 14/93, dle kterého „označení užitá v § 24 písm. b) zákona o státní správě ve vodním hospodářství (\"fyzická osoba, která při podnikatelské činnosti, vypustí odpadní vody...\") neodvozuje subjekt povinností a jeho odpovědnost za jejich neplnění od právního poměru k nemovitosti

⁹⁵ Obiter dictum lze uvést toto: převod veřejnoprávní, tedy i deliktů odpovědnosti neumožňuje v současnosti účinné znění poslední věty § 2 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., a ani jeho předchozí znění i z jiného důvodu. Poslední věta v současnosti účinného ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb. se snaží pouze korigovat neobratné znění „není-li mezi nimi sjednáno jinak,“ které by jinak vedlo k výkladu, že v ustanovení uvedené osoby mohou plnění povinností na úseku požární ochrany zcela vyloučit. Zvolená formulace poslední věty navíc výslovně nestanoví, že odpovědnou osobou musí být některá z osob provozujících činnost v určitých prostorách a tak paradoxně umožňuje smluvně přenést odpovědnost za plnění povinností na úseku požární ochrany i na jakoukoli jinou (třetí) osobou, která nemusí mít s podnikáním ve zmíněných prostorách cokoliv společného. To by však bylo v rozporu s větou první a druhou ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., a proto jistě nešlo o úmysl zákonodárce. Režim veřejnoprávní smlouvy je omezením smluvní autonomie soukromoprávních úkonů, proto je nutno na věc pohlížet i ve světle čl. 4 odst. 2 a 4 Listiny.

⁹⁶ Závěr č. 101 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 25. 2. 2011.

⁹⁷ Pro komparaci s praktickou judikaturou aplikací lze doporučit rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 84/2013-27 ze dne 22. července 2015, který souvisí s požárem se škodou přesahující dle správního orgánu částku 500 000 000 Kč, který vznikl dne 16. 10. 2008 krátce po 19.00 hod. v prostoru stánku společnosti EUR-MED, a.s. v rámci výstavy Pragodent 2008 v levém křídle Průmyslového paláce, Výstaviště 67, Praha 7 – tj. jeden z největších pražských požárů minimálně za posledních 10 let.

⁹⁸ PRÁŠKOVÁ, H.: Základy odpovědnosti za správní delikty. Praha: C. H. Beck. 2013. s. 161, 298 a násl., 312 a násl.

⁹⁹ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2007, č. j. 1 As 17/2006 - 121.

¹⁰⁰ Srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 4 As 32/2011 – 78, Objektivní odpovědnost provozovatele zdroje znečištění - Provozovatel zdrojů znečištění podle zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, se nemohou zprostit odpovědnosti poukazem na dobrou víru či ujištění jiného subjektu, že je vše v pořádku. Pokud tak učiní, nesou za to následky.

(vlastník, uživatel), ale od jeho činnosti. Veřejnoprávní odpovědnosti za správní delikt se proto ten, kdo se deliktu dopustil při podnikatelské činnosti, nemůže zbavit poukazem na to, že podle soukromoprávního smluvního ujednání podniká v pronajaté nemovitosti. A dále judikát Vrchního soudu Praha ze dne 26. 3. 1999, sp. zn. 7 A 52/96 – „Zákon č. 238/1991 Sb., o odpadech, upravuje odpovědnost za správní delikty jako odpovědnost se znaky odpovědnosti objektivní. Této odpovědnosti se proto odpovědný subjekt nemůže zprostit odkazem na smluvní ujednání či odkazem na porušení povinnosti ze strany smluvního partnera. Příkladmo bude-li povinnost stanovená § 6 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochrany – tedy např. zajišťování údržby, kontroly či opravy technických a technologických zařízení způsobem a ve lhůtách stanovených podmínkami požární bezpečnosti nebo výrobcem zařízení - zajištěna na základě soukromoprávního vztahu externím subjektem, nezbavuje tato skutečnost právnickou osobu, pro jejíž činnost se zvýšeným požárním nebezpečím jsou technická či technologická zařízení užívána, odpovědnosti za realizaci /následek/ této činnosti; lze toliko připustit zohlednění tohoto faktu /správní úvahu/ např. při stanovení výše případné sankce a pochopitelně nic nebrání quasi regresivnímu vymáhání sankce např. cestou uplatnění požadavku na náhradu škody, která subjektu pokutou vznikla, po externím smluvním partnerovi. Doporučujeme této skutečnosti přikládat zvláštní význam při koncipování smluvních ujednání při obdobných závazcích.

Pro ucelení doplňujeme, že dle § 15 odst. 6 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /dále jen „vyhláška o požární prevenci“/ v případě dodavatelsky prováděných činností se zvýšeným požárním nebezpečím zabezpečuje stanovení a dodržování podmínek podle odstavců 1 až 4 (§ 15) právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která tyto činnosti vykonává, není-li smlouvou stanoveno jinak. Tato koncepce jen umocňuje odpovědnost subjektu za jeho činnost, a to i když je konána dodavatelsky u jiného subjektu.

Závěrem odkaz na extrahovanou právní větu z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 As 97/2014 – 48 z 23. dubna 2015 „V případě stěžovatelky, jakožto právnické osoby, se pro naplnění znaků správního deliktu nevyžaduje zavinění, jde totiž o tzv. odpovědnost objektivní (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2011, č. j. 4 As 32/2011 – 78, všechna zde uvedená judikatura dostupná na www.nssoud.cz). Zákon o požární ochraně nestanovuje žádné liberační důvody. Při naplnění všech znaků správního deliktu tak stěžovatelce není dána možnost zbavit se odpovědnosti za spáchání tohoto deliktu (obdobně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2007, č. j. 1 As 17/2006 - 121).“

4.1.5. Zásada priority vyšší kategorie

Každá právnická nebo podnikající fyzická osoba provede před zahájením své činnosti přiřazení definovaných charakteristik pro všechny jednotlivé činnosti, které bude provozovat. Zde může nastat stav, že v rámci své podnikatelské aktivity bude provozovat některé činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí, některé činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a některé činnosti s vysokým požárním nebezpečím, jednotlivé činnosti se začleňují podle největšího požárního rizika - tzn. jestliže činnost vykazuje znaky charakterizující činnost se zvýšeným požárním nebezpečím i znaky s vysokým požárním nebezpečím, bude začleněna jako činnost s vysokým požárním nebezpečím¹⁰¹. I v případech, kdy valná většina činnosti je zcela požárně bezpečná /bez zvýšeného nebezpečí/ a jen zdánlivě bagatelní či marginální díl činností vykazuje znaky vyšší

¹⁰¹ HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 399.

kategorie požárního nebezpečí, je nutné činnost jako celek hodnotit jako činnost vyšší kategorie nebezpečnosti se všemi důsledky a povinnostmi.

4.2. ČLENĚNÍ PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLE POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ

Dle důvodové zprávy k z. č. 237/2000 Sb. tehdy nová právní úprava přinášela ustanovení týkající se povinností právnických osob a podnikajících fyzických osob na úseku požární ochrany v ustanoveních § 5, 6, 6a a 6b zákona o požární ochraně návrhu. Patří nepochybně ke klíčovým a zcela nezbytným změnám zákona, protože se snažila vyřešit zásadní problém spočívající až dosud v tom, že se na subjekty se zcela odlišnou mírou požárního nebezpečí vztahují podle současné právní úpravy stejné povinnosti. Účelem navrhované úpravy bylo lepší rozdělení povinností na úseku požární ochrany mezi uvedené povinné subjekty, a to podle míry požárního nebezpečí činností, které provozují. Cílovým stavem bylo celkově ulehčit podnikatelské sféře v oblasti povinností na úseku požární ochrany, neboť praxe ukazovala, že některé povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob nebyly podle tehdejší právní úpravy adekvátní charakteru provozované činnosti těchto osob a bylo zcela namístě od nich upustit. Tyto změny se týkají jak subjektů bez zvýšeného požárního nebezpečí, tak i subjektů se zvýšeným požárním nebezpečím, kterým ubyla povinnost zpracovávat posouzení požárního nebezpečí.

Přesný právní rámec pro začlenění do kategorií činností se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím přináší zákon o požární ochraně (§ 4) a vyhláška o požární prevenci (§17 až 19) s případným využitím právních odkazů uvedených v citovaných ustanoveních. Charakteristiky jsou vymezeny souborem podmínek, který je nutno splnit kumulativně nebo variabilním výběrem¹⁰².

Povinné subjekty se od účinnosti novely do dnešních dní rozdělují podle míry požárního nebezpečí do tří kategorií:

I. kategorie - bez zvýšeného požárního nebezpečí; tato kategorie je vymezena negativně, tj. tak, že mezi tyto subjekty patří ty, které nemají ani zvýšené ani vysoké požární nebezpečí. Na subjekty v této kategorii nedopadají bloky povinností vyššího řádu, které ukládá zákon pro II. a III. kategorii v § 6 a § 6a zákona o požární ochraně /dopadají toliko povinnosti dle § 5 citovaného předpisu/.

II. kategorie - se zvýšeným požárním nebezpečím; povinnosti pro tuto kategorii jsou nadstavbově vymezeny v § 6 zákona o požární ochraně. Tato kategorie již nemusí zpracovávat poměrně nákladnou dokumentaci požární ochrany, tzv. posouzení požárního nebezpečí, jak tomu bylo před novelou. Za provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se považují činnosti:

a) při nichž se vyskytují v jednom prostoru nebo požárním úseku látky a směsi klasifikované podle zvláštního právního předpisu upravujícího oblast chemických látek¹⁰³ jako oxidující, extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé, nebo látky a směsi, které splňují kritéria tříd a kategorií nebezpečnosti 2.3; 2.6 a 2.7; 2.8 typy A až F; 2.9 až 2.14 a 2.15 typy A až F stanovených v přímo použitelném předpisu Evropské unie¹⁰⁴, pokud celkové množství těchto látek a směsí přesahuje 1 000 kg v pevném stavu nebo 250 litrů v kapalném stavu,

¹⁰² HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 399.

¹⁰³ Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon).

¹⁰⁴ Příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006, ve znění pozdějších nařízení.

b) při nichž se vyskytují hořlavé nebo hoření podporující plyny v zásobnících, případně v nádobách (sudech, lahvích nebo kartuších), se součtem vnitřních objemů těchto nádob převyšujícím 100 litrů umístěných v jednom prostoru nebo požárním úseku a v případě nádob na zkapalněné uhlovodíkové plyny s celkovým množstvím možných náplní převyšujícím 60 kg umístěných v jednom prostoru nebo požárním úseku,

c) u kterých se při výrobě nebo manipulaci vyskytuje hořlavý prach nebo páry hořlavých kapalin v ovzduší nebo v zařízení v takové míře, že nelze vyloučit vznik výbušné koncentrace nebo se hořlavý prach usazuje v souvislé vrstvě nejméně 1 mm,

d) ve výrobních provozech, ve kterých se na pracovištích s nejméně třemi zaměstnanci vyskytuje nahodilé požární zatížení¹⁰⁵ 15 kg/m² a vyšší,

e) v prostorách, ve kterých se vyskytuje nahodilé požární zatížení 120 kg/m² a vyšší,

f) při nichž se používá otevřený oheň nebo jiné zdroje zapálení v bezprostřední přítomnosti hořlavých látek v pevném, kapalném nebo plynném stavu, kromě lokálních spotřebičů a zdrojů tepla určených k vytápění, vaření a ohřevu vody,

g) v budovách o sedmi a více nadzemních podlažích nebo o výšce větší než 22,5 m, kromě bytových domů,

h) ve stavbách pro shromažďování většího počtu osob, ve stavbách pro obchod, ve stavbách ubytovacích zařízení a ve stavbách, které jsou na základě kolaudačního rozhodnutí určeny pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace,

i) v podzemních prostorách určených pro poskytování služeb nebo obchod s nahodilým požárním zatížením 15 kg/m² a vyšším, ve kterých se může současně vyskytovat sedm a více osob,

j) u kterých nejsou běžné podmínky pro zásah¹⁰⁶.

III. kategorie - tuto kategorii tvoří subjekty, které provozují činnosti nebo objekty s **vysokým požárním nebezpečím**. Kritéria pro zařazení povinného subjektu do této kategorie vyplývají z § 4 zákona. Subjekty spadající do kategorie s vysokým požárním nebezpečím jsou všechny povinny zpracovávat posouzení požárního nebezpečí¹⁰⁷, a to prostřednictvím odborně způsobilé osoby. Dále pro ně platí všechny povinnosti uvedené v § 5 a § 6. Upraveny byly i lhůty pro předkládání posouzení požárního nebezpečí¹⁰⁸. Za provozované činnosti s vysokým požárním nebezpečím se považují činnosti:

a) při nichž se vyskytují látky a směsi klasifikované podle zvláštního právního předpisu upravujícího oblast chemických látek¹⁰⁹ jako oxidující, extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé, nebo látky a směsi, které splňují kritéria tříd a kategorií nebezpečnosti 2.3; 2.6 a 2.7; 2.8 typy A až F; 2.9 až 2.14 a 2.15 typy A až F stanovených v přímo použitelném předpisu Evropské unie¹¹⁰, pokud celkové množství těchto látek a směsí přesahuje 5 000 tun,

b) při nichž se vyrábějí nebo plní do zásobníků, cisteren nebo nádob hořlavé kapaliny nebo hořlavé plyny anebo hoření podporující plyny s roční produkcí 5 000 tun a vyšší,

c) v provozech, ve kterých se přečerpáváním a zvyšováním tlaku v potrubí o vnitřním průměru 0,8 m a větším zabezpečuje přeprava kapalných nebo plyných látek

¹⁰⁵ Srovnej § 19 a přílohu č. 2 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ Srovnej § 18 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ Např. § 16, § 29 vyhlášky o požární prevenci. Nově problematiku zpracování dokumentace zdolávání požáru pojímá zákon o požární ochraně. Změny přináší tzv. „vrbětická“ novena obsažená v z. č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹⁰⁸ Poslanecká sněmovna PČR, Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 237/2000 Sb., změna zákona o požární ochraně*. PSP ČR: 9. 2. 2000. (tisk 543/0).

¹⁰⁹ Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon).

¹¹⁰ Příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006, ve znění pozdějších nařízení.

a směsí klasifikovaných podle zvláštního právního předpisu upravujícího oblast chemických látek¹¹¹ jako extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé, anebo kapalných nebo plynných látek a směsí, které splňují kritéria tříd a kategorií nebezpečnosti 2.2 až 2.4; 2.6; 2.8 typu A až F; 2.9; 2.11 až 2.13 a 2.15 typu A až F stanovených v přímo použitelném předpisu Evropské unie¹¹²,

d) v budovách o 15 a více nadzemních podlažích nebo o výšce větší než 45 m,

e) v podzemních prostorách s nahodilým požárním zatížením 15 kg/m² a vyšším, ve kterých se může současně vyskytovat více než 200 osob.

4.3. ZPŮSOB URČOVÁNÍ ČINNOSTÍ SE ZVÝŠENÝM A S VYSOKÝM POŽÁRNÍM NEBEZPEČÍM

Pro účely stanovení podmínek požární bezpečnosti a posouzení požárního nebezpečí se při určování množství látek vyskytujících se v jednom prostoru nebo požárním úseku, které je rozhodující pro zařazení provozovaných činností do kategorií podle § 4 zákona, postupuje následujícím způsobem. Množství látek vyskytujících se při provozování činností v jednom prostoru (jeden nebo více stavebních objektů, skladovací nebo manipulační plochy, technologická zařízení nebo jejich části, zásobníky a nádrže, které právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba užívá a které spolu stavebně, provozně nebo technologicky souvisejí), se sčítají. V případě provozování činnosti v jednom stavebním objektu, který není prokazatelně dělen do požárních úseků, považuje se tento objekt za jeden požární úsek a množství látek vyskytujících se v jednotlivých jeho částech se sčítají; jedná-li se o stavební objekt nebo zařízení, které z části tvoří požární úsek nebo úseky a část je požárně nedělena, potom se množství látek vyskytujících se v požárních úsecích s množstvím látek vyskytujících se v dalších částech objektu vzájemně nesčítají. Do roční produkce hořlavých kapalin, hořlavých plynů nebo hoření podporujících plynů se započítává množství těchto látek, které se vyrobí, vyskytují se při výrobě nebo naplní do zásobníků, cisteren nebo nádob za jeden rok v jednom stavebním objektu nebo v jednom prostoru; v případě kusového balení (palety, lahve, sudy apod.) se objemy a množství látek v těchto obalech, za podmínek uvedených v písmenech a), b) a c), sčítají. Provozní náplně a záložní palivo, které jsou součástí silničních a kolejových vozidel, se do množství látek nezapočítávají; množství látek vyskytujících se v jiných částech silničních nebo kolejových vozidel (nádržích, kontejnerech apod.) se do celkového množství látek započítává pouze v případech, kdy při provozovaných činnostech dochází k manipulaci s těmito látkami (např. přecerpávání nebo prodej). Pro přepravu nebezpečných látek platí zvláštní předpisy¹¹³.

Pro účely určení množství látek podle § 17 odstavce 1 vyhlášky o požární prevenci se vychází z kapacity, která je uvedena v ověřené projektové dokumentaci stavby nebo průvodní dokumentaci zařízení. Pokud v ověřené projektové dokumentaci nebo v průvodní dokumentaci tato kapacita uvedena není, vychází se z maximálního množství látek, které se v místě provozování činností vyskytují nebo se mohou vyskytovat.

Koncentrace hořlavého prachu nebo par hořlavých kapalin ve směsi se vzduchem nebo jiným plyným oksidovadlem se považuje za nebezpečnou pro výbuch s následným požárem (dále jen "nebezpečná koncentrace"), přesahuje-li

¹¹¹ Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon).

¹¹² Příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006, ve znění pozdějších nařízení.

¹¹³ Vyhláška č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), ve znění pozdějších předpisů, smluv a sdělení; sdělení MZV č. 60/1999 Sb., o přijetí změn a doplňků Přílohy I - Řád pro mezinárodní železniční přepravu nebezpečného zboží (RID) Přípojku B - Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží (CIM) k Úmluvě o mezinárodní železniční přepravě (COTIF) ze dne 9. května 1980.

technickobezpečnostní parametry stanovené v průvodní dokumentaci. Nejsou-li technickobezpečnostní parametry stanoveny nebo doloženy průvodní dokumentací, považuje se za nebezpečnou koncentraci dosažení hodnoty 25 % a vyšší, než je dolní mez výbušnosti¹¹⁴ pro hořlavé prachy nebo páry hořlavých kapalin.

Při stanovení počtu zaměstnanců na pracovišti pro účely určení činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím podle § 4 odst. 2 písm. d) zákona o požární ochraně se vychází ze skutečných projektovaných hodnot vyplývajících z ověřené projektové dokumentace stavby (např. trvalá pracovní místa)¹¹⁵. Není-li toto ověřeno projektovou dokumentací stanoveno, vychází provozovatel činnosti z maximálního skutečného počtu osob současně vykonávajících činnosti na pracovišti, které jsou k němu v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu. Za pracoviště se přitom považuje stavebně oddělená část objektu nebo otevřené technologické zařízení. Při určování počtu osob vyskytujících se v podzemních prostorách se postupuje obdobně jako při stanovení počtu zaměstnanců na pracovišti uvedeném výše.

4.4. VYSVĚTLENÍ UŽITÝCH POJMŮ A DEFINIC

Při určování činností se zvýšeným a s vysokým požárním nebezpečím je nezbytné laborovat s některými standardně neužívanými pojmy, jejichž objasnění přináší vyhláška o požární prevenci a další právní předpisy.

Dle 1 písm. g) vyhlášky o požární prevenci se **hořlavou látkou** rozumí látka v tuhém, kapalném nebo plynném stavu, která je za předvídatelných podmínek schopna hořet nebo při své látkové nebo fázové změně vytvářet produkty schopné hořet. Do definičního okruhu spadají i hořlavé a hoření podporující plyny (pokud není odkaz na konkrétní předpis). **Nebezpečné látky** a přípravky, které jsou klasifikovány jako **oxidující, extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé** jsou uvedeny v bezpečnostním listu ve smyslu evropského práva o nebezpečných látkách a směsích. Vzhledem k požadavkům na vysokou míru odbornosti se jako vhodné se jeví při začleňování využít pro lepší orientaci pracovní pomůcku „Pracovní pomůcka k výkonu státního požárního dozoru - Chemické látky a směsi¹¹⁶“.

Definice **požárního úseku**, která byla použita a zákonodárcem zohledněna při řešení problematiky začleňování činností se zvýšeným a s vysokým požárním nebezpečím a s níž laboruje vyhláška o požární prevenci, byla obsažena v § 17 odst. 2 vyhlášky č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, která je dnes již derogována jinými předpisy. Definice zněla: „Požární úsek je prostor stavby oddělený od ostatních částí stavby, popřípadě od sousední stavby požárně dělícími konstrukcemi¹¹⁷.“ Za **výrobní provozy** se považují provozy uvedené v příloze č. 2 vyhlášky o požární prevenci - položka 13. Za **výšku budovy** se považuje výška její nadzemní části, kde se předpokládá vedení požárního zásahu. Za **podzemní prostory** se přitom považuje stavebně nebo technologicky oddělený prostor, který je využíván k činnostem uvedeným v zákoně a jehož stropní konstrukce a začátek únikové cesty se nachází pod úrovní podlahy východu do volného prostoru nebo pod úrovní okolního

¹¹⁴ Čl. 1.30.1 ČSN ISO 8421 - Požární ochrana. Slovník - Část 1: Obecné termíny a jevy požáru.

¹¹⁵ Například ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb - Nevýrobní objekty, ČSN 73 0804 Požární bezpečnost staveb - Výrobní objekty.

¹¹⁶ Webové stránky HZS ČR - Pracovní pomůcka k výkonu státního požárního dozoru - Chemické látky a směsi [online] – Dostupné na: < <http://www.hzscr.cz/clanek/predpisy-predpisy.aspx> >. [cit. 30. 9. 2016]

Dostupná z

¹¹⁷ Normativně upraveno např. – 3.10 ČSN 73 0802 „Požární bezpečnost staveb – Nevýrobní objekty“ – „prostor stavebního objektu, ohraničený od ostatních částí tohoto objektu, popř. od sousedních objektů, požárně dělícími konstrukcemi, popř. požárně bezpečnostním zařízením; je základní posuzovanou jednotkou z hlediska požární bezpečnosti stavebních objektů.

terénu. Počet **nadzemních podlaží** se určuje součtem všech podlaží v nadzemní části budovy. Za **výšku budovy** se považuje výška její nadzemní části, kde se předpokládá vedení požárního zásahu. Za **pracoviště** se přitom považuje stavebně oddělená část objektu nebo otevřené technologické zařízení.

Pro potřeby členění provozovaných činností podle míry požárního nebezpečí ve smyslu § 4 odst. 1 zákona se za **složité podmínky pro zásah**¹¹⁸ považují činnosti, u kterých nejsou běžné podmínky pro zásah¹¹⁹, a to za okolností, kdy jsou tyto činnosti provozovány:

a) v dispozičně složitých a nepřehledných objektech, v nichž hrozí, zejména vzhledem k předpokladu silného zakouření, ztráta orientace osob (např. podzemní hromadné garáže, tunely nad 350 m délky, podzemní systémy hromadné dopravy osob),

b) v prostorách a zařízeních, kde by vstup nebo činnost jednotky požární ochrany bez upozornění na zvláštní nebezpečí nebo postup hašení znamenal ohrožení zdraví a životů hasičů (např. výroba, skladování nebo prodej výbušnin, pyrotechnických výrobků, hořlavých nebo hoření podporujících plynů, výskyt radioaktivních látek nebo biologicky nebezpečného materiálu, rozvodny elektrického proudu, kabelové kanály a mosty, energocentra s náhradními zdroji a vnitřní elektrické stanice osazené olejem chlazenými transformátory o celkovém výkonu 1 MVA a vyšším),

c) za podmínek, při nichž se vyskytují vybrané nebezpečné chemické látky a přípravky v množství stejném nebo větším, než je množství uvedené v příloze č. 1 zvláštního právního předpisu¹²⁰,

d) v objektech a zařízeních provozů chemické výroby uvedených v příloze č. 2 vyhlášky o požární prevenci /položka 13.3/,

e) v objektech a zařízeních administrativních, školských a zdravotnických provozů uvedených v příloze č. 2 této vyhlášky o 7 a více nadzemních podlažích, nebo o 4 a více nadzemních podlažích, pokud tyto objekty nemají zřízeny chráněné únikové cesty,

f) ve stavbách pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace, ve stavbách ubytovacích zařízení o 7 a více nadzemních podlažích nebo o 4 a více nadzemních podlažích, pokud tyto objekty nemají zřízeny chráněné únikové cesty,

g) ve stavbách pro shromažďování většího počtu osob a ve stavbách pro obchod.

Hodnoty nahodilého požárního zatížení¹²¹ pro účely členění činností podle požárního nebezpečí nalézáme v příloze č. 2 vyhlášky o požární prevenci. Hodnoty nahodilého požárního zatížení p_n (v kg/m^2) uvedené jsou vztaženy na 1 m^2 podlahové plochy a lze je použít bez dalšího průkazu o skutečném stavu nahodilého požárního zatížení p_n . Hodnoty mají charakter průměrného (reprezentativního) zatížení. Do nahodilého požárního zatížení se započítává hmotnost a výhřevnost všech hořlavých látek, které se za normálního provozu nebo užívání v posuzovaném prostoru nebo požárním úseku vyskytují (např. hořlavé zařizovací předměty, popřípadě jejich hořlavé části, technologická zařízení, náplně, izolace, zpracovávané nebo skladované hořlavé látky včetně hořlavých obalů a hořlavých přepravních prostředků). Do nahodilého požárního zatížení se nezapočítává hmotnost a výhřevnost pevně zabudovaných

¹¹⁸ § 18 vyhlášky o požární prevenci

¹¹⁹ Srovnej § 4 odst. 2 písm. j) zákona o požární ochraně.

¹²⁰ vyhláška odkazovala na zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). Dnes již derogovaný novým zákonem č. 224/2015 Sb. ze dne 12. srpna 2015, o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

¹²¹ § 19 vyhlášky o požární prevenci – např. pro posouzení § 4 odst. 2 písm. d), e) a i) a odst. 3 písm. e) zákona o požární ochraně.

stavebních hmot a konstrukcí. Není-li hodnota nahodilého požárního zatížení pro některé provozované činnosti v příloze č. 2 vyhlášky o požární prevenci uvedena jako samostatná položka, použije se hodnota nahodilého požárního zatížení provozně a funkčně srovnatelného druhu provozu.

Pro účely začleňování provozovaných činností do kategorií podle míry požárního nebezpečí se:

- v § 4 odst. 2 písm. g) zákona o požární ochraně zmiňuje pojem **budova**, přičemž se v poznámce pod čarou odkazuje na budovách na § 3 písm. a) vyhlášky č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu /dále jen „vyhláška č. 137/1998 Sb.“/. Vyhláška byla změněna a následně derogována vyhláškou 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby. Definice zněla: „budova je nadzemní stavba prostorově soustředěná a navenek převážně uzavřená obvodovými stěnami a střešní konstrukcí.“ Dnes je pojem definován v § 3 písm. a) vyhlášky 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů, a zní „budovou se rozumí nadzemní stavba včetně její podzemní části prostorově soustředěná a navenek převážně uzavřená obvodovými stěnami a střešní konstrukcí“.

- v § 4 odst. 2 písm. g) zákona o požární ochraně zmiňuje pojem **bytový dům**, přičemž se v poznámce pod čarou odkazuje na § 3 písm. b) vyhlášky č. 137/1998 Sb., přičemž definice zněla: „bytový dům je stavba pro bydlení, ve které převažuje funkce bydlení.“ Vyhláška byla změněna a následně derogována; v současné době je pojem podchycen v § 2 Vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů. Pro účely této vyhlášky a pro naše potřeby lze aplikovat definici (stavby pro bydlení – kterou je bytový dům a rodinný dům), dle které se stavbou pro bydlení rozumí - bytový dům, ve kterém více než polovina podlahové plochy odpovídá požadavkům na trvalé bydlení a je k tomuto účelu určena; pro doplnění - rodinný dům, ve kterém více než polovina podlahové plochy odpovídá požadavkům na trvalé rodinné bydlení a je k tomuto účelu určena; rodinný dům může mít nejvýše tři samostatné byty, nejvýše dvě nadzemní a jedno podzemní podlaží a podkroví.

- v § 4 odst. 2 písm. h) zákona o požární ochraně zmiňuje **stavba pro shromažďování většího počtu osob**, přičemž se v poznámce pod čarou odkazuje na § 3 písm. b) vyhlášky č. 137/1998 Sb. Vyhláška byla derogována vyhláškou 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby. Definice „stavby pro shromažďování většího počtu osob“ zněla - stavba s alespoň jedním prostorem určeným pro shromáždění nejméně 200 osob, v němž na jednu osobu připadá půdorysná plocha menší než 4 m² (konferenční sály, divadla, kina, koncertní sítě, taneční sály, sportovní haly, tribuny apod.)“ Dnes řešeno § 3 písm. b) vyhlášky 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů – definice: „stavbou se shromažďovacím prostorem stavba, ve které se nachází prostor určený pro shromažďování osob, v němž počet a hustota osob převyšují mezní normové hodnoty a je určena ke kulturním, sportovním a obdobným účelům.“ Pro naše účely je ovšem klíčová definice uvedená v § 17 odst. 7 písm. a) vyhlášky o požární prevenci – „Pro účely začleňování provozovaných činností do kategorií podle míry požárního nebezpečí se rozumí stavbou pro shromažďování většího počtu osob - stavba s prostorem určeným pro shromáždění nejméně 200 osob, v němž na jednu osobu připadá půdorysná plocha menší než 4 m².“

- v § 4 odst. 2 písm. h) zákona o požární ochraně zmiňuje pojem **stavby pro obchod**, přičemž se v poznámce pod čarou odkazuje na § 3 písm. f) vyhlášky č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu; definice zněla: „stavba pro obchod je stavba, která obsahuje celkovou prodejní plochu větší než 2000 m² (například velkoprodejny, nákupní střediska, obchodní domy)“. Vyhláška byla změněna a následně derogována vyhláškou 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby. Dnes pojem definuje § 3 písm. f) vyhlášky 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů následovně: „stavbou pro obchod stavba s prodejní plochou 1.

do 2000 m², která musí splňovat požadavky druhé až páté části vyhlášky, 2. nad 2000 m², která musí navíc splňovat zvláštní požadavky uvedené v šesté části vyhlášky“. Pro řešenou problematiku je však kruciólní definice obsažená v § 17 odst. 7 písm. b) vyhlášky o požární prevenci: „Pro účely začleňování provozovaných činností do kategorií podle míry požárního nebezpečí se rozumí stavbou pro obchod stavba, která obsahuje celkovou prodejní plochu větší než 2 000 m².

- v § 4 odst. 2 písm. h) zákona o požární ochraně zmiňuje pojem **stavby ubytovacích zařízení**, přičemž se v poznámce pod čarou odkazuje na § 3 písm. g) vyhlášky č. 137/1998 Sb.; definice zněla: „je stavba nebo její část, kde je veřejnosti poskytováno přechodné ubytování a služby s tím spojené; ubytovacím zařízením není bytový a rodinný dům a stavba pro individuální rekreaci; ubytovací zařízení se zařazují podle druhů do kategorií a podle požadavku na plochy a vybavení do tříd, které se označují hvězdičkami, 1. hotel je ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služby s tím spojené (zejména stravovací); hotely se člení do pěti tříd; hotel garni má vybavení jen pro omezený rozsah stravování (nejméně snídaně) a člení se do čtyř tříd, 2. motel je ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, poskytující přechodné ubytování a služby s tím spojené pro motoristy a člení se do čtyř tříd, 3. penzion je ubytovací zařízení s nejméně pěti pokoji, s omezeným rozsahem společenských a doplňkových služeb, avšak s ubytovacími službami srovnatelnými s hotelem, a člení se do čtyř tříd, 4. ostatní ubytovací zařízení jsou turistické ubytovny, kempy a skupiny chat (bungalovů), popřípadě kulturní nebo památkové objekty využívané pro přechodné ubytování.“ Vyhláška byla změněna a následně derogována vyhláškou 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby. Dnes pojem definuje § 2 písm. c) vyhlášky 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů¹²². Pro řešenou problematiku je však zásadní definice obsažená v § 17 odst. 7 písm. d) vyhlášky o požární prevenci: „stavba nebo její část, kde je fyzickým osobám poskytováno přechodné ubytování s ubytovací kapacitou více než 20 lůžek“.

- v § 4 odst. 2 písm. h) zákona o požární ochraně zmiňuje pojem **stavby**, které jsou na základě kolaudačního rozhodnutí určeny **pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace**, přičemž se v poznámce pod čarou odkazuje na § 2 písm. b) vyhlášky č. 174/1994 Sb., kterou se stanoví obecné technické požadavky zabezpečující užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, která byla zrušena. Definice zněla: „Pro účely této vyhlášky se **považují za osoby s omezenou schopností pohybu a orientace osoby postižené pohybově, zrakově a sluchově**, osoby pokročilého věku, těhotné ženy a rodič s dětmi do věku tří let.“ Dnes je pojem definován vyhláškou 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Tato vyhláška dle v § 1 odst. 1 stanoví obecné technické požadavky na stavby a jejich části tak, aby bylo zabezpečeno jejich užívání osobami s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením, osobami pokročilého věku, těhotnými ženami, osobami doprovázejícími dítě v kočárku nebo dítě do tří let, pro které zavádí legislativní zkratku „osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace“. Pro řešenou problematiku je však zásadní definice obsažená v § 17 odst. 7 písm. c) vyhlášky o požární prevenci: „stavbou pro **osoby se sníženou schopností pohybu a orientace** - stavba nebo její část určená k užívání 1. osobami s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, s těžkým sluchovým postižením, s těžkým zrakovým postižením nebo s těžkou nebo hlubokou mentální retardací, 2. těhotnými ženami nebo osobami doprovázejícími

¹²² definice: stavbou ubytovacího zařízení stavba nebo její část, kde je poskytováno ubytování a služby s tím spojené; stavbou ubytovacího zařízení není bytový a rodinný dům a stavby pro rodinnou rekreaci; ubytovací zařízení se zařazují podle druhu do kategorií 1. hotel, kterým se rozumí ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených; 2. motel, kterým se rozumí ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených pro motoristy; 3. penzion, kterým se rozumí ubytovací zařízení s nejméně 5 pokoji pro hosty, s omezeným rozsahem společenských a doplňkových služeb, avšak s ubytovacími službami srovnatelnými s hotelem; 4. ostatní ubytovací zařízení, kterými jsou zejména ubytovny, koleje, svobodárny, internáty, kempy a skupiny chat nebo bungalovů, vybavené pro poskytování přechodného ubytování.

dítě do tří let věku, nebo 3. osobami, které mají významně sníženou pohyblivost nebo orientaci v souvislosti s poskytováním zdravotní péče.“

Závěrem kapitoly lze sumarizovat, že výše uvedená materie je de facto výkladem toliko k jednomu paragrafu zákona o požární ochraně (§ 4), přičemž je patrná její složitost a vysoká míra provázanosti na další zákonné ustanovení a prováděcí právní předpisy. V dalších kapitolách bude popsán soubor povinností právnických a podnikajících fyzických osob dopadající na konkrétní kategorii činností rozdělených podle míry požárního nebezpečí s nezbytnou provazbou na kontrolní¹²³, nápravné¹²⁴ a sankční mechanismy¹²⁵ realizované státním požárním dozorem Hasičského záchranného sboru České republiky. Začleňování činností podle míry požárního nebezpečí je třeba věnovat zvláštní míru pozornosti, a to zejména kvůli možným fatálním následkům podcenění preventivního přístupu s dopadem ve formě škod na majetku, zdraví či životech zaměstnanců provozovatelů daných činností, ale i členů složek integrovaného záchranného systému. Pro začlenění činnosti do správné kategorie nelze než doporučit důkladné nastudování problematiky¹²⁶ a ideálně spolupráci se specialistou /odborně způsobilou osobou či technikem požární ochrany/. Případné pochybnosti při řešení enormně složitých či sporných případů je možné a vhodné odstranit konzultací se specialisty na úseku prevence hasičských záchranných sborů krajů nebo generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.

¹²³ Výkon státního požárního dozoru - § 31 zákona o požární ochraně ve vazbě na z. č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁴ Výkon státního požárního dozoru formou ukládání opatření - § 31 odst. 1 písm. h) zákona o požární ochraně.

¹²⁵ § 76 a § 77 zákona o požární ochraně.

¹²⁶ Webové stránky HZS ČR – úsek prevence [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/prehled-rubrik-a-souvisejicich-odkazu.aspx>> [cit. 30. 9. 2016];

Dotazy k začleňování činností podle míry požárního nebezpečí [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/dotazy-k-zaclenovani-cinnosti-podle-miry-pozarniho-nebezpeci.aspx>>, <<http://www.hzscr.cz/clanek/dotazy-k-zaclenovani-cinnosti-podle-miry-pozarniho-nebezpeci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>> [cit. 30. 9. 2016].

5. **POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH OSOB DLE ZÁKONA Č. 133/1985 SB., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ**

Úvodem této kapitoly je vhodné připomenout generální klausuli obsaženou v § 2 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „zákon o požární ochraně“, která vymezuje obecné pojetí povinností právnických a podnikajících fyzických osob. Právnické a podnikající fyzické osoby zabezpečují plnění povinností vyplývajících pro ně z tohoto zákona /rozuměj zákon o požární ochraně/, předpisů vydaných na jeho základě nebo z jiných předpisů upravujících povinnosti na úseku požární ochrany jako nedílnou součást své řídicí, hospodářské nebo jiné základní činnosti a neodkladně odstraňují zjištěné nedostatky. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby plní povinnosti na úseku požární ochrany ve všech prostorách, které užívají k provozování činnosti. Za plnění povinností na úseku požární ochrany u právnických osob odpovídá statutární orgán a u podnikajících fyzických osob tyto osoby nebo jejich odpovědný zástupce. Provozuje-li činnost v prostorách více právnických osob nebo podnikajících fyzických osob, plní povinnosti na úseku požární ochrany na místech, která užívají společně, vlastník těchto prostor, není-li smlouvou mezi nimi sjednáno jinak. Součástí smlouvy musí být i určení osoby odpovědné za plnění povinností na úseku požární ochrany.

Za připomenutí rovněž stojí koncepční pravidlo zákona o požární ochraně, které stanoví nárůst povinností dopadající na právnické nebo podnikající fyzické osoby s nárůstem „požární nebezpečnosti“ jimi vykonávané činnosti. Připomeňme si v předchozím textu rozsáhleji popsané dělení činností podle míry požárního nebezpečí, kdy se provozované činnosti člení do kategorií:

- a) bez zvýšeného požárního nebezpečí,
- b) se zvýšeným požárním nebezpečím,
- c) s vysokým požárním nebezpečím¹²⁷.

Právnické a podnikající fyzické osoby – členěné podle míry požárního nebezpečí provozované činnosti do kategorií /§ 4 zákona o požární ochraně/	Dopadají povinnosti dle:			
Právnické osoby a podnikající fyzické osoby /kategorie bez zvýšeného požárního nebezpečí/ - § 4 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně	§ 2	§ 5		
Právnické osoby a podnikající fyzické osoby /kategorie se zvýšeným požárním nebezpečím/- § 4 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně	§ 2	§ 5	§ 6	
Právnické osoby a podnikající fyzické osoby /kategorie s vysokým požárním nebezpečím/- § 4 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně	§ 2	§ 5	§ 6	§ 6a

Tato kapitola se zaměří na obecné povinnosti dopadající na všechny na všechny právnické nebo podnikající fyzické osoby, které jsou ustanoveny zejména v § 5 zákona o požární ochraně.

¹²⁷ Viz § 4 zákona o požární ochraně - za provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se považují činnosti specifikované v § 4 odst. 2 zákona o požární ochraně; za provozované činnosti s vysokým požárním nebezpečím se považují činnosti specifikované v § 4 odst. 3 zákona o požární ochraně.

Povinnosti uvedené v § 5 uvedené v 1. sloupci musí dodržovat PO a PFO uvedené ve 2. sloupci	
§ 5	PO a PFO provozující činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí
	PO a PFO provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím
	PO a PFO provozující činnosti s vysokým požárním nebezpečím
§ 6	PO a PFO provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím
	PO a PFO provozující činnosti s vysokým požárním nebezpečím
§ 6a	PO a PFO provozující činnosti s vysokým požárním nebezpečím

Pro úplnost uvádíme, že krom obecných povinností ve smyslu výše citovaného „preambulního“ § 2 zákona o požární ochraně a specifických povinností daných specialitou subjektu např. dle § 7 /dopadající na právnické a podnikající fyzické osoby, pokud jsou vlastníky lesa či zdrojů vody/ dopadají na právnické a podnikající fyzické osoby rovněž sekundární povinnosti plynoucí např. z rozhodnutí velitele zásahu. Jedná se např. povinnost poskytnout věcnou pomoc¹²⁸, strpět vstup na nemovitost ve smyslu § 22 zákona o požární ochraně¹²⁹ dopadající na právnickou či podnikající fyzickou osobu v postavení vlastníka (správce, uživatele) nemovitostí, povinnost poskytovat při zdolávání požárů vzájemnou pomoc dopadající dle § 73 odst. 1 zákona o požární ochraně na obec, právnické osoby a podnikající fyzické osoby, nebo povinnost podřídit se nařízení oprávněných osob pověřených plněním úkolů na úseku požární ochrany¹³⁰. Na právnické a podnikající fyzické osoby dopadá ještě celá řada povinností práva požární ochrany v širším pojetí např. dle § 23 z. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo § 29 z. č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů atp.

5.1. POVINNOSTI VŠECH PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH OSOB DLE ZÁKONA č. 133/1985 Sb., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

Jak bylo podrobněji rozděleno výše, přináší obecné povinnosti pro všechny právnické a podnikající osoby § 5 zákona o požární ochraně.

¹²⁸ § 19 zákona o požární ochraně; dle § 18 zákona o požární ochraně je každý rovněž povinen v souvislosti se zdoláváním požáru provést nutná opatření pro záchranu ohrožených osob, uhasit požár, jestliže je to možné, nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření, ohlásit neodkladně na určeném místě zjištěný požár nebo zabezpečit jeho ohlášení, poskytnout osobní pomoc jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo obce.

¹²⁹ Vlastník (správce, uživatel) nemovitosti je povinen umožnit vstup na nemovitost k provedení opatření nutných ke zdolání požáru nebo k zamezení jeho šíření, popřípadě k provedení jiných záchranných prací, zejména vyklidit nebo strpět vyklizení pozemku, odstranit nebo strpět odstranění staveb, jejich částí nebo porostů. O potřebě a rozsahu těchto opatření rozhoduje velitel zásahu. Je-li to nezbytně nutné pro účely cvičení jednotky požární ochrany, vlastník (správce, uživatel) nemovitosti je povinen umožnit vstup na nemovitost; o tomto vstupu musí být hasičským záchranným sborem kraje nebo obcí, které cvičení jednotky požární ochrany organizují, předem uvědomen, a to nejméně 24 hodiny před zahájením cvičení. Přítom se musí dbát, aby cvičením jednotky požární ochrany bylo co nejméně rušeno užívání nemovitosti a aby nevznikly škody, kterým lze zabránit.

¹³⁰ Oprávnění osob pověřených plněním úkolů na úseku požární ochrany je definováno v § 88 zákona o požární ochraně následovně - Velitelé jednotek hasičských záchranných sborů podniků, velitelé jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a jednotek sborů dobrovolných hasičů podniků a velitelé zásahů jsou při plnění svých úkolů na úseku požární ochrany oprávněni a) nařídit v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky požární ochrany, aby se z místa zásahu vzdálily osoby, jejichž přítomnost není potřebná, nebo aby se podřídlily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu, b) nařídit provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru. O nařízených opatřeních neodkladně informují orgán vykonávající státní požární dozor.

5.1.1. POVINNOSTI V OBLASTI POŽÁRNÍ TECHNIKY, VĚCNÝCH PROSTŘEDKŮ POŽÁRNÍ OCHRANY A POŽÁRNĚ BEZPEČNOSTNÍCH ZAŘÍZENÍ /včetně vyhrazených/

Dle § 5 odst. 1 písm. a) platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích **požární techniku**¹³¹, **věcné prostředky požární ochrany**¹³² a **požárně bezpečnostní zařízení**¹³³ se zřetelem na požární nebezpečí provozované činnosti a udržovat je v provozuschopném stavu. U **vyhrazené požární techniky**, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, kromě výrobků stanovených podle zvláštních právních předpisů¹³⁴, lze instalovat a používat pouze schválené druhy. Jak je patrné z výše uvedeného normativního textu, při výkladu a specifikaci jednotlivých povinností se nelze obejít bez definování jednotlivých užitých pojmů. Definice v obecné rovině přináší Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (Vyhláška o požární prevenci), ve znění Vyhl. č. 221/2014 Sb. /dále jen „Vyhláška o požární prevenci“/. Pro účely citované vyhlášky se **požární technikou** rozumí zásahové požární automobily, požární přívěsy, návěsy, kontejnery, plavidla, vznášedla a letadla, **věcnými prostředky požární ochrany** se rozumí prostředky používané k ochraně, záchraně a evakuaci osob, k hašení požáru a prostředky používané při činnosti jednotky požární ochrany při záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva při plnění úkolů civilní ochrany, popřípadě při činnosti požární hlídky, **požárně bezpečnostním zařízením** se pak rozumí systémy, technická zařízení a výrobky pro stavby podmiňující požární bezpečnost stavby nebo jiného zařízení. Pro úplnost a pochopení dalšího textu je nutno fixovat i pojmy **vyhrazenými druhy požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení**¹³⁵, které vyhláška definuje jako požární techniku, pro kterou jsou stanoveny technické podmínky zvláštním právním předpisem¹³⁶, věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení, na jejichž projektování, instalaci, provoz, kontrolu, údržbu a opravy jsou kladeny zvláštní požadavky.

Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení právnických osob a podnikajících fyzických věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními vyplývá z požárně bezpečnostního řešení stavby¹³⁷, nebo z obdobné dokumentace, která je součástí projektové dokumentace ověřené stavebním úřadem

¹³¹ § 1 odst. 1 písm. b) Vyhlášky o požární prevenci

¹³² § 1 odst. 1 písm. c) Vyhlášky o požární prevenci

¹³³ § 1 odst. 1 písm. d) Vyhlášky o požární prevenci

¹³⁴ Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; vazba např. na Nařízení vlády č. 173/1997 Sb. ze dne 25. června 1997, kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody, ve znění pozdějších předpisů - zásahové požární automobily velitelské a vyšetřovací s celkovou hmotností do 2000 kg, hasicí přístroje, hasiva, požární hadice, proudnice, armatury, a vyjmenované výrobky určené pro zásahovou činnost jednotek požární ochrany.

¹³⁵ § 1 odst. 1 písm. e) Vyhlášky o požární prevenci. Druhy vyhrazené požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení stanovuje § 4 Vyhlášky o požární prevenci.

¹³⁶ Vyhláška o požární prevenci se zde odkazovala v poznámce pod čarou na Vyhlášku č. 254/1999 Sb., o technických podmínkách požární techniky, ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb., která byla derogována nejprve vyhl. 49/2003 Sb. a tato následně nahrazena dnes platnou Vyhláškou č. 35/2007 Sb. ze dne 22. února 2007, o technických podmínkách požární techniky, ve znění Vyhl. č. 53/2010 Sb. Tato vyhláška stanoví technické podmínky pro zásahový požární automobil včetně kontejnerového provedení (uvedené v příloze č. 1 k této vyhlášce), dále pro dopravní automobil (uvedené v příloze č. 2 k této vyhlášce) a pro automobilovou stříkačku, cisternovou automobilovou stříkačku, pěnový hasicí automobil a kombinovaný hasicí automobil (uvedené v příloze č. 3 k této vyhlášce).

¹³⁷ Poznámka pod čarou ve Vyhlášce o požární prevenci odkazuje na již derogovanou Vyhlášku Ministerstva pro místní rozvoj ze dne 29. května 1998 č. 132/1998 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona; pro aktuální orientaci odkazujeme na § 41 Vyhlášky o požární prevenci, z. č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhlášku č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, ve znění Vyhl. 62/2013 Sb.; vyhlášku č. 268/2009, o technických požadavcích na stavby, ve znění Vyhl. 20/2012 Sb. a vyhlášku č. 23/2008, o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění Vyhl. 268/2011 Sb.

podle zvláštního právního předpisu¹³⁸ nebo je stanoveno v jiném právním předpisu¹³⁹. Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení právnických osob a podnikajících fyzických osob věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními stanovené podle odstavce 1 § 2 Vyhlášky o požární prevenci může být rozšířeno např. na základě schváleného posouzení požárního nebezpečí nebo stanovení podmínek požární bezpečnosti.¹⁴⁰ V prostorách a zařízeních právnických osob a podnikajících fyzických osob, u nichž nebylo stanoveno množství, druhy a způsob vybavení věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními podle § 2 odstavce 1 nebo 2 Vyhlášky o požární prevenci, popřípadě nelze-li toto prokázat, se a instalují alespoň Vyhláškou o požární prevenci přesně stanovené počty věcných prostředků požární ochrany na plochu /podrobněji viz kapitolu hasicí přístroje/.¹⁴¹

5.1.1.1. Věcné prostředky požární ochrany

Stanoví-li zákon o požární ochraně povinnost dopadající na oblast věcných prostředků požární ochrany, musí být adresátům zřejmé, co užitý pojem zahrnuje. Druhy věcných prostředků požární ochrany v demonstrativním výčtu přináší § 2 odst. 3 Vyhlášky o požární prevenci. Druhy věcných prostředků požární ochrany se rozumí: a) hasicí přístroje (přenosné, přívěsné a pojízdné), kterým se podrobněji bude věnovat kapitola 2.1.4., dále b) osobní ochranné prostředky, c) prostředky pro záchranu a evakuaci osob (např. seskokové matrace, plachty a záchranné tunely, žebříky, hydraulické vyprošťovací zařízení, pneumatické vaky), d) prostředky pro práci ve výškách, nad volnými hloubkami, na vodě, ve vodě a pod hladinou, e) prostředky pro práci s nebezpečnými látkami a pro dekontaminaci, analyzátory plynů, kapalin a nebezpečných látek, f) požární výzbroj, stejnokrokové a výstrojní součástky a doplňky, g) spojovací a komunikační prostředky a technologie operačních středisek, h) hasiva a příměsi do hasiv, i) požární příslušenství, j) přenosné zásahové prostředky (např. požární stříkačky, generátory, ventilátory).

Dle § 4 odst. 2 Vyhlášky o požární prevenci se za vyhrazené druhy věcných prostředků požární ochrany (tedy takové věcné prostředky požární ochrany, na jejichž projektování, instalaci, provoz, kontrolu, údržbu a opravy jsou kladeny zvláštní požadavky) považují: a) hasicí přístroje (přenosné, přívěsné a pojízdné), b) dýchací přístroje, c) prostředky pro záchranu a evakuaci osob (např. seskokové matrace, plachty a záchranné tunely, žebříky, hydraulické vyprošťovací zařízení, pneumatické vaky), d) prostředky pro práci ve výškách a nad volnými hloubkami, e) ochranné oděvy pro práci ve vodě, f) hasiva (kromě vody) a příměsi do hasiv, g) požární hadice, proudnice a armatury, h) motorové stříkačky.

5.1.1.2. Požárně bezpečnostních zařízení

Obdobně jako u věcných prostředků požární ochrany jsou druhy požárně bezpečnostních zařízení v demonstrativním výčtu uvedeny v § 2 odst. 4 Vyhlášky o požární prevenci. Druhy požárně bezpečnostních zařízení se rozumí: a) zařízení pro požární signalizaci (např. elektrická požární signalizace¹⁴², zařízení dálkového přenosu,

¹³⁸ Z. č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁹ Dnes po řetězci derogací Vyhl. 102/1995 Sb., na kterou odkazuje citovaný předpis např. Vyhláška 341/2014 Sb. ze dne 19. prosince 2014, o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích; resp. Vyhl. Ministerstva dopravy a spojů 478/2000 Sb. ze dne 14. prosince 2000, kterou se provádí zákon o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ § 2 odst. 1 a 2 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁴¹ § 2 odst. 5 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁴² Podrobněji viz § 8 Vyhlášky o požární prevenci. Podrobněji viz kapitolu 2.1.5.

zařízení pro detekci hořlavých plynů¹⁴³ a par, autonomní požární signalizace, ruční požárně poplachové zařízení), b) zařízení pro potlačení požáru nebo výbuchu (např. stabilní nebo polostabilní hasicí zařízení, automatické protivýbuchové zařízení, samočinné hasicí systémy), c) zařízení pro usměrňování pohybu kouře při požáru (např. zařízení pro odvod kouře a tepla, zařízení přetlakové ventilace, kouřová klapka včetně ovládacího mechanismu, kouřotěsné dveře, zařízení přirozeného odvětrání kouře), d) zařízení pro únik osob při požáru (např. požární nebo evakuační výtah, nouzové osvětlení, nouzové sdělovací zařízení, funkční vybavení dveří, bezpečnostní a výstražné zařízení), e) zařízení pro zásobování požární vodou (např. vnější požární vodovod včetně nadzemních a podzemních hydrantů, plnicích míst a požárních výtokových stojanů, vnitřní požární vodovod včetně nástěnných hydrantů, hadicových a hydrantových systémů, nezavodněné požární potrubí), f) zařízení pro omezení šíření požáru (např. požární klapka, požární dveře¹⁴⁴ a požární uzávěry otvorů včetně jejich funkčního vybavení, systémy a prvky zajišťující zvýšení požární odolnosti stavebních konstrukcí nebo snížení hořlavosti stavebních hmot, vodní clony, požární přepážky a ucpávky), g) náhradní zdroje a prostředky určené k zajištění provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení, zdroje nebo zásoba hasebních látek u zařízení pro potlačení požáru nebo výbuchu a zařízení pro zásobování požární vodou, zdroje vody určené k hašení požárů, h) zařízení zamezující iniciaci požáru nebo výbuchu.

Dle § 4 odst. 3 Vyhlášky o požární prevenci se za vyhrazené druhy požárně bezpečnostních zařízení (tedy takových požárně bezpečnostních zařízení, na jejichž projektování, instalaci, provoz, kontrolu, údržbu a opravy jsou kladeny zvláštní požadavky) považují: a) elektrická požární signalizace, b) zařízení dálkového přenosu, c) zařízení pro detekci hořlavých plynů a par, d) stabilní a polostabilní hasicí zařízení, e) automatické protivýbuchové zařízení, f) zařízení pro odvod kouře a tepla, g) požární klapky, h) požární a evakuační výtahy.

Projektováním, montáží a provozem, kontrolami, údržbou a opravami požárně bezpečnostních zařízení se podrobněji zabývá normativní text Vyhlášky o požární prevenci v § 5 až § 7, kde je stanoveno, že při projektování požárně bezpečnostních zařízení se postupuje podle normativních požadavků^{145, 146}. Návrhy požárně bezpečnostních zařízení jsou nedílnou součástí požárně bezpečnostního řešení stavby. V případě souběhu dvou a více vzájemně se ovlivňujících požárně bezpečnostních zařízení musí být projektem řešeny jejich základní funkce a stanoveny priority (např. pořadí a způsob uvádění jednotlivých prvků systému do činnosti). Koordinaci přitom zabezpečuje zpracovatel požárně bezpečnostního řešení stavby. U vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení, jejichž projektování není vymezeno normativními požadavky, se postupuje podle projekčních předpisů výrobců nebo dovozců těchto zařízení. Je-li vyhrazené požárně bezpečnostní zařízení tvořeno hlavními funkčními komponenty 2 a více různých výrobců, považuje se za výrobce osoba, která navrhla toto zařízení jako celek k zajištění požadované požárně bezpečnostní funkce. Projektování vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení se zabezpečuje prostřednictvím osoby způsobilé pro tuto činnost, která získala oprávnění k projektové činnosti podle zvláštního právního

¹⁴³ Problematikou se zabývaly soudy - viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 3. 2014, sp. zn. 10 A 290/2010 – 466 a návazně potvrzující judikát Nejvyššího správního soudu sp. zn. As 97/2014 - 48 dne 23. dubna 2015.

¹⁴⁴ Podrobněji viz Vyhlášku Ministerstva vnitra ze dne 31. srpna 1999 č. 202/1999 Sb., kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří.

¹⁴⁵ § 1 písm. f) Vyhlášky o požární prevenci obsahuje definici pojmu „normativní požadavek, kterým se pro účely vyhlášky rozumí konkrétní technický požadavek obsažený v české technické normě, jehož dodržení se považuje za požadavek příslušného ustanovení vyhlášky za splněný; neexistuje-li pro příslušnou oblast platná česká technická norma, považuje se za normativní požadavek konkrétní technická specifikace obsažená ve veřejně dostupném uznávaném normativním dokumentu.

¹⁴⁶ Vyhláška o požární prevenci odkazuje např. na ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb - Nevýrobní objekty, ČSN 73 0804 Požární bezpečnost staveb - Výrobní objekty, ČSN 73 0873 Požární bezpečnost staveb - Zásobování požární vodou, ČSN 73 0875 Požární bezpečnost staveb – Stanovení podmínek pro navrhování elektrické požární signalizace v rámci požárně bezpečnostního řešení.

předpisu¹⁴⁷,¹⁴⁸ dále podrobněji a ve specifických případech viz § 5 Vyhlášky o požární prevenci.

Při montáži požárně bezpečnostního zařízení musí být dodrženy podmínky vyplývající z ověřené projektové dokumentace, popřípadě prováděcí dokumentace a postupy stanovené v průvodní dokumentaci výrobce. Osoba, která provedla montáž požárně bezpečnostního zařízení, potvrzuje splnění požadavků písemně.¹⁴⁹

Provoz, kontroly, údržba a opravy požárně bezpečnostních zařízení jsou podrobně řešeny v § 7 Vyhlášky o požární prevenci, přičemž je stanoveno, že před uvedením požárně bezpečnostního zařízení do provozu, kromě ručně ovládaných požárních dveří a požárních uzávěrů otvorů, systémů a prvků zajišťujících zvýšení požární odolnosti stavebních konstrukcí nebo snížení hořlavosti stavebních hmot, požárních přepážek a ucpávek, zabezpečuje osoba uvedená v § 6 odst. 2 Vyhlášky o požární prevenci provedení funkčních zkoušek, a v případě souběhu dvou a více vzájemně se ovlivňujících požárně bezpečnostních zařízení také koordinačních funkčních zkoušek. Při funkčních zkouškách se ověřuje, zda provedení požárně bezpečnostního zařízení odpovídá projekčním a technickým požadavkům na jeho požárně bezpečnostní funkci. Při koordinačních funkčních zkouškách se ověřuje, zda požárně bezpečnostní funkce systému jako celku odpovídá projekčním a technickým požadavkům. Při provozu požárně bezpečnostního zařízení se postupuje podle normativních požadavků a průvodní dokumentace výrobce, popřípadě podle ověřené projektové dokumentace nebo prováděcí dokumentace. Provozní schopnost instalovaného požárně bezpečnostního zařízení se prokazuje dokladem o jeho montáži, funkční zkoušce, nebo koordinační funkční zkoušce, kontrole provozuschopnosti, údržbě a opravách provedených podle podmínek stanovených Vyhláškou o požární ochraně. U vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení, a stanoví-li tak průvodní dokumentace výrobce, i u dalších požárně bezpečnostních zařízení se provozuschopnost prokazuje také záznamy v příslušné provozní dokumentaci (např. provozní kniha). Kontrola provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení se provádí v rozsahu stanoveném právními předpisy, normativními požadavky¹⁵⁰ a průvodní dokumentací jeho výrobce nejméně jednou za rok, pokud výrobce, ověřená projektová dokumentace nebo prováděcí dokumentace anebo posouzení požárního nebezpečí nestanoví lhůty kratší. Při provozu, kontrole provozuschopnosti, údržbě a opravách požárně bezpečnostního zařízení, u něhož není k dispozici průvodní dokumentace nebo neexistuje výrobce, se postupuje podle průvodní dokumentace a podmínek stanovených výrobcem technicky nebo funkčně srovnatelného druhu nebo typu požárně bezpečnostního zařízení. Je-li požárně bezpečnostní zařízení shledáno nezpůsobilým plnit svoji funkci, musí se tato skutečnost na zařízení a v prostoru, kde je zařízení instalováno, zřetelně vyznačit. Provozovatel v takovém případě provede opatření k jeho neprodlenému uvedení do provozu a prostřednictvím odborně způsobilé osoby nebo technika požární ochrany zabezpečí v potřebném rozsahu náhradní organizační, popřípadě technická opatření. Náhradní opatření se zajišťují do doby opětovného uvedení zařízení do provozu. Při opravách požárně bezpečnostního zařízení lze používat pouze náhradní díly odpovídající technickým podmínkám výrobce. Změny součástí systému požárně bezpečnostního zařízení, které jsou výrobky stanovenými podle zvláštního právního předpisu¹⁵¹ (hlavních funkčních komponentů) a takové jeho změny, které mají vliv na funkci požárně bezpečnostního zařízení, se považují za udržovací práce na stavbě, které by mohly ovlivnit požární bezpečnost stavby¹⁵². Doklad

¹⁴⁷ Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ § 5 Vyhlášky o požární prevenci

¹⁴⁹ § 6 Vyhlášky o požární prevenci

¹⁵⁰ Například ČSN 73 0873 Požární bezpečnost staveb - Zásobování požární vodou.

¹⁵¹ Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Vyhláška o požární prevenci odkazovala na § 55 odst. 3 zákona č. 50/1976 Sb. – pro orientaci v platném stavebním právu z. č. 183/2006 Sb. - viz § 104 odst. 1 písm. j) ve vazbě na § 103 odst. 1 písm. c) - Ohlášení stavebnímu úřadu

o kontrole provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení vždy obsahuje následující údaje: a) údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání provozovatele požárně bezpečnostního zařízení a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; je-li provozovatelem zařízení fyzická osoba, také jméno, příjmení a adresu trvalého pobytu této fyzické osoby, b) adresu objektu, ve kterém byla kontrola provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení provedena, není-li shodná s adresou sídla provozovatele podle písmene a), c) umístění, druh, označení výrobce, typové označení, a je-li to nutné k přesné identifikaci, tak i výrobní číslo kontrolovaného zařízení, d) výsledek kontroly provozuschopnosti, zjištěné závady včetně způsobu a termínu jejich odstranění a vyjádření o provozuschopnosti zařízení, e) datum provedení a termín příští kontroly provozuschopnosti, f) písemné potvrzení o provedení kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení, datum, jméno, příjmení a podpis osoby, která kontrolu provozuschopnosti provedla; u podnikatele údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; u zaměstnance obdobné údaje týkající se jeho zaměstnavatele.¹⁵³

Na požárně bezpečnostní zařízení dopadá rovněž § 10 Vyhlášky o požární prevenci, který řeší společné požadavky na projektování a montáž požárně bezpečnostních zařízení a hasicích přístrojů. Při projektování, popřípadě zpracování prováděcí dokumentace a montáži vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení musí osoba, která příslušnou činnost vykonává, splnit podmínky stanovené právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací výrobce konkrétního typu požárně bezpečnostního zařízení. Osoba, která příslušnou činnost provedla, odpovídá za kvalitu provedené činnosti a splnění podmínek písemně potvrdí. Podmínky znalostí, praktických dovedností, popřípadě technického vybavení osob provádějících činnosti podle odstavce 1 § 10 Vyhlášky o požární prevenci mohou být stanoveny v průvodní dokumentaci výrobců požárně bezpečnostních zařízení. Rozsah a obsah takto stanovených podmínek musí odpovídat právním předpisům a příslušným normativním požadavkům. Stanoví-li tak průvodní dokumentace výrobce požárně bezpečnostních zařízení, která nejsou vyhrazenými druhy, platí pro jejich projektování a montáž požadavky uvedené výše (§ 10 odst. 1 a 2). Podmínky pro získávání odborné způsobilosti, vydávání a odnímání oprávnění k některým činnostem podle zvláštního právního předpisu¹⁵⁴ nejsou ustanoveními odstavců 1 až 4 dotčeny.

Závěrem bloku věnovaného požárně bezpečnostním zařízením upozorňujeme, že platí zásada, že nezáleží na tom, zda bylo požárně bezpečnostní zařízení instalováno nad rámec požadavků platných předpisů – důležité je, že bylo instalováno – uvedenému je nutno rozumět tak, že jednou instalované požárně bezpečnostní zařízení musí splňovat veškeré uvedené povinnosti, ač není umístěno obligatorně¹⁵⁵.

5. 1. 1. 3. Hasicí přístroje

Jedním z nejčastěji řešených témat z oblasti požární prevence je otázka počtu, druhu a umístění hasicích přístrojů v objektech právnických a podnikajících fyzických osob. Úvodem bloku věnovanému hasicím přístrojům je nutné pojem hasicí přístroj

vyžadují udržovací práce na stavbě neuvedené v § 103 odst. 1 písm. c) /udržovací práce, jejichž provedení nemůže negativně ovlivnit zdraví osob, požární bezpečnost,.../. Dnes je nutné se přeorientovat do z.č. 283/2021 Sb., stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ § 7 Vyhlášky o požární prevenci

¹⁵⁴ Vyhláška Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu 50/1978 Sb. ze dne 19. května 1978, o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění Vyhl. č. 98/1982 Sb. Dnes derogována z. č. 250/2021, o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů.

¹⁵⁵ Srovnej s - HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 239.

pojmově fixovat – jde o druh věcného prostředku požární ochrany ve smyslu § 2 odst. 3 písm. a) v režimu tzv. vyhrazených prostředků § 4 odst. 2 písm. a) Vyhlášky o požární prevenci, která dále v § 3, § 4, § 9 a § 10 upřesňuje jejich umístění, provozuschopnost, režim kontrol, kontrolující subjekty. Normativní text vyhlášky níže uvádíme v co nejširším znění, neboť jeho obsah je expresivním výčtem povinností v nejčastěji řešené oblasti preventivní požární ochrany. Nad rámec výše uvedeného je nutné doplnit, že hasicí přístroje spadají do režimu zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy cestou Nařízení vlády č. 173/1997 Sb. ze dne 25. června 1997, kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody, ve znění pozdějších předpisů jsou vtaženy do specifického režimu ve smyslu citovaných předpisů; tj. u autorizované osoby musí dojít k posouzení shody vzorku výrobku (prototypu) se základními požadavky na výrobky; výrobce nebo dovozce pořizuje technickou dokumentaci ve stanoveném rozsahu, která musí umožňovat posuzování shody výrobku atp.

Jak bylo uvedeno v závěru předchozí kapitoly, platí, že v prostorách a zařízeních právnických osob a podnikajících fyzických osob, u nichž nebylo stanoveno množství, druhy a způsob vybavení věcnými prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostními zařízeními podle § 2 odstavce 1 nebo 2 Vyhlášky o požární prevenci, popřípadě nelze-li toto prokázat, se a instalují alespoň na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu přenosné hasicí přístroje obsahující hasivo s celkovou hasicí schopností nejméně 13 A (pro požáry látek v tuhém stavu, zejména organického původu, jejichž hoření je obvykle provázáno žhnutím), nebo na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu přenosné hasicí přístroje s celkovou hasicí schopností nejméně 70 B (pro požáry hořlavých kapalin nebo hořlavých látek přecházejících do kapalného stavu), nebo pokud nejsou na typových štítcích hasicích přístrojů uvedeny hodnoty jejich hasicí schopnosti, jeden přenosný hasicí přístroj na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu, přičemž jmenovité množství náplně hasicího přístroje musí odpovídat nejméně některé z těchto hodnot: 9 litrů vody, 6 litrů vodního roztoku pěnidla, 6 kg halonu nebo jiného ekvivalentního hasiva, 6 kg hasicího prášku nebo 5 kg oxidu uhličitého (CO₂). V případech, kdy počet přenosných hasicích přístrojů odpovídá požadavkům podle výše uvedených pravidel, ale hasicí přístroje nejsou dostupné pro celou posuzovanou plochu (např. stavební rozdělení prostoru na více dispozičně nepropojených místností) nebo nelze použít pouze jeden druh hasiva, instaluje se nejméně jeden přenosný hasicí přístroj pro každý takto oddělený prostor nebo nejméně jeden přenosný hasicí přístroj s potřebným druhem hasiva¹⁵⁶.

Dle § 3 Vyhlášky o požární prevenci pak platí, že umístění hasicích přístrojů musí umožňovat jejich snadné a rychlé použití. Hasicí přístroje se umísťují tak, aby byly snadno viditelné a volně přístupné. Je-li to nezbytné (např. z provozních důvodů), lze hasicí přístroje umístit i do skrytých prostor. V případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění hasicích přístrojů (např. v nepřehledných, rozlehlých nebo skrytých prostorách) se k označení umístění hasicích přístrojů použije příslušná požární značka¹⁵⁷ umístěná na viditelném místě. Hasicí přístroje se umísťují v místech, kde je nejvyšší pravděpodobnost vzniku požáru nebo v jejich dosahu. Volba druhů a typů přenosných hasicích přístrojů se provede v závislosti na charakteru předpokládaného požáru, vyskytujících se hořlavých látkách nebo provozované činnosti; přitom musí být vyloučeno, že bude v případě potřeby použit hasicí přístroj s nevhodnou hasební látkou. Přenosné hasicí přístroje se umísťují na svislé stavební konstrukci a v případě, že jsou k tomu konstrukčně přizpůsobeny, na vodorovné stavební konstrukci. Rukojeť hasicího přístroje umístěného na svislé stavební konstrukci musí být nejvýše 1,5 m nad podlahou.

¹⁵⁶ § 2 odst. 5 a 6 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁵⁷ Nařízení vlády č. 11/2002 Sb. ze dne 14. listopadu 2001, kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů, které je derogováno NV. č. 375/2017 Sb., o vzhledu, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů; ČSN ISO 3864 – Grafické značky /Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky.(ČSN 01 8013 Požární tabulky).

Hasicí přístroje umístěné na podlaze nebo na jiné vodorovné stavební konstrukci musí být vhodným způsobem zajištěny proti pádu. Pro úplnost pak v dopravních prostředcích a na strojích se přenosné hasicí přístroje umísťují tak, aby nemohly ohrozit bezpečnost osob.¹⁵⁸

Dle § 9 Vyhlášky o požární prevenci se provozuschopnost hasicího přístroje prokazuje dokladem o jeho kontrole provedené podle podmínek stanovených Vyhláškou o požární prevenci, kontrolním štítkem a plombou spouštěcí armatury. Kontrola hasicího přístroje se provádí v rozsahu stanoveném právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací výrobce po každém jeho použití nebo tehdy, vznikne-li pochybnost o jeho provozuschopnosti (např. při mechanickém poškození) a nejméně jednou za rok, pokud průvodní dokumentace výrobce, ověřená projektová dokumentace nebo posouzení požárního nebezpečí pro některé případy instalací (např. v chemicky agresivním prostředí) nestanoví lhůtu kratší. První kontrola provozuschopnosti hasicího přístroje musí být provedena nejdéle jeden rok před jeho instalací. Součástí údržby hasicích přístrojů je jejich periodická zkouška a plnění. Při kontrole, údržbě a opravách hasicího přístroje je možno nahradit jednotlivé díly, součásti, náplně a příslušenství (např. typový štítek, hasební látku, výtlačný plyn) jen komponenty odpovídajícími technickým podmínkám výrobce. Periodická zkouška, při které se provádí povrchová prohlídka, kontrola značení, prohlídka vnitřku nádoby, zkouška pevnosti a těsnosti nádoby, zkouška těsnosti spouštěcí armatury nebo ventilu a zkouška pojistného ventilu, se vykonává u hasicích přístrojů vodních a pěnových jednou za 3 roky, u ostatních jednou za 5 let. Osoba, která provedla kontrolu, údržbu nebo opravu, opatří hasicí přístroj plombou spouštěcí armatury a trvale čitelným kontrolním štítkem tak, aby byl viditelný při pohledu na instalovaný hasicí přístroj, nevylučuje-li to konstrukční provedení hasicího přístroje. Kontrolní štítek nesmí zasahovat do typového štítku a překrývat výrobní číslo hasicího přístroje. Na kontrolním štítku se vyznačuje měsíc a rok provedení úkonu, termín příští kontroly nebo příští periodické zkoušky a údaje, podle nichž lze identifikovat osobu, která úkon provedla, a to jméno a příjmení této osoby, popřípadě u podnikatele údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; u zaměstnance obdobné údaje týkající se jeho zaměstnavatele. Doklad o provedené kontrole, údržbě nebo opravách hasicích přístrojů vždy obsahuje údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání vlastníka (uživatele) hasicího přístroje a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; je-li vlastníkem (uživatelem) hasicího přístroje fyzická osoba, také jméno, příjmení a adresu trvalého pobytu této fyzické osoby, dále adresu objektu, ve kterém byl hasicí přístroj instalován, umístění, druh, označení výrobce, typové označení, výrobní číslo nádoby kontrolovaného hasicího přístroje. Doklad dále obligatorně musí obsahovat datum provedení a další údaje o kontrole provozuschopnosti, údržbě nebo opravě, jejím výsledku a vyjádření o provozuschopnosti hasicího přístroje, písemné potvrzení o provedení kontroly provozuschopnosti, datum, jméno, příjmení a podpis osoby, která kontrolu provozuschopnosti provedla, u podnikatele údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; u zaměstnance obdobné údaje týkající se jeho zaměstnavatele.

Osoba, která provádí kontrolu, údržbu nebo opravu, vyřadí z používání vadný hasicí přístroj, nebo přístroj, který nelze předepsaným způsobem opravit, nebo ten, u něhož nelze bezpečně zjistit výrobní číslo a rok výroby, nebo přístroj starší 20 let, s výjimkou hasicího přístroje CO₂, který se vyřazuje z používání, je-li starší 40 let. Ten, kdo vyřadí hasicí přístroj z používání, vystaví jeho vlastníku nebo uživateli doklad s uvedením důvodu vyřazení.¹⁵⁹

¹⁵⁸ § 3 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁵⁹ § 9 Vyhlášky o požární prevenci.

Při údržbě a opravách hasicích přístrojů musí osoba, která příslušnou činnost vykonává, splnit podmínky stanovené právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací výrobce konkrétního typu hasicího přístroje. Osoba, která příslušnou činnost provedla, odpovídá za kvalitu provedené činnosti a splnění předmětných podmínek. Podmínky znalostí, praktických dovedností, popřípadě technického vybavení těchto osob mohou být stanoveny v průvodní dokumentaci výrobců hasicích přístrojů. Rozsah a obsah takto stanovených podmínek musí odpovídat právním předpisům a příslušným normativním požadavkům.¹⁶⁰

5.1. 1. 4. Elektrická požární signalizace

Dle § 8 Vyhlášky o požární prevenci platí, že u elektrické požární signalizace se kromě pravidelných jednorozhodných kontrol provozuschopnosti provádějí zkoušky činnosti elektrické požární signalizace při provozu, a to jednou za měsíc u ústředí a doplňujících zařízení, jednou za půl roku u samočinných hlásičů požáru a zařízení, které elektrická požární signalizace ovládá, pokud v ověřené projektové dokumentaci nebo v prováděcí dokumentaci, popřípadě v průvodní dokumentaci výrobce nebo v posouzení požárního nebezpečí není, vzhledem k provozním podmínkám nebo vlivu prostředí, určena lhůta kratší. Zkouška činnosti elektrické požární signalizace při provozu se provádí prostřednictvím osob pověřených údržbou tohoto zařízení. Shoduje-li se termín zkoušky činnosti elektrické požární signalizace při provozu s termínem pravidelné jednorozhodné kontroly provozuschopnosti, pak tato kontrola provedení zkoušky činnosti nahrazuje. Zkouška činnosti jednotlivých druhů samočinných hlásičů požáru se provádí za provozu pomocí zkušebních přípravků dodávaných výrobcem.¹⁶¹

5.2. POVINNOSTI PŘI VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO HAŠENÍ POŽÁRŮ A PRO ZÁCHRANNÉ PRÁCE

Dle § 5 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména udržovat volné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku, únikové cesty a volný přístup k nouzovým východům, k rozvodným zařízením elektrické energie, k uzávěrům vody, plynu, topení a produktovodům, k věcným prostředkům požární ochrany a k ručnímu ovládání požárně bezpečnostních zařízení. Ve vazbě na § 6b písm. e) zákona o požární ochraně upřesňuje Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (Vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /jinde též „Vyhláška o požární prevenci“/ podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, a to zejména v § 11¹⁶².

Vytvářením podmínek pro hašení požárů a pro záchranné práce se rozumí souhrn organizačních, a popřípadě i technických opatření umožňujících při využití existujících předpokladů, zejména stavebně technických, provedení rychlého a účinného zásahu, evakuace osob, zvířat a materiálu a záchranných prací. K provedení rychlého a účinného zásahu podle odstavce 1 § 11 citované vyhlášky zajišťují právnické osoby a podnikající fyzické osoby, aby bylo zřetelně označeno tísňové číslo¹⁶³ (ohlašovny požárů), popřípadě

¹⁶⁰ § 10 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁶¹ § 8 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁶² Též v § 3 odst. 2 Vyhlášky o požární prevenci - Hasicí přístroje se umísťují tak, aby byly snadno viditelné a volně přístupné. Je-li to nezbytné (např. z provozních důvodů), lze hasicí přístroje umístit i do skrytých prostor. V případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění hasicích přístrojů (např. v nepřehledných, rozlehlých nebo skrytých prostorách) se k označení umístění hasicích přístrojů použije příslušná požární značka umístěná na viditelném místě.

¹⁶³ Ideálně uvedení telefonních čísel TCTV 112, a speciálních národních linek – 150 HASIČI, 155 ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA, 158 POLICIE ČR.

uvedeny další pokyny ke způsobu ohlášení požáru ve všech objektech, kde provozují činnosti. Právníkové osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím zveřejňují požární poplachové směrnice¹⁶⁴. Dále aby byl umožněn přístup ke spojovacím prostředkům, zabezpečena jejich provozuschopnost a použitelnost pro potřeby tísňového volání, byly dodrženy trvale volné průjezdné šířky příjezdových komunikací nejméně 3 m k objektům, k nástupním plochám pro požární techniku a ke zdrojům vody určeným k hašení požárů, jakož i bylo provedeno označení¹⁶⁵ a umožněno použití nástupních ploch pro požární techniku a požárních výtahů. Rovněž aby byla zajištěna trvalá použitelnost vnitřních a vnějších zásahových cest (např. požární výtahy, požární žebříky) a trvale volný přístup k zařízení pro zásobování požární vodou, byla označena¹⁶⁶ rozvodná zařízení elektrické energie, hlavní vypínače elektrického proudu, uzávěry vody, plynu, produktovodů, uzávěry rozvodů ústředního topení.

K provedení evakuace osob, zvířat a materiálu a k provedení záchranných prací zajišťují právníkové osoby a podnikající fyzické osoby, aby byly označeny¹⁶⁷ nouzové (únikové) východy, evakuační výtahy a směry úniku osob ve všech objektech, kde se při provozovaných činnostech může vyskytovat veřejnost nebo osoby v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu; toto označení nemusí být provedeno v objektech s východy do volného prostoru, které jsou zřetelně viditelné a dostupné z každého místa, dále aby byly trvale volně průchodné komunikační prostory (chodby, schodiště apod.), které jsou součástí únikových cest, tak, aby nebyla omezena nebo ohrožena evakuace nebo záchranné práce; chráněné únikové cesty¹⁶⁸ a všechny jejich součásti nebyly využívány způsobem zvyšujícím požární riziko.¹⁶⁹

Pro doplnění je vhodné přesněji vymezit pojem „požární poplachové směrnice“, „úniková cesta“ a „chráněná úniková cesta“. Požární poplachové směrnice vymezují činnosti zaměstnanců, popřípadě dalších osob při vzniku požáru. Požární poplachové směrnice obsahují a) postup osoby, která zpozoruje požár, způsob a místo ohlášení požáru, b) způsob vyhlášení požárního poplachu pro zaměstnance, popřípadě jednotku hasičského záchranného sboru podniku nebo jednotku sboru dobrovolných hasičů podniku, c) postup osob při vyhlášení požárního poplachu (evakuace, pomoc při zdolávání požáru), d) telefonní číslo ohlašovny požárů, e) tísňová čísla, f) telefonní čísla pohotovostních a havarijních služeb dodavatelů elektrické energie, plynu a vody.

Požární poplachové směrnice se zveřejňují tak, aby byly dobře viditelné a trvale přístupné pro všechny osoby vyskytující se v místě provozované činnosti. Stanoví-li tak schválené posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace požární ochrany zpracovaná na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti (např. § 30), prověřuje se účinnost opatření uvedených v požárních poplachových směrnicích nejméně jednou za rok formou cvičného požárního poplachu. Vyhlášení cvičného požárního poplachu se předem oznámí příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje. Cvičný požární poplach se vyhlašuje pro osoby, které jsou v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu k provozovateli činnosti¹⁷⁰.

¹⁶⁴ § 32 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁶⁵ Vyhláška č. 294/2015 ze dne 27. října 2015, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích (dopravní značka B 29 s dodatkovou tabulkou "Nástupní plocha pro požární techniku").

¹⁶⁶ Například ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky, ČSN 01 8013 Požární tabulky.

¹⁶⁷ Ditto výše

¹⁶⁸ Původní poznámka pod čarou ve Vyhlášce o požární prevenci odkazovala na § 19 vyhlášky č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, která byla derogována 268/2009 Sb. Vyhláškou ze dne 12. srpna 2009, o technických požadavcích na stavby /srovnej např. §§ 22, 37, 41, 42, 45/. Dnes je nutné se přeorientovat do z.č. 283/2021 Sb., stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí předpisy.

¹⁶⁹ Například ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb - Nevýrobní objekty, ČSN 73 0804 Požární bezpečnost staveb - Výrobní objekty.

¹⁷⁰ § 32 Vyhlášky o požární prevenci.

Únikové cesty se dělí na nechráněné, částečně chráněné a chráněné; chráněné únikové cesty jsou děleny dle doby, po kterou se osoby při požáru mohou v únikové cestě bezpečně zdržovat do tří kategorií: CHÚC typu A (4 minuty), CHÚC typu B (15 minut) a CHÚC typu C (30 minut).¹⁷¹ Úniková cesta – je komunikace, která umožňuje bezpečnou evakuaci osob ze stavby nebo z její části ohrožené požárem na volné prostranství, popřípadě přístup požárních jednotek. Chráněná úniková cesta je trvale volný komunikační prostor vedoucí k východu na volné prostranství, tvořící samostatný požární úsek, jehož konstrukční řešení a technické vybavení a zařízení jsou dány normovými hodnotami (např. z hlediska použitých stavebních hmot, požární odolnosti stavebních konstrukcí, způsobu větrání prostorů apod.)¹⁷². Z hlediska technických podmínek požární ochrany staveb platí, že únikové cesty určené pro evakuaci osob musí být navrženy tak, aby svým typem, počtem, polohou, kapacitou, dobou použitelnosti, technickým vybavením, konstrukčním a materiálovým provedením a ochranou proti kouři, teplu a zplodinám odpovídaly požadavkům Vyhlášky č. 23/2008 Sb. ze dne 29. ledna 2008, o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů a českých technických norem uvedených v příloze č. 1 části 1 citované vyhlášky. Nouzovým osvětlením musí být vybavena chráněná úniková cesta a částečně chráněná úniková cesta, pokud nahrazuje chráněnou únikovou cestu. Otevíratelnost a průchodnost dveří, které se nacházejí na únikové cestě, musí odpovídat českým technickým normám. Nášlapná vrstva podlahy v chráněné únikové cestě musí být navržena z hmot třídy reakce na oheň nejméně Cfl-s1. Úniková cesta musí být vybavena bezpečnostními značkami, tabulkami a texty s bezpečnostním sdělením za účelem a v rozsahu nezbytném pro usnadnění evakuace osob. Toto bezpečnostní značení se umísťuje zejména tam, kde se mění směr úniku, kde dochází ke křížení komunikací a při jakékoli změně výškové úrovně úniku. Evakuační výtah musí být označen bezpečnostním značením „Evakuační výtah“, a to v kabině výtahu a vně na dveřích výtahové šachty. Výtah, který neslouží k evakuaci, musí být obdobně označen bezpečnostním značením „Tento výtah neslouží k evakuaci osob“ nebo bezpečnostním značením podle české technické normy¹⁷³. K zajištění plynulé evakuace osob musí být stavba vybavena technickým zařízením k řízení evakuace osob podle českých technických norem¹⁷⁴.

Pro dokreslení náhledu vyšších soudních autorit na povinnosti právnických osob dle § 5 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně uvádíme níže tři vybrané aktuální judikáty.

Dle judikátu Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 27/2011 – 68 ze dne 29. června 2011 má neudržování volné únikové cesty (tj. zahrazení požárního únikového východu mříží) charakter ohrožovacího deliktu [§ 76 odst. 2 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně]. Dle rozsudku Krajského soudu v Brně sp. zn. 29 A 43/2012 – 50 ze dne 30. října 2014 pak neudržování volného únikového východu a neudržování provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení patří k nejzávažnějším porušením povinností na úseku požární ochrany. Jak je uvedeno v rozsudku dále, nesplnění zákonných povinností, a tedy nedodržení základních podmínek požární bezpečnosti,

¹⁷¹ Problematika únikových cest by sama o sobě vystačila na několik článků či odbornou publikaci, proto jen stručná charakteristika. Podrobněji např. NOORI, M.: Únikové cesty. Požární prevence. 2-7_Únikove_cesty.pdf. 2006 Webové stránky [online] – Dostupné na: <http://people.fsv.cvut.cz/www/wald/Pozarni_odolnost/e-text/specialiste/2/2-7_Únikove_cesty.pdf>. [cit. 30. 11. 2016]; FOLWARCZNY, L., POKORNÝ, L.: Evakuace osob. Ostrava: SPBI. 2006. 125 s.; Kupilík, V.: Stavební konstrukce z požárního hlediska. Praha: GRADA, 2006. s. 272.; HEJTMÁNEK, P., NAJMANOVÁ, H., POKORNÝ, M.: Únikové cesty. Datum: 25. 3. 2016 - Webové stránky TBZ-info <http://www.tzb-info.cz/> [online] – Dostupné na: <<http://www.tzb-info.cz/pozarni-bezpecnost-staveb/13656-unikove-cesty>> [cit. 30. 11. 2016] a další.

¹⁷² HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 239.

¹⁷³ ČSN 27 4014 změna Z1 Bezpečnostní předpisy pro konstrukci a montáž výtahů - Zvláštní úpravy výtahů určených pro dopravu osob nebo osob a nákladů - Evakuační výtahy.

¹⁷⁴ Srovnaj § 10 - Vyhlášky č. 23/2008 Sb. – citace výše. Dotčené normy - ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb (dále jen „PBS“) - Nevýrobní objekty, ČSN 73 0804 PBS-Výrobní objekty.

výrazně negativně ovlivňuje úroveň zabezpečení požární ochrany v objektech žalobce – velkoprostorových nákupních provozovnách, v nichž se v době jejich provozu vyskytuje velký počet osob nakupujících i zaměstnanců, přičemž uzavření únikového východu nasazenou mříží, jakož i neprovozuschopnost jmenovaných požárně bezpečnostních zařízení, mohou mít za následek zvýšené ohrožení života a zdraví přítomných osob, spočívající jednak ve zcela znemožněné evakuaci a jednak v ohrožení osob i majetku nejen nezjištěním požáru hlásiči elektrické požární signalizace, v důsledku čehož by mohla být nefunkční celá řada navazujících opatření pro omezení rozšíření a potlačení požáru a též pro evakuaci (např. včasné ohlášení požáru a započetí evakuace s využitím instalovaného zařízení dálkového přenosu, evakuačního rozhlasu a sirény, otevření vstupních automatických dveří, uzavření požárních dveří a požárních klapek, spuštění zařízení pro odvod kouře a tepla apod., ale i v případném větším rozšíření požáru z důvodu neprovozuschopnosti stabilního hasicího zařízení včetně vodní clony (nebyla doložena jejich provozuschopnost). Tímto rozsáhlým zdůvodněním podtrhl prvoinstanční správní orgán významnou závažnost protiprávního jednání žalobce na úseku požární ochrany, což právě dokumentovaly nastíněné škodlivé následky v případě včas nezjištěného požáru a při znemožněné evakuaci velkého počtu osob z rozlehlých provozoven žalobce. Dle názoru krajského soudu tak poskytl prvoinstanční správní orgán zcela konkrétní úvahu nad zákonnými kritérii ve vztahu k výši ukládané pokuty 160 000 Kč, která odpovídala uvedené závažnosti jednání žalobce. Správní orgán se věnoval závažnosti obou skutků, jak uzavření únikového východu, tak i neprovozuschopnosti jmenovaných požárně bezpečnostních zařízení (nedoložení provozuschopnosti)¹⁷⁵.

Názor Krajského soudu v Ostravě prezentovaný v judikátu sp. zn. 78 Ad 46/2013 - 26 dne 13. srpna 2015 se dotýká námítky účastníka soudního sporu ohledně částečné průchodnosti jedné dveří na únikové cestě. Z hlediska naplnění skutkové podstaty deliktu, který je kladen žalobci za vinu, je nerozhodné, je-li úniková cesta zahrazena zcela nebo jen zčásti; zákon požaduje ve shora citovaném ustanovení tyto cesty zcela volné. V tomto se lze zcela ztotožnit se správními orgány. Rovněž neobstojí námitka nezohlednění částečné průchodnosti jedné dveří na únikové cestě při výměře trestu. Z hlediska efektivit únikové cesty je prakticky bez významu, jsou-li na ní jedny dveře zahrazeny zčásti, avšak druhé zcela. Cesta z prodejní plochy na volné prostranství byla znemožněna, a je z hlediska závažnosti téměř bez významu, zda se osoby, které by měly využít únikovou cestu, dostanou do její třetiny či dvou třetin, rozhodující je, že se nedostanou do bezpečí na volné prostranství mimo budovu zachvácenou požárem. Na naprosté znemožnění průchodnosti únikové cesty v důsledku zcela zahrazených druhých dveří provostupňové rozhodnutí jasně poukazuje¹⁷⁶.

Dalším judikátem dotýkajícím se řešených povinností je rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích V Pardubicích ze dne 18. prosince 2014 sp. zn. 52 A 44/2014 – 53, který řeší charakteristiku nástupní plochy pro požární techniku následovně: Pokud se týče námítky obsažené v žalobním bodu, ta se týká zajištění přístupu Hasičského záchranného sboru k uvedené nemovitosti. Tuto námitku uplatnil žalobce již v odvolání a krajský soud považuje za správný názor žalovaného, který uvedl, že uvedená zpevněná plocha a účelem zajištění tohoto přístupu HZS nemusí být v kategorii „veřejně přístupové účelové komunikace“, když, jak vyplývá z vyjádření HZS ze dne 20. 9. 2013, které si správní orgán I. stupně vyžádal (a které se opírá o charakteristiku nástupní plochy za účelem příjezdu požárních vozidel a proti požárnímu zásahu obsažené v ČSN 73080812.4.3.), touto nástupní plochou může být i travnatá plocha, jen nesmí dojít k takovým úpravám, které by bránily příjezdu požárních vozidel. Využití uvedené zpevněné plochy pro účel přístupu požárních vozidel a proti požárnímu zásahu je tak otázkou, k jejímuž řešení je povinen přistoupit vlastník nemovitosti, na které

¹⁷⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 29 A 43/2012 – 50 ze dne 30. října 2014.

¹⁷⁶ rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 78 Ad 46/2013 - 26 dne 13. srpna 2015.

se zpevněná plocha nachází¹⁷⁷.

5.3. POVINNOST DODRŽOVAT TECHNICKÉ PODMÍNKY A NÁVODY

Dle § 5 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků¹⁷⁸ nebo činností. Jak je patrné z normativního textu, jedná se o poněkud neurčitý okruh povinností, jejichž společnými jmenovateli je vazba na požární bezpečnost výrobků nebo činností, přičemž požární bezpečností se dle § 1 písm. a) Vyhlášky o požární prevenci rozumí - souhrn organizačních, územně technických, stavebních a technických opatření k zabránění vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem, k ochraně osob, zvířat a majetku v případě vzniku požáru a k zamezení jeho šíření.

Obecně lze konstatovat velmi široký potenciální záběr povinností, který je vždy limitován v kolizních oblastech specialitou jiných zvláštních právních předpisů a přednostním dopadem jejich úpravy. Rozsah právní úpravy je cíleně neurčitý tak, aby flexibilněji překrýval dynamicky se vyvíjející technickobezpečnostní prostor lidských činností a zahrnoval i nově produkované výrobky. Takové pojetí právního předpisu vždy klade vysoké nároky při vyhodnocování porušení předmětné normy, a to zejména při sankcionování jejího porušení /srovnej § 76 odst. 1 písm. k) či odst. 2 písm. l) zákona o požární ochraně/, neboť je třeba nejprve neurčité právní pojmy přesněji vydefinovat a jednání pod tyto podřadit, přičemž vždy v případě důvodných pochybností je třeba dbát zásady in dubio pro reo.

Mezi typické právní předpisy, které dotvářejí právní prostor citovaných povinností upravených v § 5 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně lze příkladmo zařadit Vyhlášku Českého úřadu bezpečnosti práce č. 85/1978 Sb., ze dne 26. června 1978, o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení, ve znění pozdějších předpisů, Vyhlášku Ministerstva vnitra č. 87/2000 Sb. ze dne 31. března 2000, kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách; dále lze jmenovat např. přílohu č. 1 Vyhlášky o požární prevenci, která stanovuje bezpečnostní vzdálenosti volných skladů sena a slámy od vybraných druhů objektů, lesů a komunikací atd. Samostatnou kapitolu představují speciální právní normy, mezi kterými nelze nezmínit Vyhlášku 23/2008 Sb. ze dne 29. ledna 2008, o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů /srovnej např. § 30/.

Vazbu na technické podmínky a návody sui generis vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností můžeme nalézt rovněž v obecně závazných vyhláškách obcí; dle § 29 odst. 1 písm. o) zákona o požární ochraně obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany vydává obecně závaznou vyhláškou požární řád obce, nebo stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastní větší počet osob¹⁷⁹. Obdobně nařízení krajů stanovují podmínky např. k zabezpečení zdrojů vody k hašení požárů, k zabezpečení požární ochrany v době

¹⁷⁷ rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích V Pardubicích sp. zn. 52 A 44/2014 – 53 ze dne 18. prosince 2014 sp. zn. 52 A 44/2014 – 53.

¹⁷⁸ Dle díkce § 2 písm. a) z. č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je výrobkem jakákoliv věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k uvedení na trh jako nová nebo použitá.

¹⁷⁹ Podrobněji zejména s přihlédnutím k samostatné působnosti obce viz Metodický materiál č. 9 Odboru veřejné správy, dozoru a kontroly, uveřejněno 3. prosince 2015 „Znění zákonného zmocnění k vydání obecně závazné vyhlášky obce, kterou se vydává Požární řád obce.“ Webové stránky MV ČR [online] – Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicky-material-c-9.aspx>>. [cit. 30. 11. 2016]

zvýšeného nebezpečí vzniku požáru, v budovách zvláštního významu, nebo při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob¹⁸⁰.

Aplikace § 5 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně se neobejde bez dodržování návodů výrobců a dovozců, požadavků technických norem (pokud nebyl zvolen jiný, bezpečnější způsob), průvodní dokumentace¹⁸¹ apod.¹⁸² Technické požadavky na výrobky řeší speciální předpis - z. č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů¹⁸³. Technickým požadavkem se rozumí technická specifikace obsažená v právním předpisu, technickém dokumentu nebo technické normě, která stanoví požadované charakteristiky výrobku, jakými jsou úroveň jakosti, užité vlastnosti, bezpečnost a rozměry, včetně požadavků na jeho název, pod kterým je prodáván, úpravu názvosloví, symbolů, zkoušení výrobku a zkušebních metod, požadavky na balení, označování výrobku nebo opatřování štítkem, postupy posuzování shody výrobku s právními předpisy nebo s technickými normami, výrobní metody a procesy mající vliv na charakteristiky výrobků; jiné požadavky nezbytné z důvodů ochrany oprávněného zájmu nebo ochrany spotřebitele, které se týkají životního cyklu výrobku poté, co je uveden na trh, popřípadě do provozu, např. podmínky používání, recyklace, opětovného použití nebo zneškodnění výrobku, pokud takové podmínky mohou významně ovlivnit složení nebo povahu výrobku nebo jeho uvedení na trh, popřípadě do provozu¹⁸⁴. Bez významu pro řešený segment povinností podnikajících fyzických osob a právnických osob jistě není ani přechodný prostor předpisů upravujících bezpečnost a ochranu zdraví při práci a pracovní podmínky zaměstnanců – srovnej např. s částí pátou z. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů.

Závěrem tohoto dílčího bloku je vhodné zmínit § 27 odst. 2 Vyhlášky o požární prevenci, dle kterého jsou součástí dokumentace požární ochrany (§ 15 odst. 2 zákona o požární ochraně¹⁸⁵) také doklady prokazující dodržování technických podmínek a návodů vztahujících se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností. Dle § 38 Vyhlášky o požární prevenci upřesňujícího pojem „doklady prokazující dodržování technických podmínek a návodů vztahujících se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností“ platí, že zajištění požární bezpečnosti při provozu technických a technologických zařízení se prokazuje doklady o jejich kontrolách, údržbě a opravách provedených podle požadavků stanovených právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací výrobců. Za doklady podle odstavce 1 se považují: a) zpráva o revizi nebo zpráva o kontrole, zabezpečené ve stanoveném termínu nebo lhůtě osobou, která je oprávněna¹⁸⁶ činnosti uvedené v odstavci 1 provádět, b) záznamy o provedené údržbě nebo opravách, c) návody a technické podmínky vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností, d) doklady prokazující splnění zvláštních požadavků na části zařízení nebo vybavení objektů (zvýšenou požární odolnost stavebních konstrukcí,

¹⁸⁰ § 27 odst. 2 zákona o požární ochraně – „Rada kraje vydává nařízením kraje požární poplachový plán kraje; stanoví nařízením kraje podmínky k zabezpečení 1. plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, 2. zdrojů vody k hašení požárů a tyto zdroje určí, 3. požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru, 4. požární ochrany v budovách zvláštního významu, 5. požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob.

¹⁸¹ průvodní dokumentací se dle § 1 písm. k) Vyhlášky o požární prevenci rozumí montážní návod, technické podmínky pro projektování nebo provoz, návod k obsluze, požadavky na kontroly, údržbu nebo opravy, podmínky požární bezpečnosti pro používání výrobku nebo zařízení, bezpečnostní listy apod.

¹⁸² HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 239.

¹⁸³ Doplněný řadou prováděcích předpisů – např. Nařízení vlády č. 173/1997 Sb. ze dne 25. června 1997, kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody.

¹⁸⁴ § 2 písm. h) z. č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁵ Právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3 jsou povinny zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržívat ji v souladu se skutečným stavem.

¹⁸⁶ Například vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů.

sníženou hořlavost stavebních hmot, textilií, dekorací apod.), e) doklady prokazující dodržování podmínek požární bezpečnosti stanovených zvláštními právními předpisy¹⁸⁷, f) požárně technické charakteristiky látek podle § 39 vyhlášky o požární prevenci, popřípadě technickobezpečnostní parametry¹⁸⁸.

Pro ucelení problematiky je nutné zmínit, že donedávna byla s § 5 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně úzce spojena problematika spalinových cest /komínů, kouřovodů/, což bylo dále provázáno na (pro absenci zákonného zmocnění poněkud sporné) NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 91/2010 Sb. ze dne 1. března 2010, o podmínkách požární bezpečnosti při provozu komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv¹⁸⁹. Nařízení vlády stanovilo podmínky požární bezpečnosti při provozu komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv, tedy konkretizovalo zákonem obecně předpokládané podmínky vztahující se k požární bezpečnosti určitých činností, v tomto případě tedy provozu komínů a kouřovodů¹⁹⁰. Poněkud kostrbatě kloubená úprava vzbuzující oprávněné otázky byla však aktuálně od 1. 1. 2016 nahrazena speciální úpravou, kterou do zákona o požární ochraně vnáší část II. zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). Pravidla pro čištění, kontrolu a revize spalinové cesty nově nalezneme v § 43 a násl. zákona o požární ochraně včetně sankčních ustanovení obsažených v § 76a, § 76b, § 76c a § 78 odst. 1. písm. aa) zákona o požární ochraně; prováděcím předpisem je Vyhláška ze dne 22. ledna 2016, o čištění, kontrole a revizi spalinové cesty účinná od 29. 1. 2016. Přes značný legislativní progres je patrné, že de lege ferenda je nezbytná přinejmenším systémová úprava problematiky spalinových cest.

5.4. POVINNOST OZNAČOVÁNÍ MÍST VE VZTAHU K POŽÁRNÍ OCHRANĚ

Dle § 5 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny označovat pracoviště a ostatní místa příslušnými bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně, a to včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení. Typickým příkladem je § 3 odst. 2 Vyhlášky o požární prevenci, dle kterého se hasicí přístroje se umísťují tak, aby byly snadno viditelné a volně přístupné. Je-li to nezbytné (např. z provozních důvodů), lze hasicí přístroje umístit i do skrytých prostor. V případech, kdy je omezena nebo ztížena orientace osob z hlediska rozmístění hasicích přístrojů (např. v nepřehledných, rozlehlých nebo skrytých prostorách), se k označení umístění hasicích přístrojů použije příslušná požární značka¹⁹¹ umístěná na viditelném místě (časté pochybení detekované při kontrolách).

Zákonná úprava se úzce prolíná s úpravou práva bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, přičemž v oblasti požární ochrany musí být věnována zvýšená pozornost označování částí provozů, kde se oprávněně může vyskytovat i veřejnost, tj. osoby neznalé prostředí¹⁹².

Pro lepší náhled na danou oblast odkazujeme na NAŘÍZENÍ VLÁDY 375/2017 Sb. ze dne 23. října 2017, o vzhledu, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů; z technicko - normativní úpravy pak odkazujeme na ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky či ČSN 01 8013 Požární tabulky.

¹⁸⁷ Například vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahlívání živců.

¹⁸⁸ § 38 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁸⁹ Podrobněji k problematice absence zákonného zmocnění i k citovanému nařízení viz VAVERA, F.: *Podmínky požární bezpečnosti při provozování komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv (právní úprava)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. 128 s.

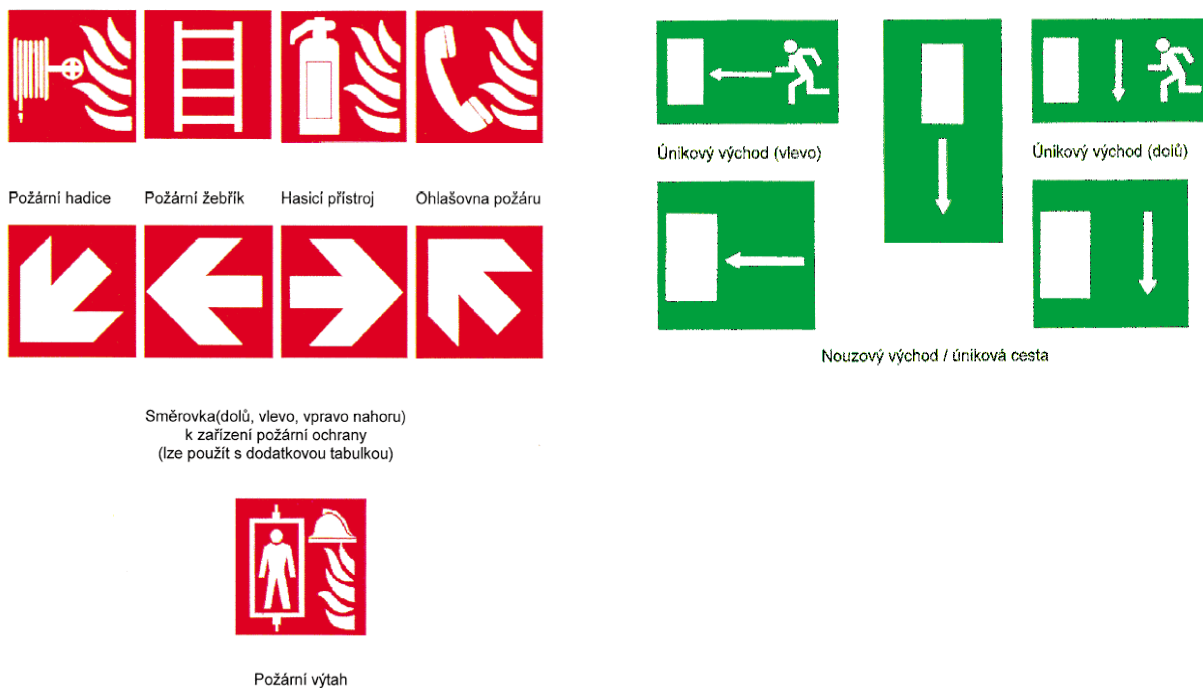
¹⁹⁰ Str. 48 a násl. výše uvedeného odkazu.

¹⁹¹ Například ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky, ČSN 01 8013 Požární tabulky.

¹⁹² HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 239.

Barva	Význam nebo účel	Pokyny a informace
Červená	Značka zákazu	Nebezpečné chování
	Signalizace nebezpečí	Zastavit Přerušit práci Bezpečnostní pojistka Opustit prostor
	Věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení	Označení a umístění
Žlutá, oranžová nebo zelenožlutá	Značka výstrahy	Buď opatrný Připrav se Ověř si
Modrá	Značka příkazu	Určité chování nebo postup Použij osobní ochranné pracovní prostředky
Zelená	Značka nouzového východu Značka první pomoci	Označení dveří, východů cest, zařízení, vybavení
	bezpečí	Návrat k běžnému stavu

Tab. - Tabulka barev značek a světelných signálů – příloha NV 375/2017 Sb.

Obrázky – ukázky informativních značek pro věcné prostředky požární ochrany, požárně bezpečnostní zařízení, pro označení únikové cesty a nouzového východu – příloha NV 375/2017 Sb.

Mezi velmi častý prohřešek kolidující s § 5 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně ve vazbě na § 7 odst. 6 Vyhlášky o požární prevenci patří opomenutí označení požárně bezpečnostní zařízení, které bylo shledáno nezpůsobilým plnit svoji funkci; tato skutečnost musí být na zařízení a v prostoru, kde je zařízení instalováno, zřetelně vyznačena. Provozovatel v takovém případě provede opatření k jeho neprodlenému uvedení do provozu a prostřednictvím odborně způsobilé osoby nebo technika požární ochrany zabezpečí v potřebném rozsahu náhradní organizační, popřípadě technická opatření. Náhradní opatření se zajišťují do doby opětovného uvedení zařízení do provozu. Dále se kontrolní orgány setkávají s prohřešky špatného nebo chybějícího označení provázanými na pravidla stanovená § 11 odst. 2) písm. a), d) a f) a odst. 3 Vyhlášky o požární prevenci. K provedení rychlého a účinného zásahu podle odstavce 1 § 11 citované vyhlášky zajišťují právnické osoby a podnikající fyzické osoby, aby a) bylo zřetelně označeno tísňové číslo (ohlašovny požárů), popřípadě uvedeny další pokyny ke způsobu ohlášení požáru ve všech objektech, kde provozují činnosti; právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím zveřejňují požární poplachové směrnice, d) bylo provedeno označení¹⁹³ a umožněno použití nástupních ploch pro požární techniku a požárních výtahů, f) byla označena¹⁹⁴ rozvodná zařízení elektrické energie, hlavní vypínače elektrického proudu, uzávěry vody, plynu, produktovodů, uzávěry rozvodů ústředního topení. Dle odst. 3. § 11 citované vyhlášky pak k provedení evakuace osob, zvířat a materiálu a k provedení záchranných prací podle odstavce 1 zajišťují právnické osoby a podnikající fyzické osoby, aby a) byly označeny¹⁹⁵ nouzové (únikové) východy, evakuační výtahy a směry úniku osob ve všech objektech, kde se při provozovaných činnostech může vyskytovat veřejnost nebo osoby v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu; toto označení nemusí být provedeno v objektech s východy do volného prostoru, které jsou zřetelně viditelné a dostupné z každého místa.

S problematikou umísťování bezpečnostních značek laborujeme např. při posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím, v příloze požárního řádu, v požárně bezpečnostním řešení staveb a není pochyb o tom, že se na předmětnou problematiku zaměřují požární kontroly při výkonu státního požárního dozoru a obecně jsou předmětem zájmu i pro oblast stavební prevence¹⁹⁶. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a k nesporné reálné prospěšnosti, kterou můžou potvrdit zejména osoby, kterým pomohly např. tabulky pro evakuaci, doporučujeme právnickým a podnikajícím fyzickým osobám přikládat této jen zdánlivě marginální oblasti požární ochrany vyšší důležitost.

5.5. POVINNOST PRAVIDELNÝCH ODBORNÝCH KONTROL

Dle § 5 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny pravidelně kontrolovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby (§ 11 odst. 1 zákona o požární ochraně), technika požární ochrany (§ 11 odst. 2 zákona o požární ochraně) nebo preventisty požární ochrany (§ 11 odst. 6 zákona o požární ochraně) dodržování předpisů o požární ochraně a neprodleně odstraňovat zjištěné závady. Podrobnější vymezení předmětu, cíle, náležitosti záznamu a zejména lhůty pro konkrétní kontroly blíže specifikují § 12 a § 13 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti

¹⁹³ Vyhláška č. 294/2015 Sb. ze dne 27. října 2015, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích (dopravní značka B 29 s dodatkovou tabulkou "Nástupní plocha pro požární techniku").

¹⁹⁴ Například ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky, ČSN 01 8013 Požární tabulky.

¹⁹⁵ Ditto výše

¹⁹⁶ Srovnej např. § 16 odst. 5 písm. b), § 31 odst. 3, § 41 odst. 2 písm. o), § 42 odst. 3 písm. g), § 46 odst. 1 písm. i) Vyhlášky o požární prevenci.

a výkonu státního požárního dozoru (Vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů, pro úplnost – jde o ODDÍL TŘETÍ Vyhlášky o požární prevenci označený jako „LHŮTY A ZPŮSOB PROVÁDĚNÍ PRAVIDELNÝCH KONTROL DODRŽOVÁNÍ PŘEDPISŮ O POŽÁRNÍ OCHRANĚ [K § 6b písm. f) zákona o požární ochraně]“.

Dle dikce § 12 Vyhlášky o požární prevenci je způsob provádění pravidelných kontrol ustanoven následovně. Pravidelné kontroly dodržování předpisů o požární ochraně podle § 5 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně se zabezpečují formou preventivních požárních prohlídek a prověřováním dokladů o plnění povinností stanovených předpisy o požární ochraně (dále jen "preventivní požární prohlídky"). Předmětem preventivních požárních prohlídek je vždy zjišťování stavu zabezpečení požární ochrany u právnických osob a podnikajících fyzických osob, způsobu dodržování podmínek požární bezpečnosti a prověřování dokladů o plnění povinností stanovených předpisy o požární ochraně. Cílem preventivních požárních prohlídek je odstranění zjištěných závad a odchylek od žádoucího stavu (dále jen "požární závady"). Lhůty k odstranění zjištěných požárních závad navrhuje osoba provádějící preventivní požární prohlídku. Preventivní požární prohlídky se provádějí ve všech objektech a zařízeních, kde právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozují činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3 zákona o požární ochraně. V objektech a zařízeních, kde právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí, se preventivní požární prohlídky provádějí v provozech, ve kterých se na pracovištích pravidelně vyskytují současně nejméně 3 osoby v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu k provozovateli nebo veřejnost, popřípadě v dalších objektech nebo zařízeních, pokud tak určí provozovatelé těchto činností. Provedení preventivní požární prohlídky se dokládá záznamem do požární knihy¹⁹⁷, popřípadě jiným prokazatelným způsobem. Záznam o preventivní požární prohlídce musí být sepsán bezprostředně po jejím provedení. K výše uvedenému platí, že dle § 37 Vyhlášky o požární prevenci slouží požární kniha k záznamům o všech důležitých skutečnostech týkajících se požární ochrany, např. o provedených preventivních požárních prohlídkách, školení zaměstnanců a osob uvedených v § 23 odst. 4 a 5 Vyhlášky o požární prevenci, odborné přípravě preventivních požárních hlídek, preventistů požární ochrany, o vzniklých požárech, uskutečnění cvičného požárního poplachu a kontrole dokumentace požární ochrany. Počet požárních knih a určení, pro který objekt nebo zařízení slouží, stanoví právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba (např. § 30 Vyhlášky o požární prevenci). Požární kniha slouží také k záznamům o kontrole, údržbě nebo opravě požárně bezpečnostního zařízení. Záznam v požární knize o kontrole a údržbě požárně bezpečnostních zařízení je platným dokladem podle § 7 odst. 3 Vyhlášky o požární prevenci, není-li touto vyhláškou nebo průvodní dokumentací výrobce stanoveno jinak.

Záznam o preventivní požární prohlídce obsahuje datum provedení, označení objektu a pracoviště, zjištěné skutečnosti, navržená opatření, stanovení způsobu a termínů jejich splnění, jméno a podpis osoby, která záznam provedla, jméno a podpis vedoucího zaměstnance kontrolovaného pracoviště nebo jiné určené osoby (§ 30 Vyhlášky o požární prevenci) a záznam o splnění navržených opatření. Systém provádění preventivních požárních prohlídek a způsob vedení záznamů podle § 12 odstavce 6 Vyhlášky o požární prevenci lze podrobně upravit schváleným posouzením požárního nebezpečí nebo dokumentací požární ochrany zpracovanou na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti (např. § 30 Vyhlášky o požární prevenci)¹⁹⁸.

Pro vymezení temporální fixace stanovených povinností je klíčový § 13 Vyhlášky o požární prevenci, který stanoví lhůty preventivních požárních prohlídek. Preventivní požární prohlídky podle § 12 Vyhlášky o požární prevenci se provádějí v následujících lhůtách:

¹⁹⁷ § 27 odst. 1 písm. k) a zejména § 37 Vyhlášky o požární prevenci.

¹⁹⁸ § 12 Vyhlášky o požární prevenci – přesná citace

a) v objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti s vysokým požárním nebezpečím, nejméně jednou za 3 měsíce (§ 4 odst. 3 zákona o požární ochraně),

b) v objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím (§ 4 odst. 2 zákona o požární ochraně), nejméně jednou za 6 měsíců,

c) v objektech a zařízeních, kde jsou provozovány činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí uvedené v § 12 odst. 5 Vyhlášky o požární prevenci, nejméně jednou za rok.

Lhůty uvedené v § 13 v odstavci 1 Vyhlášky o požární prevenci mohou být zkráceny schváleným posouzením požárního nebezpečí nebo dokumentací požární ochrany zpracovanou na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti (např. § 30 Vyhlášky o požární prevenci)¹⁹⁹.

Již samotný normativní text § 5 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně přímo odkazuje na § 11 zákona o požární ochraně, který fixuje zákonné pojetí odborné způsobilosti pro režim zákona o požární ochraně, který doplňuje ODDÍL ŠESTÝ Vyhlášky o požární prevenci označený jako „OVĚŘOVÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI, ODBORNÁ PŘÍPRAVA A ŠKOLENÍ ZAMĚSTNANCŮ O POŽÁRNÍ OCHRANĚ“.

Dle citovaných ustanovení platí, že plnění povinností podle § 6a odst. 1, § 16 odst. 1 a § 16a zákona o požární ochraně mohou zabezpečovat pouze odborně způsobilé osoby (není-li dále v zákoně o požární ochraně stanoveno jinak). Odborně způsobilými osobami se rozumí znalci a znalecké ústavy v základním oboru požární ochrany zapsaní v seznamu znalců a znaleckých ústavů vedených krajskými soudy, fyzické osoby, které jsou absolventy škol požární ochrany nebo absolventy vysokoškolského studia, jehož součástí je ověřovací program pro odbornou způsobilost na úseku požární ochrany schválený ministerstvem, který odpovídá požadavkům uvedeným v § 11 odstavci 4. zákona o požární ochraně, nebo fyzické osoby, které složily zkoušku odborné způsobilosti před komisí ustavenou ministerstvem. Za odborně způsobilé osoby se považují též příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky²⁰⁰ vykonávající funkce stanovené prováděcím předpisem k zákonu o hasičském záchranném sboru. Pro potřeby tohoto textu a pro definování povinností dle § 5 zákona o požární ochraně je důležitý § 11 odst. 2 a odst. 6 zákona o požární ochraně. Dle § 11 odst. 2 citovaného zákona platí, že plnění povinností vyplývajících z § 5, 6, § 16 odst. 1 a § 16a zákona o požární ochraně mohou zabezpečovat technici požární ochrany. Odborná způsobilost k výkonu funkce technika požární ochrany se získává složením zkoušky odborné způsobilosti před komisí ustavenou ministerstvem²⁰¹.

Fyzickým osobám uvedeným v odstavcích 1 a 2 § 11 zákona o požární ochraně vydá ministerstvo /Ministerstvo vnitra/ osvědčení o odborné způsobilosti. Ministerstvo může, na návrh orgánu státního požárního dozoru, rozhodnout o odejmutí osvědčení tomu, kdo při výkonu činnosti odborně způsobilé osoby nebo technika požární ochrany vykazuje závažné nedostatky. Při zkoušce odborné způsobilosti se ověřuje znalost zejména a) právních předpisů a technických předpisů na úseku požární ochrany, b) požární bezpečnosti staveb a technologií, c) posuzování činností s vysokým požárním nebezpečím, d) funkcí a technických vlastností požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, e) fyzikálních a chemických procesů hoření, výbuchů, hašení a toxických účinků zplodin hoření. Pro čtenáře by nemusela být bez významu skutečnost, že přehled otázek ke zkouškám k ověřování odborné způsobilosti fyzických osob²⁰² a učební texty pro přípravu ke zkoušce podle § 11 zákona

¹⁹⁹ § 13 Vyhlášky o požární prevenci – přesná citace

²⁰⁰ Z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), který deroguje dříve platný z. č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění tehdy platných předpisů.

²⁰¹ § 11 odst. 1 a odst. 2 Vyhlášky o požární prevenci.

²⁰² <http://www.hzscr.cz/soubor/prehled-otazek-ozo-2011-doc.aspx>

o požární ochraně²⁰³ jsou dostupné na webových stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky²⁰⁴.

Činnost odborně způsobilé osoby a technika požární ochrany může být vykonávána v pracovněprávním vztahu²⁰⁵ anebo na základě zvláštního zákona²⁰⁶. Plnění úkolů podle § 5 odst. 1 písm. d) a písm. e) a § 16a odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně může vykonávat preventista požární ochrany. Preventista požární ochrany vykonává činnost na základě absolvování odborné přípravy (§ 16 odst. 1 zákona o požární ochraně). Osoba odborně způsobilá podle odstavce 1 § 11 zákona o požární ochraně má odbornou způsobilost i k výkonu činnosti technika požární ochrany. Osoba odborně způsobilá podle § 11 odstavce 2 zákona o požární ochraně má odbornou způsobilost i k plnění úkolů podle § 11 odstavce 6 zákona o požární ochraně²⁰⁷. Prováděcí právní předpis, kterým je Vyhláška o požární prevenci stanoví způsob ověřování odborné způsobilosti, vydávání a odnímání osvědčení, obsah a rozsah odborné přípravy, a to v § 20 až § 26 Vyhlášky o požární prevenci. Pro lepší orientaci doplňujeme, že § 20 Vyhlášky o požární prevenci definuje ověřování odborné způsobilosti, vydávání a odnímání osvědčení, § 21 Vyhlášky o požární prevenci upřesňuje vydávání a odnímání osvědčení o odborné způsobilosti, § 22 Vyhlášky o požární prevenci řeší obsah a rozsah odborné přípravy odborně způsobilých osob a techniků požární ochrany²⁰⁸, § 23 Vyhlášky o požární prevenci pak upřesňuje školení zaměstnanců o požární ochraně, dále § 24 Vyhlášky o požární prevenci popisuje odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek a její náležitosti, § 25 Vyhlášky o požární prevenci obdobně upravuje odbornou přípravu preventistů požární ochrany²⁰⁹ a § 26 Vyhlášky o požární prevenci stanovuje rozsah a obsah školení zaměstnanců, odborné přípravy preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany²¹⁰.

²⁰³ <http://www.hzscr.cz/soubor/ucebni-texty-11-pdf.aspx>

²⁰⁴ <http://www.hzscr.cz/clanek/odborna-zpusobilost-odborna-zpusobilost-fyzickych-osob.aspx>

²⁰⁵ z. č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁶ Například zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁷ § 11 zákona o požární ochraně – přesná citace s doplněním.

²⁰⁸ § 22 Vyhlášky o požární prevenci stanoví: „Obsah a rozsah odborné přípravy k ověření odborné způsobilosti je stanoven zvlášť pro odborně způsobilé osoby a zvlášť pro techniky požární ochrany. Způsob zajištění odborné přípravy k ověření odborné způsobilosti není předepsán, přičemž se připouští i individuální příprava. Obsah odborné přípravy je uveden v odstavcích 3 a 4, její rozsah je stanoven tematickými okruhy uvedenými v příloze č. 3 této vyhlášky. Obsah odborné přípravy k získání osvědčení o odborné způsobilosti osob podle § 11 odst. 1 zákona tvoří a) předpisy o požární ochraně, b) požární bezpečnost staveb a technologií, c) posuzování požárního nebezpečí, d) základní funkce a parametry požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, e) fyzikální a chemické procesy hoření, výbuchu, hašení a toxických účinků zplodin hoření, f) základy taktiky hašení požárů. Obsah odborné přípravy k získání osvědčení o odborné způsobilosti techniků požární ochrany podle § 11 odst. 2 zákona o požární ochraně tvoří a) předpisy o požární ochraně, b) dílčí znalost požární bezpečnosti staveb (únikové cesty, dělení do požárních úseků, odstupové a bezpečnostní vzdálenosti), c) základní funkce a parametry požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, d) základní znalost fyzikálních a chemických procesů hoření, výbuchu, hašení a toxických účinků zplodin hoření.“

²⁰⁹ § 25 Vyhlášky o požární prevenci stanoví: „Odborná příprava preventistů požární ochrany se provádí před zahájením jejich činnosti a opakuje se nejméně jednou za rok. Odborná příprava preventistů požární ochrany obsahuje seznámení se skutečnostmi uvedenými v § 23 odst. 1 Vyhlášky o požární prevenci na všech místech a pracovištích, kde vykonávají preventivní požární prohlídky, rozšířené o seznámení se způsobem a lhůtami jejich provádění a způsobem vedení požární knihy nebo jiného prokazatelného vedení záznamů o provedených preventivních požárních prohlídkách (§ 12 odst. 6 Vyhlášky o požární prevenci).“

²¹⁰ § 26 Vyhlášky o požární prevenci stanoví: „Rozsah a obsah školení zaměstnanců, odborné přípravy preventivních požárních hlídek a odborné přípravy preventistů požární ochrany určuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba tematickým plánem a časovým rozvrhem. Rozsah a obsah školení a odborné přípravy musí odpovídat vykonávaným činnostem a pracovnímu zařazení zaměstnanců. Znalosti získané při školení zaměstnanců, odborné přípravě preventivních požárních hlídek a odborné přípravě preventistů požární ochrany se ověřují v rozsahu a způsobem určeným v dokumentaci požární ochrany (např. § 36 Vyhlášky o požární prevenci).“

5.6. POVINNOST UMOŽNIT VÝKON STÁTNÍHO POŽÁRNÍHO DOZORU PROVEDENÍ KONTROLY PLNĚNÍ POVINNOSTÍ NA ÚSEKU POŽÁRNÍ OCHRANY

Dle § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany v souladu s tímto zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření. Zcela zásadní pro posouzení výše uvedené povinnosti je přesné vymezení pojmu státní požární dozor jako speciální forma kontrolní činnosti na úseku požární ochrany, přičemž nezbytné bude i provázání na obecnou úpravu kontrolní činnosti a specifikaci v prováděcím právním předpisu (Vyhláška o požární prevenci - ČÁST TŘETÍ „ZPŮSOB VÝKONU STÁTNÍHO POŽÁRNÍHO DOZORU“ - ODDÍL PRVNÍ „VÝKON STÁTNÍHO POŽÁRNÍHO DOZORU“).

Obecně platí, že dozorem je správní činnost, při které vykonavatel veřejné správy /dozorčí úřad/ pozoruje chování nepodřízených subjektů a porovnává je s chováním stanoveným závazně právním předpisem či jiným pravidlem /např. technickou normou/ jako chováním žádoucím. Dozor se uskutečňuje ve vnějších vztazích správních úřadů, tzn. Vůči fyzickým a právnickým osobám, které nejsou k orgánům veřejné moci ve vztahu podřízenosti ani netvoří součást organizační struktury veřejné správy. Dozor je třeba odlišovat od takových dozorčích činností, jako je například státní dozor nad výkonem samosprávy nebo dozor vnitřní. V našem správním právu je dozor koncipován jako věcně specializovaný, zaměřený na určitou oblast ochrany veřejného zájmu. Dozor může být součástí širší působnosti určitého vykonavatele veřejné správy, nebo tvoří jeho výlučnou nebo dominantní působnost²¹¹. V právu požární ochrany představuje výkon státního požárního dozoru významný díl činnosti HZS v segmentu prevence, která je nedílnou součástí výkonu veřejné moci na úseku požární ochrany²¹².

Účelem zákona o požární ochraně je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany²¹³. Ministerstva a jiné státní orgány a právnické osoby, jakož i fyzické osoby vykonávající podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů (dále jen "podnikající fyzické osoby") zabezpečují plnění povinností vyplývajících pro ně z tohoto zákona, předpisů vydaných na jeho základě nebo z jiných předpisů upravujících povinnosti na úseku požární ochrany (dále jen "předpisy o požární ochraně") jako nedílnou součást své řídicí, hospodářské nebo jiné základní činnosti a neodkladně odstraňují zjištěné nedostatky²¹⁴.

Dle důvodové zprávy k zákonu o požární ochraně²¹⁵ platí, že jedním z rozhodujících úkolů orgánů státní správy na úseku požární ochrany je provádění dozoru nad tím, jak příslušné orgány a organizace plní své povinnosti na tomto úseku. Státní požární dozor je činnost, kterou se sleduje především ochrana celospolečenských zájmů. Problematice státního požárního dozoru a obecně kontrolním procesem v prostoru práva

²¹¹ HENDRYCH, D. a kol: Právnický slovník, 3. Podstatně rozšířené vydání, Praha : C. H. Beck, 2009, str. 184.

²¹² <http://www.hzscr.cz/clanek/popis-fungovani-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-kontrolni-cinnost.aspx> ; <http://www.hzscr.cz/clanek/vykon-statniho-pozarniho-dozoru-702198.aspx> ; <http://www.hzscr.cz/clanek/uvodni-slova-odboru-prevence-mv-generalniho-reditelstvi-hzs-cr.aspx>

²¹³ § 1 odst. 1 zákona o požární ochraně.

²¹⁴ § 2 odst. 1 zákona o požární ochraně.

²¹⁵ Vláda ČR: Důvodová zpráva k zákonu č.133/1985 Sb., o požární ochraně. PSP ČR: 1. 10. 1985.

požární ochrany se autor bude zabývat speciálně v některém z dalších textů, proto nyní uvádíme jen velmi stručný právní náhled²¹⁶.

Rozsah výkonu státního požárního dozoru je v současném znění zákona o požární ochraně taxativně vymezen v § 31 zákona o požární ochraně (po novele z. č. 54/2024 Sb. účinné od 22. 3. 2024), kde je stanoveno, že státní požární dozor se vykonává:

- a) kontrolou dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně,
- b) posuzováním
 1. dokumentace pro povolení stavby, zařízení nebo udržovacích prací podle stavebního zákona, včetně změn této dokumentace,
 2. dokumentace pro provádění stavby,
 3. dokumentace pro rámcové povolení,
 4. dokumentace nebo jiného podkladu ke změně v účelu užívání stavby,
 5. dokumentace ke změně dokončené stavby,
- c) ověřováním, zda byly dodrženy podmínky požární bezpečnosti staveb vyplývající z posouzených podkladů a dokumentace podle písmene b), včetně podmínek vyplývajících z vydaných stanovisek,
- d) posuzováním a typovým schvalováním zařízení dálkového přenosu určeného pro účely Hasičského záchranného sboru České republiky,
- e) schválením posouzení požárního nebezpečí činností a schválením dokumentace zdolávání požárů,
- f) zjišťováním příčin vzniku požárů,
- g) kontrolou připravenosti a akceschopnosti jednotek požární ochrany [§ 65 odst. 1 písm. b) až d)],
- h) ukládáním opatření k odstranění zjištěných nedostatků a kontrolou plnění těchto opatření.

Jak je patrné z výše vymezeného věcného ranku státního požárního dozoru, je pro posouzení povinností právnických a podnikajících fyzických osob dle § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně rozhodná zejména působnost specifikovaná v § 31 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně – tj. kontrola dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně a písm. h) citovaného paragrafu - tj. ukládáním opatření k odstranění zjištěných nedostatků a kontrolou plnění těchto opatření. Zákon o požární ochraně tak důsledně vychází z právně-teoretického základu administrativního dozoru jakožto zvláštní formy kontroly ve veřejné správě, který zahrnuje nejen samotné provádění kontroly, ale i ukládání nápravných opatření²¹⁷.

Výkon státního požárního dozoru formou kontroly dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně probíhá dle nepřímě rozsáhlé speciální právní úpravy uvedené v zákoně o požární ochraně (např. § 31 odst. 2) a jinak se subsidiárně aplikuje na kontrolní proces dle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů²¹⁸ s provazbou na z. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění

²¹⁶ Podrobněji viz např. SLÁDEČEK, V.: Obecné správní právo. 3. Aktualizované a upravené vydání. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 227 a násl.; nebo HENDRYCH, D a kol.: Správní právo. Obecná část. 9. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 201 a násl.

²¹⁷ PRŮCHA, P. Správní právo. Obecná část. 7. vydání. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2007, s. 362.

²¹⁸ § 1 z. č. 255/2012 Sb. – „Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (dále jen „kontrolní orgán“), při kontrole činnosti orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů, právnických a fyzických osob (dále jen „kontrolovaná osoba“). Kontrolní orgány postupují podle tohoto zákona rovněž při kontrole výkonu státní správy a dále při kontrole činnosti právnických osob založených nebo zřízených státem nebo

pozdějších předpisů²¹⁹. Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny výkon kontroly v zákonem vymezeném rozsahu strpět a dodržet povinnosti kontrolovaného subjektu²²⁰, přičemž se kontrolní orgán striktně musí pohybovat v právně přesně vymezeném prostoru²²¹. Vzhledem ke skutečnosti, že dominantním cílem celého kontrolního procesu je zejména náprava právně patologického stavu a motivace k dodržování práva požární ochrany, je logicky oprávněním orgánu vykonávajícího státní požární dozor ukládat opatření k odstranění zjištěných nedostatků s návaznou kontrolou plnění těchto opatření. Dřívější úprava ukládání opatření umožňovala přímé ukládání opatření k odstranění kontrolou zjištěných závad²²² již v zápisu /dnes protokolu/ z kontroly. Po novele zákonem č. 64/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu, ve znění pozdějších předpisů, byla možnost ukládat opatření již v zápisu z kontroly odstraněna a orgán vykonávající státní požární dozor je povinen postupovat při ukládání opatření standardním správním procesem – správním řízením, jehož výstupem je rozhodnutí o uložení opatření; procesní práva správního procesu (jakož i možnost aplikovat opravné prostředky) jsou pro adresáta uložené povinnosti zcela zachovány.

Dle dikce aktuálního znění § 31 odst. 2 zákona o požární ochraně nadále platí, že protokolu o kontrole provedené podle odstavce 1 písm. a) nebo g) orgán vykonávající státní požární dozor stanoví kontrolované osobě lhůtu pro podání písemné zprávy o odstranění nedostatků uloženém podle odstavce 1 písm. h) orgánu vykonávajícímu státní požární dozor. Je zde tedy ponechán dostatečný prostor pro kontrolovaný subjekt, aby v návaznosti na kontrolní zjištění změnil svůj přístup k právním povinnostem obsaženým v právu požární ochrany a právně nesouladný stav zhojil z vlastní iniciativy a dobrovolně. Tato možnost předchází rozhodnutí o uložení opatření k odstranění zjištěných nedostatků, ke kterému zpravidla orgány vykonávající státní požární dozor přistupují ve chvíli, kdy neobdrží ve stanovené lhůtě písemnou zprávu o odstranění nedostatků²²³. Hierarchicky je pak postup orgánu vykonávajícího státní požární dozor možno popsat tak, že kontrolovaný subjekt může zhojit nedostatky dobrovolně ve lhůtě stanovené v protokolu; pokud tak neučiní, ukládá správní orgán povinnost odstranit zjištěné nedostatky formou rozhodnutí /lze užít i příkaz § 150 z. č. 500/2004 Sb./; pokud ani v rozhodnutí stanovené lhůtě právně patologický stav není kontrolovaným subjektem zhojen, může kontrolující orgán využít donucovací mechaniku ukládáním sankcí²²⁴ a rovněž krajní řešení - vyloučení věci z užívání, zákaz činnosti a zastavení provozu²²⁵, pochopitelně za striktního splnění zákonných předpokladů.

územním samosprávným celkem vykonávané ze strany zakladatele nebo zřizovatele, nejde-li o kontrolu činnosti těchto právníckých osob upravenou předpisy soukromého práva.“

²¹⁹ § 28 z. č. 255/2012 Sb. „Nestanoví-li zákon jinak, postupuje se při kontrole podle správního řádu.“

²²⁰ § 10 z. č. 255/2012 Sb.

²²¹ Srovnej § 7 až § 9, § 11 z. č. 255/2012 Sb., § 2 až § 8 z. č. 500/2004 Sb., § 11 a § 12 z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění pozdějších předpisů. etc.

²²² § 31 odst. 2 zákona o požární ochraně ve znění platném před novelou /z. č. 64/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu/ „O provedené kontrole podle odstavce 1 písm. a) a g) vyhotoví orgán vykonávající státní požární dozor zápis, ve kterém uvede výsledky kontroly. Do zápisu se uvedou i opatření a lhůty k odstranění zjištěných závad. Výsledky kontroly a uložená opatření musí být projednány s pověřeným pracovníkem ministerstva a jiného státního orgánu, se statutárním orgánem právnícké osoby nebo s podnikající fyzickou osobou nebo jejím odpovědným zástupcem, kteří jsou povinni podat písemnou zprávu o odstranění závad ve stanovené lhůtě.“

²²³ § 31 odst. 2 ve vazbě na § 76 odst. 1 písm. i) zákona o požární ochraně.

²²⁴ § 76 odst. 2 písm. h) zákona o požární ochraně.

²²⁵ § 36 a násl. zákona o požární ochraně – „Jestliže věc nebo činnost při provozu anebo provoz vyvolávají bezprostřední nebezpečí vzniku požáru a k odstranění tohoto nebezpečí nestačí jiná opatření, orgán vykonávající státní požární dozor rozhodne o a) vyloučení věci z užívání, b) zákazu činnosti, c) zastavení provozu. O zastavení provozu lze rozhodnout i tehdy, jestliže by byla znemožněna záchrana osob nebo majetku v případě vzniku požáru. Vyžaduje-li to naléhavost situace, lze rozhodnutí uvedené v odstavcích 1 a 2 oznámit ústně a poznamenat je do protokolu o kontrole; písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí je nutno doručit neprodleně. Proti rozhodnutí o opatřeních uvedených v odstavcích 1 a 2 je možno podat odvolání do tří dnů ode dne doručení písemného vyhotovení tohoto rozhodnutí. Odvolání nemá odkladný účinek. Odvolací orgán o něm rozhodne neodkladně. Vydání rozhodnutí o zastavení provozu podle § 36 odst. 1 písm. c)

Výkon státního požárního dozoru formou kontroly podrobněji rozvádí Vyhláška o požární prevenci v části třetí oddílu prvním. Dle dikce § 45 Vyhlášky o požární prevenci jsou požárními kontrolami podle § 31 odst. 1 písm. a), g) a h) zákona:

- a) komplexní kontroly, kterými se prověřuje celkový stav organizačního zabezpečení, plnění povinností a dodržování podmínek požární bezpečnosti vyplývajících z předpisů o požární ochraně,
- b) tematické kontroly, kterými se prověřuje stav zabezpečení požární ochrany ve vymezených oblastech,
- c) kontrolní dohlídky, kterými se prověřuje plnění uložených opatření.

Požárními kontrolami podle odstavce 1 písm. a) se vždy zjišťuje:

- a) správnost začlenění (§ 28 Vyhlášky o požární prevenci), stav a úroveň zabezpečení požární ochrany při provozovaných činnostech, zda objekty a technická zařízení, jejich provoz a údržba vyhovují požadavkům předpisů o požární ochraně a stanoveným podmínkám požární bezpečnosti,
- b) vybavení a doklady o provozuschopnosti požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, a zda jejich provoz, kontroly, údržba a opravy odpovídají stanoveným požadavkům,
- c) odborná způsobilost osob zabezpečujících plnění povinností vyplývajících z předpisů o požární ochraně,
- d) zpracování předepsané dokumentace požární ochrany, její vedení a plnění podmínek požární bezpečnosti a opatření v ní stanovených,
- e) způsob, úroveň a lhůty provádění školení zaměstnanců o požární ochraně, odborné přípravy požárních hlídek a preventistů požární ochrany, popřípadě odborné přípravy, školení a výcviku zaměstnanců zařazených do jednotek požární ochrany nebo požárních hlídek,
- f) zřízení jednotky požární ochrany a preventivních požárních hlídek, jejich připravenost a akceschopnost a provádění odborné přípravy v nich zařazených zaměstnanců,
- g) zabezpečení požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době²²⁶.

Závěrem považujeme za nezbytné zmínit zajímavý rozsudek NSS ze dne 4. ledna 2012 sp. zn. 1 As 131/2011 - 62, který poskytuje cenný komentář k mnohým sporným otázkám vázaným k povinnostem ukládaným právními a podnikajícími fyzickými osobám v § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně. Z citovaného judikátu extrahujeme právní větu: „Osoba, u níž byla provedena v rámci státního požárního dozoru kontrola dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně, není povinna podepsat zápis o kontrole zhotovený na základě § 31 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Nepodepsáním zápisu o kontrole proto nemohla kontrolovaná osoba naplnit skutkovou podstatu správního deliktu dle § 76 odst. 1 písm. d) citovaného zákona.“ – nejedná se tedy o naplnění skutkové podstaty správního deliktu spočívajícího ve ztěžování výkonu státního požárního dozoru.

Jádrem soudního sporu v dané věci byla právní otázka, zda žalobkyně tím, že nepodepsala zápis o kontrole a nevrátila jej zpět stěžovateli, spáchala správní delikt. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že žalobkyně tím, že nepodepsala zápis o kontrole a nevrátila ho správnímu orgánu I. stupně, neporušila žádnou svoji povinnost, neboť zákon jí povinnost takového obsahu neukládá. Nečiní tak ani § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně, na nějž se stěžovatel v kasační stížnosti odvolává. Dle tohoto

musí být předem projednáno se statutárním orgánem právnické osoby, s podnikající fyzickou osobou anebo jejím odpovědným zástupcem.“

²²⁶ § 45 Vyhlášky o požární prevenci

ustanovení je kontrolovaná osoba povinna umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany v souladu s tímto zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření. Citované ustanovení ukládá kontrolované osobě tři okruhy povinností. Do prvního náleží povinnost umožnit kontrolnímu orgánu provést kontrolu. Tuto svoji povinnost žalobkyně bezesbytku splnila, umožnila zaměstnancům správního orgánu I. stupně vstup do kontrolované stavby. Druhý okruh tvoří povinnost poskytovat kontrolnímu orgánu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany. Rovněž tuto povinnost žalobkyně naplnila. Třetí okruh tvoří povinnost plnit opatření uložená orgánem státního požárního dozoru (kontrolním orgánem). Stěžovatel se mylně domnívá, že pod tuto povinnost lze podřadit i údajnou povinnost vrátit podepsaný zápis o kontrole, kterou správní orgán I. stupně uložil výzvou žalobkyni. Jestliže § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně hovoří o plnění uložených opatření, má tím zcela jistě na mysli opatření k nápravě nedostatků zjištěných při kontrole. Tato opatření jsou nyní ukládána v samostatném správním procesu a představují další ze složek administrativního dozoru. Z § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně nelze dovodit, že by povinností kontrolované osoby bylo podepsat zápis o kontrole a vrátit ho orgánu vykonávajícímu státní požární dozor. Tento orgán nemůže kontrolované osobě uložit povinnost podepsat zápis o kontrole a vrátit ho zpět kontrolnímu orgánu. Pokud by tak učinil, jeho jednání by nemělo oporu v zákoně a znamenalo by porušení zásady legality. Předpokladem vzniku správně-právní odpovědnosti je porušení právní povinnosti. S ohledem na skutečnost, že Nejvyšší správní soud neposoudil jednání žalobkyně (tj. nepodepsání zápisu o kontrole a jeho nevrácení správnímu orgánu I. stupně) jako protiprávní, lze bez dalšího uzavřít, že rozhodnutí správních orgánů o uložení pokuty jsou nezákonná a zcela správně byla městský soudem zrušena. Nad rámec těchto úvah lze dodat, že postup žalobkyně nelze hodnotit jako ztěžování, či snad dokonce neumožnění výkonu státního požárního dozoru, což je objektivní stránka skutkové podstaty tzv. jiného správního deliktu dle § 76 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně. Žalobkyně umožnila správnímu orgánu I. stupně provést kontrolu v ubytovně OPAVAN a v průběhu kontroly mu poskytla veškerou nezbytnou součinnost. Skutečnost, že nepodepsala zápis o kontrole a nevrátila jej zpět, nikterak správnímu orgánu neztížila ukončení prováděné kontroly, ani uložení nápravných opatření. Žalobkyně totiž zápis o kontrole převzala, tím nabyla možnost seznámit se s kontrolními závěry a případně proti nim brojit námitkami /tehdy dle § 17 zákona o státní kontrole²²⁷/. Tímto způsobem došlo k projednání výsledků kontroly a uložených opatření. Součástí zápisu o kontrole bylo i uložení opatření k nápravě zjištěných nedostatků, v této části tak má zápis materiální charakter individuálního správního aktu - rozhodnutí (viz rozsudek NSS ze dne 14. 11. 2007, čj. 1 As 13/2006 - 90 ve věci Hnutí na obranu majitelů realit). Pro uložení povinnosti jednotlivci je podstatné, aby akt, jímž se ukládá, byl povinné osobě doručen, což se v daném případě stalo. Připojení či nepřipojení podpisu kontrolované osoby na tento akt (zápis o kontrole) nemá žádný význam. Nelze tedy souhlasit se stěžovatelem, že nedostatek podpisu žalobkyně na zápisu o kontrole brání dalšímu postupu při vynucování dodržování povinností uložených předpisy o požární ochraně. Orgány státního požárního dozoru mohou i v situaci, že žalobkyně nepodepsala zápis o kontrole, provést následnou kontrolu plnění uložených nápravných opatření. Soud se neztotožnil ani s argumentací stěžovatele, dle něhož údajná povinnost kontrolované osoby podepsat zápis o kontrole má sloužit k ochraně práv této osoby. Soud je toho názoru, že předáním zápisu o kontrole bylo žalobkyni umožněno, aby se seznámila s uloženými nápravnými opatřeními a lhůtami pro jejich provedení a případně proti nim uplatnila námitky dle § 17 zákona o státní kontrole (srov. rozsudek NSS ze dne 1. 3. 2010, čj. 2 As 74/2009 - 122 ve věci Hnutí na obranu

²²⁷ § 17 z. č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, v tehdy platném znění – dnes § 13 a § 14 z. č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

majitelů realit II). K uplatnění těchto práv není zapotřebí, aby kontrolovaná osoba podepsala zápis o kontrole²²⁸.

5.7. POVINNOSTI POSKYTNOUT VÝROBKY A VZORKY K PROVEDENÍ POŽÁRNĚ TECHNICKÉ EXPERTIZY

Dle § 5 odst. 1 písm. g) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny poskytovat bezúplatně orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky nezbytné k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru. Předmětná povinnost dopadající na právnické a podnikající fyzické osoby doplňkově navazuje na povinnost stanovenou v § 5 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně – přesněji na povinnost umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany v souladu s tímto zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření. V předchozím v bloku jsme stručně obsahově naplnili pojem státní požární dozoru²²⁹. Zjišťování vzniku požáru je samostatným segmentem státního požárního dozoru právně ukotveným v § 31 odst. 1 písm. f) zákona o požární ochraně doplněným v prováděcím předpisu zejména v § 50 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /dále jen „vyhláška o požární prevenci“. Zjišťování příčin vzniku požárů lze bez nadsázky označit jako dynamicky se rozvíjející forenzní vědní obor, který se emancipoval na platformě vědeckého zkoumání oblasti požární ochrany s významným přesahem do oblasti bezpečnostního inženýrství, pro který se stala běžnou praxí aplikace moderních kriminalistických metod a vyšetřovacích postupů. Zjišťování příčin vzniku požárů se neobejde bez multidisciplinárních znalostí dynamiky požáru, požární bezpečnost staveb, pasivních a aktivních systémů požární ochrany staveb, požární taktika, technických prostředků pro bezpečnost a požární ochranu, simulací reálných dějů souvisejících s požárem, soudního inženýrství (znalecké činnosti), znalosti chování materiálů při tepelném namáhání, zkušebnictví, požární fyziky i chemie, a celé řady dalších oblastí vědění.

Pro čtenáře je třeba stručně schematicky nastínit praktický průběh činnosti vyšetřovatele požárů, neboť se jedná o oblast veřejnosti doposud nepřiliš známou s vysokým vývojovým potenciálem a nespornou „detektivní“ atraktivností obdobnou popularitě věd kriminalistických. Zjišťování příčin vzniku požárů je komplexní činností vykonávanou v rámci státního požárního dozoru, kdy dle § 35 písm. c) jsou hasičské záchranné sbory krajů jedinými věcně příslušnými orgány vymezenými zákonem k danému úkonu. Informace o vzniku požáru předává místně příslušné operační a informační středisko hasičského záchranného sboru kraje určenému příslušníkovi pro zjišťování příčin vzniku požárů (jinde též „vyšetřovatel požárů“), který zpravidla vyjíždí na místo mimořádné události – nikoli jen požáru. Na místě události vyšetřovatel požárů provádí vyšetřování za účelem zjištění příčiny vzniku požáru a šíření požáru, případně zjištění porušení předpisů, zajišťuje listinnou dokumentaci, pořizuje fotodokumentaci a dokumentaci audiovizuální²³⁰. Vyšetřovatel požárů může v odůvodněných případech žádat o spolupráci Technický ústav požární ochrany²³¹, chemické laboratoře a orgány Policie České republiky. Spolupráce probíhá na základě Dohody o součinnosti mezi

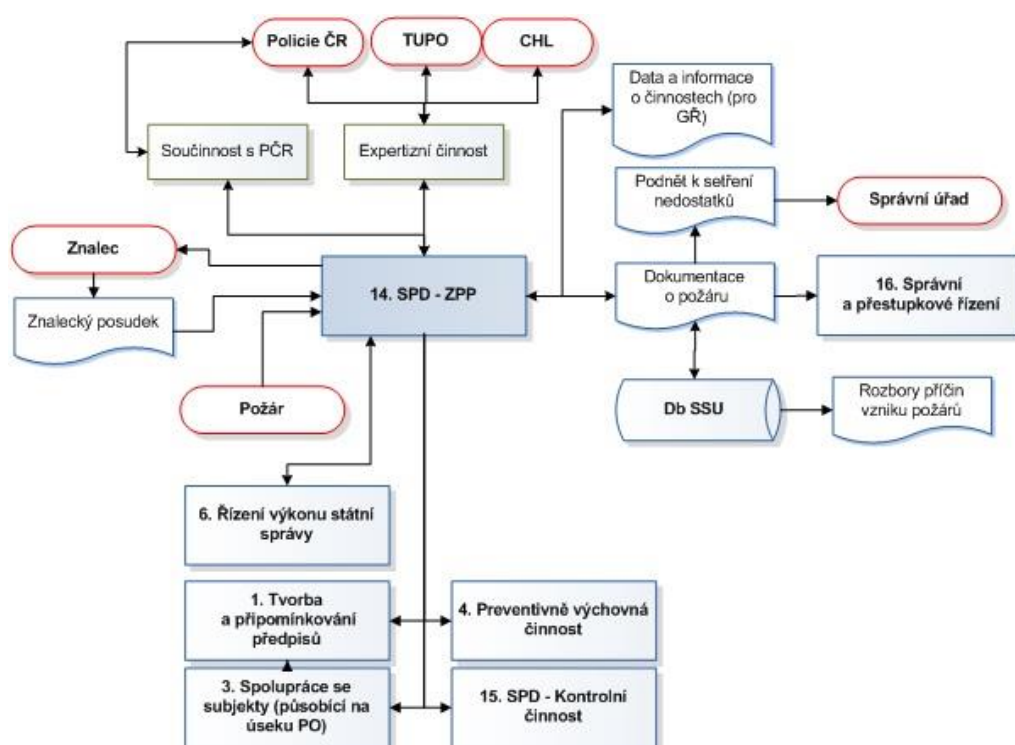
²²⁸ Přesná citace z odůvodnění rozsudku NSS ze dne 4. ledna 2012 sp. zn. 1 As 131/2011 – 62.

²²⁹ Srovnej část druhou oddíl druhý - § 31 a násl. zákona o požární ochraně.

²³⁰ Část první - Hlava VII z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

²³¹ <http://www.hzscr.cz/menu-o-nas-vseobecne-informace.aspx>

Hasičským záchranným sborem České republiky a Policí České republiky. Ke spolupráci může být přizván další orgán státní správy nebo jiné osoby s potřebnou odborností (znalecký ústav, soudní znalec, apod.). Při dalším vyšetřování, které již nemusí probíhat na místě události, zjišťuje informace týkající se požáru, stanoví verze příčiny vzniku požáru a provádí jejich prověřování, popíše šíření požáru. Veškeré získané informace zpracovává do dokumentace o požáru, včetně zjištění porušení předpisů z oblasti požární ochrany. Do dokumentace o požáru patří zejména spis o požáru, jehož součástí je odborné vyjádření expertizního pracoviště nebo znalecký posudek soudního znalce. Vyšetřovatel požárů dále zadává informace o požáru do programu Statistické sledování událostí²³² a provádí rozbory příčin vzniku požárů. Při zjištění porušení předpisů ukládá pokuty v přestupkovém řízení nebo ve správním řízení²³³. Výsledků zjišťování příčin vzniku požárů se využívá při likvidaci pojistných událostí (dohoda o spolupráci s Českou asociací pojišťoven). Informace jsou předávány místně příslušným hasičským záchranným sborem kraje na základě Žádosti o poskytnutí informací z oblasti zjišťování příčin vzniku požárů pro účely likvidace pojistné události, předané pojišťovnou.²³⁴

Mapa procesu výkonu SPD - zjišťování příčin vzniku požárů²³⁵

Zjišťování příčin vzniku požárů má nezastupitelnou roli v požární prevenci a velmi úzkou vazbu na represivní zásahovou činnost jednotek požární ochrany. S ohledem k datům a informacím, která jsou zjišťována při vyšetřování požárů a následně analyzována, je možné eliminovat negativní trendy související se vznikem požárů a jeho šířením. Výsledky se využívají jako podklady pro návrhy regulatorních opatření, např. formou návrhů úpravy právních předpisů /de lege ferenda/, dále se využívají pro stanovení

²³² <http://www.hzscr.cz/info-servis-statistiky.aspx>

²³³ Srovnej § 76 až 79 zákona o požární ochraně.

²³⁴ Převzato z webových stránek MV ČR [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/popis-fungovani-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-zjistovani-pricin-vzniku-pozaru.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

²³⁵ Převzato z webových stránek MV ČR [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/popis-fungovani-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-zjistovani-pricin-vzniku-pozaru.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

problematických oblastí pro výkon kontrolní činnosti²³⁶ a v neposlední řadě pro zaměření a cílení preventivně výchovné činnosti²³⁷. Některé negativní kolizní jevy při vyšetřování požárů se mohou projevovat v prostoru spolupráce s Policií ČR, neboť oba subjekty plní v danou dobu své povinnosti na jednom místě, přičemž mají rozdílné kompetence. Součinnost obou složek je ošetřena interakční **rámcovou dohodou vymezující pole vzájemné součinnosti, kooperace a kolaborace**. Vyšetřování požárů je činností vysoce erudovanou, každý vyšetřovatel musí znát objemné množství předpisů a současně musí být schopen určit příčinu vzniku požárů, což je práce s kvalifikací kriminalisty.²³⁸ Krátkou sondu do oblasti zjišťování příčin vzniku požárů lze uzavřít odkazem na zdařilé a moderně zpracované publikace plk. Mgr. Radka Kislingera a na proklamaci, že tato nepříliš popsaná oblast požární ochrany si zaslouží důkladnější prezentování a popularizaci; pro případné studium problematiky doporučujeme odbornou literaturu v poznámce pod čarou²³⁹.

Pro ucelení základních poznatků z oblasti zjišťování příčin vzniku požárů je vhodné akcentovat § 50 vyhlášky o požární prevenci, který vymezuje přesněji zjišťování příčin vzniku požárů. Při zjišťování příčin vzniku požárů se zjišťuje:

- a) místo a doba vzniku požáru,
- b) osoba, u které požár vznikl,
- c) příčina vzniku požáru včetně možných verzí,
- d) okolnosti mající vliv na šíření požáru včetně dodržení podmínek požární bezpečnosti stavby, vyplývajících z ověřené projektové dokumentace,
- e) následky požáru, jako jsou předběžná způsobená škoda, zranění a usmrcené osoby,
- f) výše uchráněných hodnot při hasebním zásahu,
- g) porušení předpisů o požární ochraně,
- h) jiné okolnosti nezbytné pro zjištění příčiny vzniku požáru.

Dále platí, že v odůvodněných případech se při zjišťování příčin vzniku požáru provádí odebrání výrobků nebo vzorků (§ 14 vyhlášky o požární prevenci). Při zjišťování příčin vzniku požárů orgány státního požárního dozoru zpravidla spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, orgány státní správy a orgány státního odborného dozoru. Výsledky a závěry zjišťování příčin vzniku požárů se uvádějí do odborných vyjádření, popřípadě znaleckých posudků, které slouží k dalšímu řízení. Pro účely stanovení návrhů preventivních opatření, výkonu státního požárního dozoru, koncepce rozvoje požární ochrany a zaměření preventivně výchovné činnosti se provádějí rozbory požárů a technických zásahů, které obsahují:

- a) počet požárů ve sledovaném období,
- b) výši přímých a následných škod způsobených požáry,
- c) výši uchráněných hodnot při hasebních zásazích,

²³⁶ § 31 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně.

²³⁷ § 24 odst. 1 písm. l) ve vazbě na § 26 odst. 1 písm. o) zákona o požární ochraně.

²³⁸ Převzato z webových stránek MV ČR [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/popis-fungovani-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-zjistovani-pricin-vzniku-pozaru.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

²³⁹ Pro nastudování problematiky doporučujeme motivační video ZS pro MV ve spolupráci s HZS hl. m. Prahy v roce 2012 Dostupné na: <<https://youtu.be/vwuytHQVMUo>>. [cit. 30. 3. 2017] a dále z aktuální literatury zejména: KISLINGER, R.: *Požární technické charakteristiky a technické informace pro potřeby ZPP*. Praha : MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015.s.196. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/soubor/kniha-zpp-ptch-pdf.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017], dále PEKAR, V. S.: *Zjišťování příčin požárů v rámci státního požárního dozoru*. Ostrava: SPBI. 2011. s. 111., dále KISLINGER, R.: *Vybrané požáry automobilů a technických zařízení*. Praha : MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. s.80. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/soubor/automobily-sazba-176x250-8-ki-web-pdf.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017], nebo KISLINGER, R.: *Vybrané požáry 1*. Praha : MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2016. s. 204. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/soubor/vp-sazba-176x250-final-web-pdf.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]. Z interních aktů řízení GŘ HZS ČR pak např. Pokyn GŘ HZS ČR č. 29 roč. 2015, kterým se stanoví postup pro zajištění optimalizace výkonu SPD zjišťováním příčin vzniku požárů, nebo Pokyn GŘ HZS ČR č. 46 roč. 2013, kterým se stanoví postup HZS ČR při zjišťování příčin vzniku požárů, ve znění Pokynu GŘ HZS ČR č. 49/2014.

- d) příčiny vzniku požárů a zdroje zapálení,
- e) charakteristiky prostorů, kde k požárům došlo,
- f) způsob záchrany a evakuace osob nebo zvířat anebo druh a způsob evakuace majetku, počet zachráněných a evakuovaných osob,
- g) počet zraněných a usmrcených, důvody zranění nebo usmrcení,
- h) zhodnocení porušení předpisů o požární ochraně v souvislosti se vznikem a šířením požárů,
- i) činnost jednotek požární ochrany při hašení požárů a technických zásazích,
- j) další údaje nezbytné pro zpracování rozborů požárů a technických zásahů.

Rozbory požárů a technických zásahů vycházejí z údajů obsažených v dokumentaci o požárech a technických zásazích (např. odborná vyjádření, znalecké posudky, spisy o požárech, statistika událostí) a provádějí se nejméně jednou za rok.

Zpět k vymezení dotčených povinností dle § 5 odst. 1 písm. g) zákona o požární ochraně. Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny poskytovat bezúplatně orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky nezbytné k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru. Dle § 6b písm. g) zákona o požární ochraně prováděcí právní předpis stanoví postup při poskytování výrobků a vzorků orgánu státního požárního dozoru k provedení požárně technické expertizy za účelem zjišťování příčin vzniku požáru; dle § 31a písm. a) a b) zákona o požární ochraně pak prováděcí právní předpis stanoví způsob výkonu státního požárního dozoru, obsah a rozsah požárně technických expertiz.

Dle § 14 vyhlášky o požární prevenci je ustanoven postup při poskytování určených výrobků. Podle citovaného paragrafu právnícké osoby, podnikající fyzické osoby a fyzické osoby poskytují orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru (§ 50 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci) na základě jeho vyžádání. Rovněž na základě žádosti osoby předávající výrobek nebo vzorek podle odstavce 1 vyhotovuje orgán státního požárního dozoru potvrzení ("Protokol o předání a převzetí výrobku nebo vzorku"), jehož stejnopis předávající osoba obdrží. Protokol o předání výrobku nebo vzorku vždy obsahuje označení události, místa, objektu, datum a čas odebrání výrobku nebo vzorku, jeho popis, jakož i údaje o předávající osobě včetně jejího vyjádření, údaje o přebírající osobě a podpisy těchto osob. Výše uvedenou speciální úpravu doplňuje obecná právní úprava z. č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů, kterou lze podpůrně využít pro výkon státního požárního dozoru s vazbou na kontrolní proces. Nezbytné je zmínit § 8 citovaného kontrolního řádu upravující práva kontrolujícího. Kontrolující je v souvislosti s výkonem kontroly dále oprávněn krom jiného provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, provádět potřebná měření, sledování, prohlídky a zkoušky, požadovat poskytnutí údajů, dokumentů a věcí vztahujících se k předmětu kontroly nebo k činnosti kontrolované osoby; v odůvodněných případech může kontrolující zajišťovat originální podklady, pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy, nebo např. vyžadovat od kontrolované osoby a povinné osoby další součinnost potřebnou k výkonu kontroly. Kontrolní řád se v § 11 samostatně věnuje rovněž odebírání vzorků. Dle kontrolního řádu platí, že kontrolující může odebírat pouze nezbytně nutné množství vzorku; o odběru vzorku vydá potvrzení. Kontrolní orgán odebraný vzorek vrátí, je-li to možné. Za odebraný vzorek zaplatí kontrolní orgán osobě, již byl vzorek odebrán, náhradu ve výši ceny, za kterou tato osoba věc v době jejího odebrání běžně na trhu prodává; nelze-li tuto cenu určit, pak náhradu ve výši ceny, za kterou věc pořídila, případně náhradu ve výši účelně vynaložených nákladů. Nárok na náhradu podle odstavce 2 nevzniká, pokud byl vzorek vrácen, anebo osoba, již byl vzorek odebrán, jej odmítla převzít zpět, nebo prohlásila, že jeho vrácení nebo náhradu nepožaduje, nebo odebraný vzorek nesplňuje požadavky stanovené jinými právními předpisy anebo rozhodnutím nebo opatřením příslušného orgánu. Pro reálný výkon zjišťování příčin vzniku požáru a pro vyšetřovatele by byl výše uvedený postup nerealizovatelný, proto zákonodárce upravil

poskytování vzorků a výrobků speciálně²⁴⁰ právě v řešeném § 5 odst. 1 písm. g) zákona o požární ochraně, který má aplikační přednost před úpravou obsaženou v kontrolním řádu. V zásadě platí, že vzorky a výrobky jsou poskytovány bezúplatně a s nižší mírou formálnosti celého odběru potřebných vzorků a výrobků²⁴¹.

Obsah a rozsah požárně technických expertiz pak upravuje § 52 vyhlášky o požární prevenci, dle kterého se požárně technická expertiza zpracovává na základě zadání orgánu státního požárního dozoru, popřípadě dalších orgánů uvedených v § 50 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci nebo právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob. Výsledkem požárně technické expertizy je odborné vyjádření nebo znalecký posudek. Požárně technická expertiza obsahuje:

- a) základní údaje o požáru,
- b) popis zkoumaného výrobku nebo vzorku,
- c) výsledky zkoumání a laboratorních zkoušek,
- d) odpovědi na otázky zadavatele,
- e) závěry.

Požárně technická expertiza se provádí v potřebném rozsahu, zpravidla ke zjištění nebo potvrzení skutečností uvedených v § 50 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci. Součástí požárně technických expertiz je také zkoumání:

- a) vlivu stavebních konstrukcí, požárně bezpečnostních zařízení a činnosti zasahujících jednotek požární ochrany na průběh a šíření požáru,
- b) příčiny případné nefunkčnosti požární techniky, požárně bezpečnostních zařízení nebo věcných prostředků požární ochrany při požáru,
- c) toxických zplodin hoření.

Dle § 24 odst. 1 písm. r) zákona o požární ochraně zabezpečuje na úseku požární ochrany provádění požárně technických expertiz Ministerstvo vnitra; tuto specifickou činnost realizuje zpravidla oddělení požárně technických expertiz zřízené při Technickém ústavu požární ochrany, které zpracovává požárně technické expertízy o příčinách požárů. Z rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 1993 je Technický ústav požární ochrany zapsán do seznamu ústavů, kvalifikovaných pro znaleckou činnost v oboru požární ochrany s rozsahem znaleckého oprávnění pro příčiny požárů, hořlavost materiálů a výrobků a technické prostředky požární ochrany²⁴².

5.8. POVINNOST BEZODKLADNĚ OHLAŠOVAT KAŽDÝ POŽÁR

Dle § 5 odst. 1 písm. h) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny bezodkladně oznamovat územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje každý požár vzniklý při činnostech, které provozují, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají. Pro lepší uchopení stanovené povinnosti je nezbytné nejdříve vymezit pojem „územně příslušné operační středisko“ a definovat pojem „požár“.

Územně příslušné operační středisko - dle § 7 odst. 5 z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), platí, že Hasičský záchranný sbor kraje zřizuje operační a informační středisko, které plní úkoly operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému a další úkoly, stanoví-li tak jiný právní předpis.

²⁴⁰ *Lex specialis derogat legi generali* – jde o hierarchické kritérium a právní pravidlo, dle kterého má zvláštní úprava přednost před normou obecnější, subsidiární, která se uplatní jen tam, kde zvláštní právní předpis věc sám neupravuje (například zákon o obchodních korporacích je pro společnosti *lex specialis* a občanský zákoník *lex generalis*).

²⁴¹ Pro postupy dle kontrolního řádu srovnej JELÍNKOVÁ, J.: *Kontrolní řád. Správní řád (vybraná ustanovení). Praktický komentář*. Praha : Wolters Kluwer. 2016. S. 304. Nebo VEDRAL, J.: *Kontrolní řád. Komentář*. Praha : RNDr. Ivana HexnErová – BOVA POLYGON. 2015. S. 256. nebo JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., LIBOSVÁR, O.: *Zákon o kontrole. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014. s. 290.

²⁴² <http://www.hzscr.cz/clanek/pozarne-technicke-expertizy-oddeleni-pozarne-technicky-expertiz.aspx>

Operační a informační středisko je pracovištěm pro příjem volání na jednotné evropské číslo tísňového volání (112) a národní číslo tísňového volání stanovené v číslovacím plánu podle zákona o elektronických komunikacích. Dle § 5 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jsou operační střediska hasičského záchranného sboru kraje a operační a informační středisko generálního ředitelství hasičského záchranného sboru zároveň operačními a informačními středisky integrovaného záchranného systému tj. stálými orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému. Pro ucelení a fixaci legislativní zkratky "příslušné operační středisko" doplňujeme, že dle § 11 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb. ze dne 22. června 2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů, jednotky k výjezdu vysílá operační středisko, zřízené pro území, kde má být zásah uskutečněn, nebo operační středisko, které převezme zásah do působnosti (dále jen "příslušné operační středisko"). Dle § 7 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 9. srpna 2002 č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva - jsou součástí operačních a informačních středisek integrovaného záchranného systému rovněž vyrozumívací centra pro zabezpečení varování, vyrozumění a předávání tísňových informací.

Vyšší územní samosprávné celky předpokládá článek 99 a následující Ústavy České republiky. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, stanovil názvy krajů a jejich vymezení výčtem okresů. Kraje definitivně vznikly 1. ledna 2000 a zhruba kopírují kraje z let 1948–1960, zřízené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení. Teritoriální vymezení územní příslušnosti je třeba odvinout od § 7 odst. 2 z. č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), územní obvod hasičského záchranného sboru kraje je shodný s územním obvodem vyššího územního samosprávného celku, v němž má hasičský záchranný sbor kraje sídlo. Názvy a sídla hasičských záchranných sborů krajů jsou uvedeny v příloze k tomuto zákonu. Vymezení územního obvodu vyššího územního samosprávného celku nalezneme v z. č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů, a je rovněž definováno taxativním výčtem okresů, který tvoří území daného kraje. Ministerstvo vnitra stanoví podle § 1a odst. 3 a § 2 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů, stanoví Vyhláškou č. 564/2002 Sb. ze dne 18. prosince 2002, o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy, území obcí a území vojenských újezdů vymezujících území jednotlivých okresů. Z výše uvedeného jsou tedy legislativně definována příslušná operační střediska a lze je přesně územně vymezit.

Definici požáru nalezneme v § 1 písm. m) vyhlášky o požární prevenci. Pro účely vyhlášky o požární prevenci se požárem rozumí každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy. Oznámit je třeba každý požár vzniklý při činnostech, které právnické nebo podnikající fyzické osoby provozují, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají; v případě pochybností je vhodné konzultovat dané konkrétní zahoření s operačním střediskem na notoricky známých telefonních číslech 150 nebo 112, aby byl odkloněn případný negativní dopad zákonem vymezené sankce pro případ porušení dotčené povinnosti.

Cílem výše uvedené povinnosti je dodržováním stanovených zákonných povinností umožnit bezprostřední profesionální zásahovou činnost, návazné stanovení náležitých protipožárních a bezpečnostních opatření, jakož i okamžité bezodkladné zjištění příčin vzniku požáru včetně detailního prostudování požářiště, následků požáru, jakož i vyvození adekvátních závěrů, doporučení a dalších opatření, která by mohla v budoucnu eliminovat či minimalizovat nebezpečí, rizika a potenciálně hazardní stavy

(užití nevhodných hořlavých materiálů, navržení bezpečnostní úpravy technologie, stanovení protipožárních opatření apod.). Tím, že právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba nerespektuje tato ustanovení, velmi významně zvyšuje riziko výskytu nežádoucích jevů a potenciálně tak ohrožuje životy, zdraví a majetek občanů. Pokud bude dodržen stanovený zákonný postup a dodržena všechna ustanovení prováděcích právních předpisů a norem, lze se důvodně domnívat, že bude možno zlepšit preventivní opatření pro zamezení budoucím nežádoucím skutkovým dějům.

5.9. ZÁKAZ VYPALOVÁNÍ POROSTŮ A POVINNOSTI PŘI SPALOVÁNÍ HOŘLAVÝCH LÁTEK NA VOLNÉM PROSTRANSTVÍ

Sesterskou povinností k povinnosti bezodkladně ohlašovat každý požár ve smyslu § 5 odst. 1 písm. h) zákona o požární ochraně jsou povinnosti vymezené **§ 5 odst. 2 zákona o požární ochraně**. Dle citovaného paragrafu platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby nesmí vypalovat porosty, což platí i pro fyzické osoby dle § 17 odst. 3 písm. f) zákona o požární ochraně²⁴³. Při spalování hořlavých látek na volném prostranství jsou právnické a podnikající fyzické osoby povinny, se zřetelem na rozsah této činnosti, stanovit opatření proti vzniku a šíření požáru. Spalování hořlavých látek na volném prostranství včetně navrhovaných opatření jsou povinny předem oznámit územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje, který může stanovit další podmínky pro tuto činnost, popřípadě může takovou činnost zakázat. Ustanovení zvláštních právních předpisů nejsou tímto dotčena.

Ustanovení reaguje na skutečnost, že při průmyslové výrobě a činnostech provozovaných podnikatelskými subjekty dochází často ke spalování hořlavých látek vědomě a cíleně; v takovém případě se může jednat o žádoucí hoření a tudíž činnost zákonem za určitých podmínek povolenou a přípustnou. Je však nezbytné, aby nedošlo při této činnosti k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí - ani k jejich potenciálnímu ohrožení. Zároveň spalování hořlavých látek nesmí kolidovat s jinými právními předpisy upravujícími např. ochranu ovzduší; srovnej z. č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů; dle § 16 odst. 4 a odst. 5 citovaného zákona upravujícího povinnosti osob krom jiného platí, že v otevřeném ohništi lze spalovat jen suché rostlinné materiály neznečištěné chemickými látkami. Obec může vyhláškou stanovit podmínky pro spalování suchého rostlinného materiálu v otevřeném ohništi za účelem jeho odstranění nebo jeho spalování zakázat, pokud zajistí jiný způsob pro jeho odstranění podle jiného právního předpisu. Při stanovení podmínek nebo zákazu obec přihlíží zejména ke klimatickým podmínkám, úrovni znečištění ve svém územním obvodu, vegetačnímu období a hustotě zástavby. Dalším společensky chráněným zájmem je ochrana lesa dle z. č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dle citovaného lesního zákona stanovujícího zákaz některých činností v lesích platí, že v lesích je zakázáno krom jiného dle odst. 1 písm. k) kouřit, rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit mimo vyhrazená místa; dle odst. 2 se nesmí rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně do vzdálenosti 50 m od okraje lesa; v odst. 3 je ustanoveno, že zákazy uvedené v odstavcích 1 a 2 se nevztahují na činnosti, které jsou prováděny při hospodaření v lese. Dle § 22 odst. 1 z. č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, platí, že odpady lze spalovat, jen jsou-li splněny podmínky stanovené právními předpisy o ochraně ovzduší a o hospodaření energií. Vlastní úpravu omezení rozdělávání ohně v chráněných krajinných oblastech, národních parcích či na území národních přírodních rezervací přináší § 16, § 26 resp. § 29 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Rovněž nesmí dojít ke kolizi s právními akty obecní povahy, kdy

²⁴³ Fyzická osoba nesmí provádět vypalování porostů.

obec, jak je již naznačeno výše, může upravovat režim spalování hořlavých materiálů formou obecně závazných vyhlášek; obdobně je třeba dbát specifických úprav na úrovni krajské normotvorby ve smyslu § 26 odst. 2 písm. b) např. body 3 až 5. Dle citovaného právního předpisu rada kraje stanoví nařízením kraje podmínky k zabezpečení požární ochrany např. v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru²⁴⁴, požární ochrany v budovách zvláštního významu, požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob.

Již delší dobu je zavedenou praxí Hasičského záchranného sboru České republiky uveřejňovat na webových stránkách hasičských záchranných sborů krajů odkaz na speciální aplikaci označovanou zpravidla jako „EVIDENCE PÁLENÍ“ či „OHLAŠOVÁNÍ PÁLENÍ“²⁴⁵, kde je možno v automatizovaném systému nahlásit rozhodné skutečnosti avizující spalování hořlavého materiálu. Pálení je evidováno operačním a informačním střediskem hasičského záchranného sboru daného kraje a evidence slouží toliko pro možnost ověření místa pálení při potenciální kolizi s ohlášeným požárem nezávislým oznamovatelem. Aplikace přináší významnou a neocenitelnou podporu pro činnost operačních a informačních středisek a práci operátorů i operačních důstojníků. V žádném případě však není určena pro plnění povinností dle 5 odst. 2 zákona o požární ochraně, tedy neslouží k saturování povinností právnických a podnikajících fyzických osob předem oznámit spalování hořlavých látek na volném prostranství včetně navrhovaných opatření územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje. Autor práce apeluje na právnické a podnikající fyzické osoby, aby povinnosti uložené 5 odst. 2 zákona o požární ochraně činili prokazatelně samostatným podáním ideálně se všemi náležitostmi dle § 37 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. S přihlédnutím k § 95 zákona o požární ochraně platí, že na řízení podle zákona o požární ochraně se vztahuje správní řád s výjimkou rozhodování podle § 68 odst. 2 a § 73 odst. 3 citovaného zákona. Lze se tedy důvodně domnívat, že procesní postup pro stanovení opatření proti vzniku a šíření požáru a samotné pálení musí být v souladu s obecnou správně-procesní úpravou. Podání je třeba učinit s dostatečným předstihem minimálně takovým, aby územně příslušný hasičský záchranný sbor kraje mohl stanovit další podmínky pro tuto činnost, popřípadě mohl takovou činnost zakázat – pochopitelně rovněž v režimu z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Zejména pokud se jedná o periodické nebo frekventovaně realizované pálení, lze jen doporučit zahájit jednání o stanovení vhodných opatření proti vzniku a šíření požáru s místně příslušným HZS kraje a dohodnout nejvhodnější procesní postup k plnění předmětných povinností.

Pokud právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba pouze zaeviduje pálení do aplikace „EVIDENCE PÁLENÍ“ či „OHLAŠOVÁNÍ PÁLENÍ“, svou zákonnou povinnost nesplnila; důležitou informací je fakt, že charakter aplikace a možnosti operačních a informačních středisek neumožňují takové nahlášení posoudit dle jeho obsahu (§ 37 odst. 1 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů) a nelze poskytnout ani pomoc či instrukci dle § 37 odst. 3 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, ani podání postoupit v rámci hasičského záchranného sboru dotčenému úseku k vyhodnocení. Takové „podání“ zjevně nemá předepsané náležitosti a trpí jinými vadami, přičemž není možné, aby správní orgán pomohl podateli nedostatky odstranit, nebo ho vyzvat k jejich odstranění a poskytnout mu k tomu přiměřenou lhůtu. Právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby se tak vystavují nejen vysokému riziku požáru se všemi negativními dopady do společensky chráněných zájmů, ale i případnému správně-trestnímu řízení ze strany hasičského záchranného sboru kraje v postavení správního orgánu projednávajícího správní delikt na úseku požární ochrany²⁴⁶.

²⁴⁴ Srovnej příkladmo Nařízení Středočeského kraje č. 5/2017 ze dne 26. 1. 2017, o stanovení podmínek k zabezpečení požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru.

²⁴⁵ Srovnej – nová aplikace - <https://paleni.izscr.cz/> nebo <https://paleni.izscr.cz/paleni> nebo odkazy na aplikaci, jejíž užívání je v útlumovém režimu – např. <http://www.hzscr.cz/clanek/informacni-servis-paleni-paleni.aspx>.

²⁴⁶ § 76 odst. 2 písm. n) zákona o požární ochraně - Hasičský záchranný sbor kraje při výkonu státního požárního dozoru může uložit pokutu až do 500 000 Kč právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě, která porušila povinnost

Častým nešvarem (typickým spíše pro fyzické osoby) je jarní vypalování porostů, které je zapovězeno všem, tedy jak fyzickým osobám /§ 17 odst. 3 písm. f) zákona o požární ochraně/, tak osobám právnickým a podnikajícím fyzickým osobám právě § 5 odst. 2 zákona o požární ochraně. Opětovně i při porušení zákazu vypalovat porosty hrozí závažná újma na majetku, životním prostředí, zdraví i životě, jakož i dopad sankčních mechanismů za spáchaný přestupek /§ 78 odst. 1 písm. s) zákona o požární ochraně/ resp. správní delikt na úseku požární ochrany /§ 76 odst. 2 písm. n) zákona o požární ochraně/²⁴⁷.

6. POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH OSOB PROVOZUJÍCÍCH ČINNOSTI SE ZVÝŠENÝM /A VYSOKÝM/ POŽÁRNÍM NEBEZPEČÍM DLE ZÁKONA Č. 133/1985 SB., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

Kapitola logicky navazuje na ucelený blok zabývajících se problematikou povinností právnických osob a podnikajících fyzických osob dopadajících na všechny podnikající fyzické osoby a právnické osoby dle § 5 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „zákon o požární ochraně“/, a to na úseku požární ochrany. Povinnosti právnických osob i podnikajících fyzických osob dle § 5 zákona o požární ochraně jsou pomyslnou základnou pro specifický nadstavbový soubor povinností speciálně dopadajících na právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím. Rozčleněním provozovaných činností dle míry jejich požárního nebezpečí se zabývala dvojice dříve publikovaných článků autora této práce „Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí (část 1. a 2.)“ publikovaných v tomto periodiku v závěru roku 2016²⁴⁸. Pro lepší náhled do problematiky lze rovněž doporučit úvod článku uvozujícího čtveřici příspěvků detailně popisujících povinnosti dopadající na všechny podnikající fyzické osoby a právnické osoby dle § 5 zákona o požární ochraně²⁴⁹.

Vstupujeme tedy do právní reglementace povinností dle § 6, § 13, § 15, § 16 a § 16a zákona o požární ochraně, které dopadají nikoli na všechny právnické a podnikající fyzické osoby, ale jen na vybraný segment adresátů, jejichž specialita se odvozuje od vyšší míry požárního nebezpečí činností, které provozují. Provozování činností se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím determinuje právnické osoby a podnikající fyzické osoby k dodržování bloku povinností normativně upravených v § 6, § 13, § 15, § 16 a § 16a zákona o požární ochraně. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím²⁵⁰ a s vysokým požárním nebezpečím²⁵¹ jsou dále /krom povinností vymezených v § 5 zákona o požární ochraně/ povinny dodržovat níže popsaná pravidla, což úzce koresponduje rovněž

vyplývající z předpisů o požární ochraně tím, že vypaluje porosty nebo neoznámi spalování hořlavých látek na volném prostranství orgánu státního požárního dozoru, případně nestanoví opatření proti vzniku a šíření požáru.

²⁴⁷ <http://www.hzscr.cz/clanek/tema-jarni-paleni-v-poradu-ct.aspx> ; <http://www.hzscr.cz/clanek/jiz-dva-lide-zemreli-pri-vypalovani-travy-a-paleni-klesti.aspx>

²⁴⁸ DOSTÁL, F. Právo požární ochrany III.: Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí (část 1.). *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 2016(11), 24 a násl.; DOSTÁL, F. Právo požární ochrany IV.: Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí (část 2.). *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 2016(12), 27 a násl.

²⁴⁹ DOSTÁL, F. Právo požární ochrany: Povinnosti právnických a podnikajících osob dle zákona o požární ochraně (část 1.). *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 2017(1), 24 a násl.

²⁵⁰ § 4 odst. 2 zákona o požární ochraně.

²⁵¹ § 4 odst. 3 zákona o požární ochraně.

s povinnostmi zpracovávat přesně vymezenou dokumentaci požární ochrany²⁵² a zabezpečit realizaci odborné přípravy zaměstnanců a školení o požární ochraně²⁵³.

6.1. POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A PODNIKAJÍCÍCH FYZICKÝCH OSOB PROVOZUJÍCÍCH ČINNOSTI SE ZVÝŠENÝM A VYSOKÝM POŽÁRNÍM NEBEZPEČÍM ZÁKONA DLE § 6 O POŽÁRNÍ OCHRANĚ

Úvodem sumarizujeme, že jak právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím, tak i právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti s vysokým požárním nebezpečím jsou povinny:

a) stanovit organizaci zabezpečení požární ochrany s ohledem na požární nebezpečí provozované činnosti,

b) prokazatelným způsobem stanovit a dodržovat podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností, případně technologických postupů a zařízení, nejsou-li podmínky provozování činností a zabezpečování údržby a oprav zařízení stanoveny zvláštním právním předpisem; přičemž podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností podle tohoto písmena musí odpovídat stavu vědeckých a technických poznatků známých v době jejich stanovení²⁵⁴.

c) zajišťovat údržbu, kontroly a opravy technických a technologických zařízení způsobem a ve lhůtách stanovených podmínkami požární bezpečnosti nebo výrobcem zařízení,

d) stanovit z hlediska požární bezpečnosti požadavky na odbornou kvalifikaci osob pověřených obsluhou, kontrolou, údržbou a opravami technických a technologických zařízení, pokud to není stanoveno zvláštními právními předpisy, a zabezpečit provádění prací, které by mohly vést ke vzniku požáru, pouze osobami s příslušnou kvalifikací,

e) mít k dispozici požárně technické charakteristiky vyráběných, používaných, zpracovávaných nebo skladovaných látek a materiálů potřebné ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku.

6.1.1. POVINNOST STANOVIT ORGANIZACI ZABEZPEČENÍ POŽÁRNÍ OCHRANY S OHLEDEM NA POŽÁRNÍ NEBEZPEČÍ PROVOZOVANÉ ČINNOST

Dle § 6 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou povinny stanovit organizaci zabezpečení požární ochrany s ohledem na požární nebezpečí provozované činnosti. Jedná se o komplexní řešení organizace požární ochrany u provozovatele činností se zvýšeným nebo vysokým nebezpečím a souvisejících návazností a interakcí²⁵⁵. V tomto dokumentu musí být stanovena organizace zabezpečení požární ochrany v rovině systémového, osnovného a řídicího dokumentu, který přináší organizační systém nezbytných procesů, úkonů, povinností a dokumentace, který reflektuje kategorie a charakter provozovaných činností se zvýšeným či vysokým požárním nebezpečím. Dokument lze zkráceně nazývat „organizační směrnici“, přičemž autor textu se ztotožňuje s názorem Břetislava Kroupy²⁵⁶,

²⁵² § 15 zákona o požární ochraně doplněný podrobněji § 27 a násl. Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /jinde též „vyhláška o požární prevenci“/.

²⁵³ § 16 a § 16a odst. 2 zákona o požární ochraně; odborně způsobilé osoby a náležitosti odborné způsobilosti řeší § 11 zákona o požární ochraně doplněný podrobněji § 20 a násl. výše citované vyhlášky o požární prevenci.

²⁵⁴ § 6 odst. 2 zákona o požární ochraně.

²⁵⁵ HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 239.

²⁵⁶ KROUPA, B.: *Požární ochrana. Praxe ve firmě*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003. s. 160.

že by se nemělo jednat o „všemocný dokument o tisíci stranách“, ale spíše o základ a kadlub, dle kterého právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba stanoví rozsah plnění úkolů zejména tím, že vymezí, které dokumenty je nezbytné zpracovávat /kromě obligatorní dokumentace požární ochrany/. Tento názor nesporně podporuje i implementace toliko demonstrativního výčtu obsaženého v § 30 odst. 2 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /dále jen „vyhláška o požární prevenci“, jehož zakomponování do prováděcího právního předpisu reflektuje vůli zákonodárce a teleologii vyhlášky o požární prevenci.

Výše zmíněná a v poznámce pod čarou citovaná publikace, ač je staršího data, přináší čtenáři velmi praktický náhled na to, jak by mohla a měla „organizační směrnice pro zabezpečení požární ochrany“ vypadat. Autor textu doporučuje vzor obsažený v glosované monografii jako návodnou ukázkou, kterou je ovšem nutno nahlížet s vědomím staršího data vzniku a podrobit nepatrné obsahové revizi; celkově je pak dle názoru autora textu velmi zdařilým, obsahově vyváženým a rozsahem adekvátním vzorem. Vzor byl publikován roku 2003 v odborné praktické monografii pod názvem „Požární ochrana. Praxe ve firmě“ a je doprovázen četnými dalšími ukázkami, jak by mohla a měla vypadat dokumentace požární ochrany.²⁵⁷

Prováděcí právní předpis v § 30 vyhlášky o požární prevenci upravuje stanovení organizace zabezpečení požární ochrany podrobněji. Dle dikce citovaného paragrafu vyhlášky o požární prevenci platí, že stanovení organizace zabezpečení požární ochrany upravuje vytvoření vlastního organizačního systému, nezbytného pro plnění povinností vyplývajících z předpisů o požární ochraně. Přitom se vychází z kategorií a rozsahu provozovaných činností. Stanovení organizace zabezpečení požární ochrany vždy obsahuje přiřazení úkolů na úseku požární ochrany k určeným funkcím s uvedením požadované odborné kvalifikace nebo způsobilosti a dále například:

a) příkazy, zákazy a pokyny k zabezpečení požární ochrany vydané právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou,

b) stanovení požadavků na odbornou kvalifikaci nebo způsobilost osob pověřených obsluhou, kontrolou, údržbou a opravami technických a technologických zařízení, pokud tato není stanovena zvláštním právním předpisem²⁵⁸ a osob pověřených prováděním prací, které by mohly vést ke vzniku požáru²⁵⁹,

c) vymezení požadavků na údržbu, kontroly a opravy technických a technologických zařízení,

d) určení systému provádění preventivních požárních prohlídek, jejich rozsahu, popřípadě lhůt a způsobu vedení záznamů o provedených preventivních požárních prohlídkách,

e) stanovení požadavků na provádění cvičného požárního poplachu a s ohledem na rozsah a charakter provozované činnosti také požadavky na zpracování požárního evakuačního plánu nebo dokumentace zdolávání požárů, není-li touto vyhláškou stanoveno jinak,

f) zajištění požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době,

g) určení ohlašoven požárů,

h) doklady o dodavatelském způsobu zabezpečování některých povinností na úseku požární ochrany.

²⁵⁷ KROUPA, B.: Požární ochrana. Praxe ve firmě. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003. s. 160.

²⁵⁸ Například vyhláška Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu ze dne 19. května 1978 č. 50/1978 Sb. o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů. Derogováno z. č. 250/2021 Sb. o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů.

²⁵⁹ Například vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 31. března 2000 č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

6.1.2. POVINNOST STANOVIT A DODRŽOVAT PODMÍNKY POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI PROVOZOVANÝCH ČINNOSTÍ, PŘÍPADNĚ TECHNOLOGICKÝCH POSTUPŮ A ZAŘÍZENÍ

Dle § 6 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou dále povinny prokazatelným způsobem stanovit a dodržovat podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností, případně technologických postupů a zařízení, nejsou-li podmínky provozování činností a zabezpečování údržby a oprav zařízení stanoveny zvláštním právním předpisem.

Pro způsob určení podmínek požární bezpečnosti při činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím je krucální § 15 vyhlášky o požární prevenci, který výslovně reglementuje účel a způsob určení a stanovení podmínek požární bezpečnosti předmětných činností.

Vyhláška o požární prevenci v § 15 přesně stanoví, že podmínky požární bezpečnosti se stanoví k zabránění vzniku požáru a k ochraně osob, zvířat a majetku v případě vzniku požáru a k zamezení jeho šíření. Při stanovení podmínek požární bezpečnosti se k prostorám, objektům a pracovištím (dále jen "místa"), kde právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby provozují činnosti, přiřadí charakteristiky, podle kterých jsou definovány činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím (§ 4 odst. 2 zákona o požární ochraně).

V místech, ke kterým byly přiřazeny charakteristiky podle odstavce prvního § 15 vyhlášky o požární prevenci, se ve vztahu k provozovaným činnostem se zvýšeným požárním nebezpečím prokazatelně vyhodnotí:

- a) vyskytující se možné zdroje zapálení,
- b) požárně technické charakteristiky, popřípadě technickobezpečnostní parametry vyskytujících se látek potřebných ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku,
- c) základní charakteristiky požární bezpečnosti staveb a technologií (výška stavby, konstrukční systém, odstupové, popřípadě bezpečnostní vzdálenosti, dělení do požárních úseků, technická zařízení, druh provozu a technologií) z hlediska jejich vlivu na vznik a šíření případného požáru a zplodin hoření. Bezpečnostní vzdálenosti volných skladů sena a slámy od vybraných druhů objektů, lesů a komunikací jsou uvedeny v příloze č. 1 vyhlášky o požární prevenci.

Na základě vyhodnocení podle odstavce druhého § 15 vyhlášky o požární prevenci se stanoví podmínky požární bezpečnosti při činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím, přičemž se vždy:

- a) vymezí oprávnění a povinnosti osob při zajištění požární bezpečnosti pro zahájení, průběh, přerušování a skončení činnosti,
- b) určí potřebný počet preventivních požárních hlídek a počet zaměstnanců zařazených do těchto preventivních požárních hlídek,
- c) stanoví požadavky pro bezpečný pobyt a pohyb osob včetně zákazů a značení (informace, výstrahy, příkazy a zákazy),
- d) určí způsob zabezpečení volných únikových cest,
- e) stanoví požadavky směřující proti vzniku a šíření požáru nebo vzniku výbuchu s následným požárem, nejsou-li tyto stanoveny výrobcem, například
 1. určení provozních podmínek technických zařízení a technologického procesu, podmínek případných odstávek zařízení nebo omezení provozu,
 2. stanovení maximálního množství hořlavých a hoření podporujících látek, přípravků nebo materiálů (dále jen "množství látek"),
 3. zamezení vzniku nebezpečné koncentrace hořlavých plynů, par

- hořlavých kapalin nebo hořlavých prachů,
- f) stanoví zajištění požární ochrany v době přerušení, omezení nebo přechodného zastavení provozu (doba sníženého provozu) a v mimopracovní době,
- g) vyhodnotí potřebné věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení, popřípadě také požadavky na speciální hasební látky a postupy, přičemž se vychází z podmínek stanovených touto vyhláškou,
- h) určí další požadavky, které závisí na druhu, místě a způsobu provozování činností se zvýšeným požárním nebezpečím, například pro mimořádné provozování těchto činností na přechodných pracovištích, tj. na místech, která nejsou k tomuto druhu činnosti projektována, dosud schválena nebo jinak určena (staveniště, volné prostranství, lesní porosty apod.), anebo když se změní výchozí podmínky²⁶⁰.

Dle odstavce čtvrtého § 15 vyhlášky o požární prevenci je pak ustanoveno, že podmínky požární bezpečnosti při provozovaných činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím se zapracují do příslušných druhů dokumentace požární ochrany uvedených v § 27 vyhlášky o požární prevenci. Dokumentaci požární ochrany a způsobu vedení dokumentace požární ochrany²⁶¹ se bude věnovat podrobně dále v textu.

Za rozsah a způsob stanovení podmínek požární bezpečnosti odpovídá zpracovatel (osoba odborně způsobilá nebo technik požární ochrany²⁶²), přičemž vychází ze stavu vědeckých a technických poznatků známých v době jejich stanovení. Za splnění tohoto požadavku se považuje dodržení podmínek stanovených normativními požadavky²⁶³. Závěrem odstavce šestý § 15 vyhlášky o požární prevenci řeší případy dodavatelsky prováděných činností se zvýšeným požárním nebezpečím. Pokud jsou činnosti prováděny dodavatelsky, platí, že zabezpečuje stanovení a dodržování podmínek podle odstavců 1 až 4 právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která tyto činnosti vykonává, nedošlo-li při negociaci kontraktu s dodavatelem k výslovně odlišné smluvní úpravě.

6.1.3. POVINNOST ZAJIŠŤOVAT ÚDRŽBU, KONTROLY A OPRAVY TECHNICKÝCH A TECHNOLOGICKÝCH ZAŘÍZENÍ ZPŮSOBEM A VE LHŮTÁCH STANOVENÝCH PODMÍNKAMI POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI NEBO VÝROBCEM ZAŘÍZENÍ

Dle § 6 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou rovněž povinny zajišťovat údržbu, kontroly a opravy technických a technologických zařízení způsobem a ve lhůtách stanovených podmínkami požární bezpečnosti nebo výrobcem zařízení. Jedná se zejména o prokázání bezpečného provozu zařízení, vedení dokumentace o těchto úkonech, jejichž závěry jsou, že „zařízení je schopné bezpečného provozu“²⁶⁴. Pro kontrolní orgány je pak zejména podstatné, jak je vedena dokumentace a doklady prokazující dodržování technických podmínek a návodů vztahujících se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností.

Obecně platí, že zajištění požární bezpečnosti při provozu technických a technologických zařízení se prokazuje doklady o jejich kontrolách, údržbě a opravách provedených podle požadavků stanovených právními předpisy, normativními požadavky

²⁶⁰ § 15 odst. 3 vyhlášky o požární prevenci.

²⁶¹ § 27 a násl. a § 40 vyhlášky o požární prevenci.

²⁶² § 11 zákona o požární ochraně.

²⁶³ Vyhláška o požární prevenci příkladmo odkazuje na ČSN 07 8304 Tlakové nádoby na plyny - Provozní pravidla, ČSN 65 0201 Hořlavé kapaliny - Provozovery a sklady.

²⁶⁴ HÜTTER, M et al.: Učební texty pro kurzy požární prevence. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015.

a průvodní dokumentací výrobců²⁶⁵. Za doklady se podle § 38 odst. 2 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2000 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /jinde též „vyhláška o požární prevenci“, se považují zpráva o revizi nebo zpráva o kontrole, zabezpečené ve stanoveném termínu nebo lhůtě osobou, která je oprávněna²⁶⁶ činnosti uvedené v § 38 odstavci 1 vyhlášky o požární prevenci provádět, dále záznamy o provedené údržbě nebo opravách, návody a technické podmínky vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností, doklady prokazující splnění zvláštních požadavků na části zařízení nebo vybavení objektů (zvýšenou požární odolnost stavebních konstrukcí, sníženou hořlavost stavebních hmot, textilií, dekorací apod.), doklady prokazující dodržování podmínek požární bezpečnosti stanovených zvláštními právními předpisy²⁶⁷, požárně technické charakteristiky látek podle § 39 vyhlášky o požární prevenci, popřípadě technickobezpečnostní parametry.

Lze jediné doporučit, aby ze strany právnických osob a fyzických podnikajících osob, na něž dopadá právní úprava povinností dle § 6 odst. 1 písm. c) zákona o požární ochrany, byla věnována náležitá pozornost průvodní dokumentaci výrobců, návodům, dále aby bylo ověřeno splnění všech podmínek a pravidel revizní a kontrolní činnosti dle vyhlášky Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu ze dne 19. května 1978 č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů.

Mezi další významné právní předpisy /viděno optikou práva požární ochrany/ patří Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 31. března 2000 č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách. Výše specifikovaná vyhláška se detailně zaměřuje na pravidla a zásady svařování v širším smyslu slova. Svařováním se rozumí tepelné spojování, drážkování a tepelné dělení kovových i nekovových materiálů, pokud jsou prováděny otevřeným plamenem, elektrickým obloukem, plazmou, elektrickým odporem, laserem, třením, aluminotermickým svařováním, jakož i používání elektrických pájedel a benzínových pájecích lamp²⁶⁸; citovaný předpis se rovněž dotýká problematiky nahřívání živců v tavných nádobách, které je z hlediska požární ochrany velmi rizikovou činností. Podmínky požární bezpečnosti stanovené touto vyhláškou se vztahují na svařování a nahřívání živců v tavných nádobách provozované právnickými osobami a fyzickými osobami vykonávajícími podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů. Na ostatní fyzické osoby se podmínky požární bezpečnosti rovněž vztahují, jen pokud není dále v předmětné vyhlášce stanoveno jinak.

Závěrem odstavce 2.3 je nezbytné zmínit „protivýbuchové“ Nařízení vlády ze dne 2. června 2004 č. 406/2004 Sb. o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu, zabývající se problematikou výbuchových rizik, dokumentací o ochraně před výbuchem, členěním na základě výsledků posouzení rizika výbuchu na prostory bez nebezpečí výbuchu a prostory výbušně nebezpečné, u kterých vymezuje specifické zóny. Dále se předpis věnuje dalším požadavkům k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu a požadavkům na výběr zařízení a ochranných systémů. Pro podrobnější

²⁶⁵ § 38 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci.

²⁶⁶ Např. dle Vyhlášky Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu ze dne 19. května 1978 č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů. Derogováno z. č. 250/2021 Sb., o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů

²⁶⁷ Například Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 31. března 2000 č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

²⁶⁸ Cf. § 1 odst. 1 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 31. března 2000 č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

nastudování odkazujeme kupříkladu na odborné texty uveřejněné v tomto periodiku²⁶⁹, jejichž autorem je Stanislav Cáb.

6.1.4. POVINNOST STANOVIT Z HLEDISKA POŽÁRNÍ BEZPEČNOSTI POŽADAVKY NA ODBORNOU KVALIFIKACI OSOB POVĚŘENÝCH OBSLUHOU, KONTROLOU, ÚDRŽBOU A OPRAVAMI TECHNICKÝCH A TECHNOLOGICKÝCH ZAŘÍZENÍ, POKUD TO NENÍ STANOVENO ZVLÁŠTNÍMI PRÁVNÍMI PŘEDPISY, A ZABEZPEČIT PROVÁDĚNÍ PRACÍ, KTERÉ BY MOHLY VÉST KE VZNIKU POŽÁRU, POUZE OSOBAMI S PŘÍSLUŠNOU KVALIFIKACÍ

Dle § 6 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou dále povinny stanovit z hlediska požární bezpečnosti požadavky na odbornou kvalifikaci osob pověřených obsluhou, kontrolou, údržbou a opravami technických a technologických zařízení, pokud to není stanoveno zvláštními právními předpisy²⁷⁰, a zabezpečit provádění prací, které by mohly vést ke vzniku požáru, pouze osobami s příslušnou kvalifikací. Obdobně lze odkázat na povinnost uvedenou v § 6 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně - stanovit organizaci zabezpečení požární ochrany s ohledem na požární nebezpečí provozované činnosti. Tuto povinnost upřesňuje v § 30 vyhlášky o požární prevenci, který ustanovuje, že stanovení organizace zabezpečení požární ochrany vždy obsahuje přiřazení úkolů na úseku požární ochrany k určeným funkcím s uvedením požadované odborné kvalifikace nebo způsobilosti a dále například stanovení požadavků na odbornou kvalifikaci nebo způsobilost osob pověřených obsluhou, kontrolou, údržbou a opravami technických a technologických zařízení, pokud tato není stanovena zvláštním právním předpisem a osob pověřených prováděním prací, které by mohly vést ke vzniku požáru²⁷¹. Z výše uvedeného je patrná systémová komplementárnost povinností dle § 6 odst. 1 písm. a) a písm. e) zákona o požární ochraně. Pro lepší vymezení poměrně obecně stanovené povinnosti je nezbytné precizní prověření, na které oblasti dopadá specifický režim profesních kvalifikací²⁷². Pro zajímavost doporučujeme seznámení se s profesními kvalifikacemi ve svém oboru, s jejich vazbami na povolání, na obory vzdělání, s možnostmi jejich skládání do úplných profesních kvalifikací, s podmínkami pro výkon zkoušek odkazujeme na portál Národní soustava kvalifikací, který je informační základnou o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR, a jeho webové stránky <http://www.narodnikvalifikace.cz/>. Portál zveřejňuje informace o profesních kvalifikacích, které jsou k dnešku schválené a uplatnitelné na pracovním trhu v České republice. Portál informuje rovněž o všech novinkách a událostech v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v České republice a představuje pomyslné přemostění oblasti odbornosti (profesní kvalifikace) do sféry zaměstnanosti a uplatnění kvalifikovaných odborníků na trhu práce.

²⁶⁹ Srovnej např. CÁB, S. Požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(7), 2 a násl.; nebo CÁB, S. Nebezpečí výbuchu v průmyslových provozech. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(10), 12 a násl., a další.

²⁷⁰ Vyhláška Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu ze dne 19. května 1978 č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷¹ Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 31. března 2000 č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahlívání živců v tavných nádobách. 362/2005 Sb.; srovnej rovněž nařízení vlády ze dne 17. srpna 2005 Č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky.

²⁷² SAMKOVÁ, A., ŠKRÉTA, K. Profesní kvalifikace - cesta pro zvyšování odbornosti pracovníků a snižování nezaměstnanosti. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, **2017**(7), 40 a násl.

6. 1. 5. POVINNOST MÍT K DISPOZICI POŽÁRNĚ TECHNICKÉ CHARAKTERISTIKY VYRÁBĚNÝCH, POUŽÍVANÝCH, ZPRACOVÁVANÝCH NEBO SKLADOVANÝCH LÁTEK A MATERIÁLŮ POTŘEBNÉ KE STANOVENÍ PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ K OCHRANĚ ŽIVOTA A ZDRAVÍ OSOB A MAJETKU.

Dle § 6 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím jsou dále povinny mít k dispozici požárně technické charakteristiky vyráběných, používaných, zpracovávaných nebo skladovaných látek a materiálů potřebné ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku. Nejedná se bezvýhradně o všechny vyskytující se látky, ale pouze látky vybrané, a nikoli všechny požárně technické charakteristiky, ale pouze ty, které mohou být využity pro stanovení požární bezpečnosti²⁷³.

Dle dikce § 39 vyhlášky o požární prevenci platí, že pro určení vyráběných, používaných, zpracovávaných nebo skladovaných látek, jejichž požárně technické charakteristiky jsou potřebné ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku při provozovaných činnostech, je rozhodující jejich množství, způsob uložení a manipulace, fyzikální stav a jeho případné změny, tepelný režim, reaktivita, způsob balení, objemy obalů a podobně. Podle druhu a stavu látek určených podle odstavce 1 § 39 vyhlášky o požární prevenci se ke stanovení preventivních opatření použijí potřebné požárně technické charakteristiky včetně technickobezpečnostních parametrů. Jedná se například o hořlavost, oxidační vlastnosti, bod vzplanutí, bod hoření, teplotu vznícení, koncentrační meze výbušnosti, index šíření plamene po povrchu, výhřevnost, vlastnosti produktů hoření. Pro účely stanovení požárně bezpečnostních opatření se používají hodnoty požárně technických charakteristik včetně technickobezpečnostních parametrů, které jsou uvedeny v průvodní dokumentaci výrobce nebo distributora. Neexistuje-li tato dokumentace, lze vycházet z jiného uznávaného zdroje (např. normativní požadavky).

K problematice chemických látek a směsí lze odkázat na Pracovní pomůcku k výkonu státního požárního dozoru Chemické látky a směsi dostupné na webových stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky²⁷⁴, kde naleznete podrobnější náhled do legislativní úpravy, pojmového a definičního vymezení problematiky, dále klasifikaci látek, pravidla balení a označování látek a směsí, náležitosti štítků či informace o bezpečnostních listech.

Z právní úpravy je nezbytné zmínit zejména zákon č. 350/2011 Sb. o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí Vyhlášku ze dne 6. března 2013 č. 61/2013 Sb., o rozsahu informací poskytovaných o chemických směsích, které mají některé nebezpečné vlastnosti, a o detergentech. Z evropského práva oblast klasifikace, označování a balení látek a směsí právně reglementuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnice 67/548/EHS a 1999/45/EHS a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006 (tzv. nařízení „CLP“). Oblast registrace, hodnocení, povolování a omezování chemických látek je upravena Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské

²⁷³ HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2014. s. 253-254.

²⁷⁴ Dostupné na webových stránkách MV ČR – HZS ČR [online]: <<http://www.hzscr.cz/clanek/predpisy-predpisy.aspx>>. [cit. 29. 9. 2017]

agentury pro chemické látky, a o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES (nařízení REACH).

Závěrem je nutno připomenout dopad § 15 zákona o požární ochraně, který upravuje povinnost právnických osob a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3 zákona o požární ochraně zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem; dopad do oblasti povinností mít k dispozici požárně technické charakteristiky vyráběných, používaných, zpracovávaných nebo skladovaných látek a materiálů potřebné ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku má nesporně z logiky věci i § 15 vyhlášky o požární prevenci, kterému byla věnována pozornost v předchozím textu.

6. 2. DOKUMENTACE POŽÁRNÍ OCHRANY

Dále pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti uvedené v § 4 odst. 2 /se zvýšeným požárním nebezpečím/ a odst. 3 /s vysokým požárním nebezpečím/ zákona o požární ochraně platí, že jsou povinny zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem; přičemž prováděcí právní předpis stanoví druhy, obsah a vedení dokumentace požární ochrany²⁷⁵.

6. 3. ŠKOLENÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA

Dále je v zákoně o požární ochraně v § 16 resp. 16a ustanoveno, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti uvedené v § 4 odst. 2 nebo 3 zákona o požární ochraně jsou povinny zabezpečit pravidelné školení zaměstnanců o požární ochraně a odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek, jakož i preventistů požární ochrany. Povinnost školení zaměstnanců o požární ochraně se vztahuje na všechny fyzické osoby, které jsou v pracovním nebo jiném obdobném poměru k právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě. Školení se provádí zvlášť pro vedoucí zaměstnance a zvlášť pro ostatní zaměstnance. Pro fyzické osoby, které se příležitostně zdržují na pracovištích právnických osob nebo podnikajících fyzických osob, se školení o požární ochraně zabezpečuje, jestliže tyto osoby vykonávají činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3 zákona o požární ochraně, nebo přicházejí do styku s těmito činnostmi. Prováděcí právní předpis stanoví druhy, obsah, rozsah a lhůty školení zaměstnanců o požární ochraně, jakož i odborné přípravy preventistů požární ochrany a zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek²⁷⁶.

U právnických osob a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti uvedené v § 4 odst. 2 zákona o požární ochraně, tedy se zvýšeným požárním nebezpečím, provádí

a) odborně způsobilá osoba nebo technik požární ochrany školení vedoucích zaměstnanců o požární ochraně,

b) odborně způsobilá osoba nebo technik požární ochrany odbornou přípravu preventistů požární ochrany a zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek,

c) proškolený vedoucí zaměstnanec nebo preventista požární ochrany školení ostatních zaměstnanců o požární ochraně.

²⁷⁵ § 15 zákona o požární ochraně a návazný blok – konkrétně ODDÍL SEDMÝ - DRUHY, OBSAH A VEDENÍ DOKUMENTACE POŽÁRNÍ OCHRANY - § 27 a násl. vyhlášky o požární prevenci.

²⁷⁶ § 16 resp. § 16a zákona o požární ochraně a návazný blok - konkrétně ODDÍL ŠESTÝ - OVĚŘOVÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI, ODBORNÁ PŘÍPRAVA A ŠKOLENÍ ZAMĚSTNANCŮ O POŽÁRNÍ OCHRANĚ - § 20 a násl. vyhlášky o požární prevenci.

U právnických osob a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti uvedené v § 4 odst. 3 zákona o požární ochraně, tedy s vysokým požárním nebezpečím, provádí

a) odborně způsobilá osoba nebo technik požární ochrany školení vedoucích zaměstnanců o požární ochraně,

b) odborně způsobilá osoba odbornou přípravu preventistů požární ochrany a zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek,

c) technik požární ochrany nebo proškolený vedoucí zaměstnanec školení ostatních zaměstnanců o požární ochraně.

6. 4. PREVENTIVNÍ POŽÁRNÍ HLÍDKY

Obdobně nepříliš systematicky, jako povinnosti obsažené v § 15, § 16 a § 16a, je v § 13 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně upravena další povinnost společná pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které realizují činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím. Dle dikce citovaného předpisu platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby zřizují preventivní požární hlídky v prostorách s nejméně třemi zaměstnanci, ve kterých provozují činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím. Dále je definováno, že úkolem preventivní požární hlídky je dohlížet na dodržování předpisů o požární ochraně a v případě vzniku požáru provést nutná opatření k záchraně ohrožených osob, přivolat jednotku požární ochrany a zúčastnit se likvidace požáru.

Odborné přípravě zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek se věnuje § 24 vyhlášky o požární prevenci. Dle citovaných paragrafů platí, že odborná příprava zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek (dále jen "odborná příprava preventivních požárních hlídek") se provádí před zahájením činností se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím. U opakujících se činností se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím se odborná příprava preventivních požárních hlídek provádí nejméně jednou za rok. Teoretická část odborné přípravy preventivních požárních hlídek obsahuje seznámení s požárním nebezpečím provozované činnosti, se způsobem vyhlášení požárního poplachu, přivolání jednotky požární ochrany a s poskytnutím pomoci v souvislosti se zdoláváním požáru. Praktická část odborné přípravy preventivních požárních hlídek pak obsahuje seznámení s rozmístěním a použitím věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, se způsobem, podmínkami a možnostmi hašení požárů, evakuace osob, zvířat nebo materiálu. Na odbornou přípravu osob, které jsou zařazeny do preventivních požárních hlídek a nejsou zaměstnanci právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, se vztahují stejné požadavky jako na odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek.

Stanovení rozsahu a obsahu školení zaměstnanců, odborné přípravy preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany se věnuje § 26 vyhlášky o požární prevenci, dle něž určuje rozsah a obsah školení zaměstnanců, odborné přípravy preventivních požárních hlídek a odborné přípravy preventistů požární ochrany právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba tematickým plánem a časovým rozvrhem. Rozsah a obsah školení a odborné přípravy musí odpovídat vykonávaným činnostem a pracovnímu zařazení zaměstnanců. Znalosti získané při školení zaměstnanců, odborné přípravě preventivních požárních hlídek a odborné přípravě preventistů požární ochrany se ověřují v rozsahu a způsobem určeným v dokumentaci požární ochrany (např. § 36 vyhlášky o požární prevenci).

Dle § 31 odst. 3 a odst. 4 vyhlášky o požární prevenci jsou pokyny pro činnost preventivní požární hlídky a přehled o umístění výstražných a bezpečnostních značek, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení přílohou

požárního řádu²⁷⁷. Pokyny pro činnost preventivní požární hlídky vždy obsahují určení prostor nebo činností, pro které je preventivní požární hlídka zřízena, jmenný seznam, stanovení úkolů jednotlivých zaměstnanců zařazených do preventivní požární hlídky a potřebného vybavení k provedení prvotního zásahu, popřípadě další skutečnosti podle zvláštního právního předpisu²⁷⁸.

Dokumentaci o školení zaměstnanců, odborné přípravě preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany vymezuje § 36 vyhlášky o požární prevenci následovně. Dokumentaci o školení zaměstnanců, vedoucích zaměstnanců a osob uvedených v § 23 odst. 4 a 5 vyhlášky o požární prevenci tvoří tematický plán a časový rozvrh školení a záznam o provedeném školení, který obsahuje název právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, datum, náplň školení, způsob ověření získaných znalostí, popřípadě doklad o tomto ověření, dobu trvání školení, seznam zaměstnanců s podpisy proškolených osob, jména a podpisy osob, které školení provedly, včetně prohlášení o oprávněnosti k provedení školení podle § 16a zákona o požární ochraně. Dokumentaci o odborné přípravě preventivních požárních hlídek a preventistů požární ochrany tvoří tematický plán a časový rozvrh odborné přípravy a záznam o provedené odborné přípravě, který obsahuje název právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, datum, náplň odborné přípravy, způsob ověření získaných znalostí, popřípadě doklad o tomto ověření, dobu trvání odborné přípravy, seznam zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek a seznam preventistů požární ochrany s podpisy těch, kteří se odborné přípravě zúčastnili, jména a podpisy osob, které odbornou přípravu provedly, včetně prohlášení o oprávněnosti k provedení odborné přípravy podle § 16a zákona o požární ochraně.

Tato kapitola, se věnovala bloku povinností ukládaných § 6 zákona o požární ochraně s přesahem do § 13, § 15, § 16 a § 16a zákona o požární ochraně. Soubor podrobněji popsanych povinností je ukládán právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám provozujícím činnosti se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím a jde tedy o nadstavbový blok přesahující obecné povinnosti uložené § 5 zákona o požární ochraně, jimž se již speciálně věnovaly předchozí kapitoly. Přestože práce víceméně doslovně přenáší normativní texty zákona o požární ochraně a vyhlášky o požární prevenci, jde o poměrně složitý a rozsáhlý soubor provázaných povinností a jejich specifikace, ve kterém není snadné se orientovat.

Dalším povinností provázaným na § 6 zákona o požární ochraně se bude věnovat následující kapitola zaměřená na specifické povinnosti ukládané zákonem o požární ochraně již jen selektovaným právnickým a podnikajícím fyzickým osobám provozujícím činnosti se zvýšeným a vysokým požárním nebezpečím. Jedná se o problematiku dokumentace zdolávání požáru²⁷⁹, která je přesahovým dokumentem mezi požární prevencí a přímou požární represí (rozumějte zásahovou činností jednotek požární ochrany).

Účelem a smyslem dokumentace zdolávání požáru je vytvoření dokumentu pro jednotku požární ochrany a operační a informační střediska (přesněji pro velitele zásahu a jednotek, řídící a operační důstojníky), který by poskytl kruciólní informace o objektech se zvýšeným (či vysokým) požárním nebezpečím tj. varoval před ne zcela zřejmým nebezpečím nebo na možné komplikace při zásahu, nutností volit speciální požární taktiku či hasební látky či postupy apod. Dokumentace zdolávání požáru se zpracovává pro objekty a prostory, ve kterých se provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím

²⁷⁷ srovnej § 31 vyhlášky o požární prevenci upravující náležitosti požárního řádu

²⁷⁸ Například vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 31. března 2000 č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

²⁷⁹ Srovnej § 6b zákona o požární ochraně a § 34 vyhlášky o požární prevenci.

a v případě, že tak stanoví dokumentace požární ochrany zpracovaná na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti, i pro další provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím. Dokumentace zdolávání požáru se zpracovává obligatorně pro objekty se zvýšeným požárním nebezpečím, kde jsou složité podmínky pro zdolávání požárů (složité podmínky pro zásah)²⁸⁰. Novela zákona o požární ochraně označovaná jako tzv. „Vrbětická novela“, kterou do práva požární ochrany doplňuje netypicky²⁸¹ zákon č. 229/2016 Sb. ze dne 15. června 2016, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, s účinností 1. 8. 2017²⁸² přináší do práva požární ochrany zásadní změnu, kterou je ex lege povinné schvalování dokumentace zdolávání požáru. Aktuálně právnické osoby a podnikající fyzické osoby mohou provozovat činnost s vysokým požárním nebezpečím nebo činnost se zvýšeným požárním nebezpečím, u které nejsou běžné podmínky pro zásah, za podmínky, že orgán státního požárního dozoru schválí dokumentaci zdolávání požárů²⁸³.

²⁸⁰ § 18 Vyhlášky o požární prevenci - Složité podmínky pro zásah.

²⁸¹ NEUGEBAUER, Tomáš. „Utajené“ zpřísnění požární bezpečnosti. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(9), 20.

²⁸² DOSTÁL, Filip. Právo požární ochrany II.: Zákon o požární ochraně – významné a aktuální novely a systematika zákona. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(9), 21 a násl.

²⁸³ Cf. § 30 a § 34 vyhlášky o požární prevenci, § 6b zákona o požární ochraně /ve znění platném po 1. 8. 2017/.

7. DOKUMENTACE ZDOLÁVÁNÍ POŽÁRU

Základní charakteristiku samotného dokumentu označeného „dokumentace zdolávání požáru“ přináší § 34 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů /dále jen „vyhláška o požární prevenci“/. Dle citovaného paragrafu platí, že dokumentaci zdolávání požárů tvoří operativní plán zdolávání požárů (dále též "operativní plán") a operativní karta zdolávání požáru (dále též "operativní karta"), které upravují zásady rychlého a účinného zdolávání požárů a záchrany osob, zvířat a majetku v objektech právnických osob a podnikajících fyzických osob. Účelem dokumentace zdolávání požárů je vytvořit dokument pro jednotku požární ochrany, který by jí poskytl informace o objektech se zvýšeným požárním nebezpečím právnických osob a podnikajících fyzických osob takového druhu, že ji upozorní na ne zcela zřejmá nebezpečí nebo na možné komplikace při zásahu. Dokumentace zdolávání požárů se zpracovává pro objekty a prostory, ve kterých se provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím a v případě, že tak stanoví dokumentace požární ochrany zpracovaná na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti, i pro další provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím. Dokumentace zdolávání požárů se zpracovává zejména na objekty zvýšeným požárním nebezpečím, kde jsou složité podmínky pro zdolávání požárů^{284,285}. Podrobněji se k účelu vyjadřuje Dr. Ing. Zdeněk Hanuška ve velice kvalitně zpracované a patrně i z toho důvodu nadčasové publikaci Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požárů²⁸⁶, ve které uvádí, že z účelu a definice dokumentace zdolávání požárů vyplývá, že se tento dokument nezpracovává na všechny objekty. Důvodem pro zpracování dokumentace zdolávání požárů je návrh na opatření z posouzení požárního nebezpečí činností nebo objektů se zvýšeným požárním nebezpečím podle zákona o požární ochraně. Samotná existence činností nebo objektů se zvýšeným požárním nebezpečím není automatickým důvodem pro zpracování dokumentace zdolávání požárů. Při posouzení požárního nebezpečí a návrhu, zda zpracovávat dokumentaci zdolávání požárů, je rozhodující skutečnost, zda jsou podmínky pro zdolávání požárů natolik složité, že je dokumentace zdolávání požárů nutná. V některých případech může být důvodem i fakt, že právnická nebo podnikající fyzická osoba chce sama co nejlépe informovat jednotku požární ochrany, neboť je zřejmé, že každá informace o objektu může urychlit jak rozhodování velitele zásahu, tak nasazení jednotek požární ochrany, a tím i zmírnit rozsah případných škod. Při dodržení výše uvedených podmínek pro důvodné zpracování dokumentace zdolávání požárů je třeba stanovit objekt vlastního zpracování. Tím nemusí být celý objekt se zvýšeným požárním nebezpečím, ale i jen jeho část, kde složité podmínky existují. Objektem se proto pro účely této metodiky rozumí např. část území, závod, pracoviště, budova nebo její část, technologické zařízení apod.²⁸⁷

Dokumentace zdolávání požárů se zpracovává pro objekty a prostory, ve kterých jsou složité podmínky pro zásah (cf. § 18 vyhlášky o požární prevenci) nebo kde se provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím a v případě, že tak stanoví dokumentace požární ochrany zpracovaná na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti (např. § 30 vyhlášky o požární prevenci), i pro další provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím.

²⁸⁴ § 18 vyhlášky o požární prevenci.

²⁸⁵ HANUŠKA, Zdeněk: Konspekt 1-1-6, Požární taktika, Základy požární taktiky, Dokumentace zdolávání požáru všeobecně. SPBI : Ostrava. 2008, 10 s.

²⁸⁶ HANUŠKA, Zdeněk: Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požárů. 2., opravené a doplněné FACOM : Jilové u Prahy. 1996, s. 80. [dostupné na <http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zpracovani-dzp.aspx>].

²⁸⁷ dtto odkazy 11 a 12 výše.

Operativní plán tvoří a) **základní text**, který obsahuje operativně taktickou studii, stanovení nejsložitější varianty požáru a výpočty pro stanovení sil a prostředků jednotek požární ochrany, popřípadě také stanovení požadavků na speciální hasební látky a postupy, b) **vyjímatelná příloha** určená pro jednotky požární ochrany při zdolávání požáru, která obsahuje:

1. **textovou část** s operativně taktickými údaji o objektu, např. základní charakteristiky požární bezpečnosti staveb a technologií, technických zařízení včetně požárně bezpečnostních zařízení, přístupových komunikací, únikových a zásahových cest, určení zdrojů vody pro hašení požárů, popřípadě speciálních hasebních látek a doporučení pro postup jednotek požární ochrany,

2. **grafickou část** s plánem objektu, včetně umístění okolních objektů, zdrojů vody pro hašení požárů, příjezdových komunikací a nástupních ploch pro požární techniku.

Součástí vyjímatelné přílohy může být také operativní karta. **Operativní karta** je zjednodušenou formou operativního plánu a zpracovává se zpravidla v případech, kdy se složité podmínky pro zásah vyskytují v jednom stavebním objektu. Operativní kartu tvoří a) **textová část**, která obsahuje základní charakteristiky požární bezpečnosti stavby a technologií, konstrukční zvláštnosti objektu, popis únikových cest, umístění zařízení pro zásobování požární vodou, umístění a způsob ovládnutí dalších požárně bezpečnostních zařízení, míst uzávěrů vody, plynu, způsob vypnutí elektrického proudu, popřípadě také stanovení požadavků na speciální hasební látky a postupy, b) **grafická část**, která obsahuje plán objektu a podle potřeby také umístění okolních objektů, zdroje vody pro hašení požárů, příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku.

Vyjímatelná příloha operativního plánu nebo operativní karta je uložena u jednotky hasičského záchranného sboru kraje předurčené požárním poplachovým plánem kraje a u jednotky hasičského záchranného sboru podniku. Není-li jednotka hasičského záchranného sboru podniku zřízena, je dokumentace zdolávání požárů uložena u právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby na jiném trvale přístupném místě. Součástí podkladů pro zpracování dokumentace zdolávání požárů je požární poplachový plán, který je k dispozici u orgánu státního požárního dozoru. Orgán státního požárního dozoru poskytuje zpracovateli dokumentace zdolávání požárů k nahlédnutí dokumentaci podle § 34 odstavce 6 vyhlášky o požární prevenci a v případě potřeby také další odbornou pomoc²⁸⁸. Přehledně, detailně a názorně je problematika zpravována v již zmiňované publikaci Dr. Ing. Zdeňka Hanušky, na kterou pro podrobnější nastudování odkazujeme²⁸⁹.

7.1. PRÁVNÍ ÚPRAVA

Povinnost právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím byly podrobněji popsány v předchozích blocích. Mezi povinnostmi výše definovaných osob patří i povinnost zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem²⁹⁰. Prováděcí právní předpis v § 27 a návazně v sedmém oddílu vyhlášky o požární prevenci vymezuje druhy, obsah a vedení dokumentace požární ochrany. Dokumentací požární ochrany se stanovují podmínky požární bezpečnosti provozovaných činností a prokazuje se plnění některých povinností stanovených předpisy o požární ochraně; dokumentaci

²⁸⁸ § 34 odst. 6 a odst. 7 vyhlášky o požární prevenci.

²⁸⁹ HANUŠKA, Zdeněk: Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požárů. 2., opravené a doplněné FACOM : Jilové u Prahy. 1996, s. 80. [dostupné na <http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zpracovani-dzp.aspx>].

²⁹⁰ § 15 zákona o požární ochraně.

zdlávání požáru podrobně specifikuje ve výše popsaném rozsahu § 34 vyhlášky o požární prevenci.

Základem novelizovaného zákonného pojetí představuje § 6b zákona o požární ochraně, který reglementuje povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob, které s účinností od 1. 8. 2017 mohou provozovat činnost s vysokým požárním nebezpečím nebo činnost se zvýšeným požárním nebezpečím, u které nejsou běžné podmínky pro zásah, za podmínky, že orgán státního požárního dozoru schválí dokumentaci zdlávání požárů. Normativní text nepřilíš šťastně přebírá původní vyhláškové pojetí, kdy stanovuje, že dokumentace zdlávání požárů obsahuje operativní plán zdlávání požárů a operativní kartu zdlávání požárů upravující zásady rychlého a účinného zdlávání požáru a záchrany osob, zvířat a majetku. Autor textu se důvodně domnívá, že konjunktivní spojka „a“ v dispozici právní normy – konkrétně „dokumentace zdlávání požárů obsahuje operativní plán zdlávání požárů a operativní kartu zdlávání požárů“ není zvolena vhodně, neboť je konstruována jako konjunkce obojího. Konjunktivní spojení bývá užíváno v případě, že musí být splněny všechny podmínky nebo povinnosti, využita všechna oprávnění nebo např. uděleny všechny sankce; použití se spojky „a“ se užívá ve významu slučovacím. Z textu by tedy bylo možno dovozovat, že dokumentace zdlávání požáru musí obsahovat vždy operativní plán i operativní kartu. Existuje však možnost zpracovat pouze zjednodušenou formu operativního plánu, a to zpravidla v případech, kdy se složité podmínky pro zásah vyskytují v jednom stavebním objektu, je možné zpracovat pouze operativní kartu²⁹¹. Nabízí se tedy spíše dispozice právní normy s alternativou a disjunktivní spojka „nebo“. Při prostém jazykovém výkladu by mohl správní orgán požadovat dokumentaci zdlávání požáru v plném rozsahu, což oslabuje zpracovatelovu právní jistotu. Nicméně při náhledu výkladem teleologickým je možnost zpracování toliko zjednodušené dokumentace /jen operativní karty/ nezpochybnitelná, což umocňuje ustáleně judikovaná zásada zákazu výkladu právních norem, který by činil jejich část obsoletní. Druhou drobnou výtkou, kterou lze legislativcům vytknout, je ponechání nepřilíš šťastně zvoleného a přilíš strohého demonstrativního výčtu v § 34 odst. 4 vyhlášky o požární prevenci, který by si zasloužil lepší vymezení a více příkladů. Zde je prostor pro unifikující a pro právo aplikující správní orgány závazný výklad oficiální, kterým je pro rozhodovací praxi hasičských záchranných sborů krajů výklad Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, který bude mít patrně extenzivní charakter. Správní orgány tak budou často vystaveny povinnosti vypořádat se ve své správní úvaze s posouzením, proč právě v daném případě postačí toliko operativní karta nebo naopak – proč je důvod zpracovat dokumentaci v plném rozsahu včetně operativního plánu. Řada odborníků se však společně s autorem textu domnívá, že i v případě vypracování pouze operativní karty nelze při poctivém a zodpovědném přístupu zpracovatele postupovat bez některých úkonů /např. stanovení nejsložitější varianty požáru s výpočty pro stanovení sil a prostředků jednotek požární ochrany/, které jsou imanentní součástí struktury operativního plánu. Nedlouhá praxe již vytvořila konfliktní prostor, kdy zpracovatelé, kteří tvoří „pouze“ operativní kartu, odmítají realizovat úkony, které jsou vyhláškou o požární prevenci vymezeny pro tvorbu složitějšího operativního plánu. Správní orgány budou muset složitou správní úvahou doprovázet např. požadavek na výpočet sil a prostředků /součást základního textu operativního plánu/ např. pro odvození speciální hasební látky a postupy, který je součástí operativní karty. Je-li požadavek správním orgánem řádně odůvodněn, je povinností zpracovatele doplnit prostou operativní kartu o jakékoli nezbytné atributy typické pro složitější varianty dokumentace zdlávání požárů. Vzhledem ke smyslu a účelu dokumentace zdlávání požáru a k závažnosti preventivní ochrany významných společensky chráněných zájmů je takový požadavek legitimním a nikoli svévolným rozšiřováním povinností přenesených na zpracovatele dokumentace požární ochrany. Pojetí, kdy se zpracovatelé odvolávají na skutečnost, že jde-li o jeden stavební objekt, mají povinnost zpracovat jen a pouze

²⁹¹ § 34 odst. 4 vyhlášky o požární prevenci.

operativní kartu a správní orgán je nemůže nutit k širšímu zpracování dokumentace zdolávání požárů, nemůže obstát.

Právnícká osoba a podnikající fyzická osoba musí předložit dokumentaci zdolávání požárů zpracovanou osobou uvedenou v § 11 odst. 1 nebo 2 zákona o požární ochraně²⁹², a to ve dvou vyhotoveních ke schválení správnímu orgánu – hasičskému záchrannému sboru kraje. Neshledá-li orgán státního požárního dozoru v dokumentaci zdolávání požárů nedostatky, dokumentaci zdolávání požárů schválí. Zjistí-li orgán státního požárního dozoru, že předložená dokumentace zdolávání požárů vykazuje obsahové nedostatky, pro které ji nelze schválit, vrátí ji zpět předkladateli s uvedením zjištěných nedostatků a současně stanoví přiměřenou lhůtu pro opětovné předložení po odstranění zjištěných nedostatků. Řízení lze přerušit na dobu stanovenou pro odstranění nedostatků a opětovné předložení. Neodstraní-li předkladatel nedostatky ve lhůtě stanovené podle § 6b odstavce 5 zákona o požární ochraně, orgán státního požárního dozoru vydá rozhodnutí o neschválení dokumentace zdolávání požárů. Před změnou v provozované činnosti, která má vliv na obsah schválené dokumentace zdolávání požárů, právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba předloží orgánu státního požárního dozoru ke schválení novou dokumentaci zdolávání požárů. Do doby schválení předložené dokumentace nelze změny v provozované činnosti provést. Podle odstavců 1 až 7 paragrafu 6b zákona o požární ochraně se postupuje i v případě, kdy zpracování dokumentace zdolávání požárů stanoví dokumentace požární ochrany.

7.2. PROCESNÍ POSTUP

Předmětná koncepční změna systému schvalování a posuzování dokumentace zdolávání požárů následuje obdobnou změnu dotýkající se procesu posouzení požárního nebezpečí²⁹³ jako specifické dokumentace sui generis vázané na nejnebezpečnější provozované činnosti – činnosti s vysokým požárním nebezpečím²⁹⁴. Dle důvodové zprávy k „Vrbětické novele“²⁹⁵ se v § 6b se nově navrhuje obdobná úprava jako u posouzení požárního nebezpečí. Tzn., že bez odsouhlasené dokumentace zdolávání požárů nesmí být zahájena činnost s vysokým požárním nebezpečím nebo se zvýšeným požárním nebezpečím, kde nejsou složité podmínky pro zásah. Obdobně to platí i pro změny, mající vliv na obsah dokumentace. Procesní stránka je téměř shodná s odsouhlasením posouzení požárního nebezpečí, včetně vydání rozhodnutí o případném neschválení dokumentace zdolávání požárů. Odlišnost je v případě změny, mající vliv na obsah dokumentace. V takovém případě musí být vždy předložena k odsouhlasení nová kompletní dokumentace zdolávání požárů. Nepřipouští se žádné dodatky či dílčí změny. Je to z toho důvodu, že tato dokumentace je určena pro velitele zásahu, aby se mohl rychle zorientovat v daném prostoru a provozu, a tyto informace musí

²⁹² § 11 odst. 1 a odst. 2 zákona o požární ochraně Plnění povinností podle § 16 odst. 1 a § 16a mohou zabezpečovat pouze odborně způsobilé osoby, není-li dále stanoveno jinak. Odborně způsobilými osobami se rozumí znalci a znalecké ústavy v základním oboru požární ochrany zapsané v seznamu znalců a znaleckých ústavů vedených krajskými soudy, fyzické osoby, které jsou absolventy škol požární ochrany nebo absolventy vysokoškolského studia, jehož součástí je ověřovací program pro odbornou způsobilost na úseku požární ochrany schválený ministerstvem, který odpovídá požadavkům uvedeným v odstavci 4, nebo fyzické osoby, které složily zkoušku odborné způsobilosti před komisí ustavenou ministerstvem. Za odborně způsobilé osoby se považují též příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky vykonávající funkce stanovené prováděcím předpisem k zákonu o hasičském záchranném sboru. (2) Plnění povinností vyplývajících z § 5, 6, § 16 odst. 1 a § 16a mohou zabezpečovat technici požární ochrany. Odborná způsobilost k výkonu funkce technika požární ochrany se získává složením zkoušky odborné způsobilosti před komisí ustavenou ministerstvem.

²⁹³ Cf. § 6a zákona o požární ochraně, § 16, § 17, § 29 a § 49 vyhlášky o požární prevenci; pro úplnost ucelujeme, že tato dokumentace v jiném procesním pojetí podléhala obligatornímu schvalování hasičskými záchrannými sbory krajů již před účinností předmětné novely.

²⁹⁴ Cf. § 4 odst. 1 písm. c) a odst. 3 zákona o požární ochraně; § 16 vyhlášky o požární prevenci.

²⁹⁵ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

dostat rychle a přesně. Pokud je dokumentace zdolávání požárů zpracována nad rámec zákonných povinností "dobrovolně", tzn., že její zpracování vyplývá z interní dokumentace, např. stanovení organizace zabezpečení požární ochrany, může být zpracována kdykoliv v průběhu provozování činnosti (podle toho, jak bude uvedeno v interní dokumentaci), bez hrozby postihu. Ale i tato dokumentace musí být odsouhlasena správním orgánem. Důvodová zpráva dále glosuje navržený zvláštní proces pro odsouhlasení dokumentace zdolávání požáru tak, aby předkladatel měl zájem předložit dokumentaci bez chyb, která bude co nejdříve odsouhlasena a tím získá oprávnění zahájit provozování činnosti. Proto zákonodárce zamýšlel postup odlišný od obecné právní úpravy, tj. vydání rozhodnutí o schválení této dokumentace. Navrhuje se dokumentaci odsouhlasit okamžitě, jakmile bude v pořádku. Pokud vykazuje nedostatky, správní orgán nejprve vyzve²⁹⁶ k odstranění zjištěných nedostatků a uloží lhůtu k jejich odstranění. Pokud budou splněny zákonné požadavky správního orgánu, dojde k neprodlenému odsouhlasení dokumentace. Tímto zvláštním postupem, který se dle důvodové zprávy blíží postupu předpokládanému podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, se mají odbourat některé administrativní kroky, které proces urychlí a zlevní. Provozovateli se dává možnost rychlého odsouhlasení dokumentace a tím i zahájení činnosti. Zákonodárce dle textu důvodové zprávy zamýšlel, že v opačném případě, kdy provozovatel nerespektuje sdělení správního orgánu směřující k odstranění vad předložené dokumentace, zahájí se správní řízení²⁹⁷ se všemi procesními úkony a orgán dozoru vydá rozhodnutí o neschválení posouzení požárního nebezpečí, které může být prvním úkonem řízení²⁹⁸. Tím je dáno, že činnost s vysokým požárním nebezpečím nesmí být zahájena a provozovatel musí, hodlá-li předmětnou činnost provozovat, předložit nové posouzení požárního nebezpečí, které může opět projít neformálním posouzením a odsouhlasením. Na rozdíl od posouzení požárního nebezpečí se u dokumentace zdolávání požárů musí při změně vždy předkládat zcela nová dokumentace zdolávání požáru; do doby schválení předložené dokumentace nelze změny v provozované činnosti provést. Upravena je i část, kdy se změna mající vliv na obsah odsouhlasené dokumentace musí předložit a nechat odsouhlasit před vlastní realizací této změny. Každá změna v provozování činnosti, která má vliv na obsah odsouhlasené dokumentace, může být realizována až poté, kdy je odsouhlasena orgánem dozoru. V opačném případě se vystavuje provozovatel nebezpečí vysokého správně trestního postihu²⁹⁹.

Z hlediska inter temporálních vztahů platí přechodná ustanovení, dle kterých dokumentace zdolávání požárů schválená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se

²⁹⁶ Dle důvodové zprávy bylo zamýšleno vyzývat v „neformálně“, avšak dle názoru autora textu bude třeba postupovat v souladu se zaužívanými postupy správního procesu /dle z. č. 500/2004 Sb./ - doporučujeme postupovat cestou vydání usnesení se všemi náležitostmi. Nezbytné bude i zachování všech procesních práv účastníka řízení, což bude s vysokou mírou pravděpodobnosti spojeno např. i s obligatorní realizací procesních úkonů - příkladmo dle § 36 z. č. 500/2004 Sb., zhojení vadného podání dle § 37 odst. 3 z. č. 500/2004 Sb. atp. Pro eliminaci negativních důsledků nesprávného úředního postupu či odklonu dopadu soudního rozhodnutí tzv. „shazujícího causu pro procesní pochybení“ bez řešení merita sporu, lze formalizovaný postup rozhodně doporučit.

²⁹⁷ Cf. § 95 zákona o požární ochraně – „Na řízení podle tohoto zákona se vztahuje správní řád s výjimkou rozhodování podle § 68 odst. 2 a § 73 odst. 3.“

²⁹⁸ Dle subjektivního názoru autora práce je třeba postupovat formalizovaně a plně dle běžného správního procesu – tedy realizovat klasické správní řízení o žádosti se všemi procesními kroky. Doporučujeme apelovat na zpracovatele /podatele žádosti/, aby využili neformálního konzultačního postupu před podáním žádosti, která spouští řádné správní řízení toliko s odchylkami sui generis /např. postup dle § 6b odst. 5 a odst. 6 zákona o požární ochraně/, které je však rovněž třeba realizovat dle postupů a zvyklostí obecného správního procesu /např. usnesení o stanovení lhůty či přerušování řízení/.

²⁹⁹ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0); text doprovází předkládaný návrh a je s ním provázán – po případné změně textu zákona oproti návrhu, ke kterému dojde v rámci legislativního procesu, již nedochází ke změně důvodové zprávy. Důvodová zpráva tak zrcadlí původní záměr zákonodárce a ratio legis; závazný je však výsledný normativní text vydaného zákona – tj. to co ve skutečnosti v zákonu napsáno je a nikoli to, co zákonodárce původně chtěl.

považuje za schválenou podle § 6b zákona č. 133/1985 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti novelizovaného zákona o požární ochraně.

V souladu s přijetím nové kodexové úpravy správního trestání /tj. přijetím zákona č. 250/2016 o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich/ došlo dnem 1. 7. 2017 v rámci přechodného ustanovení § 112 odst. 1 citovaného zákona k přechodu dosavadních jiných správních deliktů a k jednotnému pojmenování, přičemž nově se ně hledí jako na přestupky podle zákona o odpovědnosti za přestupky. Ustanovení § 112 odst. 1 zákona o odpovědnosti za přestupky nedopadá toliko na nepravé správní delikty, kterými jsou správní disciplinární delikty, správní pořádkové delikty a delikty proti platební disciplíně. Dnem 1. 7. 2017 tak nově za přestupky označuje i dosavadní jiné správní delikty zakotvené v zákoně o požární ochraně. Kuriózní situace však bohužel nastala „kouzlem nechtěného“ v případě § 76c zákona o požární ochraně; v tomto atypickém případě je dle názoru Ministerstva vnitra nutno postupovat podle úpravy podmínek správně-trestního postihu jiných správních deliktů, tak jak byla aplikována přede dnem účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky. Zákon o odpovědnosti za přestupky, lze použít analogicky, je-li to pro pachatele výhodnější. V případě § 76c zákona o požární ochraně, který nabyl účinnosti dnem 1. 8. 2017 (a to zákonem č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), nutno respektovat, že „dosavadními jinými správními delikty“ ve smyslu přechodných ustanovení zákona o odpovědnosti za přestupky jsou míněny jiné správní delikty, které byly již součástí právní úpravy účinné před nabytím účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky. V tomto ohledu je na ustanovení § 76c zákona o požární ochraně nutno pohlížet, jako na právní úpravu neúčinnou v době nabytí účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky, tedy se přechodná ustanovení § 112 tohoto zákona na § 76c zákona o požární ochraně nevztahují. Z tohoto pohledu se podle § 76c zákona o požární ochraně bude postupovat jako doposud, tedy podle z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (podle zákona o odpovědnosti za přestupky, se bude postupovat analogicky pouze v případě, když to bude pro obviněného výhodnější)³⁰⁰. S výše uvedeným pojetím se autor textu neztotožňuje a sledává jej rozporným se systémovým, logickým, jazykovým, ratio-legálním i teleologickým výkladem, nicméně adresátům metodiky – tj. správním orgánům aplikujícím předmětnou právní úpravu /hasičským záchranným sborům krajů/, nezbude vzhledem k interní závaznosti oficiálního výkladu nadřízeného orgánu odvinutého od stanoviska Odboru legislativy a koordinace předpisů Ministerstva vnitra, než jej respektovat postupovat s ním souladně. Bez pochyb se však jedná minimálně o nešťastnou legislativní chybu s přesahovým dopadem na činnost hasičských záchranných sborů v postavení správních orgánů; obdobně chybné je i vynechání zákona o požární ochraně z velkého doprovodného změnového zákona č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

7.3. SANKCE

V novém § 76c zákona o požární ochraně je řešena sankce za to, že povinná osoba - právnická nebo podnikající fyzická osoba - provozuje činnost bez odsouhlasené dokumentace posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů. Zahájení činnosti bez této dokumentace je velice závažným porušením povinností,

³⁰⁰ Příloha k č. j. MV-127235-1/PO-OVL-2017 – „Metodika správního trestání v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky při aplikaci zejména zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.“ Autor: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky ve vazbě na stanoviska Odboru vnějších vztahů a legislativy; metodika je ze dne 30. října 2017.

v jejichž důsledku mohou nastat situace zdraví a život ohrožující. Proto byly navrženy i poměrně vysoké sankce, jež odráží enormní společenskou nebezpečnost takového chování.³⁰¹

Dle dikce § 76c odst. 2 zákona o požární ochraně platí, že právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě, která provozuje činnost s vysokým požárním nebezpečím nebo činnost se zvýšeným požárním nebezpečím, u které nejsou běžné podmínky pro zásah, bez odsouhlasení dokumentace zdolávání požárů nebo provede v rozporu s § 6b odst. 7 změnu, která má vliv na obsah schválené dokumentace zdolávání požárů, se uloží **pokuta až do výše 10 000 000 Kč**. Dle § 76d téhož zákona pokutu podle § 76a až 76c ukládá hasičský záchranný sbor kraje. Pro stanovení výše pokuty přihlíží zejména k závažnosti a době trvání protiprávního jednání. Pro úplnost ucelujeme, že dle § 77 zákona o požární ochraně řízení o uložení pokuty lze zahájit do jednoho roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán vykonávající státní požární dozor, a musí být pravomocně skončeno do tří let od porušení povinnosti. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou se pro tentýž skutek vedlo trestní řízení. Nicméně i zde zasahuje výklad obsažený v interně závazné metodice³⁰², který unifikuje postup správních orgánů následovně. Správní orgán /hasičský záchranný sbor kraje/ od 1. července 2017 bude u posuzovaných případů, přednostně aplikovat ustanovení § 30 a násl. zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, před ustanovením § 77 zákona o požární ochraně, s výjimkou posuzování doby, po kterou bylo pro týž skutek vedeno trestní řízení, kdy bude přednostně aplikovat větu druhou ustanovení § 77 zákona o požární ochraně, ve vztahu k ustanovení § 32 odst. 1 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich³⁰³.

7.4. INTERNÍ POSTUP HASIČSKÝCH ZÁCHRANNÝCH SBORŮ KRAJŮ

Obecně je třeba připomenout a zdůraznit, že proces schvalování dokumentace zdolávání požárů je dle subjektivního názoru autora práce poměrně rigidní a formalizovaným správním procesem na straně jedné se speciálními pravidly schvalování dle § 6b zákona o požární ochraně a pravidly typickými pro zpracování dokumentace požární ochrany³⁰⁴, a na straně druhé pro svou zjevnou neúplnost musí být nutně subsidiárně aplikována obecná úprava správního procesu obsažená v zákoně č. 500/2004 Sb., správním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Dle dikce § 40 vyhlášky o požární prevenci je upraven způsob vedení /in largo sensu/ dokumentace požární ochrany. Namátkou platí, že součástí dokumentace požární ochrany podle § 27 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci je také uvedení místa a rozsahu

³⁰¹ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

³⁰² Příloha k č. j. MV-127235-1/PO-OVL-2017 – „Metodika správního trestání v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky při aplikaci zejména zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.“ Autor: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky ve vazbě na stanoviska Odboru vnějších vztahů a legislativy; metodika je ze dne 30. října 2017.

³⁰³ Striktně vzato by ustanovení § 77 věty druhé zákona o požární ochraně, ve znění účinném od 1. 8. 2017, mělo být od uvedeného data aplikováno přednostně ve vztahu k § 32 odst. 1 písm. a) zákona o odpovědnosti za přestupky. Jedná se totiž z hlediska účinnosti o úpravu pozdější, a nelze tudíž použít přechodné ustanovení § 112 odst. 2 zákona o odpovědnosti za přestupky. Tato okolnost by však neměla mít praktický dopad, neboť obě ustanovení jsou z obsahového hlediska shodná. V jiných ohledech však podle názoru MV není použití § 32 zákona o odpovědnosti za přestupky vyloučeno. Smyslem ustanovení § 77 věty druhé zákona o požární ochraně, ve znění účinném od 1. 8. 2017, nebylo současně vyloučit všechny ostatní důvody stavení a přerušení promlčecí doby podle § 32 odst. 1 a 2, resp. úpravu v § 32 odst. 3 zákona o odpovědnosti za přestupky. Zákon o odpovědnosti za přestupky byl ostatně přijat až později, takže jej zákonodárce nemohl tímto způsobem přímo zohlednit.

³⁰⁴ cf. § 6b zákona o požární ochraně a § 34 a § 40 vyhlášky o požární prevenci.

její účinnosti, datum zpracování nebo provedení záznamu, jméno a odborná způsobilost zpracovatele, popřípadě osoby, která dokumentaci vede. Dokumentaci požární ochrany uvedenou v § 27 odst. 1 písm. a) až i) vyhlášky o požární prevenci – tedy i dokumentaci zdolávání požáru - schvaluje statutární orgán právnické osoby nebo jím pověřený vedoucí zaměstnanec, podnikající fyzická osoba nebo její odpovědný zástupce před zahájením činnosti, k níž se dokumentace vztahuje. Kontrola dokumentace požární ochrany uvedené v § 27 odst. 1 písm. a) až i) vyhlášky o požární prevenci, včetně záznamu o jejím výsledku, se provádí v rámci preventivních požárních prohlídek, a to nejméně jednou za rok nebo po každém požáru anebo po každé provedené změně, která měla vliv na její obsah. Průvodní dokumentace a dokumentace požární ochrany se zpracovává, vede, popřípadě předkládá orgánu státního požárního dozoru ke schválení, kontrole nebo k posouzení v českém jazyce. Dokumentace požární ochrany se ukládá takovým způsobem, aby byla dostupná osobám a zaměstnancům, jichž se týká, jakož i orgánům státního požárního dozoru. Dokumentace požární ochrany musí být vedena, popřípadě její stejnopisy nebo kopie musí být uloženy takovým způsobem, aby v případě požáru bylo možno prokázat plnění povinností stanovených zákonem. Vznikne-li pochybnost zda, popřípadě v jakém rozsahu má být zpracována nebo vedena dokumentace požární ochrany, rozhodne o tom na základě místních podmínek a po posouzení potřebných podkladů orgán státního požárního dozoru³⁰⁵.

K zajištění jednotného postupu schvalování dokumentace zdolávání požáru hasičskými záchrannými sbory krajů, kterou předloží právnická nebo podnikající fyzická osoba správnímu orgánu, vydalo generální ředitelství doporučující metodiku, kterou se budou hasičské záchranné sbory krajů povětšinou řídit³⁰⁶. Předmětná metodika akcentuje správně-právní pojetí procesu, který vede oprávněná úřední osoba³⁰⁷, písemně stanovená ředitelem hasičského záchranného sboru kraje, která ve věci založí pro každý případ spis³⁰⁸, ve kterém se ukládají veškeré související dokumenty (např. protokol z poskytnuté odborné pomoci, stanoviska odborných útvarů, usnesení o přepracování, rozhodnutí, samotná dokumentace zdolávání požáru a další). Jedná se o řízení na žádost, která musí obligatorně mít zákonem stanovené náležitosti podání³⁰⁹, jejichž absenci je nutno formálně zhojit. Z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje. Právnická osoba uvede v podání svůj název nebo obchodní firmu, identifikační číslo osob nebo obdobný údaj a adresu sídla, popřípadě jinou adresu pro doručování. Podání musí obsahovat označení správního orgánu, jemuž je určeno, další náležitosti, které stanoví zákon, a podpis osoby, která je činí.

Hasičskému záchrannému sboru kraje předkládají dokumentaci zdolávání požáru právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, jimž vznikla tato povinnost (dále jen „povinná osoba“), z těchto důvodů: a) provozují činnost s vysokým požárním nebezpečím, b) provozují činnost se zvýšeným požárním nebezpečím, u které nejsou běžné podmínky pro zásah³¹⁰, c) si tuto povinnost stanovily v dokumentaci požární ochrany³¹¹, d) mají tuto povinnost stanovenou na základě výsledků požární kontroly³¹². Povinná osoba může být zastoupena zmocněncem³¹³, kterým je zpravidla odborně způsobilá osoba, která přímo dokumentaci zdolávání požáru zpracovává. Zmocněnec je povinen předložit písemné zmocnění povinnou osobou.

³⁰⁵ § 40 vyhlášky o požární prevenci platí obecně na každý dokument uvedený v § 27 odst. 1 písm. a) až l) vyhlášky o požární prevenci – tedy i na dokumentaci zdolávání požáru.

³⁰⁶ Příloha dopisu č. j. MV- 15106-7/PO-IZS-2017 ze dne 17. července 2017 „Postup schválení dokumentace zdolávání požárů“.

³⁰⁷ § 15 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁸ § 17 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁹ § 37 resp. § 45 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁰ § 18 vyhlášky o požární prevenci.

³¹¹ § 30 odst. 2 písm. e) vyhlášky o požární prevenci.

³¹² např. § 40 odst. 10 v vyhlášky o požární prevenci.

³¹³ § 33 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Závěrem doporučujeme při zpracování **postupovat výlučně dle metodiky Dr. Ing. Z. Hanušky**³¹⁴, která je volně dostupná na webových stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky. Z hlediska zaužívané více než dvacetileté aplikační praxe se de facto jedná o nezbytnou nutnost, neboť publikace vytvořila a implementovala jednotný systém značek a zaužívaných postupů při zpracování grafických příloh, který je vyučován v systému kontinuálního hasičského vzdělávání. Prakticky v současné době není akceptovatelný jiný postup, než souladný s citovanou metodikou; nelze totiž akceptovat, aby dokument, jehož cílem přímá aplikovatelnost pro zásah a rozhodnutí velitele jednotky požární ochrany /velitele zásahu/, byl opatřen vlastním souborem značek a specifickou legendou, která by se odlišovala od grafiky obecně známé veškerému hasičstvu i odborné veřejnosti /uzance/. Finální doporučení pak adresujeme zpracovatelům dokumentace zdolávání požáru z důvodu významného usnadnění jejich práce a zrychlení celého procesu schvalování. Jako více než praktické a užitečné **doporučujeme využití konzultační podpory**³¹⁵ specialistů z řad hasičských záchranných sborů krajů, kteří pomohou odstranit případné problémy³¹⁶, a to v zásadě ještě před samotným podáním žádosti a spuštěním správního procesu.

Tato kapitola toliko otevírá novou kapitolu problematiky dokumentace zdolávání požáru³¹⁷, která je přesahovým dokumentem mezi požární prevencí a přímou požární represí (rozumějte zásahovou činností jednotek požární ochrany). Nečiní si ambice být více než úvodním vstupním náhledem na nové pojetí, jehož opravdový rozsah a zdařilost ověří až další praxe. Na konci textu považujeme za vhodné zopakovat, že účelem a smyslem dokumentace zdolávání požáru je vytvoření dokumentu pro jednotku požární ochrany a operační a informační střediska (přesněji pro velitele zásahu a jednotek, řídící a operační důstojníky), který by poskytl kruciólní informace o objektech se zvýšeným (či vysokým) požárním nebezpečím tj. varoval před ne zcela zřejmým nebezpečím nebo na možné komplikace při zásahu, nutností volit speciální požární taktiku či hasební látky či postupy apod. Novela zákona o požární ochraně označovaná jako tzv. „Vrbětická novela“, kterou do práva požární ochrany doplňuje netypicky³¹⁸ zákon č. 229/2016 Sb. ze dne 15. června 2016, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, s účinností 1. 8. 2017 přináší do práva požární ochrany zásadní změnu, kterou je ex lege povinné schvalování dokumentace zdolávání požáru hasičským záchranným sborem kraje ve správním procesu. Aktuálně právnické osoby a podnikající fyzické osoby mohou provozovat činnost s vysokým požárním nebezpečím nebo činnost se zvýšeným požárním nebezpečím, u které nejsou běžné podmínky pro zásah, za podmínky, že orgán státního požárního dozoru schválí dokumentaci zdolávání požárů.

Pro lepší pochopení celé oblasti doporučujeme /krom metodiky Dr. Ing. Z. Hanušky/ nastudovat nepřilíš četné doktrinální počiny dostupné na webových stránkách hasičského záchranného sboru³¹⁹. Příliš metodické podpory nelze najít ani v tištěných

³¹⁴ HANUŠKA, Zdeněk: Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požárů. 2., opravené a doplněné FACOM : Jilové u Prahy. 1996, s. 80. [dostupné na <http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zpracovani-dzp.aspx>].

³¹⁵ § 34 odst. 6 a zejména odst. 7 vyhlášky o požární prevenci „Součástí podkladů pro zpracování dokumentace zdolávání požárů je požární poplachový plán, který je k dispozici u orgánu státního požárního dozoru. Orgán státního požárního dozoru poskytuje zpracovateli dokumentace zdolávání požárů k nahlédnutí dokumentaci podle odstavce 6 a v případě potřeby také další odbornou pomoc.“

³¹⁶ § 40 odst. 10 vyhlášky o požární prevenci „Vznikne-li pochybnost zda, popřípadě v jakém rozsahu má být zpracována nebo vedena dokumentace požární ochrany, rozhodne o tom na základě místních podmínek a po posouzení potřebných podkladů orgán státního požárního dozoru.“

³¹⁷ cf. § 6b zákona o požární ochraně a § 34 vyhlášky o požární prevenci.

³¹⁸ NEUGEBAUER, Tomáš. „Utajené“ zpřísnění požární bezpečnosti. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 2016(9), 20.

³¹⁹ Vizte např. www.hzscr.cz/soubor/postup-pri-tvorbe-dzp-pdf.aspx
<http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zpracovani-dzp.aspx>

publikacích či ve sporé okrajové judikatuře, kde lze odkázat na dva rozsudky krajských soudů. Judikát Krajského soudu v Praze dne 25. dubna 2017 sp. zn. 45 A 39/2015 - 34³²⁰ a judikát Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. června 2016 sp. zn. 22 A 49/2014 – 26, který přesahově provazuje oblast právní úpravy dokumentace zdolávání požáru do oblasti zřizování jednotek požární ochrany dle § 67 odst. 1 zákona o požární ochraně³²¹. Ostravský krajský soud laboruje s rozsahem správní úvahy a dokonce v rovině absolutní správní úvahy, kterou by bylo třeba aplikovat správním orgánem právě tam, kde absentuje dostatečná zákonná a návazná podzákonná úprava, což však koliduje se zásadou „zákazu vytváření práva“ exekutivou.

<http://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-stanoviska-a-prirucky-jak-zpracovat-dokumentaci-pozarni-ochrany.aspx>
<http://www.hzscr.cz/clanek/konspekty-odborne-pripravy-i.aspx> – odrážka třetí „Dokumentace zdolávání požáru – všeobecně (aktualizace 2009).“

³²⁰ Soud konstatuje, že žalobkyně mylně chápe smysl dokumentace zdolávání požárů. Zpracovat tento dokument je podle § 6b zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“) povinností podnikatele, který provozuje činnost s vysokým či zvýšeným požárním nebezpečím, nebo činnost, u které nejsou běžné podmínky pro zásah. Dokumentace zdolávání požárů podléhá schválení orgánu státního požárního dozoru, je však primárně v zájmu podnikatele, aby měl tuto dokumentaci aktuální a v pořádku, aby byl zásah Hasičského záchranného sboru v případě požáru rychlý a efektivní. Není však možné, aby dokument technické povahy závazně určoval či omezoval územní plánování obce nebo vydávání jiných veřejnoprávních rozhodnutí; dokumentace zdolávání požárů má popisovat skutečnost, nikoli ji vytvářet. ... Nicméně skutečnost, že napadené rozhodnutí vydané v roce 2015 a reflektující tyto změny v daném území není v souladu s téměř 14 let starou dokumentací zdolávání požáru žalobkyně, není argumentem pro nezákonnost napadeného rozhodnutí; naopak je spíše připomínkou toho, že by žalobkyně svou dokumentaci zdolávání požáru měla ve svém vlastním zájmu uvést do souladu se současným stavem.

³²¹ § 67 odst. 1 zákona o požární ochraně „*Jednotku hasičského záchranného sboru podniku zřizuje k plnění úkolů podle § 70 odst. 1 právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba provozující činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3, kterou určí hasičský záchranný sbor kraje; u právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby s celostátní působností nebo působností zasahující do dvou nebo více krajů, po souhlasu generálního ředitelství. Hasičský záchranný sbor kraje přitom vychází z výsledků posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů. Počet zaměstnanců podniku a vybavení této jednotky stanoví na základě výsledků posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů hasičský záchranný sbor kraje.*“

8. POSOUZENÍ POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ

Minulá kapitola na téma práva požární ochrany je tematicky zaměřena na „dokumentaci zdolávání požáru“³²² ve vazbě na změny, o kterých jsme informovali³²³ v souvislosti s takzvanou „Vrbětickou novelou“³²⁴, kterou byl změněn zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „zákon o požární ochraně“/. „Vrbětická novela“ se dotkla nejen problematiky dokumentace zdolávání požáru, ale změnila velmi zásadně i institut práva požární ochrany pojmově vymezený jako tzv. „posouzení požárního nebezpečí“. Věcně se jedná o posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím³²⁵ /dále jen „posouzení požárního nebezpečí“/. Legislativní zkratku s vymezením pojmu se nalézá v § 16 odst. 1 Vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 29. června 2001 č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějšího předpisu /dále jen „vyhláška o požární prevenci“/; následně pojem fixuje nový nadpis § 6a v zákoně o požární ochraně „Posouzení požárního nebezpečí“, který do citovaného zákona implementuje rovněž „Vrbětická novela“. Pro tuto kapitolu je zásadní změna § 6a zákona o požární ochraně, který setrval v systematice na svém místě a byl dále doplněn dnešní normativní úpravou dokumentace zdolávání požáru aktuálně obsažené v § 6b zákona o požární ochraně; obsah původního § 6b zákona o požární ochraně, jenž vymezoval, jaké oblasti podpůrně doplní podzákonný právní předpis, je nyní přesunut do § 6c citovaného zákona. Kapitola rovněž naváže na blok textů detailně popisujících povinnosti právnických a podnikajících osob dle zákona o požární ochraně, které dle míry požárního nebezpečí provozují činnosti začleněné do kategorií činností bez zvýšeného /i vysokého/ požárního nebezpečí³²⁶ a návazně se zvýšeným požárním nebezpečím³²⁷.

8. 1. Připomenutí systematiky členění povinností právnických a podnikajících fyzických osob

8. 1. 1. Činnosti s vysokým požárním nebezpečím

Připomeňme, že meritorně se za provozované činnosti s vysokým požárním nebezpečím považují činnosti, při nichž se vyskytují látky a směsi klasifikované podle zvláštního právního předpisu upravujícího oblast chemických látek jako oxidující, extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé, nebo látky a směsi, které splňují kritéria tříd a kategorií nebezpečnosti 2.3; 2.6 a 2.7; 2.8 typy A až F; 2.9 až 2.14 a 2.15 typy A až F stanovených v přímo použitelném předpisu Evropské unie, pokud celkové množství těchto látek a směsí přesahuje 5 000 tun. Dále činnosti, při nichž se vyrábějí nebo plní do zásobníků, cisteren nebo nádob hořlavé kapaliny nebo hořlavé plyny anebo hoření podporující plyny s roční produkcí 5 000 tun a vyšší. Rovněž činnosti v provozech, ve kterých se přečerpáváním a zvyšováním tlaku v potrubí o vnitřním průměru 0,8 m a větším

³²² DOSTÁL, Filip. Právo požární ochrany X.: Dokumentace zdolávání požáru. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, **2018**(4), str. 2 násl.

³²³ DOSTÁL, Filip. Právo požární ochrany II.: Zákon o požární ochraně – významné a aktuální novely a systematika zákona. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(9), 21 a násl.

³²⁴ Novela se snaží komplexně reagovat na výbuchy v areálu muničních skladů ve Vrběticích na Zlínsku říjnu a prosinci roku 2014.

³²⁵ § 4 odst. 1 písm. c) a odst. 3 zákona o požární ochraně.

³²⁶ Cf. § 4 odst. 4 zákona o požární ochraně: „Za provozované činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí se považují činnosti, které nejsou uvedené v odstavcích 2 a 3 (§ 4 zákona o požární ochraně)“.

³²⁷ Cf. § 4 odst. 2 zákona o požární ochraně - Za provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím se považují činnosti uvedené pod písm. a) a písm. j) citovaného odstavce.

zabezpečuje přeprava kapalných nebo plyných látek a směsí klasifikovaných podle zvláštního právního předpisu upravujícího oblast chemických látek jako extrémně hořlavé, vysoce hořlavé a hořlavé, anebo kapalných nebo plyných látek a směsí, které splňují kritéria tříd a kategorií nebezpečnosti 2.2 až 2.4; 2.6; 2.8 typu A až F; 2.9; 2.11 až 2.13 a 2.15 typu A až F stanovených v přímo použitelném předpisu Evropské unie. Jakož i činnosti v budovách o 15 a více nadzemních podlažích nebo o výšce větší než 45 m, anebo v podzemních prostorách s nahodilým požárním zatížením 15 kg/m² a vyšším, ve kterých se může současně vyskytovat více než 200 osob.³²⁸ Právníké a podnikající fyzické osoby provozující činnosti vymezené výše souborně označujeme jako právníké osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnost s vysokým požárním nebezpečím. Dle dikce novelizovaného § 6a odst. 1 zákona o požární ochraně platí, že právníké osoby a podnikající fyzické osoby mohou provozovat činnost s vysokým požárním nebezpečím za podmínky, že orgán státního požárního dozoru schválí posouzení požárního nebezpečí³²⁹.

8. 1. 2. Způsob posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím

Oddíl pátý vyhlášky o požární prevenci ve vazbě na zmocňující § 6c zákona o požární ochraně upravuje v § 15 způsob určení podmínek požární bezpečnosti při činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím, v § 16 způsob posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím a v § 17 způsob určování činností se zvýšeným a s vysokým požárním nebezpečím; pro úplnost § 18 vyhlášky o požární prevenci popisuje složité podmínky pro zásah § 19 hodnoty nahodilého požárního zatížení. Pro činnost s vysokým požárním nebezpečím je klíčový § 15 odst. 1 až 3 vyhlášky o požární prevenci, neboť dle dikce § 16 odst. 1 citovaného prováděcího předpisu platí, že při posuzování požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím ("posouzení požárního nebezpečí") se postupuje obdobně podle § 15 odst. 1 až 3³³⁰, přičemž se klade zvláštní důraz na případné kumulativní účinky požárního

³²⁸ § 4 odst. 3 zákona o požární ochraně.

³²⁹ Cf. – např. § 6a, § 31 odst. 1 písm. e), § 98 odst. 3 a 4 zákona o požární ochraně a vybrané ustanovení novely - čl. IV zákona č. 229/2016 Sb.; a zejména § 27 odst. 1 písm. b), § 29, § 49, § 53 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci.

³³⁰ § 15 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci - Podmínky požární bezpečnosti se stanoví k zabránění vzniku požáru a k ochraně osob, zvířat a majetku v případě vzniku požáru a k zamezení jeho šíření. Při stanovení podmínek požární bezpečnosti se k prostorům, objektům a pracovištím (dále jen "místa"), kde právníké osoby nebo podnikající fyzické osoby provozují činnosti, přiřadí charakteristiky, podle kterých jsou definovány činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím (§ 4 odst. 2 zákona).

§ 15 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci - V místech, ke kterým byly přiřazeny charakteristiky podle odstavce 1, se ve vztahu k provozovaným činnostem se zvýšeným požárním nebezpečím prokazatelně vyhodnotí a) vyskytující se možné zdroje zapálení, b) požární technické charakteristiky, popřípadě technicko-bezpečnostní parametry vyskytujících se látek potřebných ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku, c) základní charakteristiky požární bezpečnosti staveb a technologií (výška stavby, konstrukční systém, odstupové, popřípadě bezpečnostní vzdálenosti, dělení do požárních úseků, technická zařízení, druh provozu a technologií) z hlediska jejich vlivu na vznik a šíření případného požáru a zplodin hoření. Bezpečnostní vzdálenosti volných skladů sena a slámy od vybraných druhů objektů, lesů a komunikací jsou uvedeny v příloze č. 1 této vyhlášky.

§ 15 odst. 3 vyhlášky o požární prevenci - Na základě vyhodnocení podle odstavce 2 se stanoví podmínky požární bezpečnosti při činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím, přičemž se vždy a) vymezí oprávnění a povinnosti osob při zajištění požární bezpečnosti pro zahájení, průběh, přerušování a skončení činnosti, b) určí potřebný počet preventivních požárních hlídek a počet zaměstnanců zařazených do těchto preventivních požárních hlídek, c) stanoví požadavky pro bezpečný pobyt a pohyb osob včetně zákazů a značení (informace, výstrahy, příkazy a zákazy), d) určí způsob zabezpečení volných únikových cest, e) stanoví požadavky směřující proti vzniku a šíření požáru nebo vzniku výbuchu s následným požárem, nejsou-li tyto stanoveny výrobcem, například 1. určení provozních podmínek technických zařízení a technologického procesu, podmínek případných odstavků zařízení nebo omezení provozu, 2. stanovení maximálního množství hořlavých a hoření podporujících látek, přípravků nebo materiálů (dále jen "množství látek"), 3. zamezení vzniku nebezpečné koncentrace hořlavých plynů, par hořlavých kapalin nebo hořlavých prachů, f) stanoví zajištění požární ochrany v době přerušování, omezení nebo přechodného zastavení provozu (dále jen "doba sníženého provozu") a v mimopracovní době, g) vyhodnotí potřebné věcné prostředky požární ochrany a požární bezpečnostní zařízení,

nebezpečí. Způsob posuzování požárního nebezpečí stanovený vyhláškou o požární prevenci se přiměřeně vztahuje i na doplnění, přepracování nebo zpracování nového posouzení požárního nebezpečí, popřípadě na odstraňování nedostatků zjištěných při jeho schvalování (§ 6a odst. 4 a 5 zákona). Podmínky a způsob předkládání této dokumentace ke schválení orgánu státního požárního dozoru jsou upraveny v § 40 odst. 7 a 8 vyhlášky o požární prevenci³³¹.

Dle § 16 odst. 3 platí, že zjištění a zhodnocení rozhodujících vlivů z hlediska možnosti vzniku a šíření požáru, vyjádření a posouzení zdrojů rizik ohrožení osob, zvířat a majetku, zhodnocení možností provedení záchranných prací a účinné likvidace požáru včetně popisu jeho možných následků vždy obsahuje:

a) popis základních charakteristik požární bezpečnosti staveb a technologií [§ 15 odst. 2 písm. c)], zjištění množství látek a jejich druhů, požárně bezpečnostních zařízení, zařízení pro detekci a signalizaci technologických stavů; porovnání zjištěných skutečností se stavem žádoucím podle příslušné dokumentace (např. příslušné technické předpisy, ověřená projektová dokumentace, normativní požadavky, návody výrobců) a vyhodnocení rozdílů,

b) zjištění a zhodnocení vyskytujících se možných zdrojů zapálení, uvedení požárně technických charakteristik, popřípadě technickobezpečnostních parametrů vyskytujících se látek, potřebných ke stanovení preventivních opatření k ochraně života a zdraví osob a majetku včetně zdůvodnění výběru látek a jejich požárně technických charakteristik určených jako rozhodné a potřebné pro stanovení preventivních opatření,

c) vyjádření a posouzení požárního nebezpečí z hlediska ohrožení osob nebo zvířat, možností jejich evakuace a záchrany; při zjišťování počtu osob, které se při provozovaných činnostech vyskytují, se postupuje obdobně podle § 17 odst. 4 a 6 vyhlášky o požární prevenci,

d) zjištění a zhodnocení vnějších zdrojů rizik ohrožujících posuzovanou činnost, tj. z prostoru, ve kterém vlastní činnost není provozována, a rizik vznikajících z neprovozních nebo havarijních stavů obslužných zařízení (zdrojů energií včetně náhradních zdrojů, dodávek surovin, chlazení, výměny vzduchu, zabezpečovacích systémů apod.),

e) zhodnocení možností provedení rychlé a účinné likvidace případného požáru, evakuace osob, zvířat, materiálu a provedení záchranných prací vlastními silami a prostředky provozovatele posuzované činnosti, popřípadě vyjádření potřeb přesahujících tento rámec; při tom se postupuje následujícím způsobem:

1. stanovení míst, kde lze předpokládat vznik požáru a jeho šíření, a vyhodnocení těchto míst z hlediska určení nejsložitější varianty požáru,

2. posouzení provozuschopnosti a účinnosti instalovaných požárně bezpečnostních zařízení a organizačních opatření pro včasné zjištění požáru, jeho ohlášení a vyhlášení požárního poplachu,

3. určení počtu a druhů hasicích přístrojů a porovnání se skutečným stavem,

4. stanovení časových a prostorových parametrů nejsložitější varianty požáru, potřebných sil, technických prostředků a hasebních látek pro nejsložitější varianty požáru a stanovení podmínek pro jejich připravenost k zásahu, popřípadě také stanovení požadavků na speciální hasební látky a postupy.

Dle odst. 6. § 16 vyhlášky o požární prevenci platí, že skutečnosti uvedené v odstavci 3 písm. e) k účinné likvidaci požáru mohou být nahrazeny dokumentací

popřípadě také požadavky na speciální hasební látky a postupy, přičemž se vychází z podmínek stanovených touto vyhláškou, h) určí další požadavky, které závisí na druhu, místě a způsobu provozování činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím, například pro mimořádné provozování těchto činností na přechodných pracovištích, tj. na místech, která nejsou k tomuto druhu činnosti projektována, dosud schválena nebo jinak určena (staveniště, volné prostranství, lesní porosty apod.), anebo když se změní výchozí podmínky.

³³¹ § 16 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci – je poplatný právnímu stavu před novelou, neboť vyhláška po „Vrbětické novele“ změněna doposud nebyla.

zdlavání požárů (§ 34 vyhlášky o požární prevenci). V takovém případě dokumentace zdlavání požárů tvoří nedílnou součást posouzení požárního nebezpečí.

f) popis možných následků požáru, kde se uvedou rozumně předvídatelné následky vzniklé porušením stavebních konstrukcí a zařízení nebo jejich částí, tepelnými účinky a toxickými zplodinami hoření, únikem látek, výskytem hořlavých plynů nebo par, poškozením nebo zničením komunikací, sdělovacích a jiných technických zařízení.

Dle odst. 4 a odst. 5. § 16 vyhlášky o požární prevenci platí, že při stanovení systému řízení požární ochrany se navrhuje organizační a technická řešení mimořádných situací se zaměřením na snížení pravděpodobnosti vzniku požáru, jeho šíření a ohrožení osob, zvířat a majetku (vlastní systém přípravy na řešení závažných havárií a systém řízení při jejich vzniku, jeho organizační struktura, materiální a technické vybavení, zřízení jednotky požární ochrany apod.). Systémová řešení se specifikují v návrzích na opatření. Návrhy na opatření včetně stanovení termínů jejich plnění vycházejí z vyhodnocení skutečností uvedených v odstavcích 3 a 4. Opatření jsou

a) organizačního charakteru - například stanovení organizační struktury pro plnění povinností na úseku požární ochrany, zvláštní požadavky na provádění školení zaměstnanců a odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek, preventistů požární ochrany a jednotek požární ochrany, způsobilost zaměstnanců určených k obsluze, údržbě, opravě a kontrolám technických a požárně bezpečnostních zařízení, není-li tato stanovena výrobcem, zpracování a kontrola dokumentace požární ochrany, způsob, rozsah a termíny provádění preventivních požárních prohlídek, zajištění požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době,

b) technického charakteru - například zvláštní požadavky na provádění údržby, oprav, obsluhy a kontroly objektů, technických a technologických zařízení, stanovení technických parametrů, které nelze překročit (teplota, tlak apod.), zajištění spojovacích prostředků, vybavení ohlašoven požárů, označení ochranných nebo nebezpečných pásem, způsob vybavení požární technikou, věcnými prostředky požární ochrany, popřípadě požárně bezpečnostními zařízeními, zajištění volných únikových cest, příjezdových komunikací a nástupních ploch pro požární techniku, přístupu k hlavním vypínačům elektrického proudu, uzávěrům vody, plynu, ústředního vytápění, popřípadě dalších produktvodů, označení všech určených míst požárními, výstražnými a bezpečnostními značkami³³²) nebo tabulkami, způsob manipulace s hořlavými nebo nebezpečnými látkami,

c) jiná - například vytvoření vlastního systému přípravy na řešení závažných havárií a systému řízení při jejich vzniku, stanovení jeho organizační struktury, specifikace materiálního a technického vybavení, víceúrovňové systémy požárně bezpečnostních zařízení, zřízení jednotky požární ochrany (druh jednotky požární ochrany, početní stav, vybavení apod.).³³²

8. 1. 3. Odvození povinností právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti s vysokým požárním nebezpečím

Dle § 15 odst. 2 zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby provozující činnosti uvedené v § 4 odst. 2 a 3 zákona o požární ochraně³³³ jsou povinny zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem. Dokumentaci tak musí zpracovávat všechny právnické a podnikající fyzické osoby jakmile jsou jimi provozované činnosti zařazeny mezi zvýšeně či vysoce požárně nebezpečné; pochopitelně pokud dojde k naplnění dispozic /podmínek/ dotčených právních norem. Dokumentaci požární ochrany se stanovují podmínky požární bezpečnosti provozovaných

³³² § 16 vyhlášky o požární prevenci.

³³³ Tj. činnosti se zvýšeným a vysokým požárním nebezpečím

činností a prokazuje se plnění některých povinností stanovených předpisy o požární ochraně³³⁴. Dokumentaci požární ochrany tvoří krom jiného i pro tento text důležitá dokumentace o začlenění do kategorie činností se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím a páteřní posouzení požárního nebezpečí. Povinností právnických a podnikajících osob provozujících činnosti s vysokým požárním nebezpečím dle zákona o požární ochraně je tedy vypracování posouzení požárního nebezpečí jako jedné z typových druhů dokumentace požární ochrany.

8. 2. POSOUZENÍ POŽÁRNÍHO NEBEZPEČÍ

8. 2. 1. Vymezení obsahu a zpracovatele posouzení požárního nebezpečí

Jak již bylo výše naznačeno, dle novelizované podoby § 6a zákona o požární ochraně platí, že právnické osoby a podnikající fyzické osoby mohou provozovat činnost s vysokým požárním nebezpečím výhradně a toliko za splnění podmínky, že orgán státního požárního dozoru schválí posouzení požárního nebezpečí³³⁵. Jedná se tak o *conditio sine qua non* pro zahájení provozování činností s vysokým požárním nebezpečím, bez které nelze provozovat činnost s vysokou mírou požárního nebezpečí, jinak by se osoba vystavila dopadu citelných správních trestů za delikt ní jednání porušující hmotněprávní povinnost stanovenou zákonem o požární ochraně. V zásadě tedy platí, že schválení ve formě pravomocného správního rozhodnutí musí předcházet zahájení činnosti s vysokým požárním nebezpečím. Obdobně je v § 6a odst. 7 zákona o požární ochraně ustanoveno, že před změnou v provozované činnosti, která má vliv na obsah schváleného posouzení požárního nebezpečí, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba předloží orgánu státního požárního dozoru ke schválení doplněné nebo je-li to vzhledem k rozsahu změny potřebné nové posouzení požárního nebezpečí. Do doby schválení předloženého materiálu nelze změny v provozované činnosti provést. Dle § 6a odst. 3 zákona o požární ochraně platí, že právnická osoba a podnikající fyzická osoba předloží posouzení požárního nebezpečí zpracované osobou uvedenou v § 11 odst. 1. Je tak stanovena obligatorní povinnost zpracování posouzení požárního nebezpečí pouze odborně způsobilou osobou. Odborně způsobilými osobami se rozumí znalci a znalecké ústavy v základním oboru požární ochrany zapsaní v seznamu znalců a znaleckých ústavů vedených krajskými soudy, fyzické osoby, které jsou absolventy škol požární ochrany nebo absolventy vysokoškolského studia, jehož součástí je ověřovací program pro odbornou způsobilost na úseku požární ochrany schválený ministerstvem, který odpovídá požadavkům uvedeným v odstavci 4 (§ 11 zákona o požární ochraně), nebo fyzické osoby, které složily zkoušku odborné způsobilosti před komisí ustavenou ministerstvem. Za odborně způsobilé osoby se považují též příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky vykonávající funkce stanovené prováděcím předpisem k zákonu o hasičském záchranném sboru.³³⁶

Posouzení požárního nebezpečí dle § 6a odst. 2 zákona o požární ochraně obsahuje popis a posouzení rizik z hlediska možnosti vzniku a šíření požáru a ohrožení osob, zvířat a majetku; dále zhodnocení možnosti provedení záchranných prací a účinné likvidace požáru, včetně popisu jeho možných následků; jakož i systém řízení požární ochrany a návrhy na opatření ke snížení rizika možnosti vzniku a šíření požáru a ohrožení osob, zvířat a majetku, návrhy na provedení záchranných prací a návrhy opatření k účinné likvidaci požáru, včetně stanovení lhůt k jejich plnění. Pro lepší komparaci změn ve

³³⁴ § 27 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci.

³³⁵ Cf. § 31 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně – „Státní požární dozor se vykonává ... schvalováním posouzení požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím“.

³³⁶ Cf. § 11 odst. 1 zákona o požární ochraně.

věcném obsahu povinnosti uvádíme původní znění vymezující obsah a rozsah povinnosti.
„Posouzení požárního nebezpečí obsahuje:

a) zjištění a zhodnocení rozhodujících vlivů z hlediska možnosti vzniku a šíření požáru, vyjádření a posouzení rizik ohrožení osob, zvířat a majetku, zhodnocení možností provedení záchranných prací a účinné likvidace požáru včetně popisu jeho možných následků,

b) stanovení systému řízení požární ochrany se zaměřením na snížení pravděpodobnosti vzniku požáru, jeho šíření a ohrožení osob, zvířat a majetku,

c) návrhy na opatření včetně stanovení lhůt k jejich plnění.³³⁷

„Opatření a lhůty vyplývající ze schváleného posouzení požárního nebezpečí jsou právnícké osoby a podnikající fyzické osoby povinny plnit“.³³⁸

Je tedy patrný příklon k novému pojmosloví blízkému teorii krizového managementu /“náhled optikou rizik³³⁹“, nicméně změnu či úpravu věcného obsahu povinnosti by nepochybně měla doplnit vysvětlující výkladová podpora v důvodové zprávě.

Základní charakteristiku samotného dokumentu označeného jako „posouzení požárního nebezpečí“ doplňuje § 29 vyhlášky o požární prevenci. Dle prováděcího předpisu je součástí posouzení požárního nebezpečí z hlediska ohrožení osob, zvířat a majetku:

a) údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání provozovatele činnosti s vysokým požárním nebezpečím a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; u právnické osoby její statutární orgán (jméno, funkce, eventuálně určená osoba z vícečlenného statutárního orgánu), u podnikající fyzické osoby tato osoba nebo její odpovědný zástupce,

b) určení provozovaných činností s přiřazením charakteristik, kterými jsou definovány činnosti s vysokým požárním nebezpečím (§ 4 odst. 3 zákona o požární ochraně), identifikace místa, kde právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby tyto činnosti provozují, s uvedením názvu a přesné adresy, předpokládaný termín zahájení činnosti s vysokým požárním nebezpečím, resp., kdy byla tato činnost zahájena v případě, že se tak stalo před nabytím účinnosti této právní úpravy,

c) jméno a příjmení zpracovatele posouzení požárního nebezpečí, je-li zpracovatelem podnikatel, pak též údaj o firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání a identifikačním čísle; u osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo jiné evidenci též údaj o tomto zápisu; prohlášení zpracovatele o jeho odborné způsobilosti s uvedením čísla, popřípadě jiné identifikace dokladu, kterým se tato způsobilost prokazuje; v případě, že se na zpracování posouzení požárního nebezpečí podílí 2 a více zpracovatelů, pak se uvedou stejné údaje o zpracovatelích jeho jednotlivých částí a osoba, která odpovídá za věcné a funkční sestavení dokumentu jako celku,

d) rozpracování požadavků stanovených v § 6a odst. 2 zákona o požární ochraně podle postupu uvedeného v § 16 vyhlášky o požární prevenci,

e) přesné uvedení podkladů, ze kterých byly čerpány použité údaje a obsah dokumentu.³⁴⁰

Pro doplnění uvádíme, že v případech, kdy je právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě provozující činnosti s vysokým požárním nebezpečím současně jiným právním předpisem předepsáno zpracování zvláštních dokumentů a tyto obsahují i hodnocení požárního nebezpečí včetně stanovení příslušných opatření odpovídající

³³⁷ Původní text před novelizací - § 6a odst. 2 zákona o požární ochraně v tehdy platném znění.

³³⁸ Vhodné doplnění v původním § 6a odst. 6 zákona o požární ochraně v tehdy platném znění.

³³⁹ Riziko je kvantitativne alebo kvalitatívne vyjadrenie ohrozenia, je to stupeň alebo miera ohrozenia. Riziko je pravdepodobnosť vzniku negatívneho javu a veľkosť jeho dôsledku. Definice je z autorské dílny prof. L. Šimáka – podrobněji viz ŠIMÁK, L.: Krizový manažment vo verejnej správe. 2. prepracované vydanie. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline. 2015. s. 41 a násl.

³⁴⁰ § 29 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci.

způsobem zpracování požadavků § 6a zákona a rozsahem této vyhlášky, považuje se toto hodnocení včetně navržených opatření za posouzení požárního nebezpečí podle zákona o požární ochraně.³⁴¹

8. 2. 2. Obecná pravidla pro vedení dokumentace a schvalování posouzení požárního nebezpečí

Obecná pravidla stanovující způsob vedení dokumentace požární ochrany – tedy i posouzení požárního nebezpečí – přináší § 40 vyhlášky o požární prevenci, kdy za zopakování stojí zejména následující pravidla. Součástí dokumentace požární ochrany podle § 27 odst. 1 vyhlášky o požární prevenci je také uvedení místa a rozsahu její účinnosti, datum zpracování nebo provedení záznamu, jméno a odborná způsobilost zpracovatele, popřípadě osoby, která dokumentaci vede. Posouzení požárního nebezpečí schvaluje statutární orgán právnické osoby nebo jím pověřený vedoucí zaměstnanec, podnikající fyzická osoba nebo její odpovědný zástupce před zahájením činnosti, k níž se dokumentace vztahuje. Kontrola posouzení požárního nebezpečí, včetně záznamu o jejím výsledku, se provádí v rámci preventivních požárních prohlídek, a to nejméně jednou za rok nebo po každém požáru anebo po každé provedené změně, která měla vliv na její obsah. Posouzení požárního nebezpečí se zpracovává, vede, popřípadě předkládá orgánu státního požárního dozoru ke schválení, kontrole nebo k posouzení v českém jazyce. Dokumentace požární ochrany, kterou orgán státního požárního dozoru schvaluje, se předkládá ve 2 vyhotoveních ke schválení orgánu státního požárního dozoru³⁴². Posouzení požárního nebezpečí se ukládá takovým způsobem, aby bylo dostupné osobám zaměstnancům, jichž se týká, jakož i orgánům státního požárního dozoru. Posouzení požárního nebezpečí musí být vedeno, popřípadě jeho stejnopisy nebo kopie musí být uloženy takovým způsobem, aby v případě požáru bylo možno prokázat plnění povinností stanovených zákonem.³⁴³

8. 2. 3. PROCESNÍ POSTUP

Změna v systému schvalování posouzení požárního nebezpečí není takovým zásahem, jaký bez pochyb představuje změna dotýkající se procesu posuzování dokumentace zdolávání požáru³⁴⁴. Dle důvodové zprávy k „Vrbětické novele“³⁴⁵ se v § 6b zákona o požární ochraně se nově navrhla obdobná úprava pro dokumentaci zdolávání požáru, jako pro posouzení požárního nebezpečí; lze tedy konstatovat, že dokumentace zdolávání požáru dotahuje závažnost posouzení požárního nebezpečí. Procesní úprava schvalování obou institutů je víceméně obdobná s odlišností v případě změny, mající vliv na obsah dokumentace. V případě dokumentace zdolávání požáru musí být vzhledem k jejímu operativnímu využití přímo u zásahu vždy předložena k odsouhlasení nová kompletní dokumentace zdolávání požárů. U dokumentace zdolávání požáru se na rozdíl od posouzení požárního nebezpečí nepřipouští se žádné dodatky či dílčí změny. Je to z toho důvodu, že tato dokumentace zdolávání požáru je určena pro velitele zásahu, aby se mohl rychle zorientovat v daném prostoru a provozu, a tyto informace musí dostat

³⁴¹ § 29 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci.

³⁴² Speciálně upraveno v § 6a odst. 3 zákona o požární ochraně.

³⁴³ § 40 vyhlášky o požární prevenci.

³⁴⁴ Cf. § 6b zákona o požární ochraně; podrobněji vizte též DOSTÁL, Filip. Právo požární ochrany X.: Dokumentace zdolávání požáru. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, **2018**(4), str. 2 násl.

³⁴⁵ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

rychle a přesně³⁴⁶. Důvodová zpráva dále glosuje navržený zvláštní proces pro odsouhlasení posouzení požárního nebezpečí tak, aby předkladatel měl zájem předložit posouzení požárního nebezpečí bez chyb, které bude co nejdříve odsouhlaseno a tím získáno oprávnění zahájit provozování činnosti s vysokým požárním nebezpečím. Proto zákonodárce zamýšlel postup odlišný od obecné právní úpravy, tj. vydání rozhodnutí o schválení této dokumentace. Navrhovalo se dokumentaci odsouhlasit okamžitě, jakmile bude v pořádku. Pokud by vykazovala nedostatky, správní orgán nejprve vyzve³⁴⁷ k odstranění zjištěných nedostatků a uloží lhůtu k jejich odstranění. Pokud budou splněny zákonné požadavky správního orgánu, dojde k neprodlenému odsouhlasení dokumentace. Tímto zvláštním postupem, který se dle důvodové zprávy blíží postupu předpokládanému podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, se měli odbourat některé administrativní kroky a proces urychlit a zlevnit. Provozovateli se dává možnost rychlého odsouhlasení dokumentace a tím i zahájení činnosti. Zákonodárce dle textu důvodové zprávy zamýšlel, že v opačném případě, kdy provozovatel nerespektuje sdělení správního orgánu směřující k odstranění vad předložené dokumentace, zahájí správní řízení³⁴⁸ se všemi procesními úkony a orgán dozoru vydá rozhodnutí o neschválení posouzení požárního nebezpečí, které může být prvním úkonem řízení³⁴⁹. Tím je dáno, že činnost s vysokým požárním nebezpečím nesmí být zahájena a provozovatel musí, hodlá-li předmětnou činnost provozovat, předložit nové posouzení požárního nebezpečí, které může opět projít neformálním posouzením a odsouhlasením.³⁵⁰

Z hlediska inter temporálních vztahů platí přechodná ustanovení, dle kterých posouzení požárního nebezpečí schválené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se považuje za schválené podle § 6a zákona č. 133/1985 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti novelizovaného zákona o požární ochraně³⁵¹. Pro historické

³⁴⁶ Cf. § 6b odst. 7 zákona o požární ochraně „Před změnou v provozované činnosti, která má vliv na obsah schválené dokumentace zdolávání požárů, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba předloží orgánu státního požárního dozoru ke schválení novou dokumentaci zdolávání požárů. Do doby schválení předložené dokumentace nelze změny v provozované činnosti provést.“ Vs. § 6a odst. 7 zákona o požární ochraně: „Před změnou v provozované činnosti, která má vliv na obsah schváleného posouzení požárního nebezpečí, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba předloží orgánu státního požárního dozoru ke schválení doplňené nebo je-li to vzhledem k rozsahu změny potřebné nové posouzení požárního nebezpečí. Do doby schválení předloženého materiálu nelze změny v provozované činnosti provést.“

³⁴⁷ Dle důvodové zprávy bylo zamýšleno vyzývat v „neformálně“, avšak dle názoru autora textu bude třeba postupovat v souladu se zaužívanými postupy správního procesu /dle z. č. 500/2004 Sb./ - doporučujeme postupovat cestou vydání usnesení se všemi náležitostmi. Nezbytné bude i zachování všech procesních práv účastníka řízení, což bude s vysokou mírou pravděpodobnosti spojeno např. i s obligatorní realizací procesních úkonů - příkladmo dle § 36 z. č. 500/2004 Sb., zhojení vadného podání dle § 37 odst. 3 z. č. 500/2004 Sb. atp. Pro eliminaci negativních důsledků nesprávného úředního postupu či odklonu dopadu soudního rozhodnutí tzv. „shazujícího causu pro procesní pochybení“ bez řešení merita sporu, lze formalizovaný postup rozhodně doporučit.

³⁴⁸ Cf. § 95 zákona o požární ochraně – „Na řízení podle tohoto zákona se vztahuje správní řád s výjimkou rozhodování podle § 68 odst. 2 a § 73 odst. 3.“

³⁴⁹ Dle subjektivního názoru autora práce je třeba od přijetí žádosti postupovat formalizovaně a plně dle běžného správního procesu – tedy realizovat klasické správní řízení o žádosti se všemi procesními kroky a úkony s důrazem na zachování procesních práv žadatele. Doporučujeme apelovat na zpracovatele /podatele žádosti/, aby využili neformálního konzultačního postupu před podáním žádosti, která spouští řádné správní řízení toliko s odchylkami sui generis /např. postup dle § 6a odst. 5 a odst. 6 zákona o požární ochraně/, které je však rovněž třeba realizovat dle postupů a zvyklostí obecného správního procesu /např. usnesení o stanovení lhůty či přerušení řízení/.

³⁵⁰ Vláda ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0); text doprovází předkládaný návrh a je s ním provázán – po případné změně textu zákona oproti návrhu, ke kterému dojde v rámci legislativního procesu, již nedochází ke změně důvodové zprávy. Důvodová zpráva tak zrcadlí původní zámysl zákonodárce a ratio legis; závazný je však výsledný normativní text vydaného zákona – tj. to co ve skutečnosti v zákonu napsáno je a nikoli to, co zákonodárce původně chtěl.

³⁵¹ Čl. IV zákona č. 229/2016 Sb. - Přechodná ustanovení – bod 1. „Posouzení požárního nebezpečí schválené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se považuje za schválené podle § 6a zákona č. 133/1985 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.“

intertemporální vztahy není bez právního významu úprava v § 98 odst. 3 a odst. 4 zákona o požární ochraně³⁵².

Aktuální procesní postup lze shrnout následovně. Dle odst. 4 § 6a zákona o požární ochraně platí, že neshledá-li orgán státního požárního dozoru v posouzení požárního nebezpečí nedostatky, posouzení požárního nebezpečí bez dalšího schválí, a to bez nutnosti rozsáhlejšího odůvodnění³⁵³. Přesněji vydá správní rozhodnutí o schválení posouzení požárního nebezpečí. Zjistí-li však orgán státního požárního dozoru, že předložené posouzení požárního nebezpečí vykazuje obsahové nedostatky, pro které je nelze schválit, vrátí je zpět předkladateli s uvedením zjištěných nedostatků a současně stanoví přiměřenou lhůtu pro opětovné předložení vráceného posouzení po odstranění zjištěných nedostatků. Řízení lze přerušit na dobu stanovenou pro odstranění nedostatků a opětovné předložení. Neodstraní-li předkladatel nedostatky ve lhůtě stanovené podle odstavce 5 § 6a zákona o požární ochraně, orgán státního požárního dozoru vydá rozhodnutí o neschválení posouzení požárního nebezpečí. Před změnou v provozované činnosti, která má vliv na obsah schváleného posouzení požárního nebezpečí, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba předloží orgánu státního požárního dozoru ke schválení doplněné nebo je-li to vzhledem k rozsahu změny potřebné nové posouzení požárního nebezpečí³⁵⁴. Do doby schválení předloženého materiálu nelze změny v provozované činnosti provést.

Dle důvodové zprávy³⁵⁵ je pak zvláštní odstavce věnován případu, kdy činnost v průběhu roku může vykazovat charakteristiky činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a po dosažení určitého parametru (roční produkce) již vykazuje charakteristiku činnosti s vysokým požárním nebezpečím. Počátkem nového kalendářního roku se činnost opět vrací do režimu se zvýšeným požárním nebezpečím atd. Pro tyto případy se jednou odsouhlasené posouzení požárního nebezpečí považuje za odsouhlasené pro všechny kalendářní roky, v jejichž průběhu bylo dosaženo zákonných parametrů (5 000 tun roční produkce) za předpokladu, že se jedná stále o stejnou činnost a není nutné provést žádné změny v dokumentaci, které by měly vliv na její obsah.³⁵⁶ Normativně je text konstruován a publikován v následující verzi: „Změny v objemu roční produkce nejsou důvodem pro předložení nového posouzení požárního nebezpečí, je-li toto schváleno výhradně pro činnost uvedenou v § 4 odst. 3 písm. b)“³⁵⁷.

Podmínky schvalování posouzení požárního nebezpečí dotváří § 49 vyhlášky o požární prevenci, avšak doposud zjevně nereflektuje změny implementované „Vrbětickou novelou“. „Při schvalování posouzení požárního nebezpečí se zjišťuje, zda

³⁵² § 98 odst. 3) zákona o požární ochraně: „Posouzení požárního nebezpečí činností uvedených v § 4 odst. 3 písm. a) až e) schválená podle dosavadních předpisů se považují za posouzení požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím podle tohoto zákona. Ostatní posouzení požárního nebezpečí podle dosavadních předpisů se za posouzení požárního nebezpečí podle § 6a nepovažují.“ § 98 odst. 4) zákona o požární ochraně: „Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které ke dni účinnosti tohoto zákona provozují činnosti uvedené v § 4 odst. 3, jsou povinny posouzení požárního nebezpečí podle § 6a odst. 1 předložit ke schválení orgánu státního požárního dozoru do jednoho roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.“

³⁵³ Cf. § 68 odst. 4 SŘ: „Odůvodnění rozhodnutí není třeba, jestliže správní orgán prvního stupně všem účastníkům v plném rozsahu vyhoví.“

³⁵⁴ Vizte též § 16 odst. 2 vyhlášky o požární prevenci: „Způsob posuzování požárního nebezpečí stanovený touto vyhláškou se přiměřeně vztahuje i na doplnění, přepracování nebo zpracování nového posouzení požárního nebezpečí, popřípadě na odstraňování nedostatků zjištěných při jeho schvalování (§ 6a odst. 4 a 5 zákona). Podmínky a způsob předkládání této dokumentace ke schválení orgánu státního požárního dozoru jsou upraveny v § 40 odst. 7 a 8.“ Ač je ustanovení tvořeno pro „přednovelizační“ mechanismus, má jistě význam i pro aktuální mechaniku správního posuzování.

³⁵⁵ Vláda ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

³⁵⁶ Vláda ČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

³⁵⁷ § 6a odst. 8) zákona o požární ochraně.

toto splňuje požadavky a obsahuje všechny náležitosti stanovené zákonem o požární ochraně a vyhláškou o požární prevenci. Jeden výtisk schváleného posouzení požárního nebezpečí si orgán státního požárního dozoru ponechává ve své dokumentaci. V případě, že předložené posouzení požárního nebezpečí vykazuje nedostatky (§ 6a odst. 4 zákona o požární ochraně³⁵⁸), může si orgán státního požárního dozoru jeden výtisk ponechat pro potřebu dalšího jednání až do konce řízení. Při schvalování doplněných nebo přepracovaných posouzení požárního nebezpečí podle § 6a odst. 5 zákona se zjišťuje, zda výsledný dokument splňuje požadavky podle odstavce 1 § 49 vyhlášky o požární prevenci. Při tom se sleduje, zda doplněné nebo přepracované posouzení požárního nebezpečí obsahuje zejména

a) název dokumentace, která se mění nebo doplňuje, včetně uvedení rozhodnutí o schválení původní dokumentace orgánem státního požárního dozoru,

b) specifikaci měněných, přepracovaných nebo doplněných částí,

c) údaje o zpracovateli doplňku nebo přepracovaného posouzení požárního nebezpečí.

Jsou-li součástí schváleného doplnění nebo přepracovaného posouzení požárního nebezpečí návrhy na opatření a lhůty k jejich plnění, postupuje se podle § 6a odst. 6 zákona o požární ochraně.³⁵⁹ Autor textu se subjektivně domnívá, že úprava vyhlášky o požární prevenci působí mírně anachronicky a zejména § 49 vyhlášky o požární prevenci by si zasloužil minimálně přepracování ideálně s citlivým systémovým doplněním specifikace celého procesního postupu, a to možná i se specifikací schvalovacího postupu pro dokumentaci zdolávání požáru.

V souladu s přijetím nové kodexové úpravy správního trestání /tj. přijetím zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich/ došlo dnem 1. 7. 2017 v rámci přechodného ustanovení § 112 odst. 1 citovaného zákona k přechodu dosavadních jiných správních deliktů a k jednotnému pojmenování, přičemž nově se na ně hledí jako na přestupky podle zákona o odpovědnosti za přestupky. Ustanovení § 112 odst. 1 zákona o odpovědnosti za přestupky nedopadá toliko na nepravé správní delikty, kterými jsou správní disciplinární delikty, správní pořádkové delikty a delikty proti platební disciplíně. Dnem 1. 7. 2017 tak nově za přestupky označuje i dosavadní jiné správní delikty zakotvené v zákoně o požární ochraně. Kuriózní situace však bohužel nastala „kouzlem nechtěného“ v případě § 76c zákona o požární ochraně; v tomto atypickém případě je dle názoru Ministerstva vnitra nutno postupovat podle úpravy podmínek správně-trestního postihu jiných správních deliktů, tak jak byla aplikována přede dnem účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky. Zákon o odpovědnosti za přestupky, lze použít analogicky, je-li to pro pachatele výhodnější. V případě § 76c zákona o požární ochraně, který nabyl účinnosti dnem 1. 8. 2017 (a to zákonem č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), nutno respektovat, že „dosavadními jinými správními delikty“ ve smyslu přechodných ustanovení zákona o odpovědnosti za přestupky jsou míněny jiné správní delikty, které byly již součástí právní úpravy účinné před nabytím účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky. V tomto ohledu je na ustanovení § 76c zákona o požární ochraně nutno pohlížet, jako na právní úpravu neúčinnou v době nabytí účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky, tedy se přechodná ustanovení § 112 tohoto zákona na § 76c zákona o požární ochraně nevztahují. Z tohoto pohledu se podle § 76c zákona o požární ochraně bude postupovat jako doposud, tedy podle z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (podle zákona o odpovědnosti za přestupky, se bude postupovat analogicky

³⁵⁸ Novele by odpovídal odkaz na § 6a odst. 5 zákona o požární ochraně.

³⁵⁹ § 49 vyhlášky o požární prevenci.

pouze v případě, když to bude pro obviněného výhodnější)³⁶⁰. S výše uvedeným pojetím se autor textu neztotožňuje a shledává jej rozporným se systémovým, logickým, jazykovým, ratio-legálním i teleologickým výkladem, nicméně adresátům metodiky – tj. správním orgánům aplikujícím předmětnou právní úpravu /hasičským záchranným sborům krajů/, nezbude vzhledem k interní závaznosti oficiálního výkladu nadřízeného orgánu odvinutého od stanoviska Odboru legislativy a koordinace předpisů Ministerstva vnitra, než jej respektovat postupovat s ním souladně. Bez pochyb se však jedná minimálně o nešťastnou legislativní chybu s přesahovým dopadem na činnost hasičských záchranných sborů v postavení správních orgánů (úřadů), které budou mít při rozhodování o jedné z nejvyšších v zákoně o požární ochraně koncipovaných sankcí poněkud nepevnou procesní půdu pod nohama; o administrativních obtížích nemluvě. Obdobně chybným autor shledává i vynechání zákona o požární ochraně z velkého doprovodného změnového zákona č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Závěrem tohoto bloku je vhodné naznačit obtížně pochopitelný rozdíl mezi postupem dle § 6a zákona o požární ochraně (schvalováním posouzení požárního nebezpečí činností s vysokým požárním nebezpečím) a § 6b zákona o požární ochraně (schválením dokumentace zdolávání požárů) při reflexi vymezení státního požárního dozoru dle § 31 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně. Samotná „Vrbětická novela“ rozšiřuje vymezení státního požárního dozoru tak, že schvalování dokumentace zdolávání požárů je nově zařazeno jako výkon státního požárního dozoru. Následující novela zákona o požární ochraně v souvislosti se změnou stavebního práva³⁶¹ však mění celý § 31 zákona o požární ochraně, přičemž schválení /vhodnější je spíše schvalování/ dokumentace zdolávání požárů ve vymezení státního požárního dozoru nelogicky a nesystémově vynechává bez jakéhokoli odůvodnění v důvodové zprávě. Důvod této změny zůstává neobjasněn. Obiter dictum doplňujeme, že novelizace zákona o požární ochraně zákonem č. 225/2017 Sb. lze považovat za citelně nezdařenou s hrubými chybami v legislativním procesu; krom jiného např. chybně upravila § 31 odst. 2 zákona o požární ochraně do zcela neaplikovatelné a nesmyslné podoby; rovněž v souvislosti s průběhem novelizace a změnami příslušného ustanovení § 104 odst. 1 písm. a) stavebního zákona³⁶² bohužel došlo ke stavu, kdy jsou mezi stavby, u kterých postačí dle tohoto ustanovení ohlášení stavebnímu úřadu, zařazeny stavby pro bydlení obecně (tj. kromě rodinných domů i bytové domy) a to bez limitu zastavěné plochy. Hasičský záchranný sbor tedy nově není oprávněn k výkonu státního požárního dozoru v případě bytových domů, u kterých postačí ohlášení stavebnímu úřadu (tj. bytových domů s jedním podzemním podlažím do hloubky 3 m a nejvýše se dvěma nadzemními podlažími a podkrovím) a to bez ohledu na jejich zastavěnou plochu³⁶³.

8. 2. 4. SANKCE

V novém § 76c zákona o požární ochraně je řešena sankce za to, že povinná osoba - právnická nebo podnikající fyzická osoba - provozuje činnost bez odsouhlasené

³⁶⁰ Příloha k č. j. MV-127235-1/PO-OVL-2017 – „Metodika správního trestání v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky při aplikaci zejména zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.“ Autor: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky ve vazbě na stanoviska Odboru vnějších vztahů a legislativy; metodika je ze dne 30. října 2017.

³⁶¹ Z. č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

³⁶² Z. č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁶³ PAVLÍK, T.: Změny zákona o požární ochraně. 2018. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/zmeny-zakona-o-pozarni-ochrane.aspx> [cit. 9. 7. 2018]

dokumentace posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů. Zahájení činnosti bez této dokumentace je velice závažným porušením povinností, v jejichž důsledku mohou nastat situace ohrožující zdraví, život, majetek i životní prostředí. Proto byly navrženy i poměrně vysoké sankce, jež odráží enormní společenskou nebezpečnost takového chování³⁶⁴ - (omisivního) jednání.

Dle díkce § 76c odst. 1 zákona o požární ochraně platí, že právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě, která provozuje činnost s vysokým požárním nebezpečím bez odsouhlasení posouzení požárního nebezpečí nebo provede v rozporu s § 6a odst. 7 změnu, která má vliv na obsah schváleného posouzení požárního nebezpečí, se uloží pokuta **až do výše 10 000 000 Kč**. Dle § 76d téhož zákona pokutu podle § 76a až 76c ukládá hasičský záchranný sbor kraje. Pro stanovení výše pokuty přihlíží zejména k závažnosti a době trvání protiprávního jednání. Pro úplnost ucelujeme, že dle § 77 zákona o požární ochraně řízení o uložení pokuty lze zahájit do jednoho roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán vykonávající státní požární dozor, a musí být pravomocně skončeno do tří let od porušení povinnosti. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou se pro tentýž skutek vedlo trestní řízení. Nicméně i zde zasahuje výklad obsažený v interně závazné metodice³⁶⁵, který unifikuje postup správních orgánů následovně. Správní orgán /hasičský záchranný sbor kraje/ od 1. července 2017 bude u posuzovaných případů, přednostně aplikovat ustanovení § 30 a násl. zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, před ustanovením § 77 zákona o požární ochraně, s výjimkou posuzování doby, po kterou bylo pro týž skutek vedeno trestní řízení, kdy bude přednostně aplikovat větu druhou ustanovení § 77 zákona o požární ochraně, ve vztahu k ustanovení § 32 odst. 1 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich³⁶⁶.

Závěrem je vhodné otevřít odbornou diskuzi nad vynecháním povinnosti původně obsažené v § 6a odst. 6 zákona o požární ochraně před novelizací. Citované ustanovení znělo: „*Opatření a lhůty vyplývající ze schváleného posouzení požárního nebezpečí jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby povinny plnit.*“ a bylo provázáno na obecný § 6a odst. 2 písm. c) „*Posouzení požárního nebezpečí obsahuje... c) návrhy na opatření včetně stanovení lhůt k jejich plnění.*“ dnes znějící zcela jinak a speciálněji: „*návrhy na opatření ke snížení rizika možnosti vzniku a šíření požáru a ohrožení osob, zvířat a majetku, návrhy na provedení záchranných prací a návrhy opatření k účinné likvidaci požáru, včetně stanovení lhůt k jejich plnění*“; na hmotněprávní povinnost navazovalo sankční ustanovení § 76 odst. 2 písm. f) zákona o požární ochraně umožňující sankcionovat neplnění opatření stanovených posouzením požárního nebezpečí. Jen obtížně bude správní orgán hledat vhodnou hmotněprávní oporu v novelou změněném a původně obecném vymezení opatření a lhůt, a to zvláště bez odůvodňující opory změny hmotněprávní povinnosti v důvodové zprávě. Anachronicky a obsoletně lze nahlížet

³⁶⁴ Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

³⁶⁵ Příloha k č. j. MV-127235-1/PO-OVL-2017 – „Metodika správního trestání v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky při aplikaci zejména zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.“ Autor: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky ve vazbě na stanoviska Odboru vnějších vztahů a legislativy; metodika je ze dne 30. října 2017.

³⁶⁶ Striktně vzato by ustanovení § 77 věty druhé zákona o požární ochraně, ve znění účinném od 1. 8. 2017, mělo být od uvedeného data aplikováno přednostně ve vztahu k § 32 odst. 1 písm. a) zákona o odpovědnosti za přestupky. Jedná se totiž z hlediska účinnosti o úpravu pozdější, a nelze tudíž použít přechodné ustanovení § 112 odst. 2 zákona o odpovědnosti za přestupky. Tato okolnost by však neměla mít praktický dopad, neboť obě ustanovení jsou z obsahového hlediska shodná. V jiných ohledech však podle názoru MV není použití § 32 zákona o odpovědnosti za přestupky vyloučeno. Smyslem ustanovení § 77 věty druhé zákona o požární ochraně, ve znění účinném od 1. 8. 2017, nebylo současně vyloučit všechny ostatní důvody stavení a přerušení promlčecí doby podle § 32 odst. 1 a 2, resp. úpravu v § 32 odst. 3 zákona o odpovědnosti za přestupky. Zákon o odpovědnosti za přestupky byl ostatně přijat až později, takže jej zákonodárce nemohl tímto způsobem přímo zohlednit.

i skutkové podstaty deliktů uvedené (spíše nesystémově zapomenuté) v § 76 odst. 2 pod písmenem n) *lneuvědomí písemně orgán státního požárního dozoru nebo nepostupuje podle jeho pokynu v případě změny charakteru nebo podmínek anebo rozsahu provozované činnosti, která je předmětem posouzení požárního nebezpečí* a pod písmenem o) zákona o požární ochraně *lnesplní lhůtu stanovenou orgánem státního požárního dozoru k odstranění nedostatků v předloženém posouzení požárního nebezpečí*. Ač působí ustanovení spíše jako úsměvný legislativní pohrobek, může ve vazbě na zásadu legality obsaženou v § 78 odst. 1 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, („*Správní orgán zahájí řízení o každém přestupku, který zjistí, a postupuje v řízení z moci úřední.*“) vykouzlit vrásky na čele úředníka správního úřadu.

8. 2. 5. Interní postup hasičských záchranných sborů krajů

Obecně je třeba připomenout a zdůraznit, že proces schvalování dokumentace zdolávání požáru je dle subjektivního názoru autora článku poměrně rigidní a formalizovaným správním procesem na straně jedné se speciálními pravidly schvalování dle § 6a zákona o požární ochraně a pravidly typickými pro zpracování dokumentace požární ochrany³⁶⁷, a na straně druhé pro svou zjevnou neúplnost musí být nutně subsidiárně aplikována obecná úprava správního procesu obsažená v zákoně č. 500/2004 Sb., správním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Zatímco k zajištění jednotného postupu schvalování dokumentace zdolávání požáru hasičskými záchrannými sbory krajů, kterou předloží právnická nebo podnikající fyzická osoba správnímu orgánu, vydalo generální ředitelství doporučující metodiku, kterou se budou hasičské záchranné sbory krajů povětšinou řídit³⁶⁸, bohužel pro oblast posouzení požárního nebezpečí aktuální a změny obsažené ve „Vrbětické novele“ reflektující metodika vydána doposud nebyla. HZS krajů tak vycházejí ze starší pracovní pomůcky. Jedná se o „Pracovní pomůcka pro postup při schvalování posouzení požárního nebezpečí ve smyslu § 6a zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, v návaznosti na § 95 zákona o požární ochraně, a zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb., (dále jen „správní řád““)“ vydanou v září 2007 pod č. j. PO-1995-16/PRE-2007. Pracovní pomůcka obsahuje základní informace k postupu orgánu státní správy na úseku požární ochrany při výkonu státního požárního dozoru, který je prováděn schvalováním posouzení požárního nebezpečí podle § 31 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně a § 49 a dalších souvisejících ustanovení vyhlášky o požární prevenci. Cílem je sjednocení postupu a omezení možnosti výskytu případných nedostatků při schvalování posouzení požárního nebezpečí, při zjištění neplnění povinností právnických osob a podnikajících fyzických osob ve vztahu k posouzení požárního nebezpečí; dále v rámci hasičských záchranných sborů krajů stanovení jednotného postupu pro zajištění zpracování dílčích stanovisek a výsledného dokumentu. Předmětná pracovní pomůcka akcentuje správně-právní pojetí procesu zejména v oblasti příslušnosti, zahájení řízení, náležitostem rozhodnutí včetně několika vzorů, lhůtám či doručování; dále poplatně době svého vzniku se věnuje procesu schvalování, ovšem pochopitelně dle právní úpravy před novelizací. Několik bloků se věnuje organizačně technickému zabezpečení schvalování posouzení požárního nebezpečí včetně vymezení organizačního zajištění a interních postupů v rámci HZS krajů. Celkový přínos pro laickou veřejnost se po novelizaci minimalizoval a není třeba se dokumentem podrobněji zabývat.

Další metodickou oporou je rovněž starší stanovisko č. 11/2008 Odboru prevence Ministerstva vnitra - generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR označené jako „Předložení posouzení požárního nebezpečí ke schválení orgánu státního požárního dozoru“ zpracované 16. 10. 2008. Stanovisko se vyjadřuje k postupu schválení posouzení

³⁶⁷ cf. § 6a zákona o požární ochraně a § 29, § 40 a § 49 vyhlášky o požární prevenci.

³⁶⁸ Příloha dopisu č. j. MV- 15106-7/PO-IZS-2017 ze dne 17. července 2017 „Postup schválení dokumentace zdolávání požárů“.

požárního nebezpečí předkládaného právníckými a podnikajícími fyzickými osobami, které provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím podle § 4 odst. 3 písm. d) a e) zákona o požární ochraně za podmínek, kdy činnosti provozuje v prostorách současně několik právníckých osob nebo podnikajících fyzických osob. Jedná se například o provozování činností uvedenými osobami v multifunkční stavbě/centru o výšce větší než 45 m apod. Stanovisko se v poněkud obecné rovině vyjadřuje k zmocnění a k dalším správně-procesním otázkám. K hodnotnějším závěrům patřila následující část stanoviska: „Pokud dojde v daných souvislostech ke změně právníké osoby nebo podnikající fyzické osoby provozující činnost (je třeba posoudit, zda se nejedná pouze o převod práv a povinností mezi subjekty) lze uvedený stav posuzovat jako změnu podmínek provozované činnosti podle § 6a odst. 5 zákona o požární ochraně. V takovém případě je nový provozovatel činnosti povinen bez zbytečného odkladu uvědomit písemně o změně orgán státního požárního dozoru a podle jeho pokynů posouzení požárního nebezpečí doplnit a přepracovat. K založení, změně případně zrušení práv a povinností vyplývajících z dokumentace posouzení požárního nebezpečí musí být novému provozovateli činnosti vydáno vždy nové rozhodnutí.“ Je zjevné, že i tento závěr bude nutné aktualizovat a přizpůsobit novelizované úpravě § 6a zákona o požární ochraně.

Závěrem doporučujeme při podávání žádosti mít na paměti, že se jedná se o řízení na žádost, která musí obligatorně mít zákonem stanovené náležitosti podání³⁶⁹, jejichž absenci je nutno formálně zhojit. Z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje. Právníká osoba uvede v podání svůj název nebo obchodní firmu, identifikační číslo osob nebo obdobný údaj a adresu sídla, popřípadě jinou adresu pro doručování. Podání musí obsahovat označení správního orgánu, jemuž je určeno, další náležitosti, které stanoví zákon, a podpis osoby, která je činí.

Kapitola popisuje v obecnější rovině problematiku posouzení požárního nebezpečí, jehož vypracování je dominantní povinností právníckých a podnikajících fyzických osob zamýšlejících provozovat činnosti s vysokým požárním nebezpečím. Předmětné posouzení požárního nebezpečí podléhá obligatornímu schválení orgánem státního požárního dozoru³⁷⁰ před zahájením činnosti s vysokým požárním nebezpečím. Je patrné, že vynucená rychlost legislativní úpravy zákonného textu přinesla celou řadu nejasností a chyb, které jsou ospravedlnitelné bonafidním akcelarováním legislativního procesu ve snaze minimalizovat rizika atakující společensky chráněné hodnoty na úseku požární ochrany. Text aspiruje toliko na úvodní nastínění problematiky spojené s institutem posouzení požárního nebezpečí, otevření odborné diskuze a zahajuje doplňování nepříliš četné či spíše absentující doktrinní podpory dostupné např. na webových stránkách hasičského záchranného sboru³⁷¹. Příliš metodické podpory nelze najít ani v tištěných publikacích³⁷² či ve sporé okrajové judikatuře.

³⁶⁹ § 37 resp. § 45 z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷⁰ § 6a odst. 1 a odst. 3 ve vazbě na § 31 odst. 1 písm. e) a § 35 písm. c) zákona o požární ochraně.

³⁷¹ Vizte např. <<http://www.hzscr.cz/clanek/popis-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-schvalovani-posouzeni-pozarniho-nebezpeci.aspx>>. [cit. 9. 7. 2018]

³⁷² HÜTTER, M. et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 258 a násl.

III. ODŠKODŇOVÁNÍ ÚRAZŮ ČLENŮ JSDHO

1. HISTORICKÝ VÝVOJ ROZHODNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODŠKODŇOVÁNÍ ÚRAZŮ ČLENŮ JSDHO

1.1. Obecný popis relevantní právní úpravy

Pro rešerši historického vývoje právní úpravy je nutné vymezit rekognoskovanou oblast a následně vystopovat kořeny právní úpravy úrazů hasičstva v minulých právních úpravách. V současné době je úprava předmětné oblasti dominantně obsažena v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, dále v zákoně č. 65/1965 Sb., (*starém*) zákoníku práce a následně v zákoně č. 262/2006 Sb., (*novém*) zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů a v nedávné minulosti byla obsažena část právní úpravy v z. č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku.

1.2. Kořeny právní úpravy odškodňování úrazů hasičstva

Již v prvních českých právních textech normujících oblast hasičského práva nebyla oblast úrazů hasičstva opomenuta, ba právě naopak se jí dostávalo významu, který při komparaci s délkou normativního textu převyšuje soudobou úpravu více než citelně.

Nedlouho po založení prvního profesionálního sboru na našem území v Praze (roku 1853) česko-německou dvoujazyčnou Vyhláškou č. 46581 ze dne 18. 7. 1853, byl publikován jeden z prvních normativních počinů na našem území. Jedná se rovněž o dvojazyčný **Výtah z řádu služebného pražského sboru hasičského** ze dne 22. 1. 1864. Ve zmiňovaném předpisu je myšleno na hasiče stíženého chorobou či neštěstím, jak dokládá níže uvedená citace:

Výtah z řádu služebného pražského sboru hasičského ze dne 22. 1. 1864

§ 11

„Stihne-li hasiče nemoc, bude dán do nemocnice k milosrdným bratrům k ošetřování a léčení na náklady obecní. Když z nemocnice vystoupí, vyplátí se mu v hotovosti mzda za první týden, kdy do nemocnice přišel. Zemře-li, bude na náklad obce slušně pochován.“

§ 12

„Kdo z hasičů v službě k neštěstí přijde, byv zmrzačen, aneb pro stáří více k službě schopen není, má právo žádati obce za mírnou provizi. Mimo to odmění obec pražské hasiče, kteří výtečně a dlouhá léta služby konali tím, že jim udělí menší místa obecní, jakož jsou místa hospodářů, berních vymahatelů, úředních vykonavatelů atd.“

Nedlouho po vydání prvních zemských hasičských zákonů pro Slezsko (zákon č. 20/1873 S. z. z., jímž to se vydává řád policie ohně pro vojvodství Slezské) a Moravu (zákon č. 35/1873 M. z. z., platný pro markrabství Moravské, kterýmž se vydává řád policie požárové a řád hasičů) je publikován **Zákon č. 45/1876 Č. z. z., Řád policie v příčině požáru pro království české** /schválený 25. 5. 1876 a zrušený 9. 7. 1950/. Ani v tomto právním počinu zákonodárce František Josef nezapomenul na úpravu úrazů hasičstva či péči o vdovy a sirotky po zemřelých hasičích. Úprava je opětovně poměrně rozsáhlá a v rámci textu je jí věnována důstojná část.

Zákon č. 45/1876 Č. z. z., Řád policie v příčině požáru pro království české
/schválený 25. 5. 1876 a zrušený 9. 7. 1950/

§ 49

„Kdyby někteří údové dobrovolného sboru hasičského, konajíce při ohni službu, k úrazu přišli a výdělkem neschopnými se stali, a kdyby podpora, jež se jim podle zákona domovského ze dne 3. prosince 1863 (č. 105 z. ř.) a podle zákona o opatrování chudých ze dne 3. prosince 1868 vydaného pro království české (č. 59 z. .z.) poskytnouti má, vzhledem k poměrům jich nedostačovala, tedy má se jim udělit přiměřená výpomoc netoliko od místní obce, v již obvodu hořelo, nýbrž i od té obce, v které nalézá se sbor hasičský, jehož údem byl nehodou stížen v době, kdy k úrazu přišel.

Nemůže-li taková výpomoc se strany dotčených zjednána býti bez přetížení sil poplatníků obecních, má podle § 25 a 26 zákona ze dne 3. prosince 1868 (č. 59 z. z.) v pomoc se uvázati okres i země.

Dle těchto pravidel chovati se jest též v příčině vdov i sirotek, pozůstalých po hasiči, jenž by při ohni nehodou postižen byl.“

§ 50

„V obcích, kde jsou sbory hasičské, mají starostové obecní všemožně o to usilovati, aby pro hasiče při ohni nehodou stížené, pokud se týče pro vdovy a sirotky jejich zřídily se pokladny podporovací, do nichž jdou příspěvky hasičů a společnosti pojišťovacích, jiné dobrovolně věnované příspěvky, pak pokuty peněžité (§63) a z nichž se především poskytovatí mají přiměřeně podpory v předešlém § dotčené.“

Je tedy zjevné, že úprava řešení problematiky úrazů byla věnována nemalá pozornost již v hluboké historii 19. století. Na válečnou normotvorbu po válce navazuje v 50. letech úprava formou **Vládního nařízení č. 95/1953 Sb. ze dne 27. listopadu 1953, o organizaci státního požárního dozoru a požární ochrany.**

Vládní nařízení č. 95/1953 Sb. ze dne 27. listopadu 1953, o organizaci státního požárního dozoru a požární ochrany

§ 50

„Příspěvky a odměny příslušníkům dobrovolných jednotek.

(1) Utrpí-li příslušník dobrovolné veřejné nebo závodní jednotky požární ochrany při výkonu požární služby úraz nebo byl-li v této službě usmrcen anebo zemřel-li následkem úrazu při výkonu požární služby, může mu (jeho pozůstalým) ministr vnitra poskytnout jednorázový příspěvek z rozpočtových prostředků ministerstva vnitra.

(2) Ministr vnitra může v dohodě s ministrem financí a s příslušným ministrem stanovit, zda a za jakých podmínek se poskytuje příslušníkům dobrovolných veřejných a závodních jednotek požární ochrany odměna za úspěšné provádění požárního výcviku. Pro výši této odměny je rozhodující především úroveň výcviku, akceschopnost jednotky a stav protipožárních opatření v obci (v závodě).

Po vládním nařízení právní úpravu přebírá již zákonná norma, kterou je **Zákon č. 18/1958 ze dne 17. dubna 1958, o požární ochraně.**

Zákon č. 18/1958 ze dne 17. dubna 1958, o požární ochraně

§ 20

„Příspěvky příslušníkům dobrovolných jednotek požární ochrany

(1) Utrpěl-li příslušník veřejné nebo závodní dobrovolné jednotky požární ochrany nebo ten, kdo na výzvu výkonného orgánu místního národního výboru nebo velitele zásahu a podle jeho pokynu osobně pomáhal při zásahu jednotky požární ochrany, při výkonu požární služby úraz, nebo byl-li v této službě usmrčen anebo zemřel-li následkem takového úrazu, může mu (jeho pozůstalým) ministerstvo vnitra poskytnout jednorázový příspěvek podle zásad stanovených v dohodě s ministerstvem financí.

(2) Nároky na odškodnění při úrazu podle jiných zákonných ustanovení zůstávají nedotčeny.“

Citovaný zákon doplňuje **Vyhláška ministerstva vnitra ze dne 5. června 1959 č. 106/1959 Ú.I., o organizaci požární ochrany** upravující oblast úrazů následovně:

§ 57

„Příspěvky příslušníkům dobrovolných jednotek požární ochrany

(1) Utrpěl-li příslušník veřejné nebo závodní dobrovolné jednotky požární ochrany nebo ten, kdo na výzvu výkonného orgánu místního národního výboru nebo velitele zásahu a podle jeho pokynů osobně pomáhal při zásahu jednotky požární ochrany, při výkonu požární služby úraz nebo byl-li v této službě usmrčen anebo zemřel-li následkem takového úrazu, může mu (jeho pozůstalým) ministerstvo vnitra poskytnout jednorázový příspěvek.

(2) Mezi výkonem požární služby a utrpěným úrazem nebo usmrcením, popřípadě úmrtím nastalým následkem úrazu musí být příčinná souvislost, ověřená lékařem ústavu národního zdraví.

(3) Žádost o poskytnutí jednorázového příspěvku má zejména obsahovat:

- a) bližší údaje o tom, za jakých okolností k úrazu (usmrcení, úmrtí) došlo;*
- b) údaje o majetkových a výdělkových poměrech žadatele a všech příslušníků rodiny žijících s ním ve společné domácnosti;*
- c) údaje o délce trvání pracovní neschopnosti a o způsobu ošetřování (ústavní, domácí);*
- d) údaje o ztrátě výdělku (pracovních jednotek u členů JZD);*
- e) osvědčení o zaplacených daních a o splněných dodávkách zemědělských výrobků;*
- f) údaje o výši nároku z titulu úrazu (úmrtí), zejména podle předpisů o nemocenském pojištění, o sociálním zabezpečení, na podkladě dobrovolného pojištění atd.*

(4) Žádost má být zpravidla podána prostřednictvím výkonného orgánu místního národního výboru a má se k ní vyjádřit místní jednota Československého svazu požární ochrany.

(5) Nároky na odškodnění při úrazu podle jiných zákonných ustanovení zůstávají nedotčeny.“

1.3. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně - vývoj a novelizace § 80, § 81, § 92

Kompletní přehled novelizací z. č. 133/1985 Sb.: z. č. 425/1990 Sb., z. č. 40/1994 Sb., z. č. 203/1994 Sb., z. č. 163/1998 Sb., z. č. 71/2000 Sb., z. č. 237/2000 Sb., z. č. 320/2002 Sb., z. č. 413/2005 Sb., 186/2006 Sb., z. č. 281/2009 Sb., z. č. 341/2011 Sb., z. č. 350/2011 Sb., z. č. 350/2012 Sb., 303/2013 Sb., 344/2013 Sb., z. č. 64/2014 Sb., z. č. 320/2015 Sb., z. č. 229/2016 Sb., z. č. 225/2017 Sb.

Novelizace měnící klíčové paragrafy z. č. 133/1985 Sb. - § 80, § 81 a § 92: z. č. 203/1994 Sb., z. č. 237/2000 Sb.

Působnost výše uvedené právní úpravy je ukončena vydáním do dnešní doby platného a účinného zákona v roce 1985, kterým je **Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně**.

Kruciální pro posouzení odškodnění dobrovolných hasičů jsou § 80, § 81 a § 92. Původní text zákona platný až do 31. 12. 1994 (novelizován Zákonem č. 203/1994 Sb.) upravuje odškodňování úrazů takto:

§ 80 /původní znění do 31. 12. 1994 do novelizace z. č. 203/1994 Sb./

„Odškodňování úrazů

(1) Došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

a) při jeho činnosti v dobrovolném veřejném požárním sboru, v požární hlídce nebo v kontrolní skupině,

b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, (dále jen "poškozený"), uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, pokud mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu.

(2) Náhradu škody podle odstavce 1 poskytuje v zastoupení státu okresní národní výbor, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.“

§ 81 /původní znění do 31. 12. 1994 do novelizace z. č. 203/1994 Sb./

„Jednorázové mimořádné odškodnění

(1) Vláda České socialistické republiky stanoví nařízením, v kterých případech a v jakém rozsahu náleží poškozenému a pozůstalým po poškozeném, kromě nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, i jednorázové mimořádné odškodnění, a kdy je možné takové odškodnění přiznat osobám, které byly na poškozeného odkázány výživou.

(2) Toto nařízení upraví také jednorázové mimořádné odškodnění i příslušníkovi, pracovníkovi jednotky požární ochrany a členovi dobrovolného závodního požárního sboru a pozůstalým po nich.

(3) Jednorázové mimořádné odškodnění pracovníkům závodního požárního útvaru, členům dobrovolného závodního požárního sboru, jakož i jiným pracovníkům organizace a pozůstalým po nich, poskytuje organizace, pokud ke škodě na zdraví došlo v souvislosti s činností jednotek požární ochrany v objektech vlastní organizace. V ostatních případech poskytuje jednorázové mimořádné odškodnění ministerstvo vnitra.

(4) Nárok na odškodnění podle odstavců 1 až 3 se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne vzniku škody.“

§ 92 /původní znění do 31. 12. 1994 do novelizace z. č. 203/1994 Sb./

Živelní pohromy a jiné mimořádné události

Pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, vztahují se ustanovení tohoto zákona o poskytování osobní a věcné pomoci, o jednotkách požární ochrany, o právech a povinnostech příslušníků, pracovníků a členů jednotek požární ochrany, o náhradě škody a o ocenění mimořádné odvahy přiměřeně také na záchranné práce při živelních pohromách. Totéž platí při záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda.

Zákonný text je v legislativním procesu doprovázen **důvodovou zprávou** /1985/, z jejíhož původního obsahu stojí za zmínku:

„Náklady na jednorázové mimořádné odškodnění (§ 81)

Statistické údaje týkající se této oblasti úrazů ukazují, že průměrně ročně dochází k 5 smrtelným úrazům. Při průměrném zvýšení odškodnění jednoho případu na dvojnásobek sumy náležející pozůstalým podle pracovněprávních předpisů, tj. o 11 000 Kčs, by roční náklady činily 55 000 Kč. Pokud jde o mimořádné odškodňování úrazů, statistické údaje z hlediska sledovaných ukazatelů nejsou uvedeny. Odhadem lze však předpokládat, že by se jednalo asi o 15 případů. Při navrhovaném jednorázovém mimořádném odškodnění úrazů v rozpětí 5000 až 25 tisíc Kčs by průměrné odškodnění u jednoho případu činilo 15 000 Kčs, takže roční náklady by činily 225 000 Kč.

K § 80

Náhradu škody příslušníkům, pracovníkům i členům jednotek požární ochrany, jakož i některým skupinám osob v souvislosti s plněním některých úkolů na úseku požární ochrany, upravují v současnosti pracovněprávní předpisy, zejména nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. (§ 44). Tato úprava však nezahrnuje poskytování náhrady škody při úrazech ve všech případech, kdy k úrazu může dojít při plnění povinností podle zákona o požární ochraně. Proto se navrhuje, aby se náhrada škody poskytovala obdobně i v těchto případech, jako při odškodňování pracovních úrazů podle pracovněprávních předpisů. Navrhované řešení je obdobné, jak je upraveno v zákoně č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti. I v tomto případě se navrhuje, aby škodu uhradil stát s tím, že ji budou poskytovat okresní národní výbory.

Nárok na náhradu škody podle § 419 občanského zákoníku zůstává nedotčen. Řešení případných sporů o náhradu škody podle § 80 bude patřit do působnosti soudů.

K § 81

Protože činnost související se zdoláváním požárů a cvičením jednotek požární ochrany je spojena s vysokým rizikem újmy na zdraví nebo usmrcení, navrhuje se upravit nařízením vlády ČSR, obdobně jako byla zplnomocněna vláda ČSSR v zákoně č. 73/1973 Sb., o branné výchově, a v zákoně č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti, mimořádné formy odškodnění. Navrhované mimořádné formy odškodnění mají vyjadřovat celospolečenské ocenění pomoci, kterou příslušníci Sboru požární ochrany, pracovníci a členové jednotek požární ochrany nebo občané poskytli při záchráně života, zdraví a majetku. Tato náhrada nemá povahu odškodnění podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů a její poskytování se má vztahovat i na příslušníky a pracovníky v jednotkách požární ochrany. Vzhledem k uvedenému charakteru této náhrady se navrhuje, aby ji poskytovalo ministerstvo vnitra s výjimkou případů odškodňování pracovníků organizací a pozůstalých po nich. Při uplatňování tohoto nároku se postupuje podle občanskoprávních předpisů. Řešení případných sporů o náhradu škody podle § 81 bude patřit do působnosti soudů.“

K § 92

Vzhledem k tomu, že jednotky požární ochrany se podílejí i na záchranných pracích při dalších mimořádných událostech, kdy jsou bezprostředně ohroženy lidské životy, nebo hrozí škoda velkého rozsahu, je třeba přiměřeně aplikovat některá ustanovení tohoto zákona i na tyto případy. Přitom se zdůrazňuje subsidiární povaha tohoto ustanovení vůči zvláštním předpisům. Např. na záchranné práce při povodních se vztahuje zejména zákon č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon), zákon ČNR č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, a nařízení vlády ČSR č. 27/1975 Sb., o ochraně před povodněmi.“

Text zákona je novelizován **Zákonem č. 203/1994 Sb.** ze dne 29. září 1994, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona České národní rady č. 425/1990 Sb. a zákona č. 40/1994 Sb. a tato novela platí až do 31. 12. 2000 (novelizován z. č. 237/2000 Sb.). Po novelizaci je text následovný:

§ 80 /znění od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2000 do novelizace z. č. 237/2000 Sb./

„Odškodňování úrazů

(1) Došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

a) při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce, v požární hlídce nebo v kontrolní skupině,

b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, (dále jen "poškozený"), uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, pokud mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu.

(2) Náhradu škody podle odstavce 1 poskytuje v zastoupení státu okresní úřad, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.“

Pro lepší náhled uvádíme text § 80 s vyznačením změn:

Odškodňování úrazů

„(1) Došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

a) při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce a dobrovolném veřejném požárním sboru, v požární hlídce,
~~hlídce nebo v kontrolní skupině,~~

b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, (dále jen "poškozený"), uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, 9) 15) pokud mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu.

(2) Náhradu škody podle odstavce 1 poskytuje v zastoupení státu hasičský záchranný sbor kraje, okresní národní výbor, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.“

Poznámky pod čarou: 9) 15) § 190 až 203, § 260 zákoníku práce . Nařízení § 44 odst. 1 a 2 nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 108/1994 54/1975 Sb. , kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony.

±

§ 81 /znění od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2000 do novelizace z. č. 237/2000 Sb./

„Jednorázové mimořádné odškodnění

(1) Vláda stanoví nařízením, v kterých případech a v jakém rozsahu náleží poškozenému a pozůstalým po poškozeném, kromě nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, i jednorázové mimořádné odškodnění, a kdy je možné takové odškodnění přiznat osobám, které byly na poškozeného odkázány výživou.

(2) Toto nařízení upraví také jednorázové mimořádné odškodnění i příslušníkovi, zaměstnanci podniku a členovi jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a pozůstalým po nich.

(3) Jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnancům podniku, členům jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku, jakož i jiným zaměstnancům právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby a pozůstalým po nich poskytuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, pokud ke škodě na zdraví došlo v souvislosti s činností jejich jednotek požární ochrany na vlastní nemovitosti nebo v jejich vlastních objektech. V ostatních případech poskytuje jednorázové mimořádné odškodnění Ministerstvo vnitra.

(4) Nárok na odškodnění podle odstavců 1 až 3 se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne vzniku škody.“

Pro lepší náhled uvádíme text § 81 s vyznačení změn:

§ 81

„Jednorázové mimořádné odškodnění

(1) Vláda ~~České socialistické republiky~~ stanoví nařízením, v kterých případech a v jakém rozsahu náleží poškozenému a pozůstalým po poškozeném, kromě nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, i jednorázové mimořádné odškodnění, a kdy je možné takové odškodnění přiznat osobám, které byly na poškozeného odkázány výživou.

(2) Toto nařízení upraví také jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnanci podniku i příslušníkovi, pracovníkovi jednotky požární ochrany a členovi jednotky dobrovolného závodního požárního sboru dobrovolných hasičů podniku a pozůstalým po nich.

(3) Jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnancům podniku, pracovníkům závodního požárního útvaru, členům jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku, dobrovolného závodního požárního sboru, jakož i jiným zaměstnancům právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby pracovníkům organizace a pozůstalým po nich, poskytuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, organizace, pokud ke škodě na zdraví došlo v souvislosti s činností jejich jednotek požární ochrany na vlastní nemovitosti nebo v jejich vlastních objektech, objektech vlastní organizace. V ostatních případech poskytuje jednorázové mimořádné odškodnění ministerstvo. ~~ministerstvo vnitra.~~

(4) Nárok na odškodnění podle odstavců 1 až 3 se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne vzniku škody.“

§ 92 /znění od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2000 do novelizace z. č. 237/2000 Sb./

Živelní pohromy a jiné mimořádné události

Pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, vztahují se ustanovení tohoto zákona o poskytování osobní a věcné pomoci, o jednotkách požární ochrany, o právech a povinnostech příslušníků, zaměstnanců podniků a členů jednotek požární ochrany, o náhradě škody a o ocenění mimořádné odvahy přiměřeně také na záchranné práce při živelních pohromách. Totéž platí při záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda.

Pro lepší náhled uvádíme text § 92 s vyznačením změn:

Pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, vztahují se ustanovení tohoto zákona o poskytování osobní a věcné pomoci, o jednotkách požární ochrany, o právech a povinnostech příslušníků, zaměstnanců podniků ~~pracovníků~~ a členů jednotek požární ochrany, o náhradě škody a o ocenění mimořádné odvahy přiměřeně také na záchranné práce při živelních pohromách. Totéž platí při záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda.

V **důvodové zprávě** k Zákonu č. 203/1994 Sb. ze dne 29. září 1994, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona České národní rady č. 425/1990 Sb. a zákona č. 40/1994 Sb. je uveden následující důležitý textový doprovod:

„Nejpočetnějšími úpravami návrhu jsou změny názvosloví a odborné terminologie vyvolané jak novými společenskými poměry, tak zrušením národních výborů všech stupňů, vytvořením nových orgánů státní správy a samosprávy apod. Za nejdůležitější lze považovat změnu názvu Sboru požární ochrany na Hasičský záchranný sbor České republiky, použití termínů právnická osoba, fyzická osoba, podnikající fyzická osoba, okresní úřad, obec, obecní úřad, magistrátní úřad, jednotka sboru dobrovolných hasičů obce a podniku, hasičský záchranný sbor podniku, použití názvu ředitel místo názvu náčelník, názvu občanské sdružení za název společenská organizace apod. Tyto úpravy se promítají do převážné většiny ustanovení zákona.

K bodu 107 až 116

V § 80 až 84 řešících náhradu škody jsou úpravy vyjadřující změnu názvosloví a odborné terminologie vycházející ze změn společenských a ekonomických poměrů. Zejména je to nahrazení pojmu okresní národní výbor pojmem okresní úřad, vypuštění názvu Česká socialistická republika, nahrazení slova osoba pojmem fyzická osoba, názvu dobrovolný závodní požární sbor názvem jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku a názvu závodní požární útvar názvem jednotka hasičského záchranného sboru podniku, změna pojmu organizace za pojem právnická osoba a podnikající fyzická osoba a upřesnění právních předpisů vztahujících se k § 80 odst. 1 písm. b) v poznámce pod čarou.“

Důvodová zpráva k z. č. 203/1994 Sb. se ke změně § 92 vůbec nevyjadřuje.

Text zákona je novelizován **Zákonem č. 237/2000 Sb.** ze dne 28. června 2000, kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, a tato novela platí až do dnešní doby beze změny. Po novelizaci je stále aktuální a účinný text následovný:

§ 80 /znění od 1. 1. 2001 - aktuální text/ Odškodňování úrazů

„(1) Došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

a) při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce a v požární hlídce,
b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, (dále jen "poškozený"), uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, 9) pokud mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu.

(2) Náhradu škody podle odstavce 1 poskytuje v zastoupení státu hasičský záchranný sbor kraje, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.

9) § 190 až 203, § 260 zákoníku práce. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony.

§ 81 /znění od 1. 1. 2001 - aktuální text/ „Jednorázové mimořádné odškodnění

(1) Vláda stanoví nařízením, v kterých případech a v jakém rozsahu náleží poškozenému a pozůstalým po poškozeném, kromě nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, i jednorázové mimořádné odškodnění, a kdy je možné takové odškodnění přiznat osobám, které byly na poškozeného odkázány výživou.

(2) Toto nařízení upraví také jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnanci podniku a členovi jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a pozůstalým po nich.

(3) Jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnancům podniku, členům jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku, jakož i jiným zaměstnancům právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby a pozůstalým po nich poskytuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, pokud ke škodě na zdraví došlo v souvislosti s činností jejich jednotek požární ochrany na vlastní nemovitosti nebo v jejich vlastních objektech. V ostatních případech poskytuje jednorázové mimořádné odškodnění ministerstvo.

(4) Nárok na odškodnění podle odstavců 1 až 3 se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne vzniku škody.“

§ 92 /znění od 1. 1. 2001 - aktuální text/ „Živelní pohromy a jiné mimořádné události

Pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, vztahují se ustanovení tohoto zákona o poskytování osobní a věcné pomoci, o jednotkách požární ochrany, o právech a povinnostech zaměstnanců podniků a členů dobrovolných jednotek požární ochrany, o náhradě škody a o ocenění mimořádné odvahy přiměřeně také na záchranné práce při živelních pohromách. Totéž platí při záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda.

Pro lepší náhled uvádíme text § 80 s vyznačením změn:

§ 80 Odškodňování úrazů

(1) Došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

a) při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce a obce, v požární hlídce,
~~hlídce nebo v kontrolní skupině,~~

b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, (dále jen "poškozený"), uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, 9) pokud mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu.

(2) Náhradu škody podle odstavce 1 poskytuje v zastoupení státu hasičský záchranný sbor kraje, okresní úřad, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.

Poznámky pod čarou: 9) § 190 až 203, § 260 zákoníku práce. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony.

Pro lepší náhled uvádíme text § 81 s vyznačením změn:

§ 81 Jednorázové mimořádné odškodnění

(1) Vláda stanoví nařízením, v kterých případech a v jakém rozsahu náleží poškozenému a pozůstalým po poškozeném, kromě nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, i jednorázové mimořádné odškodnění, a kdy je možné takové odškodnění přiznat osobám, které byly na poškozeného odkázány výživou.

(2) Toto nařízení upraví také jednorázové mimořádné odškodnění ~~i příslušníkovi~~, zaměstnanci podniku a členovi jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a pozůstalým po nich.

(3) Jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnancům podniku, členům jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku, jakož i jiným zaměstnancům právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby a pozůstalým po nich poskytuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, pokud ke škodě na zdraví došlo v souvislosti s činností jejich jednotek požární ochrany na vlastní nemovitosti nebo v jejich vlastních objektech. V ostatních případech poskytuje jednorázové mimořádné odškodnění ministerstvo.
~~Ministerstvo vnitra.~~

(4) Nárok na odškodnění podle odstavců 1 až 3 se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne vzniku škody.

Pro lepší náhled uvádíme text § 92 s vyznačením změn:

Pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, vztahují se ustanovení tohoto zákona o poskytování osobní a věcné pomoci, o jednotkách požární ochrany, o právech a povinnostech ~~příslušníků~~, zaměstnanců podniků a členů dobrovolných jednotek požární ochrany, o náhradě škody a o ocenění mimořádné odvahy přiměřeně také na záchranné práce při živelních pohromách. Totéž platí při záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda.

Z důvodové zprávy k Zákonu č. 237/2000 Sb. ze dne 28. června 2000, kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně extrahujeme:

„Vážným nedostatkem stávající právní úpravy je, že postrádá, na rozdíl od příslušníků, ustanovení týkající se péče o členy dobrovolných jednotek požární ochrany a o zaměstnance zařazené do jednotek hasičských záchranných sborů podniků při dlouhodobých zásazích nebo zásazích za ztížených podmínek.

Účelem předkládaného návrhu je všechny shora uvedené problémy uspokojivě vyřešit.

K bodům 80 až 86

Všechna ustanovení pod výše uvedeným body se týkají náhrady škod (§ 80 až 84). Zásadní změnou je, že odškodňování úrazů a náhrada věcných škod již nebude v působnosti okresního úřadu, ale krajského ředitelství. Určité změny si vyžádaly provedené úpravy v předchozích částech zákona. Např. v § 80 odst. 1 písm. a) bylo nutné zrušit slova "nebo v kontrolní skupině", neboť tyto byly ze zákona vypuštěny. V § 81 odst. 2 byla zrušena slova "i příslušníkovi", neboť odškodňování příslušníků bude řešit zvláštní zákon."

K bodu 99 /patrně chybně - jednalo se o bod 98/

Důvodem zrušení slova "příslušníků" je skutečnost, že povinnosti příslušníků záchranného sboru budou řešeny v zákoně o Záchranném sboru České republiky.

1.4. Vývoj právní úpravy odškodňování úrazů dle § 426 z. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku

Výše uvedenou úpravu dočasně paralelně doprovodila platná, avšak nikdy neúčinná úprava v občanském zákoníku, kterou do občanského kodexu implementoval **Zákon č. 264/2006 Sb.** ze dne 21. dubna 2006, **kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce** /úprava nikdy nenabyla účinnosti - zrušen § 3080 bod 38 z. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku/. Úprava měla doprovodit nové pojetí úrazového práva (z. č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců), které však nikdy oblast úrazů nezačalo reglementovat. Součástí systémové změny v oblasti úrazů byl přesun pracovněprávní úpravy (§ 393 z. č. 262/2006 Sb. zákoníku práce) do zákoníku občanského. Zamýšlená úprava pak byla následující:

„§ 426

(1) Každý, u koho je zřízen dobrovolný požární sbor a báňský záchranný sbor, odpovídá jeho členům za škodu vzniklou úrazem při činnosti v těchto sborech.

(2) Správní úřad nebo územní samosprávný celek odpovídá za škodu vzniklou úrazem fyzické osobě, která na jeho výzvu nebo výzvu velitele zásahu a podle jeho pokynů, popřípadě s jeho vědomím, osobně napomáhá při zásahu proti živelní události nebo při odstraňování jejích následků, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

(3) Územní samosprávný celek odpovídá za škodu vzniklou úrazem fyzické osobě, která dobrovolně v rámci akce jím organizované vypomáhá při plnění úkolů v zájmu společnosti.

(4) Každý, pro koho byl činný člen družstva, který utrpí úraz při výkonu funkce nebo při dohodnuté činnosti pro družstvo, zdravotník Červeného kříže, dárce krve, člen Horské služby a fyzická osoba, která na jeho výzvu a podle jeho pokynů osobně pomáhá při záchranné akci v terénu, fyzická osoba, která dobrovolně vykonává pečovatelskou službu sociálního zabezpečení, a fyzická osoba, která byla zaměstnavatelem pověřena určitou funkcí nebo činností, jestliže utrpěla úraz při plnění úkolů souvisejících s výkonem příslušné funkce nebo činnosti, odpovídá za škodu vzniklou tímto úrazem.

3a) Například zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění

pozdějších předpisů, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

3b) Například § 49 odst. 2 zákona č. 283/1991 Sb., ve znění zákona č. 60/2001 Sb. a zákona č. 264/2006 Sb.

3c) Například § 36 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., ve znění zákona č. 264/2006 Sb.

3d) Například § 23 odst. 2 písm. a) a § 30 odst. 3 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

3e) Například § 39a odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., ve znění zákona č. 238/1999 Sb."

Dosavadní poznámky pod čarou č. 3a a 3b se označují jako poznámky pod čarou č. 3f a 3g, a to včetně odkazů na poznámky pod čarou.

§ 426b

Povinnosti nahradit škodu podle § 425 až 426a se nelze zprostit; ustanovení § 422 tím není dotčeno."

3. V § 447 odst. 2 se slova "předpisy pracovního práva pro náhradu škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání" nahrazují slovy "zvláštním právním předpisem".

4. V § 447 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

"(3) Náhrada za ztrátu na výdělku přísluší žáku nebo studentu ode dne, kdy měla skončit povinná školní docházka, studium nebo příprava pro povolání,

a) po dobu, o kterou se následkem úrazu, popřípadě nemoci z povolání prodloužila jeho povinná školní docházka, studium nebo příprava pro povolání,

b) po dobu neschopnosti pro úraz nebo nemoc z povolání,

c) po dobu trvání invalidity vzniklé v souvislosti s úrazem nebo nemocí z povolání,

d) po dobu trvání částečné invalidity vzniklé v souvislosti s úrazem nebo nemocí z povolání, nebo byl-li v této souvislosti uznán osobou se zdravotním postižením, pokud vlastní vinou nezameškává příležitost k výdělku vykonáváním práce pro něho vhodné."

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

5. V § 551 odstavec 1 včetně poznámek pod čarou č. 3h a 3i zní:

"(1) Uspokojení pohledávky výživného podle zvláštních právních předpisů^{3h)} a jiné pohledávky, o níž tak stanoví zákon, lze zajistit písemnou dohodou mezi věřitelem a dlužníkem o srážkách ze mzdy. Při provádění srážek se postupuje podle zvláštních právních předpisů³ⁱ⁾.

3h) § 85 a násl. zákona č. 94/1963 Sb., o rodině.

3i) § 147 až 150 zákoníku práce.

§ 276 až 302 občanského soudního řádu."

Z důvodové zprávy k části čtyřicáté třetí čl. XLIII z. č. 264/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce, akcentujeme:

„K bodům 1 až 3:

V návaznosti na novou právní úpravu úrazového pojištění, která již nebude obsahovat

úpravu náhrady škody v některých zvláštních případech (§ 206 stávajícího zákoníku práce), se navrhuje úpravu odpovědnosti za škodu těchto subjektů začlenit do občanského zákoníku. Jedná se o právní úpravu odpovědnosti fyzických osob plnících výkon veřejné funkce, **působících v dobrovolném požárním sboru**, zdravotníků Červeného kříže, členů Horské služby, dárců krve, žáků základních a středních škol atd. I po přesunutí do občanského zákoníku je zajištěna stávající úroveň ochrany fyzických osob, kdy odpovědná osoba odpovídá v případě porušení povinností způsobené při předmětné činnosti, a to bez ohledu na své zavinění a na skutečnost, kdo se porušení dopustil (objektivní odpovědnost). Z důvodu koncepce občanského zákoníku dochází u některých subjektů (zejména žáků škol) ke zrušení limitů výše náhrady škody v případě obecné odpovědnosti.

Do ustanovení § 425 se rovněž nově doplňuje odstavec 3, který upravuje případy odpovědnosti za škodu na zdraví, které byly zvláštními právními předpisy řešeny tak, že odkazovaly na úpravu podle pracovněprávních předpisů. Vzhledem k tomu, že pracovněprávní úprava již odpovědnost za škodu na zdraví upravovat nebude, neboť ta bude řešena zákonem o úrazovém pojištění, který se nebude vztahovat na případy uvedené ve zvláštních právních předpisech, bylo nutné úpravu odpovědnosti za škodu na zdraví podle těchto zvláštních právních předpisů začlenit do občanského zákoníku.“

1.5. Vývoj právní úpravy odškodňování úrazů dle zákoníku práce

Klíčová úprava se do starého zákoníku práce - tj. v **Zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce** ze dne 16. června 1965 dostává novelizačním **Zákonem č. 74/1994 Sb.** ze dne 23. března 1994, **kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.** V důvodové zprávě je následující zmínka:

„Navrhovaná úprava § 206 reaguje na skutečnost, že nelze z hlediska ústavnosti nařízením vlády stanovit okruh občanů, na něž se vztahují ustanovení o náhradě škody, a dále, že vzhledem k zvláštním zákonným úpravám nelze ponechat možnost resortním předpisem řešit odchylky od zákoníku práce.“

Text § 206 starého zákoníku práci po předmětné novele:

„Ustanovení této hlavy [hlava osmá z. č. 65/195 „NÁHRADA ŠKODY“] se vztahují na fyzické osoby vykonávající veřejné funkce a v rozsahu stanoveném nařízením vlády i na fyzické osoby se zdravotním postižením, 4b), které nejsou v pracovním poměru a jejichž příprava pro povolání se provádí podle zvláštních předpisů, na žáky základních škol, základních uměleckých škol, středních škol, studenty vyšších odborných škol, studenty vysokých škol, členy dobrovolných požárních sborů a báňských záchranných sborů, fyzické osoby, které na výzvu orgánů státní správy nebo orgánů obce nebo velitele zásahu a podle jeho pokynů, popřípadě s jeho vědomím osobně pomáhají při zásahu proti živelní události nebo při odstraňování jejích následků, fyzické osoby, které dobrovolně v rámci akce organizované obcí vypomáhají při plnění důležitých úkolů v zájmu společnosti, členy družstev, kteří utrpí úraz při výkonu funkce nebo při dohodnuté činnosti pro družstvo, zdravotníky Červeného kříže, dárce krve, členy Horské služby, fyzické osoby, které na její výzvu a podle jejích pokynů osobně pomáhají při záchranné akci v terénu, fyzické osoby, které dobrovolně vykonávají pečovatelskou službu sociálního zabezpečení, fyzické osoby, které byly zaměstnavatelem pověřeny určitou funkcí nebo činností, jestliže utrpěly úraz při plnění úkolů souvisejících s výkonem příslušné funkce nebo činnosti.

Poznámky pod čarou: 4b) § 66 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.“

Následně úpravu přebírá i nový ZP - tj. **Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce** a to v § 393, který zněl následovně:

„§ 393

(1) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové dobrovolných požárních sborů a báňských záchranných sborů, kteří utrpí úraz při činnosti v těchto sborech. V těchto případech jim odpovídá ten, u něhož je sbor zřízen.

(2) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které na výzvu správních úřadů nebo územního samosprávného celku nebo velitele zásahu a podle jeho pokynů, popřípadě s jeho vědomím osobně napomáhají při zásahu proti živelní události nebo při odstraňování jejích následků a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá správní úřad nebo obec, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

(3) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které dobrovolně v rámci akce organizované územním samosprávným celkem vypomáhají při plnění důležitých úkolů v zájmu společnosti, například fyzické osoby, které dočasně vypomáhají při zvelebování obcí a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá ten, pro koho v době tohoto úrazu pracovaly.

(4) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové družstev, kteří utrpí úraz při výkonu funkce nebo při dohodnuté činnosti pro družstvo, zdravotníci Červeného kříže, dárci při odběru krve, členové Horské služby, jakož i fyzické osoby, které na její výzvu a podle jejích pokynů osobně pomáhají při záchranné akci v terénu, fyzické osoby, které dobrovolně vykonávají pečovatelskou službu sociálního zabezpečení, a fyzické osoby, které byly pověřeny zaměstnavatelem určitou funkcí nebo činností, jestliže utrpěly úraz při plnění úkolů souvisejících s výkonem příslušné funkce nebo činnosti. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá ten, pro koho byli v době tohoto úrazu činní.“

Citovaný paragraf prošel do dnešních dní jedinou novelou, a to **Zákonem č. 365/2011, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony**. Po novele text doznal následující změny:

„§ 393

(1) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové jednotek sborů dobrovolných hasičů obce a báňských záchranných sborů, kteří utrpí úraz při činnosti v těchto sborech. V těchto případech jim odpovídá ten, u něhož je sbor zřízen.

(2) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které na výzvu správních úřadů nebo územního samosprávného celku nebo velitele zásahu a podle jeho pokynů, popřípadě s jeho vědomím osobně napomáhají při zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejích následků a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá správní úřad nebo obec, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

(3) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které dobrovolně v rámci akce organizované územním samosprávným celkem vypomáhají při plnění důležitých úkolů v zájmu společnosti, například fyzické osoby, které dočasně vypomáhají při zvelebování obcí a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá ten, pro koho v době tohoto úrazu pracovaly.

(4) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové družstev, kteří utrpí úraz při výkonu funkce nebo při dohodnuté činnosti pro družstvo, zdravotníci Červeného kříže, dárce při odběru krve, členové Horské služby, jakož i fyzické osoby, které na její výzvu a podle jejích pokynů osobně pomáhají při záchranné akci v terénu, fyzické osoby, které dobrovolně vykonávají pečovatelskou službu sociálního zabezpečení, a fyzické osoby, které byly pověřeny zaměstnavatelem určitou funkcí nebo činností, jestliže utrpěly úraz při plnění úkolů souvisejících s výkonem příslušné funkce nebo činnosti. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá ten, pro koho byli v době tohoto úrazu činní.“

Pro lepší náhled uvádíme text § 393 s vyznačení změn:

§ 393

(1) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové jednotek sborů dobrovolných hasičů obce ~~požárních sborů~~ a báňských záchranných sborů, kteří utrpí úraz při činnosti v těchto sborech. V těchto případech jim odpovídá ten, u něhož je sbor zřízen.

(2) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které na výzvu správních úřadů nebo územního samosprávného celku nebo velitele zásahu a podle jeho pokynů, popřípadě s jeho vědomím osobně napomáhají při zásahu proti mimořádné živelní události nebo při odstraňování jejích následků a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá správní úřad nebo obec, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

(3) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které dobrovolně v rámci akce organizované územním samosprávným celkem vypomáhají při plnění důležitých úkolů v zájmu společnosti, například fyzické osoby, které dočasně vypomáhají při zvelebování obcí a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá ten, pro koho v době tohoto úrazu pracovaly.

(4) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové družstev, kteří utrpí úraz při výkonu funkce nebo při dohodnuté činnosti pro družstvo, zdravotníci Červeného kříže, dárce při odběru krve, členové Horské služby, jakož i fyzické osoby, které na její výzvu a podle jejích pokynů osobně pomáhají při záchranné akci v terénu, fyzické osoby, které dobrovolně vykonávají pečovatelskou službu sociálního zabezpečení, a fyzické osoby, které byly pověřeny zaměstnavatelem určitou funkcí nebo činností, jestliže utrpěly úraz při plnění úkolů souvisejících s výkonem příslušné funkce nebo činnosti. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá ten, pro koho byli v době tohoto úrazu činní.

Z důvodové zprávy k z. č. 365/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony pak plyne:

„K bodu 314 (náhrada škody na zdraví - § 393 odst. 1)

V návaznosti na § 29 a 68 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, se navrhuje legislativně technické zpřesnění pojmu, protože "obce zřizují a spravují jednotku sboru dobrovolných hasičů obce".

K bodu 315 (náhrada škody na zdraví - § 393 odst. 2)

Navrhuje se nahradit dosavadní pojem "živelní události", který používá § 393 odst. 2 pojmem "mimořádné události", který je uveden v 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb.,

o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.“

1.6. NAŘÍZENÍ VLÁDY České socialistické republiky ze dne 13. května 1986 č. 34/1986 Sb., o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození na zdraví při plnění úkolů požární ochrany

Novelizace: 168/1989 Sb., 195/1995 Sb., 497/2002 Sb., 257/2018 Sb.

Aktuální znění k 1. 5. 2021:

**34/1986 Sb.
NAŘÍZENÍ VLÁDY**

České socialistické republiky ze dne 13. května 1986 o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození na zdraví při plnění úkolů požární ochrany

Vláda České socialistické republiky nařizuje podle § 81 zákona České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně:

§ 1

(1) Jednorázové mimořádné odškodnění náleží

a) zaměstnanci právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby zařazenému do jednotky hasičského záchranného sboru podniku, členu jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, členu jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a členu požární hlídky, který při zdolávání požáru, při cvičení v jednotce požární ochrany nebo při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události¹⁾ anebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů a

b) občanu, který při osobní pomoci, kterou poskytl

1. při zdolávání požáru nebo záchraně osob nebo majetku při požáru,

2. při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události¹⁾ jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo s jejich vědomím anebo na výzvu obce, utrpěl poškození na zdraví, jehož následkem se stal osobou se zdravotním postižením podle zákona o zaměstnanosti²⁾ (dále jen "poškozený").

(2) Jednorázové mimořádné odškodnění podle odstavce 1 se poskytuje ve výši sedminásobku až dvanáctinásobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok (dále jen "průměrná mzda") podle stupně poškození na zdraví a s přihlédnutím k míře ztížení společenského uplatnění, k podílu poškozeného na zdolávání požáru nebo záchranných pracích, jakož i k osobním, rodinným a sociálním poměrům poškozeného.

§ 2

(1) Jestliže poškozený následkem poškození na zdraví zemřel, náleží jednorázové mimořádné odškodnění manželu a dítěti, které má nárok na sirotčí důchod, v případech odůvodněných osobními, rodinnými a sociálními poměry lze jednorázové mimořádné odškodnění přiznat i jeho rodičům, popřípadě dalším osobám, které na něho byly odkázány výživou.

(2) Jednorázové mimořádné odškodnění podle odstavce 1 se poskytuje

a) dítěti poškozeného ve výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

b) manželu poškozeného ve výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

c) rodičům poškozeného v úhrnné výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

d) dalším osobám, které byly odkázány výživou na poškozeného, do úhrnné výše dvanáctinásobku průměrné mzdy.

§ 3

Jednorázové mimořádné odškodnění podle § 1 a 2 náleží vedle nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů.

§ 4

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. července 1986.

Korčák v. r.

1) § 92 zákona ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona č. 03/1994 Sb.

2) § 67 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Vyznačení změn předpisu od původního textu:

34/1986 Sb.

NAŘÍZENÍ VLÁDY

České socialistické republiky ze dne 13. května 1986 o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození na zdraví při plnění úkolů požární ochrany

Změna: 168/1989 Sb.

Změna: 195/1995 Sb.

Změna: 497/2002 Sb.

Změna: 257/2018 Sb.

Vláda České socialistické republiky nařizuje podle § 81 zákona České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně:

§ 1

(1) Jednorázové mimořádné odškodnění náleží

a) zaměstnanci právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby zařazenému do jednotky hasičského záchranného sboru podniku, příslušníku Sboru požární ochrany, pracovníku závodního požárního útvaru, členu jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, dobrovolného veřejného požárního sboru, členu jednotky dobrovolného závodního požárního sboru dobrovolných hasičů podniku a členu požární hlídky, který při zdolávání požáru, při cvičení v jednotce požární ochrany nebo při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události¹⁾ anebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů a

b) občanu, který při osobní pomoci, kterou poskytl

1. při zdolávání požáru nebo záchraně osob nebo majetku při požáru,

~~2. při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události¹⁾~~

~~jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo s jejich vědomím anebo na výzvu národního~~

2. při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události ¹⁾ jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo s jejich vědomím anebo na výzvu obce,

utrpěl poškození na zdraví, jehož následkem se stal osobou se zdravotním postižením podle zákona o zaměstnanosti ²⁾ změněnou pracovní schopností nebo částečně invalidním nebo invalidním (dále jen "poškozený").

(2) Jednorázové mimořádné odškodnění podle odstavce 1 se poskytuje ve výši sedminásobku až dvanáctinásobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok (dále jen "průměrná mzda") ~~od 5000 Kčs do 25000 Kčs~~ podle stupně poškození na zdraví a s přihlédnutím k míře ztížení společenského uplatnění, k podílu poškozeného na zdolávání požáru nebo záchranných pracích, jakož i k osobním, rodinným a sociálním poměrům poškozeného.

§ 2

(1) Jestliže poškozený následkem poškození na zdraví zemřel, náleží jednorázové mimořádné odškodnění manželu a dítěti, které má nárok na sirotčí důchod, v případech odůvodněných osobními, rodinnými a sociálními poměry lze jednorázové mimořádné odškodnění přiznat i jeho rodičům, popřípadě dalším osobám, které na něho byly odkázány výživou.

(2) Jednorázové mimořádné odškodnění podle odstavce 1 se poskytuje

a) dítěti poškozeného ve výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

~~5000 Kčs,~~

b) manželu poškozeného ve výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

~~3000 Kčs,~~

c) rodičům poškozeného v úhrnné výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

~~3000 Kčs,~~

d) dalším osobám, které byly odkázány výživou na poškozeného, do úhrnné výše dvanáctinásobku průměrné mzdy,

~~3000 Kčs.~~

§ 3

Jednorázové mimořádné odškodnění podle § 1 a 2 náleží vedle nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů.

§ 4

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. července 1986.

Korčák v. r.

1) § 92 zákona ~~ČNR České národní rady~~ č. 133/1985 Sb. , o požární ochraně, ve znění zákona č. 203/1994 Sb.

2) § 67 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb. , o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. ~~ochraně~~

2. FAKTOGRAFIE, DATA A STATISTIKA

Hasiči při svých zásazích jsou neustále vystavováni negativním vlivům okolí, které zahrnují nejružnější, životy ohrožující, nebezpečí. Mezi ty nejzávažnější lze zahrnout expozici nebezpečných látek, vysoké, či nízké teploty, zplodiny hoření, nebezpečí vyplývající z práce na pozemních komunikacích, ve výškách a nad volnou hloubkou, nebezpečí úrazu elektrickým proudem, nebezpečí nakažení infekčními chorobami při záchraně osob a mnoho dalších rizik. Zásahy při mimořádných událostech často vyžadují překročení standardních postupů, běžně aplikovaných ve standardních podmínkách. Mnohdy se jedná o jiné než návodové nasazení technických prostředků, překročení doporučených limitů, omezené možnosti bezpečnostního jištění a apod.

V současné době je evidováno **247 jednotek HZS ČR, 93 jednotek HZS podniků, 6 063 JSDH obcí a 89 JSDH podniků**. HZS ČR tvoří 11886 příslušníků a zaměstnanců z toho 10 850 příslušníků ve služebním poměru a 1036 zaměstnanců v pracovním poměru; HZS podniků – 3148 profesionálních hasičů v jednotkách. Počet členů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí a podniků – 80 618 (v r. 2023), což rozhodně nelze považovat za marginální číslo!

Z podstaty výkonu činnosti se hasiči pohybují v nebezpečném prostředí, kde hrozí zvýšené riziko úrazu nebo smrti, mnohdy v rámci řešení situace není možné dodržovat běžné civilní bezpečnostní předpisy. Příkladem je pohyb ve výškách a nad volnou hloubkou, pohyb po zamrzlé hladině, nebo kupř. pohyb v hořícím domě. Zatímco profesionální hasiči spadají pod služební zákon, a je stanoven postup a řešení zranění hasiče, v případě zranění nebo smrti dobrovolného hasiče nastává problém. Dobrovolní hasiči jsou v různých pracovněprávních vztazích se zřizovatelem (kterým je většinou obec), a to zejména v podobě dohody o provedení práce, dohody o provedení činnosti nebo dokonce pouze v podobě formálního členství v jednotce bez jakéhokoliv pracovněprávního vztahu. V případě, kdy dojde ke zranění nebo úmrtí hasiče, dochází k minimální nebo žádné podpoře postiženého nebo jeho rodiny. Počet zraněných hasičů v průběhu posledních let je uveden v tabulce 1.³⁷³

Tabulka - Počty zraněných členů sborů dobrovolných hasičů v ČR za období 2016-2019.

Rok	2016	2017	2018	2019
Počet zraněných	123	209	173	170

Navíc, v posledních letech dlouhodobé studie v zahraničí potvrzují zvýšený výskyt rakovin a dalších chronických onemocnění u hasičů. Prevence těchto nemocí a poškození zdraví souvisí s údržbou oděvů, dekontaminací a kulturou bezpečnosti. Tato prevence přímo souvisí s finanční podporou dobrovolných hasičů pro vybudování dekontaminačních stanic (prací jednotky pro dekontaminaci zásahových oděvů od zplodin hoření), ochranných prostředků (filtrační masky, dekontaminační prostředky, zásahové oděvy, aj.), osvěta. V průběhu let bylo zjištěno, že tato podpora dobrovolných hasičů je naprosto nedostatečná a vyžaduje změny, které zajistí bezpečnost a ochranu zdraví hasičů, kteří usilovně, dobrovolně a neustále vystavují své zdraví při záchraně nejružněji ohrožených osob.

Z uvedených skutečností vyplývá, že v ČR se pohybuje velká, rozhodně nezanedbatelná skupina lidí vykonávající veřejně prospěšnou činnost, která je schopna ochraňovat lidské zdraví, zachraňovat lidské životy i značné, až fatální majetkové škody. Tato skupina dobrovolně riskujících nadšenců zasahuje v některých případech v extrémních podmínkách s limitujícím faktorem času dále zvyšujícím rizikovost těchto

³⁷³ Statistická ročenka 2019. 2019. MV-generální ředitelství HZS ČR jako přílohu časopisu 112, 3/2020.

akcí. Jak již bylo řečeno, zachraňuje velké hodnoty této společnosti. Na druhé straně, je tato skupina dobrovolníků společností nedostatečně chráněna právně.

Pro úplnost uvádíme i statistiku odškodnění členů JSDH obce v 2005-2015, podle informací přímo od Hasičských záchranných sborů krajů (některé případy jsou dosud nedořešeny):

Org. součást HZS ČR	Počet odškodnění
MV-GŘ HZS ČR	Mimořádné odškodnění - 1
HZS hl.m. Prahy	3
HZS KHK	4
HZS PaK	8
HZS ZK	2
HZS MSK	1
HZS PlzK	6
HZS KV	2
HZS JmK	8
HZS LibK	50
HZS Vys	2
HZS ÚstK	6
HZS JčK	32
HZS StčK	0
HZS OlK	8

Tab. - Zdroj: statistiky GŘ HZS v dopise č. j .MV- 24900-3/PO-OVL-2016

Kategorie	2019		2020		2021		2022		2023	
	U	Z	U	Z	U	Z	U	Z	U	Z
Profesionální	1	260	0	255	0	292	0	332	1	282
Dobrovolný	1	170	0	145	2	182	1	215	0	166
CELEKM	2	430	0	400	2	474	1	547	1	448

Tab. - Usmrcení a zranění hasiči při zásazích dle statistické ročenky 2023³⁷⁴

³⁷⁴NEDĚLNÍKOVÁ, H. et al.: Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru 2023, 2023. s. 67. Dostupné z: <https://www.hzscr.gov.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

3. KOMPARACE SE SLOVENSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU

3.1. ZÁKON z 2. júla 2001 314/2001 Z. z., o ochrane pred požiarmi, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON z 2. júla 2001 314/2001 Z.z., o ochrane pred požiarmi, ve znění pozdějších předpisů.

ŠIESTA ČASŤ „NÁHRADA ŠKODY“

§ 51

Odškodňovanie úrazov

(1) Štát uhradí fyzickej osobe škodu na zdraví, ktorá jej vznikla pri činnosti v hasičskej jednotke alebo v kontrolnej skupine obce alebo jej vznikla v súvislosti s pomocou, ktorú poskytovala pri zdolávaní požiaru alebo pri odstraňovaní jeho následkov, alebo pri cvičení hasičskej jednotky (ďalej len "poškodený"), a to podľa predpisov o odškodňovaní pracovných úrazov³⁷⁵, ak poškodenému nevznikol nárok na náhradu tejto škody už z pracovnoprávneho vzťahu.

(2) Náhradu škody podľa odseku 1 poskytuje v zastúpení štátu krajské riaditeľstvo, v ktorého územnom obvode došlo ku škode na zdraví poškodeného.

(3) Odseky 1 a 2 sa nevzťahujú na príslušníka.

§ 52

Jednorazové mimoriadne odškodnenie

(1) Jednorazové mimoriadne odškodnenie zamestnancom a členom hasičskej jednotky, ako aj ďalším zamestnancom právnickej osoby a fyzickej osoby-podnikateľa alebo pozostalým po nich poskytuje zriaďovateľ, ak ku škode na zdraví došlo v súvislosti s činnosťou hasičských jednotiek v objektoch zriaďovateľa alebo v zmluvne ochraňovaných objektoch. V ostatných prípadoch poskytuje jednorazové mimoriadne odškodnenie ministerstvo.

(2) Nárok na odškodnenie sa premlčuje po uplynutí troch rokov odo dňa vzniku škody.

(3) Vláda Slovenskej republiky ustanoví nariadením, v ktorých prípadoch a v akom rozsahu prislúcha poškodenému alebo pozostalým po poškodenom, okrem nárokov podľa predpisov o odškodňovaní pracovných úrazov, aj jednorazové mimoriadne odškodnenie a kedy možno takéto odškodnenie priznať osobám, ktoré boli na poškodeného odkázané výživou; v tomto nariadení sa upraví tiež jednorazové mimoriadne odškodnenie príslušníkov, zamestnancov a členov hasičskej jednotky a pozostalým po nich.

(4) Odseky 1 až 3 sa nevzťahujú na príslušníka.

3.2. NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky z 10. decembra 2008, č. 590/2008 Z.z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 325/2002 Z.z. o poskytovaní darov a jednorazového mimoriadneho odškodnenia na úseku ochrany pred požiarmi v znení

³⁷⁵ § 35, § 195 až 209 zákona č. 311/2001 Z. z., zákonník práce, ve znění pozdějších předpisů

nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 257/2007 Z.z.

NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky z 10. decembra 2008, č. 590/2008 Z.z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 325/2002 Z.z. o poskytovaní darov a jednorazového mimoriadneho odškodnenia na úseku ochrany pred požiarmi v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 257/2007 Z.z.

Vláda Slovenskej republiky podľa § 50 ods. 2 a § 52 ods. 3 zákona č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi nariaďuje:

Čl.I

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 325/2002 Z.z. o poskytovaní darov a jednorazového mimoriadneho odškodnenia na úseku ochrany pred požiarmi v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 257/2007 Z.z. sa mení takto:

1. V § 1 ods. 1 písm. a) sa slová "10 000 Sk" nahrádzajú slovami "332 eur".
2. V § 1 ods. 1 písm. b) sa slová "20 000 Sk" nahrádzajú slovami "664 eur".
3. V § 2 ods. 2 sa slová "50 000 Sk do sumy 250 000 Sk" nahrádzajú slovami "1 660 eur do sumy 8 299 eur".
4. V § 3 ods. 2 sa slová "50 000 Sk" nahrádzajú slovami "1 660 eur".

Čl.II

Toto nariadenie vlády nadobúda účinnosť 1. januára 2009.

Robert Fico v.r.

- 3.3. Zákon č. 37/2014 Z.Z., o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov, vo znení zákona č. 129/2015 Z. z.**

Zákon z 29. januára 2014 č. 37/2014 Z.z., o Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov, vo znení zákona 129/2015 Z. z.

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl.I

Postavenie Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky

§ 1

(1) Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky je nezávislá právnická osoba¹⁾ so sídlom v Bratislave pôsobiaca na celom území Slovenskej republiky, ktorá plní úlohy na úseku ochrany pred požiarmi, zdoľavania požiarov a záchranárskych prác.

(2) Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky pôsobí v súlade s [Ústavou](#)

[Slovenskej republiky](#), ústavnými zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, ako aj medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

§ 2

Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky je členom Slovenského národného komitétu Medzinárodného združenia pre požiarne a záchranné služby a jej prostredníctvom Medzinárodného technického výboru pre prevenciu a hasenie požiarov a členom Svetovej federácie dobrovoľných hasičov so sídlom v Tokiu. Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky spolupracuje so zahraničnými organizáciami dobrovoľných hasičov.

§ 3

Cieľ a úlohy Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky

(1) Cieľom Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky je výchova a príprava obyvateľstva k ochrane pred požiarimi a nežiaducimi udalosťami.^{1a)} Tento cieľ zabezpečuje Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky plnením úloh v oblasti

- a) výchovy obyvateľstva v oblasti ochrany pred požiarimi, osobitne vo vzťahu k deťom a mládeži,
- b) odbornej prípravy, školenia a výcviku obyvateľstva v oblasti prevencie, zdolávania požiarov, záchranných prác pri nežiaducich udalostiach, 1a)
- c) finančnej podpory dobrovoľných hasičských zborov obce a iných občianskych združení zaradených do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov,
- d) zásahovej činnosti členov Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky,
- e) civilnej ochrany obyvateľstva,
- f) dobrovoľníckej činnosti v oblasti ochrany pred požiarimi a nežiaducimi udalosťami, 1a)
- g) verejnoprospešnej, vzdelávacej, osvetovej a kultúrnej činnosti,
- h) organizácie športovej činnosti a súťaží zameraných na ochranu pred požiarimi,
- i) zachovania a zveľaďovania historického a kultúrneho dedičstva v oblasti ochrany pred požiarimi,
- j) cezhraničnej spolupráce,
- k) tvorby, ochrany, udržiavania alebo zlepšovania životného prostredia.

(2) Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy a obce spolupracujú s Dobrovoľnou požiarňou ochranou Slovenskej republiky v rozsahu ustanovenom osobitným predpisom.²⁾

(3) Na plnenie úloh na úseku ochrany pred požiarimi môže Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky zriaďovať vzdelávacie zariadenia.

§ 3a

Finančná podpora dobrovoľných hasičských zborov obce

(1) Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky každoročne z finančných prostriedkov získaných z dotácie podľa § 4 ods. 3 poskytuje finančné prostriedky obciam na účel finančnej podpory dobrovoľných hasičských zborov obce a občianskym združeniam zaradeným do celoplošného rozmiestnenia síl a prostriedkov.

(2) Finančná podpora dobrovoľných hasičských zborov obce sa skladá z paušálnej a pohyblivej zložky.

(3) Paušálna zložka závisí od zaradenia dobrovoľného hasičského zboru obce do kategórie podľa osobitného predpisu.^{2a)} Pohyblivá zložka závisí od uskutočnených výjazdov mimo územia obce na základe pokynu operačného strediska Hasičského a záchranného zboru, pričom je v nej zahrnutá aj náhrada za pohonné látky.

(4) Súčasťou finančnej podpory môžu byť aj peňažné dary v závislosti od počtu výjazdov a účasti na nich.

(5) Podrobnosti o poskytovaní finančnej podpory a výšku paušálnej zložky ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo vnútra").

§ 4

Majetok a príjmy Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky

(1) Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky samostatne hospodári so svojím majetkom a v súlade s osobitnými predpismi³⁾ môže užívať aj majetok štátu, majetok obcí a majetok vyšších územných celkov.

(2) Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky získava prostriedky na svoju činnosť najmä z členských príspevkov, z výnosov z vlastnej činnosti a vlastného majetku, z darov od fyzických osôb a právnických osôb a z dedičstva.

(3) Slovenská republika poskytuje Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky každoročne dotácie zo štátneho rozpočtu podľa osobitného predpisu⁴⁾ najmenej vo výške potrebnej na plnenie úlohy podľa § 3 ods. 1 písm. c).

§ 5

Rozpočet Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky

(1) Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky hospodári podľa rozpočtu schváleného jej orgánmi podľa stanov.

(2) Rozpočet Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky obsahuje všetky rozpočtované príjmy a výdavky a zostavuje sa a schvaľuje sa na príslušný kalendárny rok.

§ 6

Účtovníctvo Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky

(1) Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky vedie účtovníctvo podľa

osobitného predpisu.5)

(2) Účtovná závierka je prístupná verejnosti v sídle Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky a podlieha sprístupneniu podľa osobitného predpisu.6)

§ 7

Používanie znaku a názvu Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky

(1) Používanie znaku Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky a názvu "Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky" je možné len v súlade s cieľom a úlohami podľa tohto zákona.

(2) Používanie znaku Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky a názvu "Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky" na iné účely ako podľa odseku 1 je možné len s výslovným súhlasom Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky.

§ 8

Priestupky

(1) Priestupku sa dopustí ten, kto použije znak Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky alebo názov "Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky" alebo znak alebo názov ich napodobňujúci v rozpore s § 7 alebo k takémuto použitiu vedome napomáha inej osobe.

(2) Za priestupok podľa odseku 1 možno uložiť pokutu do 250 eur.

(3) Priestupky podľa odseku 1 prejednáva ministerstvo vnútra na návrh Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky.

(4) Na priestupky a ich prejednávanie sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch.7)

§ 9

Iné správne delikty

(1) Ministerstvo vnútra na návrh Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky uloží pokutu od 100 eur do 500 eur právnickej osobe alebo fyzickej osobe podnikateľovi, ktorá použije znak Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky alebo názov "Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky" alebo znak alebo názov ich napodobňujúci v rozpore s § 7 alebo k takémuto použitiu vedome napomáha inej osobe.

(2) Ak do jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia o uložení pokuty dôjde k opakovanému porušeniu povinností podľa odseku 1, ministerstvo vnútra uloží pokutu do dvojnásobku sadzby uvedenej v odseku 1.

(3) Pri určení výšky pokuty sa prihliada na závažnosť, spôsob, čas trvania a následky protiprávneho konania.

(4) Konanie o uložení pokuty možno začať do dvoch rokov odo dňa, keď sa ministerstvo vnútra dozvedelo o porušení povinnosti, najneskôr však do troch rokov odo dňa, keď k porušeniu povinnosti došlo.

(5) Výnos pokút je príjmom štátneho rozpočtu.

(6) Na konanie o uložení pokuty sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.⁸⁾

Čl.II

Zákon č. [314/2001 Z.z.](#) o ochrane pred požiarimi v znení zákona č. [438/2002 Z.z.](#), zákona č. [215/2004 Z.z.](#), zákona č. [347/2004 Z.z.](#), zákona č. [562/2005 Z.z.](#), zákona č. [519/2007 Z.z.](#), zákona č. [445/2008 Z.z.](#), zákona č. [199/2009 Z.z.](#) a zákona č. [400/2011 Z.z.](#) sa mení takto:

1. V § 30 ods. 2 písmeno c) znie:

"c) dobrovoľný hasičský zbor obce."

2. V § 30 ods. 2 sa vypúšťa písmeno d).

3. V § 30 ods. 3 sa vypúšťajú slová "a zamestnanci obce zaradení v hasičskej jednotke uvedenej v odseku 2 písm. c)" a slová "v týchto jednotkách" sa nahrádzajú slovami "v tejto jednotke".

4. V § 30 ods. 4 sa slová "odseku 2 písm. d) nevykonávajú" nahrádzajú slovami "odseku 2 písm. c) spravidla nevykonávajú".

5. Nadpis pod § 33 znie: "Dobrovoľný hasičský zbor obce".

6. V § 33 odsek 7 znie:

"(7) Podrobnosti o zriaďovaní dobrovoľného hasičského zboru obce, kategóriách dobrovoľných hasičských zborov obce, postupe pri určovaní počtu členov dobrovoľného hasičského zboru obce a o materiálo-technickom vybavení dobrovoľného hasičského zboru obce ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo."

7. V § 33 sa vypúšťa odsek 8.

8. V § 37 ods. 2 sa vypúšťajú slová "a obecného hasičského útvaru".

9. V § 41 ods. 4 písm. a) sa vypúšťajú slová "z obecného hasičského útvaru a".

10. V § 41 ods. 4 sa vypúšťa písmeno e).

11. V § 41 ods. 10 sa vypúšťajú slová ",veliteľ" obecného hasičského útvaru".

12. V § 58 sa vypúšťajú odseky 3 a 4.

Poznámka pod čiarou k odkazu 21 sa vypúšťa.

13. § 72a znie:

"§ 72a

(1) Úlohy dobrovoľného hasičského zboru obce podľa tohto zákona plní v obciach,

ktoré sú mestami, dobrovoľný hasičský zbor mesta.

(2) Ak sa v doterajších predpisoch používa pojem "obecný hasičský zbor" vo všetkých tvaroch, rozumie sa tým "dobrovoľný hasičský zbor obce" v príslušnom tvare podľa tohto zákona."

14. Slová "obecný hasičský zbor" vo všetkých tvaroch sa v celom texte zákona nahrádzajú slovami "dobrovoľný hasičský zbor obce" v príslušnom tvare.

Čl.III

Zákon č. [315/2001 Z.z.](#) o Hasičskom a záchrannom zbore v znení zákona č. [438/2002 Z.z.](#), zákona č. [666/2002 Z.z.](#), zákona č. [424/2003 Z.z.](#), zákona č. [451/2003 Z.z.](#), zákona č. [462/2003 Z.z.](#), zákona č. [180/2004 Z.z.](#), zákona č. [215/2004 Z.z.](#), zákona č. [365/2004 Z.z.](#), zákona č. [382/2004 Z.z.](#), zákona č. [729/2004 Z.z.](#), zákona č. [561/2005 Z.z.](#), zákona č. [327/2007 Z.z.](#), zákona č. [330/2007 Z.z.](#), zákona č. [519/2007 Z.z.](#), zákona č. [445/2008 Z.z.](#), zákona č. [82/2009 Z.z.](#), zákona č. [199/2009 Z.z.](#), zákona č. [151/2010 Z.z.](#), zákona č. [543/2010 Z.z.](#), zákona č. [48/2011 Z.z.](#), zákona č. [400/2011 Z.z.](#), zákona č. [345/2012 Z.z.](#), zákona č. [80/2013 Z.z.](#) a zákona č. [190/2013 Z.z.](#) sa mení takto:

V § 3 ods. 5 sa slová "obecných hasičských útvarov a obecných hasičských zborov," nahrádzajú slovami "dobrovoľných hasičských zborov obce,".

Čl.IV

Účinnosť

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. apríla 2014.

Zákon č. [129/2015 Z.z.](#) nadobudol účinnosť 1. septembrom 2015.

Ivan Gašparovič v.r.
Pavol Paška v.r.
Robert Fico v.r.

-
- 1) Zákon č. [83/1990 Zb.](#) o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.
 - 1a) [§ 2 ods. 6 písm. a\) zákona č. 314/2001 Z.z.](#) v znení zákona č. [129/2015 Z.z.](#)
 - 2) [§ 57 a 58 zákona č. 314/2001 Z.z.](#) o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov.
 - 2a) [§ 33 zákona č. 314/2001 Z.z.](#) v znení neskorších predpisov.
 - 3) [§ 13 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z.z.](#) o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.
 - Zákon Slovenskej národnej rady č. [138/1991 Zb.](#) o majetku obcí v znení neskorších predpisov.
 - Zákon č. [446/2001 Z.z.](#) o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov.
 - 4) Zákon č. [526/2010 Z.z.](#) o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
 - 5) Zákon č. [431/2002 Z.z.](#) o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
 - 6) Zákon č. [211/2000 Z.z.](#) o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.
 - 7) Zákon Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
 - 8) Zákon č. [71/1967 Zb.](#) o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.

3.4. Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů

§ 17

(1) *Nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom.*

(2) *Nárok na úrazové dávky v rozsahu ustanovenom týmto zákonom má aj*

...

d) fyzická osoba združená v Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a v iných občianskych združeniach, ktorá utrpela pracovný úraz alebo jej vznikla choroba z povolania pri plnení úloh na úseku ochrany pred požiarom podľa osobitného predpisu³⁷⁶, a člen banského záchranného zboru, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri činnostiach tohto zboru,

e) fyzická osoba, ktorá na výzvu orgánu verejnej moci alebo veliteľa zásahu a podľa jeho pokynov, prípadne s jeho vedomím osobne pomáha pri havárii, živelné pohrome a inej mimoriadnej udalosti alebo pri odstraňovaní ich následkov a pri výkone týchto činností utrpela pracovný úraz alebo jej vznikla choroba z povolania,

...

(3) *Nárok na úrazové dávky za podmienok ustanovených týmto zákonom má aj manžel (manželka), nezaopatrené dieťa po fyzických osobách uvedených v odsekoch 1 a 2 a fyzická osoba, voči ktorej mala fyzická osoba uvedená v odsekoch 1 a 2 v čase úmrtia vyživovaciu povinnosť.*

Literatura:

Komár, P.: *Zákon o ochrane pred požiarom - komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer. 2016. s. 336. ISBN: 978-80-8168-411-1

Pojistná smlouva dobrovolných hasičů Slovenska:

<https://dposr.sk/images/Poistovnictvo/Poistnazmluva2019.pdf>

³⁷⁶ Zákon č. 314/2001 Z. z., o ochrane před požáry v znění zákona č. 438/2002 Z. z.

4. KOMENTÁŘE

Pro ucelení problematiky úrazů dobrovolného hasičstva považujeme za vhodné rekognoskovat rovněž doktrinální základnu, kterou v řešené problematice představují komentářové publikace. Za významné pro aktuální právní úpravu lze shledat komentovanou úpravu § 80 a § 81 z. č. 133/1985 Sb., zákona o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, a § 393 z. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. Souborně lze konstatovat, že komentářový podklad je bohužel na velmi slabé úrovni, neboť k zákonu o požární ochraně kvalitní, obsáhlejší či soudobý komentář dlouhodobě absentuje a naopak poměrně četné, rozsáhlé i zcela aktuální komentáře k zákoníku práce se § 393 příliš nevěnují a doprovázejí jej pouze lakonickými texty.

4.1. Komentáře k zákoníku práce

① HŮRKA, Petr, Nataša RANDLOVÁ, Jiří DOLEŽÍLEK, Dana ROUČKOVÁ, Margerita VYSOKAJOVÁ, Soňa DOUDOVÁ, Michael KOŠNAR a Vladimír HORNA. **Zákoník práce: komentář. 7. vydání.** Praha: Wolters Kluwer, 2024. Kodex. ISBN 978-80-7676-803-1.

§ 393

JUDr. Margerita Vysokajová, Csc.

Právní stav komentáře je ke dni 1. 1. 2024.

K § 393

Tato ustanovení upravují právo na náhradu škody podle pracovněprávních předpisů v některých zvláštních případech, kdy utrpěly újmu na zdraví v souvislosti s určitou činností osoby, které nejsou zaměstnanci ve smyslu zákoníku práce. Rozsah uplatnění předpisů zákoníku práce u členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obce, báňských záchranných sborů, osob pomáhajících při zásahu proti mimořádné události a odstraňování jejích následků, osob pomáhajících při plnění důležitých úkolů v zájmu společnosti (zvelebování obcí) a členů družstev je omezen pouze na ustanovení týkající se pracovních úrazů. Zároveň je stanoven okruh osob, které za vzniklou škodu odpovídají.

Z judikatury:

Úraz žáka školy, k němuž došlo v přestávce mezi dvěma vyučovacími hodinami, třeba rovněž posoudit podle ustanovení zákoníku práce o odpovědnosti organizace za škodu při pracovních úrazech.

(KS v Brně 15 Co 60/70, R 67/1971)

Úraz, který utrpělo dítě při výchově v mateřské škole, nelze odškodnit jako pracovní úraz. (S IV, str. 418)

Související ustanovení:

268 - odpovědnost zaměstnavatele za škodu, § 269 a násl. - povinnost zaměstnavatele nahradit škodu a nemajetkovou újmu

② BĚLINA, Miroslav a Ljubomír DRÁPAL. **Zákoník práce: komentář. 3. vydání.** V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-759-0.

stejně jako

③ PICHRT, Jan. **Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání. 2. vydání. Praktický komentář.** Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-388-3.

§ 393

(Další případy odpovědnosti za škodu vzniklou pracovním úrazem)
JUDr. Zdeněk Novotný

Právní stav komentáře je ke dni 1. 6. 2018. resp. 1. 5. 2022

Předmětem úpravy zde již není odpovědnost za škodu jako takovou, nýbrž pouze odpovědnost za pracovní úraz vyjmenovaných osob, který utrpěly nikoliv při výkonu zaměstnání, nýbrž při výkonu činností vykonávaných mimo zaměstnání - tak řečeno – v obecném zájmu. Stanoví se okruh osob, které v případě poškození zdraví při výkonu uvedených činností mají právo na náhradu škody podle stejných podmínek, jako jsou stanoveny pro náhradu škody vzniklé pracovním úrazem. Současně se stanoví okruh pasivně věcně legitimovaných subjektů, které za vzniklou škodu odpovídají.

Právní stav komentáře je ke dni 1. 4. 2012.

④ KOTTBAUER, Antonín. **Zákoník práce: komentář s judikaturou: podle stavu k 1. lednu 2012, včetně novely účinné k 1. dubnu 2012.** Praha: Leges, 2012. Komentátor. ISBN 978-80-87576-08-3.

Komentář:
Toto ustanovení je kogentní (§ 4b odst. 1 věta první).

K odst. 1 až 4:

Fyzické osoby uvedené v tomto ustanovení, i když nejsou s odpovědným

subjektem v pracovněprávním vztahu, mají právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem při výkonu jeho činnosti. Jde o členy jednotek sborů dobrovolných hasičů obce a báňských záchranných sborů a osoby, které osobně vypomáhají při zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejich následků. Není přitom rozhodující, zda tuto činnost konaly na výzvu příslušných orgánů, velitele zásahu, podle jeho pokynu nebo s jeho vědomím. U členů sborů jim odpovídá za škodu ten, u něhož byl sbor zřízen, v ostatních případech odpovídá za škodu správní úřad nebo obec. Zvláštní právní předpis však může stanovit jinak. Právo na náhradu škody mají také fyzické osoby, které dobrovolně v rámci organizované akce vypomáhaly při plnění důležitých úkolů v zájmu společnosti. Za škodu odpovídá ten, pro koho v době úrazu tyto osoby pracovaly. Právo na náhradu škody mají také členové družstev, zdravotníci Červeného kříže, dárci při odběru krve, členové Horské služby i ti, kteří podle jejich výzvy nebo pokynů osobně pomáhali při záchranné akci v terénu. Mezi tyto fyzické osoby patří také ty, které dobrovolně vykonávaly pečovatelskou službu sociálního zabezpečení. Konečně mezi ně patří i fyzické osoby pověřené zaměstnavatelem určitou funkcí nebo činností. V těchto ustanoveních se současně v každém případě uvádí, kdo konkrétní osobě za škodu vzniklou pracovním úrazem odpovídá. I v těchto případech se mohou odpovědné subjekty zprostit odpovědnosti, pokud by prokázaly, že ke škodě došlo při takové činnosti fyzické osoby, kterou vybočila z plnění převzatých úkolů nebo z jejich dobrovolné činnosti. Mohou se také zprostit odpovědnosti z důvodů uvedených v ustanovení § 367 ZP. V případě dobrovolné výpomoci je třeba se zabývat také tím, zda nešlo o takovou výpomoc, při níž odpovídá za škodu zaměstnavatel, pro kterého zaměstnanec pracoval v době, kdy utrpěl pracovní úraz.

Související právní předpisy:

§ 1, 1a, 2, 3, 4, 4a, 4b, 366 až 383 ZP

Judikatura:
R 11/1983

4.2. Komentáře k zákonu o požární ochraně

① ŠUBRT, Václav. **Zákon o požární ochraně s komentářem: zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, jak vyplývá z úplného znění vyhlášeného pod č. 67/2001 Sb.** Praha: Rego, 2002. Legislativa na úseku požární ochrany. ISBN 80-86648-03-6.

„Komentář k § 80 až 84:

Uvedená ustanovení se týkají náhrad škody, a to odškodňování úrazů (§ 80) jednorázového mimořádného odškodnění (§ 81) a náhrady věcných škod (§ 82 až § 85). S výjimkou § 81, který nedoznal zásadních změn, a u kterého v průběhu času dochází k postupné novelizaci výše částek tohoto odškodnění, došlo u ostatních paragrafů k podstatné změně subjektu, který je za stát povinen v případě vzniku nároku na odškodnění nebo náhradu škody tento nárok vypořádat. V souladu s tím, co bylo uvedeno v úvodu komentáře k § 79 a co vyplývá z již nového § 23 zákona, se tímto subjektem stal hasičský záchranný sbor kraje. V souvislosti se změnami v zákoně došlo také k zúžení subjektů, které mohou uplatnit nárok na odškodnění úrazů. Vypuštění preventivních požárních kontrol a tudíž i kontrolních skupin v obcích vede k tomu, že pokud by členové kontrolních skupin ustanovených podle dřívějšího zákona dál vykonávali svoji činnost,

neměli by již nárok na odškodnění v případě úrazu, neboť zákon již povinnost jejich zřizování a činnosti nestanoví a zabezpečení požární prevence v obci zabezpečuje zcela jinak.

Stane-li se úraz dobrovolnému hasiči u zásahu je třeba při odškodňování takového úrazu postupovat tímto způsobem: Zákon v § 80 odst. 1 a 2 stanoví, že došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo jeho smrti při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce nebo v souvislosti s pomocí, kterou poskytl v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při odstraňování jeho následků, uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů. Náhradu škody v zastoupení státu poskytuje místo okresního úřadu nově hasičský záchranný sbor kraje. Je třeba postupovat obdobně, jako u běžného pracovního úrazu. Tzn., že se nejprve provede evidence a registrace pracovního úrazu a posléze se přistoupí k jeho odškodnění.

Poznámka:

Evidence a registrace

1) I z hlediska předpisů o nemocenském pojištění a sociálním zabezpečení je nutno brát úraz dobrovolného hasiče u zásahu jako pracovní úraz, protože se stal při činné účasti při zdolávání požáru nebo jiné mimořádné události. Z toho vyplývá, že poškozený má již první tři dny pracovní neschopnosti nárok na nemocenské dávky ve výši 69 %.

2) Pokud úrazem byla způsobena smrt nebo pracovní neschopnost trvající nejméně jeden den, mimo dne, kdy došlo k pracovnímu úrazu, pak takový úraz podléhá registraci na základě ustanovení vyhlášky ČÚBP a ČBÚ č. 110/1975 Sb., o evidenci a registraci pracovních úrazů a o hlášení provozních nehod (havárií) a poruch technických zařízení, ve znění vyhlášky č. 274/1990 Sb. Je třeba

a) odpovědně a spolehlivě zjistit příčiny a všechny další okolnosti vzniku pracovního úrazu,

b) sepsat záznam o pracovním úrazu podle výsledků zjištění provedeného podle písm. a) v takovém počtu kopií, aby originál zůstal v místě, po jedné kopii pro poškozeného, pro inspektorát bezpečnosti práce a pro zdravotní pojišťovnu postiženého hasiče. Záznam se sepíše nejpozději do dvou dnů po ohlášení úrazu a odešle příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce a zdravotní pojišťovně zraněného hasiče do patnáctého dne následujícího měsíce,

c) stanovit potřebná opatření proti opakování podobných pracovních úrazů.

Doklady o evidenci a registraci pracovních úrazů se uchovávají po dobu pěti let následujících po roce, v němž pracovnímu úrazu došlo. Neplnění povinností vyplývajících z uvedené vyhlášky podléhá postihům podle příslušného předpisu.

Náhrada škody podle zákoníku práce

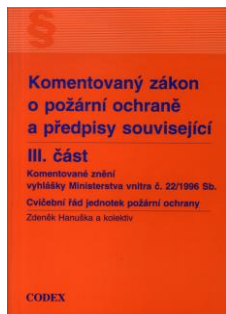
V závislosti na míře zavinění má poškozený nárok na tyto náhrady:

- ztráta na výdělku
- za bolest a ztížení společenského uplatnění
- za účelně vynaložené náklady spojené s léčením
- věcné škody

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti zaměstnance činí rozdíl mezi jeho průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené pracovním úrazem a plnou výší nemocenského, které by mu podle předpisu o nemocenském pojištění náležela.

Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti se poskytuje zaměstnanci v takové výši, aby se spolu s jeho výdělkem po pracovním úrazu rovnala jeho průměrnému výdělkem před vznikem škody. Pro přiznání náhrady za ztrátu na

výdělku je rozhodný průměrný výdělek, jehož zaměstnanec dosáhl před pracovním úrazem. V zájmu stabilizace životní úrovně postižených se provádí průběžně nařízením vlády valorizace náhrady za ztrátu na výdělku - naposledy Nařízení vlády č. 298/1996 Sb.“

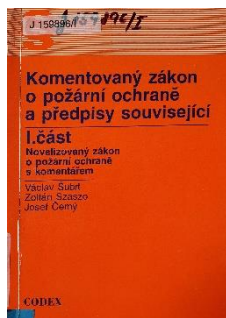
② HANUŠKA, Zdeněk. *Komentovaný zákon o požární ochraně a předpisy související*. III. část. Praha: Codex, 1997. ISBN 80-85963-26-4.

Komentář je zaměřen pouze na Vyhlášku MV č. 21/1996 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR o požární ochraně.

③ SZASZO, Zoltán. *Komentovaný zákon o požární ochraně a předpisy související*. II. část. Praha: Codex, 1996. ISBN 80-85963-15-9.

Komentář je zaměřen pouze na Vyhlášku MV č. 22/1996 Sb., kterou se upravují podrobnosti o úkolech jednotek požární ochrany, stanoví se činnost osob zúčastněných na jejich plnění a zásady velení při zásahu.

④ SZASZO, Zoltán, Václav ŠUBRT a Josef ČERNÝ. *Komentovaný zákon o požární ochraně a předpisy související*. I. část. Praha: Codex Bohemia, 1995.

Komentář:

Hašení požárů a likvidace následků živelních pohrom a mimořádných událostí jsou činnosti, při jejichž provádění vzniká značné nebezpečí pro život a zdraví. Proto zákon pamatuje na náhradu škody, zejména škody na zdraví. Pro účely odškodnění rozděluje odškodňované osoby do dvou skupin.

První skupinou jsou fyzické osoby, které uvedené činnosti vykonávají aktivně, tedy jsou členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, požární hlídky nebo kontrolní skupiny obce vykonávající preventivní požární kontroly.

Druhou skupinou jsou fyzické osoby, které takové činnosti, ať už při zdolávání požáru, při odstraňování jejich následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, vykonávají nahodile, na výzvu příslušných orgánů (velitel zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo obce), například ve smyslu § 18 písm. d) zákona. Poskytnutí náhrady však není vázáno na prokázání konkrétní výzvy. Obecně je zastáván názor, že náhrada škody by měla být přiznána každému, kdo při uvedených činnostech poskytoval účinnou pomoc, ať k tomu byl nebo nebyl vyzván. Náhradu škody naopak není možné přiznat osobě, kterou před vznikem škody velitel zásahu nebo velitel jednotky požární ochrany z místa zásahu zřetelně a důrazně vykázal. Náhrada škody bude samozřejmě poskytnuta i v případech, kdy k poškození na zdraví nebo smrti fyzické osoby došlo před příjezdem

jednotky požární ochrany, pokud poškozená osoba plnila povinnost podle § 18 písm. a), b) nebo c), neboť i tyto činnosti mají souvislost se zdoláváním požáru.

Za uvedenou škodu na zdraví odpovídá stát a je hrazena obdobně, jako se provádí odškodňování pracovních úrazů podle příslušných ustanovení zákoníku práce a nařízení vlády k provedení zákoníku práce.

V praxi však mohou nastat případy, kdy nárok na náhradu škody při těchto činnostech vznikne na základě pracovněprávního vztahu. Tak je tomu, když například v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce jsou pro zvýšení její akceschopnosti a zkvalitnění její činnosti zařazeny osoby, které tuto službu vykonávají jako své zaměstnání (§ 68 odst. 3 zákona), nebo když člen požární hlídky je v pracovněprávním vztahu k subjektu, v jehož objektu nebo zařízení poskytoval pomoc (§ 13 odst. 2). Pro tyto případy je prioritní nárok vzniklý z pracovněprávního vztahu, tedy odškodnění podle zákoníku práce.

Stát nemůže výše uvedené náhrady poskytovat přímo. Proto zákon stanoví, že náhradu škody v jeho zastoupení poskytuje okresní úřad, jako orgán státní správy, který na tyto účely musí mít ve svém rozpočtu vyčleněnu příslušnou položku.

Ve smyslu § 92 zákona se tato ustanovení vztahují kromě likvidace požárů i na likvidaci následků živelních pohrom a mimořádných událostí (nehody, průmyslové a ekologické havárie), kde jednotky požární ochrany zasahují.

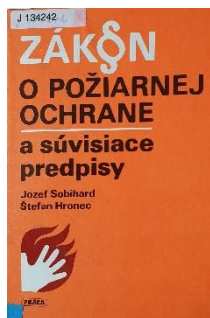
Komentář /k § 81/

Společenská nebezpečnost požárů vyžaduje, aby osobám, které v důsledku jejich likvidace utrpí škodu na zdraví, stát poskytl i odškodnění nad rámec odškodňování pracovních úrazů. Tím je jednorázové mimořádné odškodnění. Toto odškodnění může být poskytnuto i pozůstalým v případě, kdy poškozený na následky zranění zemře. Půjde zejména o manželku, nezaopatřené děti a další osoby, které na něj byly odkázány výživou.

Vláda stanoví nařízení, ve kterých případech a na které osoby se jednorázové mimořádné odškodnění vztahuje. Jedná se zejména o příslušníky profesionálních jednotek požární ochrany, zaměstnance zařazené v podnikových profesionálních i dobrovolných jednotkách požární ochrany a členy dobrovolných jednotek požární ochrany obcí. Týká se to však i občanů, kteří ve smyslu § 18 zákona poskytují osobní pomoc na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo obce. Stejně se postupuje v případech, kdy k poškození zdraví nebo smrti dojde při cvičení, nebo (ve smyslu § 92) při likvidaci následků živelních pohrom a mimořádných událostí (havárie, nehody).

Jednorázové mimořádné odškodnění poskytuje Ministerstvo vnitra. Výjimkou jsou případy, kdy jde o zaměstnance zařazené v jednotkách požární ochrany podniku nebo zaměstnance poskytující osobní pomoc, pokud je jejich zdraví poškozeno nebo je jim způsobena smrt v souvislosti s činností vykonávanou v objektech vlastního zaměstnavatele.

S ohledem na charakter jednorázového mimořádného odškodnění se k promlčení nároku stanoví pouze objektivní lhůta, která je tříletá.“

⑤ SOBIHARD, Josef a Štefan HRONEC. *Zákon o požiarnej ochrane a súvisiace predpisy*. Bratislava: Práca, 1989. Knižnica bezpečnosti práce, zv. 4/89.

Komentár /k § 80/:

Až do účinnosti zákona se při odškodňování úrazů osob, ke kterým došlo v souvislosti s činností na úseku požární ochrany, postupovalo podle pracovněprávních předpisů, zejména nařízení vlády ČSSR č. 54/1985 Sb. Tento právní režim však nezahrnoval všechny případy možných úrazů. Proto zákon upravil otázku náhrady škody, zejména co se týká okruhu poškozených, samostatně. V ostatních otázkách, zejména pokud jde o rozsah náhrady škody, postup při uplatňování nároku na náhradu škody, promlčená nároku na náhradu škody, se postupuje nadále podle pracovněprávních předpisů.

Nositelem odpovědnosti za škodu způsobenou na zdraví nebo smrt je stát. V zastoupení státu poskytuje náhradu škody okresní národní výbor, v jehož územním obvodu došlo k poškození zdraví nebo smrti občana v souvislosti s činností podle § 88 odst. 1 zákona.

Stát odpovídá jen tehdy, když mu nevznikl nárok na náhradu škody z pracovněprávního vztahu. Pracovněprávními vztahy se rozumí nejenom vztahy, které vznikají podle zákoníku práce, ale i obdobné vztahy založené na zvláštních právních předpisech, například pracovněprávní vztahy příslušníků Svazu národní bezpečnosti podle zákona 100/1970 Sb.

Podle pracovněprávních předpisů se odškodňují úrazy příslušníků, pracovníků podnikových požárních útvarů a členů dobrovolných podnikových požárních sborů. Podle těchto případů se postupuje i v případě pracovníka organizace, pokud poskytl osobní pomoc při zdolávání požáru v této organizaci.

V ostatních případech se při odškodňování úrazů, ke kterým došlo v souvislosti s činností na úseku požární ochrany, se postupuje podle zákona.

Případné spory o náhradu škody způsobené na zdraví patří do působnosti soudů.

Ustanovení o náhradě škody se vztahuje i na případy živelních pohrom a jiných mimořádných událostí, pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak. Takovým zvláštním předpisem je zákona SRN č. 135/1974 Zb. Další podmínkou je, že musí jít o pomoc jednotce požární ochrany na výzvu velitele jednotky požární ochrany nebo národního výboru.

Komentár /k § 81/:

Jednorázové mimořádné odškodnění vyjadřuje celospolečenské ocenění pomoci, kterou příslušníci, pracovníci a členové jednotek požární ochrany nebo občani poskytli při záchraně života, zdraví nebo majetku. Tato náhrada nemá povahu odškodnění podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů a její poskytování se vztahuje i na příslušníky a pracovníky v jednotkách požární ochrany.

Jednorázové mimořádné odškodnění poskytuje

- a) organizace svým pracovníkům,
- b) v ostatních případech stát zastoupená ministerstvem vnitra.

Jednorázové mimořádné odškodnění se poskytuje za podmínek uvedených v nařízení vlády SSR č. 38/1986 Zb.³⁷⁷ V rozsahu od 5000 Kč do 25000 Kč. V případě úmrtí poškozeného se poskytuje pozůstalému manželovi a dětem, které mají nárok na sirotčí důchod, ve stejné výši, v jaké jim patří při mimořádném odškodnění podle pracovněprávních předpisů. Toto jednorázové odškodnění náleží vedle nároku podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů.

V odůvodněných případech je možné mimořádné odškodnění přiznat i rodičům poškozeného a jiným osobám, které na něj byly odkázány výživou.

Řešení sporných případů patří do rozhodování soudů.

Komentář /k § 92/:

Toto ustanovení vyjadřuje subsidiární charakter zákona ke zvláštním předpisům upravujícím právní vztahy při živelních pohromách nebo mimořádných událostech. Živelními pohromami jsou zejména vichřice, povodně a sesuvy půdy. Jinými mimořádnými událostmi se rozumí zejména průmyslové havárie, výbuchy apod. Jednotky požární ochrany jsou zpravidla první, kdo může poskytnout pomoc. Pravomoc příslušných funkcionářů rozhodnout o použití jednotky požární ochrany při mimořádné události se zřetelem na povahu této události a plnění ostatních úkolů jednotkami požární ochrany upravuje VV³⁷⁸.

5. DÍLČÍ SHRNUÍ

V zásadě je nezbytně nutné akcentovat stanovisko ve věci odpovědnosti za odškodňování úrazů členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, které publikovalo Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky pod č. j. MV- 24900-3/PO-OVL-2016 dne 4. srpna 2016. Důvodem vysoké máry důležitosti je jeho interní závaznost pro řízené subjekty, mezi které patří dílčí organizační součásti Hasičského záchranného sboru České republiky. Dle dikce zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění pozdějších předpisů /dále jen „zákon o HZS“/ Hasičský záchranný sbor tvoří:

- a) generální ředitelství,
- b) hasičské záchranné sbory krajů,
- c) záchranný útvar,
- d) škola.

Dle § 6 odst. 4. a 5. zákona o HZS generální ředitelství je nadřízeným správním orgánem ve věcech, ve kterých rozhoduje hasičský záchranný sbor kraje, záchranný útvar nebo škola; generální ředitelství řídí hasičské záchranné sbory krajů, záchranný útvar a školu. Výklad generálního ředitelství je tedy pro řízené hasičské záchranné sbory, které rozhodují úrazovou agendu, tzv. oficiálním výkladem - výkladem nadřízeného subjektu.

Dle citovaného stanoviska platí:

Příslušná právní úprava:

• Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“) Ustanovení § 80 odst. 1 zákona o požární ochraně stanoví, že

³⁷⁷ NV SSR ze dne 16. mája 1986 č. 38/1986 Zb., o jednorazovom mimoriadnom odškodňovaní osôb za poškodenie na zdraví pri plnení úloh požiarnaej ochrany

³⁷⁸ Vyhláška č. 40/1986 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady o požiarnaej ochrane.

§ 80 Odškodňování úrazů

(1) Došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

a) při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce a v požární hlídce, b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany, (dále jen "poškozený"), uhradí škodu tím vzniklou stát, obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů³⁷⁹, pokud mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu.

(2) Náhradu škody podle odstavce 1 poskytuje v zastoupení státu hasičský záchranný sbor kraje, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.

• Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“)

Ustanovení § 393 odst. 1 a 2 zákoníku práce stanoví, že:

(1) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají členové jednotek sborů dobrovolných hasičů obce a báňských záchranných sborů, kteří utrpí úraz při činnosti v těchto sborech. V těchto případech jim odpovídá ten, u něhož je sbor zřízen.

(2) Právo na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem mají fyzické osoby, které na výzvu správních úřadů nebo územního samosprávného celku nebo velitele zásahu a podle jeho pokynů, popřípadě s jeho vědomím osobně napomáhají při zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejích následků a utrpí při těchto činnostech úraz. Za škodu vzniklou tímto úrazem jim odpovídá správní úřad nebo obec, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Popis problému:

Na základě současné praxe a výkladu dvou příslušných právních předpisů ohledně odškodňování členů JSDH obce, je již od roku 2006 (od účinnosti zákoníku práce) a plošně v rámci HZS ČR nastaven postup při odškodňování. Je nutné již v úvodu uvést, že se jedná o výdej finančních prostředků státu nebo obce. Přitom je nutné na každý případ pohlížet individuálně. Odškodňování je aplikačně pojímáno jako výdej finančních prostředků státu nebo obce, jako příslušného zřizovatele jednotky sboru dobrovolných hasičů obce.

Výkladový popis:

Je zřejmé, že uvedené dva právní předpisy nedávají jednoznačnou odpověď na otázku, kdo a v jakých případech je odpovědný za náhradu škody způsobenou úrazem členu jednotky požární ochrany (na to HZS ČR již upozorňoval i v rámci úpravy dotčených právních předpisů). Podle stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí č.j. 2009/60163-51 ze dne 21.8. 2009 „*má dobrovolný hasič, který utrpěl škodu na zdraví, právo domáhat se její náhrady podle citovaného ustanovení § 393 zákoníku práce i podle § 29 odst.1 písm. b) zákona o požární ochraně.*“ Podle názoru tohoto ministerstva by měl být upřednostňován postup podle zákona o požární ochraně jako případ zvláštní právní úpravy, která by měla mít přednost před úpravou obecnou. To lze nepochybně aplikovat v případě činnosti člena v JSDH obce při hašení požárů a při provádění záchranných prací, kde zákon o požární ochraně další podmínky nestanoví. V případě provádění odborné přípravy je však nutno vzít ustanovení § 65 odst. 2 zákona o požární ochraně,

³⁷⁹ § 190 až 203, § 260 zákoníku práce. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony

kde se hovoří o podmínce nařízené odborné přípravy (již podle judikatury není rozhodné, zda osoba je či není v pracovním poměru z pohledu § 393 zákoníku práce - viz úraz žáka školy KS v Brně 15 Co 60/70, R 67/1971).

Ustanovení § 65 odst. 2 zákona o požární ochraně stanoví že „*Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při hašení požáru, provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech se považuje za výkon občanské povinnosti. Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě je jiným úkonem v obecném zájmu*“.

Obecný zájem je zpravidla vztahován především k zákoníku práce ve vztahu zaměstnavateli, u kterého je člen JSDH obce např. i v pracovně právní vztahu z důvodu uvolňování tohoto člena pro činnost v jednotce a ve vztahu k náhradám za ztrátu výdělků člena JSDH obce při zásahu, nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě.

Výše citované ustanovení § 65 zákona o požární ochraně do jisté míry definuje, co se za činnost člena JSDH obce považuje a za jakých podmínek se taková činnost vykonává. V případě cvičení nebo odborné přípravy zákon zdůrazňuje, že musí jít i nařízenou odbornou přípravu nebo cvičení pokud jde o činnost v jednotce – odbornou přípravu považovanou za obecný zájem. Z výše uvedeného lze také dovodit, že činnost člena JSDH obce, která byla odbornou přípravou, musí být činností nařízenou, aby se dala považovat za úkon v obecném zájmu.

Zákon přímo neuvádí, kdo odbornou přípravou nařizuje, ale nepřímě to lze dovodit jednak z ustanovení § 72 odst. 1 zákona o požární ochraně, ale zejména z odst. 3, který stanoví, že „*Zaměstnanci podniku a členové dobrovolných jednotek požární ochrany jsou povinni se zúčastňovat v určeném rozsahu odborné přípravy. Zúčastňují-li se odborné přípravy členové dobrovolných jednotek požární ochrany ve své pracovní době, považuje se to za překážku na straně zaměstnance z důvodu jiných úkonů v obecném zájmu*.“ Dále lze tento výklad podpořit i prováděcí právní úpravou.

Současně § 72 odst. 4 zákona o požární ochraně stanoví rozsah odborné přípravy, kam patří i tělesná příprava a požární sport. Prováděcí předpis k zákonu o požární ochraně vyhláška č. 247/2000 Sb., o organizaci a činnosti jednotek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o jednotkách“) v návaznosti na § 72 zákona o požární ochraně stanoví, druhy odborné přípravy i toho, kdo je pověřen její organizací a tedy svým způsobem i nařizuje na ní účast; dalo by se tedy říci, že i nařizuje členu, kdy se odborné přípravy má zúčastnit a stanoví její druh a obsah (§ 32 až 40).

V návaznosti na uvedenou vyhlášku a zákon o požární ochraně lze odbornou přípravu člena jednotky požární ochrany dělit na:

a) Základní odbornou přípravu (§ 40 vyhlášky o jednotkách a § 72 odst. 2 zákona o požární ochraně) v rozsahu 40 hodin určenou pro nově zařazeného člena do jednotky SDH obce, kterou organizuje její velitel jednotky SDH obce (je obci odpovědný za uvedenou činnost).

b) Pravidelnou odbornou přípravu (§ 36 vyhlášky o jednotkách a § 72 odst. 3 zákona o požární ochraně), jejíž součástí je prohlubování odborných znalostí, tělesná příprava a taktická a prověřovací cvičení, požární sport. Uvedenou přípravu organizují a řídí velitelé jednotek a za svoji činnost jsou odpovědní obci, protože tím zajišťují akceschopnost jednotky SDH obce (zákonná povinnost obce dle § 29 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně). Musí mít na ni zpracován plán odborné přípravy a musí ji i vyhodnocovat.

c) Odborná příprava k získání odborné způsobilosti a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů (§ 34 vyhlášky o jednotkách ve vazbě na § 72 odst. 5 písm. b) zákona o požární ochraně). Uvedenou

odbornou přípravu organizuje a řídí hasičský záchranný sbor kraje a tím i „nařizuje“ velitelům a strojníkům účast na ní.

Z výše uvedeného dělení odborné přípravy lze odvodit kdo, jaký druh odborné přípravy organizuje a kdo „nařizuje“ členům JSDH obci účast na ní – kdy je to velitel jednotky v zastoupení obce a kdy HZS kraje. Podle principu, kdo nařizuje (řídí, organizuje) odbornou přípravu členovi jednotky SDH obce, nese i odpovědnost a v souladu s citovanými ustanoveními zákoníku práce, občanského zákoníku a zákona o požární ochraně k náhradě škody způsobné úrazem. To znamená, že

- v případě odborné přípravy podle písmena a) a b) výše uvedeného výčtu druhů odborné přípravy odpovídá obec za použití ustanovení zákoníku práce,
- v případě odborné přípravy podle písmena c) výše uvedeného výčtu druhů odborné přípravy odpovídá stát v zastoupení hasičského záchranného sboru.

Pokud by tomu tak nebylo a vždy se odškodnění provádělo jen podle § 80 odst. 1 zákona o požární ochraně, nemělo by ustanovení zákoníku práce k tomuto problému vůbec smysl.

Legislativní úpravy:

V rámci snahy o legislativní sladění a zejména v návaznosti na usnesení vlády ze dne 8. června 2016 č. 506 k řešení některých oblastí jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a spolků působících na úseku požární ochrany, byl zpracován návrh zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, kde v rámci části druhé je změna zákona o požární ochraně. Cílem navrhované právní úpravy je dosažení stavu, kdy postavení člena jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, bude jednoznačně upraveno v rámci speciální právní úpravy, kterou je zákon o požární ochraně. S tímto souvisí i změna zákoníku práce, kde v § 393 je navrženo vypustit slova „jednotek sborů dobrovolných hasičů obce“.

§ 80 Odškodňování úrazů

(1) Došlo-li u fyzické osoby k poškození na zdraví nebo k jeho smrti (dále jen „poškozený“) při

a) činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce v rámci operačního řízení, poskytne náhradu škody stát, pokud nevznikl nárok na náhradu této škody z pracovněprávního vztahu,

b) nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě, poskytne náhradu škody, pokud nevznikl nárok na náhradu této škody z pracovněprávního vztahu,

1. stát, jestliže cvičení nebo odbornou přípravu nařídil a organizuje hasičský záchranný sbor, nebo

2. zřizovatel jednotky, jestliže cvičení nebo odbornou přípravu nařídil a organizuje velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů obce,

c) činnosti v požární hlídce, poskytne náhradu škody zřizovatel požární hlídky, nebo

d) poskytnutí pomoci (§ 18 a 19), poskytne náhradu škody stát.

(2) Je-li osobou odpovědnou za poskytnutí náhrady škody stát, výši náhrady stanoví a tuto poskytne hasičský záchranný sbor kraje, v jehož územním obvodu ke škodě na zdraví nebo ke smrti došlo.

(3) Při náhradě škody podle odstavce 1 se obdobně použijí ustanovení zákoníku práce o náhradě škody nebo nemajetkové újmy na zdraví způsobené pracovním úrazem.

Jedná se pouze o legislativní návrh, který je nyní na úrovni vlády (prošel Legislativní radou vlády), a respektuje i toto navržené stanovisko. [poznámka autora - předmětná úprava nebyla do dnešního dne do zákona implementována]

Závěr:

Na základě výše uvedeného výkladu lze dovodit, že v rámci opodstatněného úrazu člena JSDH obce, který je podložený důkazy (zejména příslušným nařízením úkonu či přímo již zásahem) má tento člen nárok na odškodnění formou rozhodnutí příslušného HZS kraje. Obecně řečeno, základní premisou musí být pravidlo „kdo činnost nařídil, nese odpovědnost“. Za toto odškodnění obecně odpovídá stát (viz § 80 zákona o požární ochraně) a přistupuje k němu i obec, jako zřizovatel JSDH obce v samostatné působnosti (viz § 393 zákoníku práce).

Jako možnou hranici lze uvést:

- **Odškodňuje stát (jeho prostřednictvím příslušné HZS kraje)**
 - o **Při zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejích následků.**
 - o **Při nařízení cvičení nebo nařízené odborné přípravě přímo ze strany HZS kraje, tedy jimi organizovaná** (k získání odborné způsobilosti a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů).
- **Odškodňuje obec (zřizovatel JSDH obce)**
 - o **Při nařízení cvičení nebo nařízené odborné přípravě ze strany JSDH obce** (ostatní příprava).
 - o **Vždy v případě pracovněprávní vztahu.**

Předkládané stanovisko koresponduje s výkladem Ministerstva práce a sociálních věcí, zejména po diskuzi v roce 2016.

Na závěr je nutné dodat, že se jedná o nezávazný výklad gestora právní úpravy v oblasti požární ochrany, závazné výklady je oprávněn stanovovat pouze soud.

Tolik k předmětné problematice uvádí stanovisko Ministerstva vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. Zmiňovaná součást Ministerstva vnitra dovozuje z dikce § 24 odst. 1 písm. i) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“), i svou působnost v řízení odborné přípravy a usměrňování výkon služby v jednotkách požární ochrany po odborné stránce. Ministerstvo na úseku požární ochrany také dle § 24 odst. 1 písm. f) citovaného zákona řídí výkon státní správy.

Pro posouzení výzkumných otázek má krucální význam interní normotvorba Ministerstva vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, která je realizovaná formou interních normativních aktů řízení - pokynů generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky.

Z klíčových pokynů je nezbytné zmínit:

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 13. 12. 2019, kterým se vydává **Cvičební řád jednotek požární ochrany** č. 60/2019;

Čl. 1

Cvičební řád jednotek požární ochrany

(1) *Jednotky požární ochrany (dále jen „jednotky PO“) se při odborné přípravě a zásahu řídí taktickými postupy stanovenými Ministerstvem vnitra-generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „generální ředitelství“), které jsou obsaženy ve Cvičebním řádu jednotek PO.*

(2) *Vzdělávací zařízení Hasičského záchranného sboru České republiky a Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany se při výuce a výcviku příslušníků, zaměstnanců a členů jednotek PO řídí Cvičebním řádem jednotek*

PO.

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 30. 11. 2017, kterým se vydává **Bojový řád jednotek požární ochrany č. 41/2017**;

Čl. 1

Bojový řád jednotek požární ochrany

(1) *Jednotky požární ochrany (dále jen „jednotky PO“) se při odborné přípravě a zásahu řídí taktickými postupy stanovenými Ministerstvem vnitra-generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „generální ředitelství HZS ČR“), které jsou obsaženy v Bojovém řádu jednotek PO.*

(2) *Vzdělávací zařízení Hasičského záchranného sboru České republiky a Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany se při výuce a výcviku příslušníků, zaměstnanců a členů jednotek PO řídí Bojovým řádem jednotek PO.*

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 8. 6. 2009, kterým se stanoví **Řád výkonu služby v jednotkách HZS podniků, SDH obcí a SDH podniků č. 25/2009**.

Čl. 1

Obecná ustanovení

(1) *Řád výkonu služby v jednotkách požární ochrany (dále jen „jednotka“) se vztahuje na jednotky hasičských záchranných sborů (dále jen „HZS“) podniků, jednotky sborů dobrovolných hasičů (dále jen „SDH“) obcí, jednotky SDH podniků a požární hlídky, pokud jsou zřízeny místo jednotek.*

(2) *Výkonem služby zaměstnanců a členů (dále jen „hasiči“) zařazených v jednotkách se rozumí veškerá činnost směřující k předcházení požárům a jejich zdolávání, snižování následků živelních pohrom a jiných mimořádných událostí včetně zvyšování akceschopnosti jednotky. Výkon služby probíhá v organizačním nebo operačním řízení:*

- *organizační řízení se uplatňuje při činnosti hasičů v jednotce k dosažení stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek,*

- *operační řízení se uplatňuje při zásahu jednotky a plnění úkolů daných právním předpisem¹, jde o činnost od přijetí zprávy o skutečnostech vyvolávajících potřebu nasazení jednotky do jejího návratu na základnu po zásahu.*

(3) *Operační řízení má přednost před řízením organizačním. V operačním řízení mohou být stanoveny jiné vztahy podřízenosti než v organizačním řízení, např. funkce velitele zásahu je jen v operačním řízení.*

Výše uvedená interní úprava koresponduje s dikcí zákona o požární ochraně uvedenou v § 70 a násl. /cf./:

§ 70 Základní úkoly jednotek požární ochrany

(1) *Jednotka požární ochrany plní tyto základní úkoly*

a) *provádí požární zásah podle příslušné dokumentace požární ochrany nebo při soustředění a nasazování sil a prostředků,*

b) *provádí záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech,*

c) *podává neprodleně zprávy o svém výjezdu a zásahu územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje.*

(2) **Výkonem služby** příslušníků, zaměstnanců podniků a **členů zařazených v jednotkách požární ochrany** se podle tohoto zákona rozumí veškerá činnost směřující k předcházení požárům a jejich zdolávání, snižování následků živelních pohrom a jiných mimořádných událostí včetně zvyšování akceschopnosti jednotky požární ochrany. Výkon služby se člení na organizační a operační řízení.

(3) **Organizačním řízením** se rozumí činnost k dosažení stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek požární ochrany. **Operačním řízením** se rozumí činnost od přijetí zprávy o skutečnostech vyvolávajících potřebu nasazení sil a prostředků požární ochrany, provedení požárního zásahu a záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech, do návratu sil a prostředků požární ochrany na základnu.

§ 71 Řízení činnosti v jednotkách požární ochrany

(1) Příslušníci, zaměstnanci podniku a členové dobrovolných jednotek požární ochrany jsou při činnosti v jednotce požární ochrany **podřízeni svým velitelům a při zdolávání požáru veliteli zásahu.**

(2) Velitel jednotky požární ochrany odpovídá za připravenost a činnost jemu podřízené jednotky zřizovateli této jednotky (cf. § 29 zákona o požární ochraně).

§ 72 Odborná způsobilost a příprava

(1) Příslušníci, zaměstnanci podniku a velitelé, strojníci a technici speciálních služeb ostatních jednotek požární ochrany mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí.

(2) Příslušníci, zaměstnanci podniku a členové dobrovolných jednotek požární ochrany mohou samostatně vykonávat službu při zdolávání požárů až po absolvování základní odborné přípravy.

(3) Zaměstnanci podniku a členové dobrovolných jednotek požární ochrany jsou povinni se zúčastňovat v určeném rozsahu odborné přípravy. Zúčastňují-li se odborné přípravy členové dobrovolných jednotek požární ochrany ve své pracovní době, považuje se to za překážku na straně zaměstnance z důvodu jiných úkonů v obecném zájmu.

(4) Odborná příprava zahrnuje teoretickou přípravu, praktický výcvik a tělesnou přípravu. Součástí odborné přípravy je i požární sport.

(5) Odborná způsobilost se ověřuje zkouškou a prokazuje se osvědčením. Ověřování odborné způsobilosti a vydávání a odnímání osvědčení o odborné způsobilosti provádí

a) ministerstvo u příslušníků, velitelů, strojníků a techniků speciálních služeb jednotek hasičských záchranných sborů podniků a u osob vykonávajících službu v jednotkách sborů dobrovolných hasičů obcí a v jednotkách sborů dobrovolných hasičů podniků jako svoje zaměstnání,

b) hasičský záchranný sbor kraje u velitelů a strojníků dobrovolných jednotek požární ochrany,

c) velitelé jednotek hasičských záchranných sborů podniků u zaměstnanců podniku.

(6) Orgán, který vydal osvědčení o odborné způsobilosti, může osvědčení odejmout, vykazuje-li osoba uvedená v odstavcích 1 a 5 ve své činnosti závažné nedostatky.

(7) Prováděcí právní předpis stanoví způsob provádění odborné přípravy příslušníků, zaměstnanců podniků a členů dobrovolných jednotek požární ochrany, její ověřování a osvědčování, vydávání a odnímání osvědčení, jakož i organizování soutěží v požárním sportu a tělesné přípravě.

6. ÚČEL ÚPRAVY

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP) hasičů je zajišťována Listinou základních práv a svobod, mezinárodními smlouvami a pracovněprávními předpisy, jakož i některými kolektivními smlouvami. Nejzávažnějším pochybením se zajištěním BOZP pak čelí trestní právo.

Příklad usnesení NS ze dne 17. 7. 2019 sp. zn. Tdo 425/2019 (Porušení odborné péče při lezení)

Kritické skutkové okolnosti: obviněný Ch. F. (dále jen „obviněný“ nebo „dovolatel“) uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jehož se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že „ačkoli sportovní lezení na venkovních skalách je rizikovým sportem a při jištění lezce nebo spouštění lezce je zdraví a život v rukou osoby, která lezce jistí, což na osobu, která jistí, klade zvýšený požadavek opatrnosti vyplývající ze zákonné prevenční povinnosti upravené § 2900 občanského zákoníku, porušil obviněný tuto povinnost vyplývající z jeho postavení osoby jistící spouštějícího se lezce tím, že dne 28. 06. 2016 v době okolo 20:20 hodin v XY na XY, a to na skalní cestě zvané J. M.? poblíž ulice XY při spouštění poškozeného R. K., nar. XY, z předskalí, tedy z výšky asi 10 metrů nad zemí, a to tím, že ačkoli si obviněný mohl být sám jako zkušený lezec vědom veškerých možných důsledků svého nedbalého postupu, nezajistil dostatečně volný konec lana zejména tím, že na jeho konci neudělal uzel, aby lano neproklouzlo jistící pomůcku grigri, a při spouštění poškozeného nekontroloval vedle samotného průběhu spouštění poškozeného i volný konec lana, a to zejména kolik lana ještě zbývá, aby předešel proklouznutí příliš krátkého lana jistící pomůckou, což se skutečně stalo a zapříčinilo pád poškozeného z výšky asi 7 metrů na zem, v důsledku čehož poškozený utrpěl tříštivou zlomeninu pravé holenní kosti, tříštivou zlomeninu levé patní kosti a kompresivní zlomeninu 1. a 2. bederního obratle s dobou léčení do 07. 11. 2016, z hlediska soudně lékařského posouzeno jako delší dobu trvající vážná porucha zdraví, tedy těžká újma na zdraví.

Právní názor NS: Nedodržení metodiky Českého horolezeckého svazu ze strany jistící osoby znamená nedodržení potřebné míry opatrnosti, v důsledku čehož lze při způsobení těžké újmy na zdraví dovodit trestní odpovědnost jistící osoby. Na tomto základě lze dovodit, že horolezci by se při výkonu své činnosti měli řídit zmíněnou metodikou, která v daném odvětví lidské činnosti konkretizuje § 2900 ObčZ.

Právní úprava též zajišťuje, aby dobrovolní hasiči, kteří se zraní či zemřou při výcviku nebo při zásahu byli odškodněni. O odškodnění si však musí zraněný hasič nebo pozůstalí požádat. Současně jsou povinni vyčíslit újmu, která jim byla způsobena. Právní úprava přitom vychází z úplné kompenzace, tzn., že se odškodňuje ušlý příjem, bolest, ztížení společenského uplatnění, léčebné výdaje a další nezbytné náklady.

Odškodnění hasiče je upraveno v několika předpisech. Poškozený hasič se může domáhat náhrady újmy jak podle pracovněprávních předpisů, tak podle občanského zákoníku. Újma se však hradí v penězích a pouze jednou.

7. URČENÍ ODPOVĚDNÉ OSOBY A PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Rozhodující pro určení odpovědné osoby a příslušné úpravy, je charakter události, při které k újmě dojde v kombinaci s tím, kdo za organizaci této události odpovídá.

Úpravu v zákoně o požární ochraně lze bez dalšího aplikovat v případech, kde jde o úraz hasiče při hašení požárů a při záchranných pracích, a to v souladu s ust. § 65 a 72 odst. 1 a 3 zákona o požární ochraně a ust. § 36 a 40 vyhlášky č. 247/2000 Sb.

Úprava v pracovněprávních předpisech se použije tam, kde jde o školení, které neorganizuje HZS ČR, ale organizuje si je obec, či jde o zásah na území obce nařízený starostou či velitelem JSDH.³⁸⁰

V případě provádění nařízené odborné přípravy³⁸¹ zákon o požární ochraně tuto činnost hasiče označuje jiný úkon v obecném zájmu, tedy překážku ve výkonu práce na straně zaměstnance. Za újmu vzniklou při základní odborné přípravě³⁸² a pravidelné odborné přípravě³⁸³ odpovídá obec. Za újmu vzniklou při odborné přípravě k získání odborné způsobilosti a odborné přípravě k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů odpovídá HZS, pokud tuto odbornou přípravu organizuje a řídí hasičský záchranný sbor kraje. V takovém případě je to právě HZS, který „nařizuje“ velitelům a strojníkům účast na ní. Stalo se součástí rozhodovací praxe HZS, že před přiznáním odškodnění musí poškozený doložit potvrzení od obce, o jejíž JSDH se jedná, že tato obec není zaměstnavatelem zraněného hasiče a že jeho úraz neodškodnila.

Zraněný hasič se sice tímto doporučeným postupem řídit nemusí, bude-li se však domáhat náhrady újmy po HZS, ač k újmě došlo při plnění úkolů obce, může to mít pro něj negativní účinky v promlčení pohledávky vůči skutečnému škůdci.

7.1. Odškodnění podle zákona o požární ochraně

Odškodnění dobrovolného hasiče, který je zaměstnanec, za újmu mu způsobenou upravuje zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“) a zákoník práce.

V zákoně č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, v platném znění, je vložen oddíl nazvaný Odškodňování úrazů. Dle této již letité úpravy platí, že došlo-li u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti

- a) při jeho činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce a v požární hlídce,
- b) v souvislosti s pomocí, kterou poskytl při zdolávání požáru nebo při odstraňování jeho následků anebo při cvičení jednotky požární ochrany,³⁸⁴

pak újmu nahradí Česká republika, a to obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, pokud poškozenému mu nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu. Náhradu škody pak poskytuje v zastoupení státu hasičský záchranný sbor kraje, v jehož územním obvodu k poškození na zdraví nebo k smrti poškozeného došlo.

Na základě zmocnění v zákoně o požární ochraně vydala vláda nařízení č. 34/1986 Sb., o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození na zdraví

³⁸⁰ V zásadě je tak nezbytně nutné akcentovat stanovisko ve věci odpovědnosti za odškodňování úrazů členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, které publikovalo Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky pod č. j. MV- 24900-3/PO-OVL-2016 dne 4. srpna 2016.

³⁸¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 15 Co 60/70, publikované pod R 67/1971.

³⁸² Základní odbornou přípravu v rozsahu 40 hodin určenou pro nově zařazeného člena do jednotky SDH obce, kterou organizuje její velitel jednotky SDH obce. Dále srov. ust. § 40 vyhlášky o jednotkách a § 72 odst. 2 zákona o požární ochraně.

³⁸³ Pravidelnou odbornou přípravu, jejíž součástí je prohlubování odborných znalostí, tělesná příprava a taktická a prověřovací cvičení a požární sport organizují a řídí velitelé jednotek a za svoji činnost jsou odpovědní obci. Srov. ust. § 36 vyhlášky o jednotkách a ust. § 72 odst. 3 zákona o požární ochraně.

³⁸⁴ Více in VAVERA, F.: Zákon o Hasičském záchranném sboru ČR. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. s. 103.

při plnění úkolů požární ochrany, v platném znění. Jednorázové mimořádné odškodnění náleží mimo jiné členu jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, pokud utrpěl poškození na zdraví, jehož následkem se stal osobou se zdravotním postižením podle zákona o zaměstnanosti.³⁸⁵

Z analyzované rozhodovací praxe ve většině krajů České republiky lze potvrdit závěr, že rozhoduje-li o odškodnění dobrovolného hasiče krajský záchranný sbor, pak je brán zřetel na „civilní“ zaměstnání hasiče a podle okolností konkrétního případu je mu na základě obdobné aplikace pracovníprávních předpisů nahrazena újma, jako by jí utrpěl při plnění pracovních úkolů, v souvislosti plnění pracovních úkolů či pro plnění pracovních úkolů v rámci svého civilního zaměstnání.³⁸⁶

Předpoklady, které musí být kumulativně splněny, aby vznikl nárok na náhradu újmy způsobené pracovním úrazem, jsou:

- a) pracovní úraz,
- b) újma na straně hasiče,
- c) příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem újmy.

V prvním stupni rozhoduje hasičský záchranný sbor na úrovni kraje. Působnost HZS je vždy dána místem úrazu. HZS posuzuje místo úrazu podle katastru obce. Proti rozhodnutí krajského ředitelství HZS se lze odvolat do 15ti dnů ode dne doručení rozhodnutí k Ministerstvu vnitra – generálnímu ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.

Platí obvyklý princip, že odvolání se podává u orgánu, jehož rozhodnutí se odvoláním napadá. Lhůta pro podání odvolání se počítá ode dne následujícího po doručení písemného vyhotovení rozhodnutí, nejpozději však po uplynutí desátého dne ode dne, kdy bylo nedoručené a uložené rozhodnutí připraveno k vyzvednutí.

Příklad

Ve věci rozhodnuté Nejvyšším správním soudem č. j. 6 Ads 2/2011 – 66 utrpěl hasič dne 26. 9. 2007 v důsledku pádu z výšky 4,5 metru v rámci lezeckého výcviku úraz, který byl uznán jako služební. Na základě lékařského posudku bylo žalobci rozhodnutím ředitele kanceláře ředitele Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje ze dne 17. 2. 2009, č. j. HSCB - 76 - 12/PS - 2008, přiznáno odškodnění za bolest a za ztížení společenského uplatnění a úhrada nákladů spojených s léčením celkem ve výši 120 433 Kč.

Přiznávána je plná náhrada požadované újmy. HZS tak odškodňuje nejen ušlý výdělek, ale podle okolností konkrétního případu též regulační poplatky. Dokazování se vede především o výši způsobené újmy. Typově lze případy rozdělit na posouzení nároku odškodnění u hasiče, který

- se zranil při výcviku anebo
- se zranil při zásahu (a to různým způsobem).

Příklad (Rozsudek NSS č. j. Ads 2/2013 – 26)

Žalobce dne 2. 9. 2003 utrpěl služební úraz, v jehož důsledku pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby a jeho služební poměr skončil propuštěním. V souvislosti s tímto služebním úrazem byla žalobci přiznána náhrada za ztížení společenského uplatnění ve výši 120.000 Kč. K služebnímu úrazu došlo ve věku 40 let žalobce přetržením

³⁸⁵ Podrobněji viz dále

³⁸⁶ Doposud analyzováno 58 rozhodnutí ze všech krajů České republiky.

Achillovy šlachy na pravé dolní končetině při fyzické přípravě. Podle lékařského posudku MUDr. I. D. ze dne 4. 3. 2008 žalobce v důsledku služebního úrazu trpí atrofií svalstva pravého lýtka a těžkým omezením pohybu v hlezenním kloubu. Aktivní pohyb v hlezenním kloubu není možný, chůze je paretická a žalobce je neschopen chůze po špici. Pro přetrvávající bolesti užívá tlumivé léky na předpis od svého praktického lékaře a dále volně prodejná analgetika. Dne 1. 5. 2005 byl žalobce uznán plně invalidním, od 1. 5. 2006 došlo ke změně plné invalidity na částečnou a od 1. 1. 2010 pobírá invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně.

Stěžovatel neutrpěl újmu na zdraví na úplném počátku produktivního života, nýbrž ve věku 40 let. Následkem služebního úrazu trpí obrnou lýtkového nervu a zejména těžkým omezením pohyblivosti hlezenního kloubu těžkého stupně. Nejedná se tedy u něho o případ úplné ztráty hybnosti či gnostických a komunikačních schopností, naprostou ztrátu předpokladů k uplatnění ve společnosti ani o neschopnost samostatné obsluhy. Ve srovnání se shora uvedenými případy posuzovanými v judikatuře Nejvyššího správního soudu je tedy zcela evidentní, že stěžovateli nemůže být podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. přiznána zvýšená náhrada za ztížení společenského uplatnění ve výši, která by dosahovala čtyřnásobku základní náhrady stanovené na základě lékařského posudku MUDr. I. D. ze dne 4. 3. 2008. Požadavek stěžovatele na přiznání zvýšeného odškodnění ve výši 3.080.000 Kč, která odpovídá téměř dvaceti šesti násobku základního bodového ohodnocení, je tedy evidentně zcela mimo realitu a naprosto neodpovídá principu přiměřenosti při stanovení výše náhrady újmy na zdraví.

7.2. Odpovědnost zaměstnavatele za újmu způsobenou zaměstnanci

Zabezpečení zaměstnance pro případ nemoci z povolání či pracovního úrazu není v České republice stále řešeno prostřednictvím úrazového pojištění, ale pracovní právní úpravou odpovědností zaměstnavatele za škodu. Jedná se o institut objektivní odpovědnosti zaměstnavatele za výsledek – za poškození zdraví (škodu), které zaměstnanec utrpěl při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Předpoklady, které musí být kumulativně splněny, aby vznikl nárok na náhradu újmy způsobené pracovním úrazem, jsou:

- a) pracovní úraz,
- b) újma na straně hasiče,
- c) příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem újmy.

Zaměstnavatel odpovídá i v případě, že škodu způsobila jiná osoba a též v případě, že újmu nezavinil. Zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel v rozsahu, ve kterém za újmu odpovídá, povinen poskytnout náhradu za ztrátu na výdělku, bolest a ztížení společenského uplatnění, účelně vynaložené náklady spojené s léčením a případně též věcnou škodu. Zemře-li zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout: náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s jeho léčením, přiměřených nákladů spojených s pohřbem, nákladů na výživu pozůstalých, jednorázové odškodnění pozůstalých a eventuálně též náhradu věcné škody.

Přes mnohé nedostatky (zejména absenci pracovní rehabilitace jako dávky úrazového pojištění) má ovšem platná úprava i některé výhody, a to konkrétně plnou náhradu újmy a podporu spíše pasivního přístupu poškozeného, který není nucen se zpět zapojit co nejdříve do pracovního života.

Zákoník práce pamatuje i na případy dobrovolných hasičů, právní úprava je však i pro specializovaného advokáta velmi komplikovaná. Řešení nabízí ust. § 271o odst. 1 první věta ZP dle něhož platí: „*U zaměstnance, který je v době pracovního úrazu nebo*

*zjištění nemoci z povolání v několika pracovních poměrech nebo je činný na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr, se při stanovení výše náhrady za ztrátu na výděлку vychází z průměrných výdělků dosahovaných ve všech těchto základních pracovněprávních vztazích, a to po dobu, po kterou by mohly trvat.*³⁸⁷ Předmětná úprava reguluje sice pouze jeden z nároků poškozeného zaměstnance, obvykle se ovšem jedná o ten finančně nejnáročnější. Cílem této úpravy je omezit tento nárok u zaměstnanců, kteří vykonávají výdělečnou činnost jen občas, nebo kteří nemají výdělečnou činnost hlavním (základním) zdrojem svých příjmů. Ke skončení pracovního poměru či jiného pracovněprávního vztahu sjednaného na dobu určitou, což zpravidla dobrovolní hasiči mají, dojde bez ohledu na situaci, v níž se zaměstnanec nachází. Stávající judikatura Nejvyššího soudu nabízí i v tomto směru určitý prostor s odkazem na dovětek ust. § 272p odst. 1 ZP: „*Po této době přísluší náhrada za ztrátu na výděлку, jestliže je možné podle okolností předpokládat, že postižený by byl i nadále zaměstnán.*“

Nárok na náhradu za ztrátu na výděлку vznikne též v případě, kdy další zaměstnávání dobrovolného hasiče lze podle okolností jen předpokládat.³⁸⁸ Důvodný předpoklad lze nabýt pouze s přihlédnutím k okolnostem, které tu byly v době úrazu a které vypovídají o tom, zda zaměstnanec uzavřel pracovněprávní vztah na dobu určitou jen příležitostně (a po uplynutí sjednané doby trvání pracovního poměru by stejně nadále nepracoval), nebo zda hlavním (základním) zdrojem jeho příjmů byla výdělečná činnost a zaměstnanec do té doby pravidelně pracoval (a lze tedy podle okolností předpokládat, že po skončení pracovního poměru by byl znovu zaměstnán). „*Když se pracovníkovi podaří tuto skutečnost prokázat, lze přiznat náhradu za ztrátu na výděлку do výše průměrného výděлку, který dosahoval natrvalo u organizace, u níž utrpěl pracovní úraz.*“³⁸⁹

Pro dobrovolného hasiče, který koná práci v pracovněprávním vztahu pro obec je z dlouhodobého hlediska zpravidla vhodnější se domáhat náhrady újmy po svém zaměstnavateli, neboli po obci. Neboť jak Nejvyšší soud shrnul v jiné souvislosti: „*uplatnění zákoníku práce je zde pro poškozené příznivé, protože odpovědnost zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech je založena na principu objektivní odpovědnosti (odpovědnosti za výsledek), zatímco odpovědnost podle občanského zákoníku je zásadně založena na porušení právních povinností (protiprávním jednání) odpovědného subjektu.*“³⁹⁰ I když dobrovolný hasič vykonává svou činnost pouze na základě dohody o provedení práce a za symbolickou odměnu, zákoník práce počítá s tím, že se při stanovení výše náhrady za ztrátu na výděлку vychází z průměrných výdělků dosahovaných ve všech těchto základních pracovněprávních vztazích, a to po dobu, po kterou by mohly trvat. U dobrovolného hasiče tak bude zohledněn jeho příjem i z hlavního zaměstnání či podnikání, má-li jaký. Skutečně rizikovou skupinou jsou dobrovolní hasiči podnikatelé, kteří provádí radikální daňovou optimalizaci a dlouhodobě nevykazují relevantní příjmy. Dojde-li u nich k úrazu, pak se sice snaží požadovat náhradu újmy za duševní útrapy, relevantní judikatura však výrazně omezuje výši reálně přiznávaných částek.

8. ODŠKODNĚNÍ PODLE OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Poškozený hasič může zvolit a požadovat náhradu újmy přímo po jiném škůdci, zejména po osobě, k jejíž ochraně či prospěchu byl zásah uskutečněn, či na jejímž pozemku nebo budově hasič zasahoval.³⁹¹ Jednalo by se zřejmě o náhradu újmy pro porušení zákonné povinnosti dle ust. § 2910 občanského zákoníku, resp. ust. § 101 zákoníku práce.

³⁸⁷ Původně ust. § 385 zákoníku práce ve znění od 1. 1. 2007.

³⁸⁸ Srov. rozsudek NS ze dne 6. 6. 2006 sp. zn. 21 Cdo 2023/2005.

³⁸⁹ Zhodnocení NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74 (R 11/1976, str. 51–52).

³⁹⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 21 Cdo 2162/2016.

³⁹¹ Tak rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 1968, sp. zn. 3 Cz 36/68.

Předpoklady, které musí být kumulativně splněny, aby vznikl nárok na náhradu újmy způsobené úrazem, jsou:

- a) porušení právní povinnosti
- b) úraz hasiče,
- b) újma na straně hasiče,
- c) příčinná souvislost mezi porušením povinnosti, úrazem a vznikem újmy a
- d) zavinění škůdce, které se předpokládá.

Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněním porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva. Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.

Tato třetí cesta má svá praktická úskalí, o čemž se přesvědčil dobrovolný hasič, který požadoval po Mendelově univerzitě, neboť Krajský soud v Brně, jeho žalobu zamítl.³⁹² Na základě dovolání nicméně Nejvyšší soud potvrdil, že poškozený má stále možnost požadovat náhradu újmy po škůdci, který není jeho zaměstnavatelem, ani Českou republikou.³⁹³ Tato cesta se nabízí též pozůstalým po dobrovolném hasiči, který zemřel při zásahu. Právním titulem pro náhradu újmy dle občanského zákoníku pak bude často porušení preventivní povinnosti, kdy škůdce nezajistí bezpečnost a ochranu zdraví pro zasahující hasiče.

8.1. Odškodnění podle občanského zákoníku - dopravní nehoda

Aktuálně se vysoké soudní instance zaměřily na situaci, kdy dojde při výkonu práce k dopravní nehodě v provozu na pozemních komunikacích. Předně je třeba rekapitulovat současnou právní úpravu škody z provozu dopravních prostředků. Dle dikce § 2927 z. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) platí, že *„kdo provozuje dopravu, nahradí škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Stejnou povinnost má i jiný provozovatel vozidla, plavidla nebo letadla, ledaže je takový dopravní prostředek poháněn lidskou silou. Povinnosti nahradit škodu se nemůže provozovatel zprostit, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se zprostit, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.“*

Zvláštní úprava povinnosti k náhradě újmy způsobené provozem dopravy či dopravního prostředku není založena na porušení právní povinnosti ani nepočítá se zaviněním (§ 2895 občanského zákoníku). Povinnost provozovatele nahradit újmu nastupuje, vznikla-li újma v příčinné souvislosti se zvlášť kvalifikovanou okolností, jíž je zvláštní povaha provozu dopravy či dopravního prostředku. Provoz dopravy je totiž zdrojem zvýšeného nebezpečí vzniku škod, takže poškozenému se dává snadnější možnost uplatnit nároky na jejich náhradu. Tato úprava není lex specialis vůči povinnosti k náhradě újmy založené na porušení zákona, nýbrž může stát vedle ní zejména proto, že oba typy mohou dopadat na odlišné subjekty (Švestka in Švestka, Spáčil, Škárová, Hulmák a kol., 2009, s. 1238). Povinným subjektem je tu totiž provozovatel, zatímco osoba od něj odlišná, způsobí-li při řízení vozidla újmu, odpovídá za ni podle obecné úpravy

³⁹² Tak rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 12. května 2020 č. j. 15 Co 29/2020-136.

³⁹³ Tak rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 21 Cdo 2736/2020, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020 sp. zn. 25 Cdo 2202/2018 uveřejněný pod č. 82 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2020, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2010 sp. zn. 21 Cdo 1084/2009 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2005 sp. zn. 25 Cdo 1906/2004.

§ 2910, tedy se vyžaduje porušení zákonem stanovené povinnosti (nejčastěji pravidla silničního provozu) s presumovaným zaviněním.

Provoz vozidel je v našem prostředí natolik rozšířenou činností, že je častým zdrojem kolizí a z nich plynoucích škod. Proto celou oblast pokrývá úprava povinného smluvního pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, která odráží kromě jiného evropské předpisy. Předmětnou oblast reglementuje z. č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla“). Takzvaná první až pátá motorová směrnice byla shrnuta směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. 9. 2009 o pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění. Protože zákon nyní zakládá přímé nároky poškozeného proti pojistiteli, je i tato úprava relevantní ve vztahu k zákonnému rámci odpovědnosti. Jde o pojistné plnění, které se sice odvíjí od občanskoprávní povinnosti k náhradě škody, má však pojistný limit (§ 3a zák. o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) i přesně definované výluky, při nichž pojistné plnění nenáleží (např. § 7 zák. o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla).³⁹⁴

V Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 29. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 1011/21 - 1 je judikováno, že *„zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla má pokrývat co nejširší okruh újem, které vzniknou v souvislosti s dopravními nehodami, aby poškozenému byla poskytnuta možnost dosáhnout odškodnění, a aby i provozovatel vozidla mohl využít dobrodiní pojištění odpovědnosti za škodu vyvolanou provozem silničního motorového vozidla.*

Právní úprava, obsažená v nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, ve spojení se zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, vykazuje mezeru, která ohrožuje právo zaměstnanců na uspokojivé pracovní podmínky zaručené čl. 28 Listiny základních práv a svobod a právo na ochranu zdraví zaručené čl. 31 Listiny.“

Otázka, kterou je třeba položit, je spojena s celkem frekventovaným jevem, kdy dojde k pracovnímu úrazu při jízdě vozidlem. Do řešení vstupuje prvek obligatorního pojištění (tzv. povinného ručení“ - cf. § 1 odst. 2 zák. o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: *„Nestanoví-li tento zákon jinak, a) musí být v případě vozidla zapsaného v registru silničních vozidel podle zákona upravujícího podmínky provozu vozidel na pozemních komunikacích povinnost pojištění odpovědnosti podle tohoto zákona splněna po celou dobu, kdy je vozidlo zapsáno v registru silničních vozidel, s výjimkou doby, kdy je v registru silničních vozidel zapsáno jako vyřazené z provozu, vyvezené do jiného státu nebo zaniklé, a doby, kdy je vozidlo odcizené, b) může na dálnici, silnici, místní komunikaci a účelové komunikaci, s výjimkou účelové komunikace, která není veřejně přístupná (dále jen "pozemní komunikace"), provozovat vozidlo pouze ten, jehož povinnost nahradit újmu způsobenou provozem tohoto vozidla je pojištěna podle tohoto zákona; povinnost pojištění odpovědnosti musí být splněna i v případě ponechání vozidla na pozemní komunikaci.“* Jak tedy může být odškodňován pracovní úraz při dopravní nehodě? Odpověď naznačil Ústavní soud v Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 2925/20 - 1, kdy dospěl k závěru, že *„pokud účastník, který v důsledku pracovního úrazu utrpěl ztížení společenského uplatnění, v řízení prokáže, že by mu při posouzení věci dle obecné občanskoprávní úpravy (§ 2958 občanského zákoníku) náleželo odškodnění ztížení společenského*

³⁹⁴ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-6-4]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

uplatnění v částce vyšší, než by mu jinak náleželo na základě kalkulace provedené dle vládního nařízení č. 276/2015 Sb., vyžadují principy rovnosti a plného odškodnění zásahu do nedotknutelnosti osoby při poškození zdraví takový ústavně konformní výklad § 372 a 388 zákoníku práce ve znění k 31. prosinci 2014 (aktuálně § 271c a 271s zákoníku práce), dle kterého se účastníkovi dostane tohoto odškodnění alespoň na úrovni, které by se jinému poškozenému dostalo v občanskoprávním vztahu za okolností obdobných věci účastníka, a to bez toho, aby byl účastník povinen tvrdit a prokazovat okolnosti v jeho poměrech, které by z jeho věci činily výjimečný případ dle § 388 zákoníku práce; v takovém případě je obecný soud postupem dle čl. 95 odst. 1 Ústavy povinen neaplikovat nařízení vlády č. 276/2015 Sb., které je podzákonným právním předpisem, a konkrétní výši náhrady určit s přihlédnutím ke všem individuálním okolnostem případu způsobem obecným v občanskoprávních vztazích.“

Jako právně významné se jeví i poznámky v odůvodnění nálezu Ústavního soudu: „Přitom nelze odhlédnout ani od toho, že postavení poškozených zaměstnanců se bez zásahu normotvůrce neustále zhoršuje již pouhým plynutím času, neboť pevně fixovaná hodnota bodu v důsledku obecného nárůstu cenové hladiny ztrácí reálnou hodnotu - takto nastavený mechanismus se v inflačním prostředí, kde se ztráty na kupní síle nominálně určené částky každým rokem kumulují, stává více a více nespravedlivým. Při zohlednění čl. 95 odst. 1 Ústavy a principu priority ústavně konformního výkladu před derogačním zásahem však nedošel rozhodující senát k natolik opodstatněnému závěru o potřebě postupu dle § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, který by mohl směřovat ke zrušení nařízení vlády č. 276/2015 Sb. rozhodnutím pléna Ústavního soudu...“ „...Všechny ve věci rozhodující obecné soudy striktně vycházely z toho, že právní úprava náhrady škody na zdraví obsažená v zákoníku práce je kogentní lex specialis vůči úpravě této materie obsažené občanskému zákoníku a zastávaly tak právní názor, že výši odškodnění za ztížení společenského uplatnění stěžovatele v důsledku újmy na zdraví mohou s ohledem na to, že tato nastala při pracovním úrazu, určit výlučně dle nařízení vlády č. 276/2015 Sb. Ústavní soud tento právní názor obecných soudů při zohlednění širších ústavněprávních souvislostí věci nesdílí a považuje jej za konkrétních okolností projednávané věci ve svém důsledku za ústavně nepřijatelný.“

Ústavní soud tak otevřel prostor pro odškodňování ve vyšších částkách dle občanského zákoníku a zároveň se vyjádřil ke vztahu úpravy náhrady škody dle zákoníku práce, který nevidí striktně jako kogentní lex specialis vůči úpravě náhrady škody dle občanského zákoníku. Pro naše potřeby je tak dobrou zprávou, že v případě dopravní nehody, ze které vzejde pracovní úraz, je možné odškodňovat pracovní úraz ve vyšších hodnotách (dle občanského zákoníku) a nikoli jen limitovaným bodovým výpočtem, jak tomu bylo před promulgací výše citovaného nálezu Ústavního soudu.

9. EXCES (VYBOČENÍ Z ULOŽENÝCH ÚKOLŮ)

Pokud k úrazu došlo proto, že hasič neplnil své pracovní povinnosti, ani nesledoval obecný zájem, pak může zcela či zčásti si nést důsledky tohoto úrazu sám.

Ve věci 52 Ad 13/2013 -32 se Krajský soud v Hradci Králové vyjádřil k nepracovnímu úrazu hasiče. Soud potvrdil, že se nejedná o služební/pracovní úraz, a to úraz kolena pravé dolní končetiny, který si hasič přivodil v 17:30 hod. dne 10. 1. 2013 v tělocvičně CPS Pardubice špatným došlápnutím na pravou dolní končetinu při Florbalu. Krajský soud se vyjádřil k otázce závaznosti pokynu ředitele Hasičského záchranného sboru pro Pardubický kraj a k následku jeho porušení. Jestliže HZS uzavřel, že došlo k upřednostnění osobního zájmu hasiče, tak pouze jinými slovy vyjádřil to, co již bylo

vyjádřeno v rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, a to, že se žalobce dopustil vybočení z plnění služebních úkolů.

10. MIMOŘÁDNÉ ODŠKODNĚNÍ

Zákon o požární ochraně v § 81 upravuje institut tzv. jednorázového mimořádného odškodnění, kdy zmocňuje vládu k vydání prováděcího nařízení, kterým je NV ČSR 34/1986 Sb. ze dne 13. května 1986, o jednorázovém mimořádném odškodnění osob za poškození na zdraví při plnění úkolů požární ochrany, ve znění čtyř pozdějších novel (dále jen „nařízení o jednorázovém odškodnění“). Vláda stanoví nařízením, v kterých případech a v jakém rozsahu náleží poškozenému a pozůstalým po poškozeném, kromě nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů, i jednorázové mimořádné odškodnění, a kdy je možné takové odškodnění přiznat osobám, které byly na poškozeného odkázány výživou. Toto nařízení upraví také jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnanci podniku a členovi jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a pozůstalým po nich.

Jednorázové mimořádné odškodnění zaměstnancům podniku, členům jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku, jakož i jiným zaměstnancům právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby a pozůstalým po nich poskytuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, pokud ke škodě na zdraví došlo v souvislosti s činností jejich jednotek požární ochrany na vlastní nemovitosti nebo v jejich vlastních objektech. V ostatních případech poskytuje jednorázové mimořádné odškodnění ministerstvo vnitra. Považujeme za vhodné upozornit, že nárok na odškodnění se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne vzniku škody.

Důležitou skutečností je, že jednorázové mimořádné odškodnění podle § 1 a 2 nařízení o jednorázovém odškodnění náleží vedle nároků podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů.

Komu náleží jednorázové mimořádné odškodnění?

Jednorázové mimořádné odškodnění náleží zaměstnanci právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby zařazenému do jednotky hasičského záchranného sboru podniku, členu jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, členu jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a členu požární hlídky, který při zdolávání požáru, při cvičení v jednotce požární ochrany nebo při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události³⁹⁵ anebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů utrpěl poškození na zdraví, jehož následkem se stal osobou se zdravotním postižením podle zákona o zaměstnanosti.³⁹⁶

Pro ucelení doplňujeme, že jednorázové mimořádné odškodnění náleží též občanu, který při osobní pomoci, kterou poskytl

1. při zdolávání požáru nebo záchraně osob nebo majetku při požáru,
2. při záchranných pracích při živelní pohromě nebo jiné mimořádné události¹⁾ jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo

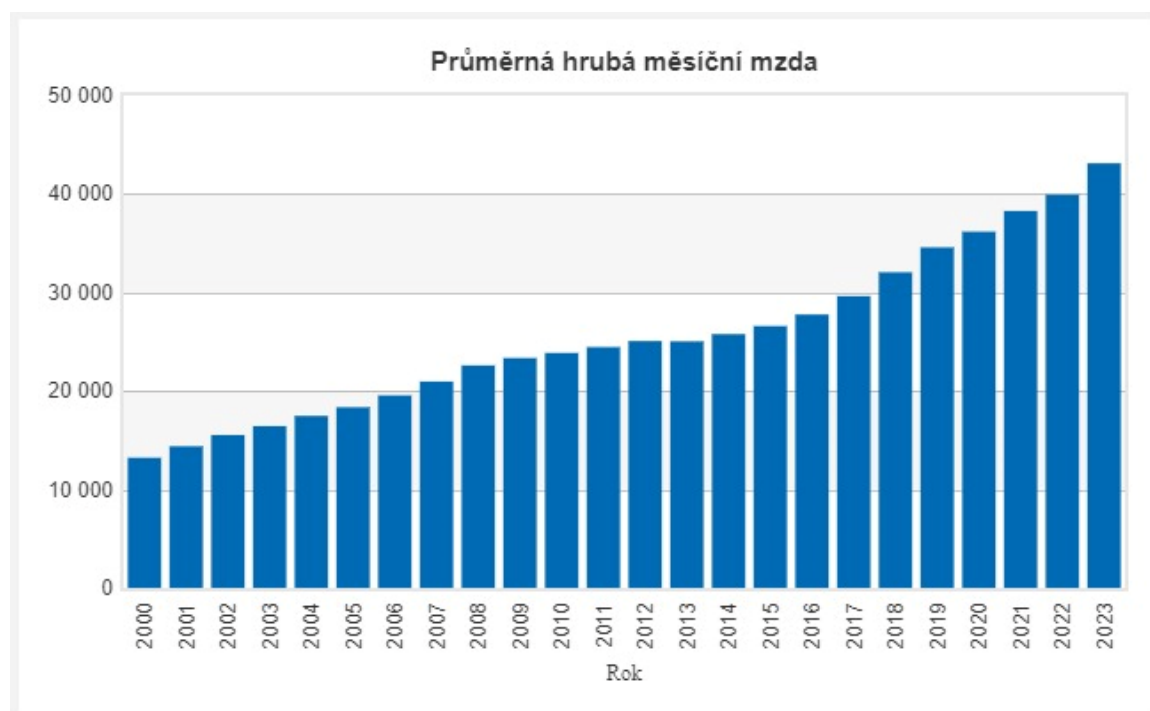
³⁹⁵ § 92 zákona o požární ochraně: „Pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, vztahují se ustanovení tohoto zákona o poskytování osobní a věcné pomoci, o jednotkách požární ochrany, o právech a povinnostech zaměstnanců podniků a členů dobrovolných jednotek požární ochrany, o náhradě škody a o ocenění mimořádné odvahy přiměřeně také na záchranné práce při živelních pohromách. Totéž platí při záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda.“

³⁹⁶ § 67 odst. 2 z. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů: „Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány a) invalidními ve třetím stupni (v citovaném zákonu jako „osoba s těžším zdravotním postižením“), b) invalidními v prvním nebo druhém stupni, nebo c) zdravotně znevýhodněnými (v citovaném zákonu jako „osoba zdravotně znevýhodněná“).“

s jejich vědomím anebo na výzvu obce, utrpěl poškození na zdraví, jehož následkem se stal osobou se zdravotním postižením podle zákona o zaměstnanosti.

Jaká je výše jednorázového mimořádného odškodnění?

Jednorázové mimořádné odškodnění podle odstavce 1 nařízení o jednorázovém odškodnění se poskytuje ve výši sedminásobku až dvanáctinásobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok (dále též "průměrná mzda")³⁹⁷ podle stupně poškození na zdraví a s přihlédnutím k míře ztížení společenského uplatnění, k podílu poškozeného na zdolávání požáru nebo záchranných pracích, jakož i k osobním, rodinným a sociálním poměrům poškozeného.

Zdroj: webové stránky ČSÚ³⁹⁸

Jak je řešeno úmrtí poškozeného hasiče?

Jestliže poškozený následkem poškození na zdraví zemřel, náleží jednorázové mimořádné odškodnění manželu a dítěti, které má nárok na sirotčí důchod, v případech odůvodněných osobními, rodinnými a sociálními poměry lze jednorázové mimořádné odškodnění přiznat i jeho rodičům, popřípadě dalším osobám, které na něho byly odkázány výživou.

V jaké výši je poskytováno jednorázové mimořádné odškodnění při úmrtí poškozeného hasiče?

Jednorázové mimořádné odškodnění podle odstavce 1 se poskytuje:

- a) dítěti poškozeného ve výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,
- b) manželu poškozeného ve výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,

³⁹⁷ https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace [citováno 4. 6. 2022]; pro srovnání ve 4. čtvrtletí 2021 dosáhla hrubá mzda: 40 135 Kč.

³⁹⁸ Dostupné: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerna-hruba-mesicni-mzda-graf> [citováno 4. 6. 2022]

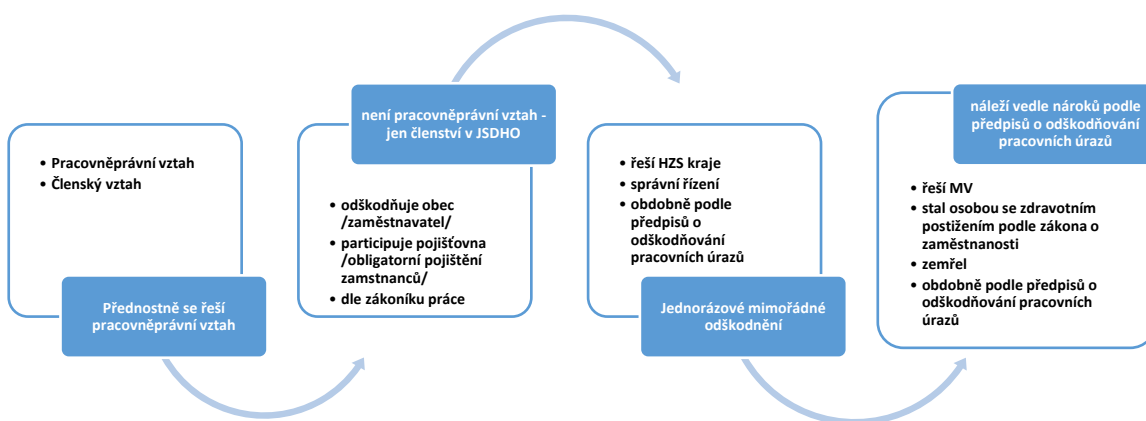
- c) rodičům poškozeného v úhrnné výši dvanáctinásobku průměrné mzdy,
- d) dalším osobám, které byly odkázány výživou na poškozeného, do úhrnné výše dvanáctinásobku průměrné mzdy.

11. ALGORITMUS ŘEŠENÍ ÚRAZU

Pro řešení úrazu dobrovolného hasiče je zatím krucální stanovisko ve věci odpovědnosti za odškodňování úrazů členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, které publikovalo Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky pod č. j. MV- 24900-3/PO-OVL-2016 dne 4. srpna 2016, které je v zásadě je nezbytně nutné akceptovat. Důvodem vysoké míry důležitosti je jeho interní závaznost pro řízené subjekty, mezi které patří dílčí organizační součásti Hasičského záchranného sboru České republiky. Dle dikce zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o HZS“) Hasičský záchranný sbor tvoří:

- a) generální ředitelství,
- b) hasičské záchranné sbory krajů,
- c) záchranný útvar,
- d) škola.

Dle § 6 odst. 4. a 5. zákona o HZS generální ředitelství je nadřízeným správním orgánem ve věcech, ve kterých rozhoduje hasičský záchranný sbor kraje, záchranný útvar nebo škola; generální ředitelství řídí hasičské záchranné sbory krajů, záchranný útvar a školu. Výklad generálního ředitelství je tedy pro řízené hasičské záchranné sbory, které rozhodují úrazovou agendu, tzv. oficiálním výkladem - výkladem nadřízeného subjektu.

Na základě výše uvedeného výkladu lze dovodit, že v rámci opodstatněného úrazu člena JSDH obce, který je podložený důkazy (zejména příslušným nařízením úkonu či přímo již zásahem) má této člen nárok na odškodnění formou rozhodnutí příslušného HZS kraje. Obecně řečeno, základní premisou musí být pravidlo „**kdo činnost nařídil, nese**

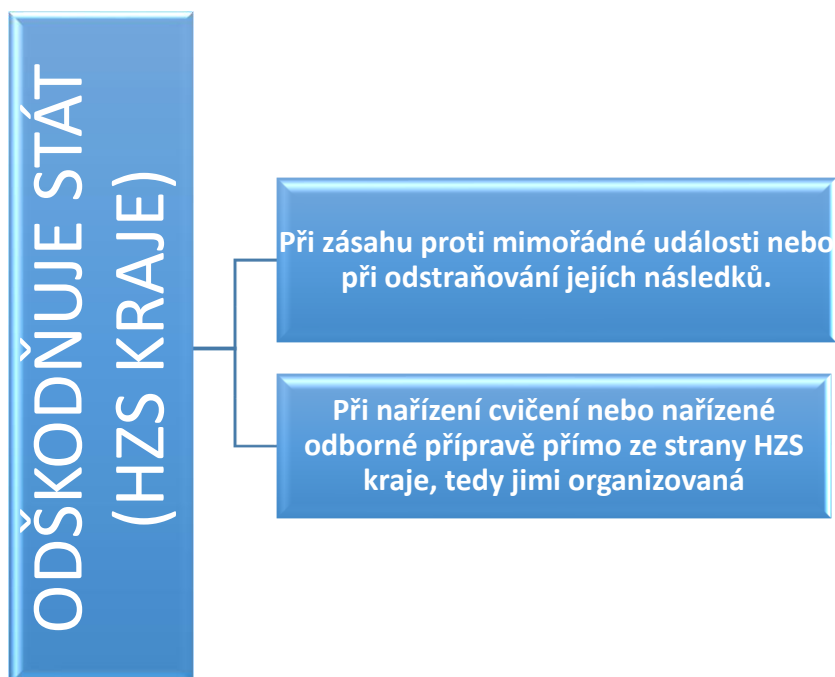
odpovědnost“. Za toto odškodnění obecně odpovídá stát (viz § 80 zákona o požární ochraně) a přistupuje k němu i obec, jako zřizovatel JSDH obce v samostatné působnosti (viz § 393 zákoníku práce).

Jako možnou hranici lze uvést:

- **Odškodňuje stát (jeho prostřednictvím příslušné HZS kraje)**

o **Při zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejích následků.**

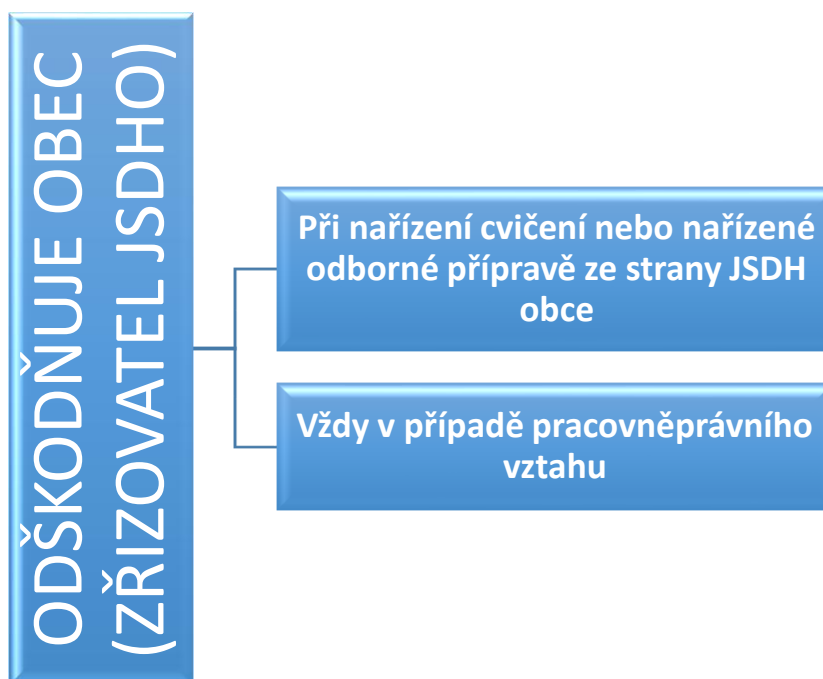
o **Při nařízení cvičení nebo nařízené odborné přípravě přímo ze strany HZS kraje, tedy jimi organizovaná** (k získání odborné způsobilosti a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů).

- **Odškodňuje obec (zřizovatel JSDH obce)**

o **Při nařízení cvičení nebo nařízené odborné přípravě ze strany JSDH obce** (ostatní příprava).

o **Vždy v případě pracovněprávní vztahu.**

Předkládané stanovisko koresponduje s výkladem Ministerstva práce a sociálních věcí, zejména po diskuzi v roce 2016. Na závěr je nutné dodat, že se přeci jen jedná o nezávazný výklad gestora právní úpravy v oblasti požární ochrany, závazné výklady je oprávněn stanovovat pouze soud.

Předmětné stanovisko poměrně uceleně shrnuje náhled gestora zákona o požární ochraně a nastiňuje řešení mnohých sporných bodů. Ve stanovisku se uvádí, že na základě současné praxe a výkladu dvou příslušných právních předpisů ohledně odškodňování členů JSDH obce, je již od roku 2006 (od účinnosti zákoníku práce) a plošně v rámci HZS ČR nastaven postup při odškodňování. Je nutné uvést, že se jedná o výdej finančních prostředků státu nebo obce. Přitom je nutné na každý případ pohlížet individuálně. Odškodňování je aplikačně pojímáno jako výdej finančních prostředků státu nebo obce, jako příslušného zřizovatele jednotky sboru dobrovolných hasičů obce.

Je zřejmé, že uvedené dva právní předpisy nedávají jednoznačnou odpověď na otázku, kdo a v jakých případech je odpovědný za náhradu škody způsobenou úrazem člena jednotky požární ochrany (na což HZS ČR již upozorňoval i v rámci úpravy dotčených právních předpisů). Podle stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí č. j. 2009/60163-51 ze dne 21. 8. 2009 „*má dobrovolný hasič, který utrpěl škodu na zdraví, právo domáhat se její náhrady podle citovaného ustanovení § 393 zákoníku práce i podle § 29 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně.*“ Podle názoru tohoto ministerstva by měl být upřednostňován postup podle zákona o požární ochraně jako případ zvláštní právní úpravy, která by měla mít přednost před úpravou obecnou. To lze nepochybně aplikovat v případě činnosti člena v JSDH obce při hašení požárů a při provádění záchranných prací, kde zákon o požární ochraně další podmínky nestanoví. V případě provádění odborné přípravy je však nutno vzít ustanovení § 65 odst. 2 zákona o požární ochraně, kde se hovoří o podmínce nařízené odborné přípravy (již podle judikatury není rozhodné, zda osoba je či není v pracovním poměru z pohledu § 393 zákoníku práce - viz úraz žáka školy KS v Brně 15 Co 60/70, R 67/1971).

Ustanovení § 65 odst. 2 zákona o požární ochraně stanoví že „*Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při hašení požáru, provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech se považuje za výkon občanské*

povinnosti. Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě je jiným úkonem v obecném zájmu“.

Obecný zájem je zpravidla vztahován především k zákoníku práce ve vztahu zaměstnavateli, u kterého je člen JSDH obce např. i v pracovně právním vztahu z důvodu uvolňování tohoto člena pro činnost v jednotce a ve vztahu k náhradám za ztrátu výdělků člena JSDH obce při zásahu, nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě.

Výše citované ustanovení § 65 zákona o požární ochraně do jisté míry definuje, co se za činnost člena JSDH obce považuje a za jakých podmínek se taková činnost vykonává. V případě cvičení nebo odborné přípravy zákon zdůrazňuje, že musí jít i nařízenou odbornou přípravu nebo cvičení, pokud jde o činnost v jednotce – odbornou přípravu považovanou za obecný zájem. Z výše uvedeného lze také dovodit, že činnost člena JSDH obce, která byla odbornou přípravou, musí být činností nařízenou, aby se dala považovat za úkon v obecném zájmu.

Zákon přímo neuvádí, kdo odbornou přípravou nařizuje, ale nepřímě to lze dovodit jednak z ustanovení § 72 odst. 1 zákona o požární ochraně, ale zejména z odst. 3, který stanoví, že „Zaměstnanci podniku a členové dobrovolných jednotek požární ochrany jsou povinni se zúčastňovat v určeném rozsahu odborné přípravy. Zúčastňují-li se odborné přípravy členové dobrovolných jednotek požární ochrany ve své pracovní době, považuje se to za překážku na straně zaměstnance z důvodu jiných úkonů v obecném zájmu.“ Dále lze tento výklad podpořit i prováděcí právní úpravou.

Současně § 72 odst. 4 zákona o požární ochraně stanoví rozsah odborné přípravy, kam patří i tělesná příprava a požární sport. Prováděcí předpis k zákonu o požární ochraně vyhláška č. 247/2000 Sb., o organizaci a činnosti jednotek ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb. (dále jen „vyhláška o jednotkách“) v návaznosti na § 72 zákona o požární ochraně stanoví, druhy odborné přípravy i toho, kdo je pověřen její organizací a tedy svým způsobem i nařizuje na ní účast; dalo by se tedy říci, že i nařizuje členu, kdy se odborné přípravy má zúčastnit a stanoví její druh a obsah (§ 32 až 40).

V návaznosti na uvedenou vyhlášku a zákon o požární ochraně lze odbornou přípravu

člena jednotky požární ochrany dělit na:

a) Základní odbornou přípravu (§ 40 vyhlášky o jednotkách a § 72 odst. 2 zákona o požární ochraně) v rozsahu 40 hodin určenou pro nově zařazeného člena do jednotky SDH obce, kterou organizuje její velitel jednotky SDH obce (je obci odpovědný za uvedenou činnost).

b) Pravidelnou odbornou přípravu (§ 36 vyhlášky o jednotkách a § 72 odst. 3 zákona o požární ochraně), jejíž součástí je prohlubování odborných znalostí, tělesná příprava a taktická a prověřovací cvičení, požární sport. Uvedenou přípravu organizují a řídí velitelé jednotek a za svoji činnost jsou odpovědní obci, protože tím zajišťují akceschopnost jednotky SDH obce (zákonná povinnost obce dle § 29 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně). Musí mít na ni zpracován plán odborné přípravy a musí ji i vyhodnocovat.

c) Odborná příprava k získání odborné způsobilosti a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů (§ 34 vyhlášky o jednotkách ve vazbě na § 72 odst. 5 písm. b) zákona o požární ochraně). Uvedenou odbornou přípravu organizuje a řídí hasičský záchranný sbor kraje a tím i „nařizuje“ velitelům a strojníkům účast na ní.

Z výše uvedeného dělení odborné přípravy lze odvodit kdo, jaký druh odborné přípravy organizuje a kdo „nařizuje“ členům JSDH obci účast na ní – kdy je to velitel jednotky v zastoupení obce a kdy HZS kraje. Podle principu, kdo nařizuje (řídí, organizuje)

odbornou přípravu členovi jednotky SDH obce, nese i odpovědnost a v souladu s citovanými ustanoveními zákoníku práce, občanského zákoníku a zákona o požární ochraně k náhradě škody způsobné úrazem. To znamená, že:

- v případě odborné přípravy podle písmena a) a b) výše uvedeného výčtu druhů odborné přípravy odpovídá obec za použití ustanovení zákoníku práce,
- v případě odborné přípravy podle písmena c) výše uvedeného výčtu druhů odborné přípravy odpovídá stát v zastoupení hasičského záchranného sboru.

Pokud by tomu tak nebylo a vždy se odškodnění provádělo jen podle § 80 odst. 1 zákona o požární ochraně, nemělo by ustanovení zákoníku práce k tomuto problému vůbec smysl.

V rámci snahy o legislativní sladění a zejména v návaznosti na usnesení vlády ze dne 8. června 2016 č. 506 k řešení některých oblastí u jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a spolků působících na úseku požární ochrany, byl zpracován návrh zákona de lege ferenda, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, kde v rámci části druhé je změna zákona o požární ochraně. Cílem navrhované právní úpravy je dosažení stavu, kdy postavení člena jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, bude jednoznačně upraveno v rámci speciální právní úpravy, kterou je zákon o požární ochraně. S tímto souvisí i změna zákoníku práce, kde v § 393 je navrženo vypustit slova „jednotek sborů dobrovolných hasičů obce“.

§ 80 Odškodňování úrazů

(1) Došlo-li u fyzické osoby k poškození na zdraví nebo k jeho smrti (dále jen „poškozený“) při

a) činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce v rámci operačního řízení, poskytne náhradu škody stát, pokud nevznikl nárok na náhradu této škody z pracovněprávního vztahu,

b) nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě, poskytne náhradu škody, pokud nevznikl nárok na náhradu této škody z pracovněprávního vztahu,

1. stát, jestliže cvičení nebo odbornou přípravu nařídil a organizuje hasičský záchranný sbor, nebo

2. zřizovatel jednotky, jestliže cvičení nebo odbornou přípravu nařídil a organizuje velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů obce,

c) činnosti v požární hlídce, poskytne náhradu škody zřizovatel požární hlídky, nebo

d) poskytnutí pomoci (§ 18 a 19), poskytne náhradu škody stát.

(2) Je-li osobou odpovědnou za poskytnutí náhrady škody stát, výši náhrady stanoví a tuto poskytne hasičský záchranný sbor kraje, v jehož územním obvodu ke škodě na zdraví nebo ke smrti došlo.

(3) Při náhradě škody podle odstavce 1 se obdobně použijí ustanovení zákoníku práce o náhradě škody nebo nemajetkové újmy na zdraví způsobené pracovním úrazem.

Jedná se pouze o legislativní návrh, který je nyní na úrovni vlády (prošel Legislativní radou vlády), a respektuje i toto navržené stanovisko. [poznámka autorů - předmětná úprava nebyla do dnešního dne do zákona implementována]

12. PRAKTICKÉ RADY JAK POSTUPOVAT

Z hlediska postupu hasiče, pokud se mu stane v rámci jeho činnosti u JSDHO úraz, je tak kruciólní, zda má uzavřenu pracovněprávní smlouvu, přičemž nerozhoduje, zda se jedná o klasický pracovní poměr založený pracovní smlouvou, nebo o dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr, mezi které typicky řadíme dohodu o provedení

práce a dohodu o pracovní činnosti³⁹⁹. Není-li v zákoníku práce stanoveno jinak, vztahuje se na práci konanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr úprava pro výkon práce v pracovním poměru, vyjma taxativně vyjmenovaných výjimek v § 77 odst. 2 zákoníku práce.

Hasič tak v případě pracovněprávního pojetí výkonu činnosti v JSDHO, měl postupovat jako u každého jiného pracovního úrazu a primárně kontaktovat obec, která vystupuje v předmětném vztahu jako zaměstnavatel. Hasič v postavení zaměstnance i obec v postavení zaměstnavatele mají všechna práva a zejména povinnosti, jak stanovuje zákoník práce a návazné prováděcí předpisy⁴⁰⁰.

Dle dikce § 65 odst. 3 zákona o požární ochraně platí, že činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů vybrané obce⁴⁰¹ (obce, jejichž jednotky požární ochrany jsou určeny požárním poplachovým plánem kraje k zásahům mimo svůj územní obvod) je vykonávána zpravidla v pracovněprávním vztahu k obci nebo v pracovněprávním vztahu k hasičskému záchrannému sboru kraje. Nicméně praxí a zaužívaným postupem obcí je spíše nevyužívání pracovněprávní úpravy vztahu, ale uzavírání netypových smluvně závazkových vztahů často inominačních dohod o členství v jednotce. Otázkou je, jak by se k evaluaci dohod o členství v JSDHO, či přesněji obsahu vztahu. Není zcela vyloučeno, že smluvní vztah by optikou soudu mohl dovodit existenci závislé práce. Dle § 2 zákoníku práce platí, že závislou prací je práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném* dohodnutém místě. Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena zvláštními právními předpisy⁴⁰². Základními pracovněprávními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Nezbytné pro vytvoření náhledu na řešenou problematiku „členského vs. pracovněprávního vztahu“ je nahlédnutí poněkud letitého, avšak doposud platného Pokynu č. 50 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky ze dne 20. září 2007, kterým se stanoví zásady pro výkon služby a odměňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů vybraných obcí (dále jen „pokyn 50/2007“), který poněkud paradoxně nebyl doposud novelizován. Citovaný pokyn je vydán v souladu s § 24 odst. 1 písm. i) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně, ve znění nařízení vlády č. 498/2002 Sb. Pokyn charakterizuje JSDH vybrané obce následovně: Jednotka sboru dobrovolných hasičů vybrané obce je jednotka požární ochrany kategorie JPO II nebo JPO III. Tato jednotka je složena z členů, kteří vykonávají službu v jednotce jako svoje zaměstnání v pracovním poměru k obci na základě pracovní smlouvy, a/nebo

³⁹⁹ Cf. § 74 až § 77 z. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰⁰ Např. Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů, Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění nařízení vlády č. 224/2016 Sb., Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰¹ Cf. § 29 odst. 4 zákona o požární ochraně „Vybrané obecní úřady a) zabezpečují podle požárního poplachového plánu kraje hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech mimo svůj územní obvod, b) zabezpečují akceschopnost jednotky sboru dobrovolných hasičů obce k zásahům mimo svůj územní obvod, c) na základě nařízení kraje, kterým se stanoví podmínky plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, zabezpečují nepřetržitou pracovní pohotovost mimo pracoviště v počtu nejméně jednoho požárního družstva o sníženém početním stavu.

⁴⁰² Například zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

z členů, kteří vykonávají službu v jednotce na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr uzavřených s obcí (dohoda o pracovní činnosti nebo dohoda o provedení práce), uzavřených dle zákoníku práce, resp. jiného smluvního vztahu (např. dohoda o členství v jednotce). Jednotka má územní působnost i mimo území obce, která ji zřizuje. Dle čl. 2 odst. 2 pokynu 50/2007 platí, že na základě uzavření pracovního právního vztahu dle zákoníku práce vykonávají členové jednotky službu v jednotce při zabezpečení činností v organizačním a operačním řízení, aby byl zajištěn výjezd jednotky dle čl. 1 odst. 2. Členům jednotky kategorie JPO II je v režimu stanoveném velitelem jednotky určena dosažitelnost nebo pracovní pohotovost (dále jen "pohotovost pro výjezd"). Pohotovost pro výjezd členům jednotky na hasičské zbrojnici lze nařídit výjimečně, pokud to vyžaduje povaha mimořádné události.

Čl. 5 upravuje pracovní právní vztah a způsob odměňování členů jednotky - přesněji: pracovní právní vztah založený na pracovním poměru:

a) pracovní právní vztah na základě pracovního poměru se uzavírá se členem jednotky, který vykonává službu v této jednotce jako svoje zaměstnání. Pracovní právní vztah uzavírá člen jednotky a obec, která je zřizovatelem jednotky, ve smyslu § 33 a následujících zákoníku práce. Vybraná obec může obdržet účelovou neinvestiční dotaci ze státního rozpočtu na mzdové výdaje a zákonné pojištění pro členy jednotky (sociální, zdravotní a úrazové odváděné zaměstnavatelem);

b) pracovní právní vztah se řídí zejména zákoníkem práce a platovými předpisy⁴⁰³,

c) zařazení členů jednotky do platových tříd podle katalogu prací⁴⁰⁴ a platového předpisu⁴⁰⁵ je uvedeno v následující tabulce:

funkce	Platová třída dle katalogu prací	Příplatek za vedení (Kč)	Zvláštní příplatek (Kč)
hasič	5.1, 6.1, 7.2, 8.1	ne	1000 - 4000
hasič - technik speciálních služeb	8.2	ne	1000 - 4000
hasič - strojník	6.2, 7.3	ne	1000 - 4000
velitel družstva	9.1	1033 - 6498	1000 - 4000
velitel jednotky	10.1	3180 - 8964	1000 - 4000

d) za započitatelnou praxi se považuje prokazatelná doba výkonu služby v jednotce požární ochrany od absolvování nástupního odborného výcviku nebo od složení zkoušky odborné způsobilosti. Za započitatelnou praxi se považuje také doba zaměstnání v jednotce HZS kraje nebo v jednotce HZS podniku;

e) za podmínek stanovených zákoníkem práce a nařízeními vlády k jeho provedení náleží členům jednotky též další příplatky a odměna za pracovní pohotovost⁴⁰⁶.

Pracovní právní vztah na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr:

a) pracovní právní vztah na základě dohod (viz vzor č. 1) se uzavírá zejména se členem jednotky kategorie JPO II, který nevykonává službu v jednotce v pracovním poměru. Pracovní právní vztah uzavírá člen jednotky a obec, která je zřizovatelem jednotky, ve smyslu ustanovení § 74 a následujících zákoníku práce. Vybraná obec může obdržet účelovou neinvestiční dotaci ze státního rozpočtu na mzdové výdaje, zákonné pojištění (sociální, zdravotní a úrazové odváděné zaměstnavatelem) a odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr v souvislosti se zajištěním výjezdu jednotky kategorie JPO II do 5 minut od vyhlášení poplachu nejméně pro 12 členů jednotky. Dotace

⁴⁰³ Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě. Nařízením vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

⁴⁰⁴ Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰⁵ Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

⁴⁰⁶ Např. § 21 nařízení vlády č. 172/2001 Sb.

se neposkytuje na odměny vyplývající z jiných než výše uvedených dohod;

b) minimální výše odměny za hodinu vykonané služby je uvedena v platovém předpisu⁴⁰⁷;

c) výše odměny členovi jednotky za zajištění pohotovosti pro výjezd dle plánu výkonu služby se sjednává s přihlédnutím k § 21 nařízení vlády č. 172/2001 Sb.

Součástí pokynu 50/2007 je příloha č. 1, která obsahuje vzor dohody o pracovní činnosti/provedení práce. Vzor přikládáme k nahlédnutí:

Příloha č. 1 k Pokynu 50/2007

***Dohoda o pracovní činnosti / provedení práce *)
uzavřená mezi***

Jméno a příjmení:

Rodné příjmení:

Číslo OP:

Rodné číslo:

Bytem:

Místo narození:

Poživatel důchodu:

Zdravotní pojišťovna:

(dále jen "zaměstnanec")

a

identifikační údaje zaměstnavatele-obce a jeho zástupce, který podepisuje smlouvu

(dále jen "zaměstnavatel").

*Předmětem této dohody je výkon služby v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce
..... (dále jen "jednotka").*

Zaměstnanec na základě této dohody se zavazuje vykonávat práce:

- *definovat odpovídající činnosti v platové třídě dle části 2.21.27 přílohy nařízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění nařízení vlády č. 568/2006 Sb. - viz tabulka v čl. 5 pokynu*
- *při údržbě požární techniky a technických prostředků podle potřeby zajištění akceschopnosti jednotky,*
- *při nařízené odborné přípravě,*
- *při nařízených cvičeních,*
- *přidat případně další činnosti, které budou na něm vyžadovány, např. uvedené v čl. 2 pokynu*

Místo výkonu práce - hasičská zbrojnice, místo zásahu, jiné místo stanovené velitelem jednotky.

Práce se sjednává pro období:

*Rozsah: max. 150 *) 1043 *) hodin ročně (je-li sjednán nižší rozsah - upraví se dle toho)*

Zaměstnanec obdrží odměnu ve výši Kč/hodinu vykonané služby. Odměna je

⁴⁰⁷ Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

splatná bezhotovostní platbou na účet zaměstnance nebo v hotovosti na pokladně zaměstnavatele v termínu

*) Nehodící se škrtněte.

Zaměstnanec je povinen vykonávat službu osobně, svědomitě, řádně a hospodárně podle podmínek sjednaných touto dohodou při respektování platných právních předpisů a interních předpisů zaměstnavatele.

Zaměstnanec souhlasí se zpracováním a využitím osobních údajů spojených s jeho osobou pro interní potřeby zaměstnavatele. Zaměstnanec je povinen neprodleně informovat zaměstnavatele o jakékoliv změně svých osobních údajů uvedených v této dohodě.

K výkonu služby v operačním řízení jednotky se zaměstnanec dostaví do 5 *) 10 *) minut od vyhlášení poplachu jednotce, a to ve dnech stanovených plánem výkonu služby. Za tuto činnost mu náleží odměna ve výši Kč (lze zde upravit i poskytování odměny za týden, měsíc, půlrok či rok). Zaměstnanec se může dostavit k výkonu služby v operačním řízení jednotky do 10 minut po vyhlášení poplachu jednotce i v jiných dnech mimo rozpisu stanoveného v plánu výkonu služby, přičemž velitel jednotky rozhodne, zda bude zaměstnanec využit pro výkon služby v operačním řízení či nikoliv. Zaměstnanec se dostaví k výkonu služby v organizačním řízení dle plánu výkonu služby nebo v termínu stanoveném velitelem jednotky.

Zaměstnavatel může poskytnout zaměstnanci odměnu za další aktivní přístupy v oblasti zajištění akceschopnosti jednotky nebo výkonu služby v operačním řízení jednotky. Tato odměna je splatná v termínech jako odměna za hodinu vykonané služby.

Zde lze doplnit další ustanovení, které si zaměstnanec a zaměstnavatel dohodnou.

Ostatní práva a povinnosti a odpovědnost za škodu zaměstnance i zaměstnavatele, vyplývající z této dohody, se řídí ustanoveními zákoníku práce.

Zaměstnanec souhlasí / nesouhlasí s bezhotovostní úhradou odměny za vykonanou práci.

Číslo účtu zaměstnance/ kód banky:

Obě strany mohou dohodu vypovědět písemně s výpovědní denní lhůtou, která začíná dnem následujícím po doručení výpovědi.

Tato dohoda byla sepsána ve ... vyhotoveních, z nichž obdrží zaměstnanec a zaměstnavatel.

V dne

.....
Podpis zaměstnance

.....
Podpis zaměstnavatele

*) Nehodící se škrtněte.

12. 1. Úraz hasiče v pracovněprávním vztahu

V tomto případě se jedná o standardizovaný postup uplatnění nároků z pracovního úrazu u zaměstnavatele - zde obce. Na obec v postavení zaměstnavatele dopadá povinnost obligatorního pojištění zaměstnanců. Dle dikce § 365 zákoníku práce platí, že ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona (zákoníku práce - z. č. 262/2006 Sb.) do dne nabytí účinnosti jiné právní úpravy pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání se řídí zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání ustanovením § 205d zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb., vyhláškou č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění vyhlášky č. 43/1995 Sb., vyhlášky č. 98/1996 Sb., vyhlášky č. 74/2000 Sb., vyhlášky č. 487/2001 Sb. a zákona č. 365/2011 Sb., a zákonem č. 182/2014 Sb.

Zjednodušeně ode dne nabytí účinnosti zák. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, až do doby nabytí účinnosti jiné právní úpravy pojištění odpovědnosti zaměstnavatele se tak náhrada škody vzniklá na zdraví zaměstnance z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání řídí úpravou obsaženou v uvedených ustanoveních (§ 205d zákoníku práce č. 65/1965 Sb.⁴⁰⁸). Týká se však jen těch případů, kdy ke škodě na zdraví zaměstnance došlo ode dne nabytí účinnosti zákoníku práce. S účinností od 1. 1. 2012 mohou činit náklady správního režimu pojišťoven v zákonném pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání 4 % z celkového objemu přijatého pojistného v daném kalendářním roce.

Na základě zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, které se zakládá dnem vzniku prvního pracovněprávního vztahu u zaměstnavatele a trvá po dobu existence zaměstnavatele, má zaměstnavatel právo, aby za něj příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce.

Institut zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele (přijatý s účinností od 1. 1. 1993), měl představovat mezistupeň mezi koncepcí objektivní odpovědnosti zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci při pracovním úrazu a nemoci z povolání (uplatňující se od 60. let 19. století) a koncepcí úrazového pojištění zaměstnance, která měla původně vstoupit v účinnost zároveň se zákoníkem práce. V průběhu legislativních prací se však ukázalo, že věcné podmínky pro přijetí koncepce úrazového pojištění nebyly vytvořeny, účinnost zák. o úrazovém pojištění zaměstnanců proto byla odložena a do zák. práce byla mezi přechodná ustanovení vložena původní úprava odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání, s tím, že se jimi má odškodňování zaměstnanců řídit až do doby, kdy vstoupí v účinnost právní úprava úrazového pojištění. Účinnost zákona o úrazovém pojištění byla opakovaně odkládána (naposledy byla odložena na den 1. 1. 2017, zákonem č. 182/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), až byl zákon s účinností od 1. 10. 2015 zrušen (zákonem č. 205/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zrušuje zákon č. 266/2006 Sb., a zrušují nebo mění některé další zákony) a právní úprava odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání byla

⁴⁰⁸ § 205d z. č. 65/1965 Sb. „Zaměstnavatelé zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance jsou pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěni (dále jen "záonné pojištění") u České pojišťovny, akciová společnost, pokud s ní měli sjednáno toto pojištění k 31. prosinci 1992. Ostatní zaměstnavatelé jsou pojištěni u Kooperativy, československé družstevní pojišťovny, akciová společnost, případně jejího právního nástupce v České republice. To se nevztahuje na organizační složky státu.“

ponechána v zákoníku práce, avšak přesunuta z přechodných ustanovení do části jedenácté.

Podmínky zákonného pojištění i nadále (do doby přijetí nové úpravy pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání) upravuje § 205d starého zákoníku práce č. 65/1965 Sb. a na základě zákonného zmocnění vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Shrneme-li výše uvedenou materii, dospějeme k závěru, že obec jako zaměstnavatel řeší pojištění zaměstnanců (zde hasičů) formou obligatorního pojištění u jmenovaných pojistných domů, což jí umožňuje bezproblémové saturování vyžádaných nároků z pracovního úrazu.

Pro postup dle zákoníku práce v režimu pracovněprávního vztahu pak odkazujeme na jednoduchou a ucelenou publikaci, která ač cílí na malé a střední podniky, je bez problémů aplikovatelná i na předmětný vztah hasič vs. obec. Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí vydal v rámci projektu Správná praxe pro malé a střední podniky brožuru paní Kateřiny Hrubé, která řeší jednoduše, ale úplně problematiku pracovních úrazů. Publikace je dostupná na níže uvedených webových stránkách VÚBP: <https://vubp.cz/soubory/produkty/publikace-ke-stazeni/pracovni-urazy-spravna-praxe-pro-msp.pdf>

12. 2. Úraz hasiče bez pracovněprávního vztahu - postup dle zákona o požární ochraně

Pro rekapitulaci připomínáme, že stát a jeho prostřednictvím příslušné HZS kraje odškodňuje při úrazu vzniklém u zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejích následků, dále při úrazu při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě přímo ze strany HZS kraje, tedy organizovaná HZS kraje (k získání odborné způsobilosti a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů). V případě úrazu hasiče v pracovním poměru (zaměstnavatel zpravidla obec) a při úrazu u nařízeného cvičení nebo nařízené odborné přípravě ze strany JSDH obce (ostatní příprava) stát neodškodňuje; odškodňuje obec.

Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky doposud nepřistoupilo k vydání sjednocujícího pokynu pro řešení problematiky úrazů členů JSDHO. V Pokynu č 15/2006 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra ze dne 3. dubna 2006, kterým se stanoví postup jednotek požární ochrany při provádění likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací a postup Hasičského záchranného sboru ČR při finančním vypořádání nákladů nebo požadovaných náhrad za poskytnutí věcné nebo osobní pomoci, za provedené likvidační nebo obnovovací (asanační) práce a za vzniklé škody, nalézáme v čl. 1 odst. 3 lakonickou informaci: „*Při odškodňování úrazů nebo odškodňování pozůstalých podle ustanovení § 80 a § 81 zákona o požární ochraně nebo § 30 odst. 3 zákona o IZS se postupuje podle zvláštních právních předpisů s respektováním postupů stanovených v příslušných interních předpisech.*“ s provazbou na poznámku pod čarou, která odkazuje na zrušené či jinak derogované právní i interní předpisy (cf. „*např. § 88 až § 96 zákona č. 186/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 190 až § 200, § 202, § 203 a § 260 zákona č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení Ministerstva vnitra č. 34/1999, k zajištění plnění úkolů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu služby a při práci, ve znění nařízení Ministerstva vnitra č. 44/2002.*“). Zmiňovaný interní předpis MV č. 34/1999 byl zrušen a nahrazen Nařízením MV č. 56/2011 ze dne 27. prosince 2011, k zajištění plnění úkolů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu služby a při práci, který se však

problematikou úrazů členů JSDHO nezabývá. Obdobně nenalezneme řešení ani v nedávno promulgovaném Pokynu č. 65/2021 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky ze dne 22. prosince 2021, kterým se vydává Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků. Pro ucelení nabízíme odkaz - Řád výkonu služby platný i pro JSDHO je dostupný zde: <https://www.hzscr.cz/clanek/vykon-sluzby.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>. Podpora absentuje i v Pokynu č. 50 GŘ HZS ČR ze dne 20. září 2007, kterým se stanoví zásady pro výkon služby a odměňování členů jednotek SDH vybraných obcí, Pokynu č. 53 GŘ HZS ČR ze dne 19. prosince 2013, k odborné způsobilosti zaměstnanců zařazených na vybraných funkcích v jednotkách HZS podniků a členů vykonávajících službu v jednotkách SDH obcí nebo podniků jako svoje zaměstnání v pracovním poměru (ve znění opravy tiskové chyby uveřejněné ve SIAŘ GŘ HZS ČR č. 1/2014), ve znění Pokynu GŘ HZS ČR č. 57/2019, Pokynu č. 3 GŘ HZS ČR ze dne 27. ledna 2014, k odborné přípravě a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí a jednotek SDH podniků, ve znění Pokynu GŘ HZS ČR č. 29/2017, ani Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí MV - GŘ HZS ČR, č. j. MV- 52763-6/PO-2008, která je dostupná zde: <https://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zrizovani-jsdho.aspx>.

12.3. Doporučený postup při uplatnění nároku u HZS kraje

HZS kraje musí postupovat procesem správního řízení dle z. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o poněkud rigidní a formalizovaný postup, pro který potřebuje správní orgán (HZS kraje) četnou dokumentační podporu pro dokazování a prokázání nároku, jakož i pro stanovení jeho výše.

Doporučujeme postupovat dle níže uvedených pravidel:

- v případě, že dojde k úrazu člena JSDH při odborné přípravě organizované HZS kraje zapíše příslušník, který organizoval odbornou přípravu, úraz do knihy úrazů a sepiše záznam o úrazu s členem JSDH; pokud tak neučiní příslušník HZS kraje sám, iniciujte tento postup.
- v případě vzniku úrazu občana nebo člena JSDH obce u zásahu, velitel zásahu úraz oznámí na KOPIS a uvede do zprávy o zásahu. Ve zprávě o zásahu popíše úrazový děj a identifikační údaje člena JSDH. Za nahlášení úrazu KOPIS a popis ve zprávě o zásahu odpovídá velitel zásahu. Tímto není dotčena povinnost KOPIS informovat řídící důstojníky, další služební funkcionáře a NOPIS GŘ dle příslušných pokynů; pokud tak neučiní příslušník HZS kraje sám, iniciujte tento postup.
- v případě úrazu člena JSDH u zásahu obec zapíše úraz do knihy úrazů a sepiše s poškozeným záznam o úrazu; pokud tak neučiní zaměstnanec obce sám, iniciujte tento postup.
- sepište žádost o náhradu škody a prokazatelně ji doručte HZS kraje.
- k žádosti o náhradu přiložte tyto dokumenty:
- kopii rozhodnutí o pracovní neschopnosti (vznik a ukončení), vyžádal-li si úraz prac. neschopnost,
- pracovní smlouvu se zaměstnavatelem, vůči kterému je stanoven ušlý výdělek,
- potvrzení zaměstnavatele o ztrátě na výdělků po dobu pracovní neschopnosti (vyžádal-li si úraz pracovní neschopnost),
- doklady o účelně vynaložených nákladech spojených s léčením,
- lékařský posudek o přiznání výše bolestného, pokud na něj vznikl nárok,
- lékařský posudek o ztížení společenského uplatnění, pokud vzniklo; je třeba vyčkat do ustálení zdravotního stavu po úrazu,
- specifikaci věcné škody (např. rozsah poškození oděvu, doklad o nabytí oděvu, fotodokumentace apod.),
- v případě OSVČ živnostenský list, případně jiný doklad o podnikatelské činnosti,
- záznam o úrazu sepsaný obcí,

- potvrzení zaměstnavatele o výši náhrady za pracovní neschopnost,
- potvrzení OSSZ o vyplacených dávkách nemocenského pojištění,
- zřizovací listinu jednotky,
- dohodu o členství uzavřenou s občanem, u kterého došlo k úrazu a obcí,
- doklad o odborné způsobilosti v případě že se jedná o:
 - a) hasiče doklad o absolvování základní odborné příprav v jednotce v rozsahu 40 hodin, které vystavuje velitel jednotky (§ 40 vyhlášky o jednotkách a § 72 odst. 2 zákona o požární ochraně),
 - b) strojníka, nebo velitele osvědčení o odborné způsobilosti vydané HZS kraje,
- doklad o posledním pravidelném ověření odborné přípravy dle §36 odst. 4) vyhlášky o jednotkách
- doklad o přezkoušení znalostí z BOZP a případně další doklady o absolvování výcviku v dýchacím přístroji, ochranném protichemickém oděvu, kondičních jízdách dle §37 vyhlášky o jednotkách
- doklad o zdravotní způsobilosti Nařízení vlády č. 352/2003 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek HZS podniků a členů jednotek SDH obcí nebo podniků.
- vznikl-li úraz v souvislosti s řízením vozidla nebo obsluhou speciální techniky (výšková technika) rovněž doklad o odborné způsobilosti pro obsluhu příslušné techniky (např. obsluha plošin z koše, řidičské oprávnění apod.),
- veškerou standardní dokumentaci k dopravní nehodě, došlo-li k dopravní nehodě (euro formulář, záznamy PČR, podklady pojišťoven etc.),
- dílčí zprávu o zásahu, případně zprávu o zásahu.

V případě, že došlo k úrazu člena JSDH obce při odborné přípravě organizované HZS, je třeba doložit:

- 1) program odborné přípravy (např. konspekt, rozvrh hodin),
- 2) prezenční listinu,
- 3) záznam o školení BOZP jsou-li v rámci odborné přípravy kladeny zvýšené nároky na BOZP (kurz MŘP, výcvik ve flashover kontejneru apod.),
- 4) interní sdělení, ve kterém popíše úraz, kompletnost dokladů a stanovisko, zda došlo nebo nedošlo k porušení právních předpisů.

V případě, že došlo k úrazu při taktickém či prováděcím cvičení, je třeba doložit kompletní dokumentaci ke cvičení dle interních aktů GŘ (Pokyn GŘ HZS ČR č. 7 ze dne 3. února 2009, kterým se stanoví postup pro přípravu a provedení prověřovacích a taktických cvičení, ve znění opravy tiskové chyby uveřejněné ve SIAŘ GŘ HZS ČR č. 11/2009 a Pokynu GŘ HZS ČR č. 34/2010 a č. 37/2014) případně HZS dotčeného kraje. Pro ucelení akcentujeme, že možnosti nařídít a schválit cvičení jsou limitovány právními přepisy⁴⁰⁹.

⁴⁰⁹ § 39 Vyhl. MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů: „(1) Prověřovací cvičení je určeno k prověrce akceschopnosti jednotek, k prověření požárního řádu obce, k prověření dokumentace zdolávání požárů, havarijních plánů nebo k ověření součinnosti mezi jednotkami a složkami integrovaného záchranného systému. Součástí tohoto cvičení může být i vyhlášení cvičného požárního poplachu. Taktické cvičení se provádí za účelem přípravy jednotek nebo štábů na zdolávání požárů nebo záchranné práce při mimořádných událostech.

(2) Prověřovací cvičení je oprávněn nařídít

a) generální ředitel nebo jeho zástupce,

b) ředitel hasičského záchranného sboru kraje nebo jeho zástupce,

c) ředitel územního odboru hasičského záchranného sboru kraje nebo jeho zástupce,

d) velitel jednotky a příslušníci, kteří v rámci výkonu státního požárního dozoru kontrolují akceschopnost jednotky,

e) starosta obce pro jednotku, kterou obec zřídila,

f) statutární zástupce právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby pro jednotku, kterou zřídily.

(3) Při ohlášení požáru nebo mimořádné události musí být ohlašovna požáru, operační středisko nebo jiné místo, kterým se požár nebo mimořádná událost ohlašuje, upozorněny, že jde o prověřovací cvičení, pokud nejsou sami prověřováni.

(4) Taktická cvičení organizují velitelé jednotek v souladu s ročním plánem odborné přípravy. Dokumentaci taktického cvičení schvaluje ředitel územního odboru hasičského záchranného sboru kraje v případě, že se do taktického cvičení

12. 4. Příklad z praxe - člen JSDHO nedoložil platného lékařského posudku o zdravotní způsobilosti člena jednotky (kazuistika/modelová situace)

Nabízí se otázka, zda je doložení výše uvedených dokumentů obligatorní náležitostí žádosti a zda případné nedoložení některé písemnosti přímo blokuje náhradu škody. Obecně lze říci, že tomu tak není, což dokreslíme na praktickém případě, který řešil HZS kraje.

Problematika se pochopitelně týká náhrady škody za bolest a ztížení společenského uplatnění a ztráty na výděлку v důsledku úrazu člena JSDHO, ke kterému došlo při zásahu. HZS kraje po obci, poškozené, i JSDHO žádalo doložení platného lékařského posudku o zdravotní způsobilosti člena jednotky v době úrazu (§ 65 odst. 4 zákona o požární ochraně a nařízení vlády č. 352/2003 Sb.). Platný lékařský posudek – způsobilost pro výkon činnosti člena JSDHO s vysokou mírou pravděpodobnosti neexistuje. Je pravděpodobné, že člen JSDHO lékařskou prohlídku dlouhou dobu neabsolvoval.

Pokud budeme (jak stanoví § 80 odst. 1 písm. b) zákona o požární ochraně) postupovat obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů – dostaneme se do úpravy v zákoníku práce. Při řešení věci HZS kraje nenalézá ustanovení, kdy by absence obligatorní zdravotní prohlídky HZS kraje zprostita povinnosti nahradit škodu. Fakticky její absenci shledává pro řešení úrazu a nároku z něj plynoucích jako právně nevýznamnou. Avšak bez významu není ani fakt, že zdravotní stav člena JSDHO nebyl nikterak dobrý; přímou příčinnou souvislost mezi zhoršeným zdravotním stavem a úrazem však dle názoru HZS kraje nebude možné prokázat. Náhrady budou patrně nemalé.

Otázkou, kterou HZS kraje položil nadřízenému GŘ HZS ČR je, zda má na daném trvat a v případě nedoložení zamítnout žádost o náhradu škody? Případně jakým způsobem by bylo možné uvedené podklady nahradit? Má HZS kraje při správním řízení absenci zdravotní prohlídky ignorovat?

Nadřízené GŘ HZS ČR vyjádřilo (neformálně) právní názor:

Primárně je třeba v dané věci posoudit, zda výše uvedený nárok nelze kvalifikovat jako pracovní úraz a věc by se odvíjela na základě uzavřeného pracovněprávního vztahu. V této souvislosti připomínáme, že § 80 odst. 1 in fine zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“), odškodňování úrazů státem (prostřednictvím hasičského záchranného sboru kraje, dále jen „HZS kraje“) podle tohoto zákona vylučuje v případě, že poškozenému vznikl nárok na náhradu újmy z pracovněprávního vztahu. Jelikož má být podle ustanovení § 65 odst. 3 zákona o požární ochraně činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů vybrané obce vykonávána zpravidla v pracovněprávním vztahu k obci nebo v pracovněprávním vztahu k HZS kraje, lze se domnívat, že je v posuzovaném případě poměrně vysoká pravděpodobnost existence pracovněprávního nároku na odškodnění úrazu.

V této souvislosti dodáváme, že podle § 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákoník práce“) se základními pracovněprávními vztahy rozumí pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Úprava pracovních úrazů a nemocí z povolání včetně odškodňování je obsažena v ustanoveních § 269 a násl. zákoníku práce a odškodňování bolesti a ztížení

zapojují dvě a více jednotek nebo ředitel hasičského záchranného sboru kraje, pokud cvičení svým rozsahem přesáhne územní působnost územního odboru hasičského záchranného sboru kraje.

V režimu z. č. 239/2000 Sb. pak může prověřovací cvičení nebo taktické cvičení IZS nařídít ministr vnitra, generální ředitel hasičského záchranného sboru, hejtman kraje nebo ředitel hasičského záchranného sboru kraje.

společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem je upraveno nařízením vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění nařízení vlády č. 224/2016 Sb.

Je tedy nutné identifikovat, zda poškozený požadoval odškodnění ve smyslu § 269 a násl. zákoníku práce, či podle jiného právního předpisu. Po zjištění předmětných skutečností by bylo možné odkázat poškozeného s nárokem na zřizovatele jednotky sboru dobrovolných hasičů obce (dále jen „zřizovatel jednotky“). V případě, že by poškozený trval na odškodnění státem i přes existenci pracovněprávního nároku, je důvodné tuto žádost zamítnout právě s odkazem na § 80 odst. 1 in fine zákona o požární ochraně.

Pokud však pracovněprávní nárok na odškodnění nevznikl, nelze důvodnost nároku na odškodnění podle zákona o požární ochraně vyloučit. Zákon o požární ochraně vyžaduje, aby k poškození na zdraví došlo při činnosti v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce. Zároveň výslovně nezakotvuje liberační důvody, pouze stanovuje, že stát vzniklou škodu uhradí obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů. Lze se tedy domnívat, že liberace by byla možná ze stejných důvodů, jako tomu je u liberace zaměstnavatele podle pracovněprávní úpravy (v případě opačného výkladu by docházelo k těžko představitelným závěrům, že je stát povinen nahrazovat i újmu vzniklou například v důsledku opilosti nebo zneužití návykových látek poškozeným, jelikož zákon o požární ochraně v případě odškodňování úrazů přímo neupravuje žádné liberační důvody).

Jak sami uvádíte v předmětném dotazu, podle § 65 odst. 4 zákona o požární ochraně platí, že členové jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí musí být zdravotně způsobilí. Z ustanovení § 69b písm. e) zákona o požární ochraně vyplývá, že členové dobrovolných jednotek požární ochrany jsou povinni podrobovat se stanoveným preventivním zdravotním prohlídkám. Stejně jako vy se však domníváme, že absence obligatorní zdravotní prohlídky bez dalšího nezprošťuje stát (nebo zřizovatele jednotky) povinnosti nahradit škodu. Tato skutečnost má podle našeho názoru význam spíše ve vztahu ke zřizovateli jednotky, který by vůbec neměl zdravotně nezpůsobilé osobě umožnit vykonávat činnost v rámci jednotky požární ochrany. V tomto kontextu ještě odkazujeme na ustanovení § 29 odst. 1 písm. g) zákona o požární ochraně, podle kterého je to právě obec, kdo zabezpečuje a hradí pro členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce preventivní zdravotní prohlídky. Nesprávný postup zřizovatele jednotky, tj. nezajištění preventivní zdravotní prohlídky, však nelze v daném případě přičítat k tíži poškozenému (alespoň v kontextu nám známých skutečností). Pokud byl poškozený vyrozuměn o stanovené preventivní zdravotní prohlídce, ale této se z vlastní vůle nezúčastnil [tj. porušil povinnost podrobit se stanovené preventivní zdravotní prohlídce ve smyslu § 69b písm. e) zákona o požární ochraně], je podle našeho názoru stále pochybením zřizovatele jednotky, že poškozenému nadále umožnil vykonávat činnost v jednotce.

Ve vztahu k odpovědnosti lze pro úplnost zmínit, že ačkoliv je nepodrobení se stanovené preventivní zdravotní prohlídce porušením povinnosti podle zákona o požární ochraně, z nám předaných informací nevyplývá, že by toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vzniklou újmou [pro možnost zproštění odpovědnosti podle § 270 odst. 1 písm. a) nebo odst. 2 písm. a) zákoníku práce]. Mimoto nemůžeme na základě zaslaných informací nade vše pochybnost konstatovat, že by poškozený povinnost podrobit se preventivní zdravotní prohlídce skutečně porušil (pouhá domněnka, že zdravotní prohlídka neproběhla, je nedostačující – a i v případě, že by tomu tak bylo, je přinejmenším diskutabilní, zda se jednalo o zaviněné porušení povinnosti; zde je však nezbytné znát konkrétní podrobnosti daného případu).

Jak správně uvádíte, posuzování zdravotní způsobilosti je upraveno nařízením vlády č. 352/2003 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek

hasičských záchranných sborů podniků a členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí nebo podniků, v účinném znění (dále jen „nařízení č. 352/2003 Sb.“). Ke skutečnosti, že zřizovatel jednotky ani přes opětovnou žádost nedoložil platný lékařský posudek o zdravotní způsobilosti člena jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, obiter dictum upozorňujeme, že podle § 8 odst. 2 nařízení č. 352/2003 Sb. se lékařský posudek zakládá do osobní dokumentace vedené o člena jednotky. Pokud tedy daný posudek neexistuje (případně prohlídka vůbec proběhla), jedná se s přihlédnutím k výše uvedeným argumentům s největší pravděpodobností o pochybení zřizovatele jednotky, avšak bez právního dopadu ve vztahu k nároku poškozeného.

Vzhledem k aplikačním nejasnostem u vzájemného vztahu § 80 zákona o požární ochraně a § 393 zákoníku práce, kdy oba upravují odškodňování úrazů členů jednotek sboru dobrovolných hasičů, a s ohledem na dosavadní právní názory generálního ředitelství, proto doporučujeme nadále postupovat v souladu s premisou, že „kdo činnost nařídil jednotky, nese odpovědnost“. Za toto odškodnění obecně odpovídá stát (viz § 80 zákona o požární ochraně) a přistupuje k němu i obec, jako zřizovatel jednotky v samostatné působnosti (viz § 393 zákoníku práce).

Pro zjednodušení lze výše uvedené úvahy v obecné rovině vyjádřit následovně:

- a) odškodňuje stát (jeho prostřednictvím příslušné HZS kraje)
 - při zásahu proti mimořádné události nebo při odstraňování jejích následků,
 - při nařízení cvičení nebo nařízené odborné přípravě přímo ze strany HZS kraje (k získání odborné způsobilosti a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti hasičů),
- b) odškodňuje obec (zřizovatel jednotky)
 - při nařízení cvičení nebo nařízené odborné přípravě ze strany jednotky sboru dobrovolných hasičů obce (ostatní příprava),
 - vždy v případě pracovněprávní vztahu.

Závěrem však konstatujeme, že v případě, že má odškodnění hradit stát, nicméně zřizovatel jednotky porušil svoje zákonné povinnosti (např. nezajištění preventivní zdravotní prohlídky, resp. umožnění vykonávání činnosti osobě, která nesplňuje zákonné předpoklady), je na místě po uhrazení odškodného toto regresně vymáhat po zřizovateli jednotky. Konstatujeme, že náš právní názor je determinován rozsahem Vámi sdělených informací. Pro detailní posouzení nedisponujeme podrobnostmi konkrétního případu, a proto jsou námi učiněné závěry formulovány spíše v obecné rovině.

13. NÁROKY Z ÚRAZŮ

Zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz, nebo mu byla zjištěna nemoc z povolání, vzniká nárok na poskytnutí náhrad škody a nemajetkové újmy, které mu v důsledku toho vznikly. Poškozený, tedy zaměstnanec, kterému v důsledku utrpění pracovního úrazu nebo zjištění nemoci z povolání vznikl nárok na poskytnutí náhrad škody a nemajetkové újmy, své nároky vznáší vůči svému zaměstnavateli, resp. vůči zaměstnavateli, u kterého naposledy pracoval za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen.

U nemocí z povolání a pracovních úrazů, které neskončily smrtí, se poskytují:

- ① **náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti,**
- ② **náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity,**
- ③ **náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění,**
- ④ **náhrada za účelně vynaložené náklady spojené s léčením,**
- ⑤ **náhrada za věcnou škodu.**

Zcela nový druh náhrady přinesla novela zákoníku práce⁴¹⁰ ve formě:

⑥ **jednorázové náhrada nemajetkové újmy při zvláště závažném ublížení na zdraví zaměstnance⁴¹¹.**

U nemocí z povolání a pracovních úrazů, které skončily smrtí zaměstnance, pak zákoník práce přiznává specifické náhrady. Jedná se o:

- ① **náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem,**
- ② **náhradu nákladů na výživu pozůstalých,**
- ③ **jednorázovou náhradu nemajetkové újmy pozůstalých,**
- ④ **náhradu věcné škody⁴¹².**

Zaměstnavatel je povinen nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela nebo zčásti nezprostí. Zaměstnavatel za škodu a nemajetkovou újmu v režimu tzv. objektivní odpovědnosti.

Škodou podle zákoníku práce není případná ztráta na důchodu.

⁴¹⁰ Zákon č. 285/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další související zákony. Implementace § 271f do zákoníku práce.

⁴¹¹ § 271a až § 271f zákoníku práce.

⁴¹² § 271g až § 271j zákoníku práce.

13. 1. DRUHY NÁHRAD ZAMĚSTNANCE U NEMOCÍ Z POVOLÁNÍ A PRACOVNÍCH ÚRAZŮ, KTERÉ NESKONČILY SMRTÍ ZAMĚSTNANCE

13. 1. 1. Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a plnou výší náhrady mzdy nebo platu podle § 192 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) nebo odměny z dohody podle § 194 zákoníku práce a plnou výší nemocenského. Náhrada za ztrátu na výdělku podle odstavce 1 přísluší zaměstnanci i při jeho další pracovní neschopnosti z důvodu téhož pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Průměrným výdělkem před vznikem škody podle výše uvedené první věty je průměrný výdělek zaměstnance před vznikem této další škody. Jestliže před vznikem této další škody příslušela zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, náhrada za ztrátu na výdělku podle § 271a odstavce 1 zákoníku práce se zaměstnanci poskytne do výše částky, do které by mu příslušela náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, kdyby nebyl neschopen práce.

Za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje náhrada mzdy nebo platu podle § 192 zákoníku práce nebo odměny z dohody podle § 194 zákoníku práce a nemocenské.

13. 1. 2. Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu. Ke snížení invalidního důchodu pro souběh s jiným důchodem podle právních předpisů o důchodovém pojištění, ani k výdělků zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím, se nepřihlíží.

Náhrada za ztrátu na výdělků podle § 271b odstavce 1 zákoníku práce přísluší zaměstnanci i při pracovní neschopnosti z jiného důvodu, než je původní pracovní úraz nebo nemoc z povolání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek, z něhož se stanoví výše nemocenského.

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity podle § 271b odstavce 1 zákoníku práce přísluší i zaměstnanci, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek ve výši minimální mzdy platné v den prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Pobíral-li zaměstnanec před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, přísluší mu tato náhrada po dobu zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru nebo právních vztahů založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr. Po skončení zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání se při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity postupuje u všech poškozených podle § 271b odstavce 1 zákoníku práce.

Dosahuje-li zaměstnanec ze své viny nižšího výdělků než ostatní zaměstnanci vykonávající u zaměstnavatele stejnou práci nebo práci téhož druhu, považuje se za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání průměrný výdělek, kterého dosahují tito ostatní zaměstnanci.

Zaměstnanci, který bez vážných důvodů odmítne nastoupit práci, kterou mu zaměstnavatel zajistil, přísluší náhrada za ztrátu na výdělků podle § 271b odstavce 1 zákoníku práce pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a průměrným výdělkem, kterého mohl dosáhnout na práci, která mu byla zajištěna. Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat.

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení dočasné pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž dovršil věk 65 let nebo do data přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění.

13. 1. 3. Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění

Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění se poskytuje zaměstnanci jednorázově, a to nejméně ve výši podle právního předpisu vydaného k provedení § 271c odstavce 2 zákoníku práce.

Vláda stanoví nařízením⁴¹³ výši náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění odpovídající vzniklé újmě, způsob určování výše náhrady v jednotlivých případech a postupy při vydávání lékařského posudku včetně jeho náležitostí ve vztahu k posuzované činnosti.

13. 1. 4. Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění

Účelně vynaložené náklady spojené s léčením přísluší tomu, kdo tyto náklady vynaložil.

13. 1. 5. Náhrada věcné škody

Zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel povinen poskytnout náhradu za věcnou škodu; ustanovení § 265 odst. 3 zákoníku práce platí i zde.

Při určení výše škody na věci se vychází z obvyklé ceny v době poškození nebo ztráty a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

13. 1. 6. Jednorázová náhrada majetkové újmy při zvlášť závažném ublížení na zdraví zaměstnance

Při zvlášť závažném ublížení na zdraví zaměstnance přísluší jeho manželovi, partnerovi⁴¹⁴, dítěti a rodiči jednorázová náhrada vzniklé nemajetkové újmy. Tato náhrada přísluší i dalším osobám v poměru rodinném nebo obdobném, které újmu zaměstnance pociťují jako vlastní újmu.

13. 2. DRUHY NÁHRAD PŘI ÚMRTÍ ZAMĚSTNANCE

⁴¹³ Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění NV č. 244/2016 Sb.

⁴¹⁴ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

13. 2. 1. Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem

Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem přísluší tomu, kdo tyto náklady vynaložil. Od přiměřených nákladů spojených s pohřbem se odečte pohřebné poskytnuté podle zvláštního právního předpisu⁴¹⁵.

Náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem tvoří výdaje na zřízení pomníku nebo desky do výše nejméně jedenapůlnásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém na tuto náhradu vznikne právo; výše této náhrady se zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru. Náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem tvoří dále výdaje účtované za pohřeb, hřbitovní poplatky, výdaje na úpravu pomníku nebo desky, cestovní výlohy a jedna třetina obvyklých výdajů na smuteční ošacení osobám blízkým.

Výši průměrné mzdy zjištěné podle § 271g odstavce 2 zákoníku práce vyhlásí Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě údajů Českého statistického úřadu sdělením uveřejněným ve Sbírce zákonů⁴¹⁶.

13. 2. 2. Náhrada nákladů na výživu pozůstalých

Náhrada nákladů na výživu pozůstalých přísluší pozůstalým, kterým zemřelý zaměstnanec výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat, a to do doby, do které by tuto povinnost měl, nejdéle však do konce kalendářního měsíce, ve kterém by zemřelý zaměstnanec dosáhl 65 let věku.

Náhrada nákladů podle odstavce 1 přísluší pozůstalým ve výši 50 % průměrného výdělku zaměstnance, zjištěného před jeho smrtí, pokud výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat jedné osobě, a 80 % tohoto průměrného výdělku, pokud výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat více osobám. Od částek připadajících na jednotlivé pozůstalé se odečte důchod přiznaný pozůstalým z důvodu smrti zaměstnance⁴¹⁷. K případnému výdělku pozůstalých se nepřihlíží.

Při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých se vychází z průměrného výdělku zemřelého zaměstnance; náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí však úhrnem převýšit částku, do které by příslušela zemřelému zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělku podle § 271b odst. 1 zákoníku práce, a nesmí být poskytována déle, než by příslušela zemřelému zaměstnanci podle § 271b odst. 6 zákoníku práce.

13. 2. 3. Jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých přísluší manželovi nebo partnerovi⁴¹⁸ zemřelého zaměstnance, dítěti zemřelého zaměstnance a rodiči zemřelého zaměstnance.

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy přísluší každému pozůstalému podle § 271i odstavce 1 zákoníku práce nejméně ve výši dvacetinásobku průměrné mzdy

⁴¹⁵ § 47 a § 48 z. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Výše pohřebného činí 5000 Kč.

⁴¹⁶ Sdělení MPSV ze dne 17. prosince 2020 č. 575/2020 Sb., o vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2020 pro účely zákoníku práce. Pro úplnost mzda v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2020 činí 34 611 Kč.

⁴¹⁷ § 49 až 53 zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹⁸ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku⁴¹⁹ předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém právo na tuto náhradu vzniklo; je-li náhrada vyplácena oběma rodičům, vyplátí se každému z nich polovina této částky. Výše jednorázové náhrady nemajetkové újmy pozůstalých se zaokrouhuje na celé stokoruny nahoru.

Jednorázová náhrada vzniklé nemajetkové újmy přísluší i dalším osobám v poměru rodinném nebo obdobném, které újmu zaměstnance pociťují jako vlastní újmu.

Výši průměrné mzdy zjištěné podle § 271i odstavce 2 zákoníku práce vyhlásí Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě údajů Českého statistického úřadu sdělením uveřejněným ve Sbírce zákonů.

13. 2. 4. Náhrada věcné škody

Náhrada věcné škody přísluší dědicům zaměstnance; ustanovení § 265 odst. 3 zákoníku práce⁴²⁰ platí i zde.

Při určení výše škody na věci se vychází z obvyklé ceny v době poškození nebo ztráty a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

13. 3. DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE K ÚRAZŮM A NEMOCEM Z POVOLÁNÍ DLE ZÁKONÍKU PRÁCE

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti z téhož důvodu jsou samostatná práva, která nepřísluší vedle sebe.

Při zjišťování průměrného výdělku pro účely náhrady škody při pracovních úrazech nebo nemocech z povolání je rozhodným obdobím předchozí kalendářní rok, je-li toto rozhodné období pro zaměstnance výhodnější.

Náhradu za ztrátu na výdělku a náhradu nákladů na výživu pozůstalých je zaměstnavatel povinen vyplácet pravidelně jednou měsíčně, pokud nebyl dohodnut jiný způsob vyplaty.

Jde-li o náhradu škody nebo nemajetkové újmy při nemoci z povolání, má zaměstnavatel, který škodu nebo nemajetkovou újmu nahradil, právo na náhradu vůči všem zaměstnavatelům, u nichž postižený zaměstnanec pracoval za podmínek, za nichž vznikla nemoc z povolání, kterou byl postižen, a to v rozsahu odpovídajícím době, po kterou pracoval u těchto zaměstnavatelů za uvedených podmínek.

Jde-li o jinou škodu nebo nemajetkovou újmu na zdraví než z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, platí pro způsob a rozsah její náhrady ustanovení o pracovních úrazech.

U zaměstnance, který je v době pracovního úrazu nebo zjištění nemoci z povolání v několika pracovních poměrech nebo je činný na základě dohody o práci konané mimo

⁴¹⁹ Sdělení MPSV ze dne 17. prosince 2020 č. 575/2020 Sb., o vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2020 pro účely zákoníku práce. Pro úplnost dvacetinásobek mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2020 aktuálně činí 692 220 Kč.

⁴²⁰ Zaměstnavatel není povinen nahradit zaměstnanci škodu na dopravním prostředku, kterého použil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním bez jeho souhlasu, ani škodu, která vznikne na náradí, zařízeních a předmětech zaměstnance potřebných pro výkon práce, které použil bez jeho souhlasu.

pracovní poměr, se při stanovení výše náhrady za ztrátu na výděлку vychází z průměrných výdělků dosahovaných ve všech těchto základních pracovněprávních vztazích, a to po dobu, po kterou by mohly trvat⁴²¹.

Zaměstnanci, který utrpí pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání v pracovním poměru sjednaném na dobu určitou nebo při výkonu práce na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr uzavřené na dobu určitou, přísluší náhrada za ztrátu na výděлку jen do doby, kdy měl tento základní pracovněprávní vztah skončit. Po této době přísluší náhrada za ztrátu na výděлку, jestliže je možné podle okolností předpokládat, že postižený zaměstnanec by byl i nadále zaměstnán. Ostatní práva vyplývající z povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání tím nejsou dotčena.

Utrpí-li pracovní úraz nebo byla-li zjištěna nemoc z povolání u poživitele starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, přísluší mu náhrada za ztrátu na výděлку po dobu, pokud nepřestal být zaměstnán z důvodů, které nesouvisí s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání; nepracuje-li z důvodů, které souvisí s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, přísluší mu náhrada za ztrátu na výděлку po dobu, po kterou by vzhledem ke svému zdravotnímu stavu před pracovním úrazem nebo nemocí z povolání mohl pracovat. Ustanovení § 271b odst. 6 zákoníku práce platí i zde.

Práva vyplývající z § 271g až 271j zákoníku práce (náhrady při úmrtí zaměstnance) nejsou závislá na tom, zda zaměstnanec před svou smrtí ve stanovené lhůtě právo na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatnil.

Způsob a výši náhrady škody nebo nemajetkové újmy je zaměstnavatel povinen projednat bez zbytečného odkladu s odborovou organizací a se zaměstnancem⁴²².

Soud může výši odškodnění stanovenou právním předpisem⁴²³ (§ 271c a 271i zákoníku práce) přiměřeně zvýšit.

Soud zohlední při určení výše jednorázové náhrady nemajetkové újmy pozůstalých podle § 271i zákoníku práce přiznanou výši jednorázové náhrady nemajetkové újmy při zvlášť závažném ublížení na zdraví zaměstnance podle § 271f zákoníku práce.

Nepromlčují se práva zaměstnance na náhradu za ztrátu na výděлку z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nebo jiné škody nebo nemajetkové újmy na zdraví než z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání a práva na náhradu nákladů na výživu pozůstalých. Práva na jednotlivá plnění z nich vyplývající se však promlčují⁴²⁴.

Změní-li se podstatně poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady, může se poškozený i zaměstnavatel domáhat změny v úpravě svých práv, popřípadě povinností.

⁴²¹ § 351 a násl. zákoníku práce

⁴²² Dle § 278 odst. 3 zákoníku práce se projednáním rozumí jednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci, výměna stanovisek a vysvětlení s cílem dosáhnout shody. Zaměstnavatel je povinen zajistit projednání v dostatečném předstihu a vhodným způsobem, aby zaměstnanci mohli na základě poskytnutých informací vyjádřit svá stanoviska a zaměstnavatel je mohl vzít v úvahu před uskutečněním opatření. Zaměstnanci mají při projednání právo obdržet na své stanovisko odůvodněnou odpověď.

⁴²³ Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

⁴²⁴ Práva na jednotlivá plnění z nich vyplývající se promlčují, a to zásadně ve tříleté promlčecí lhůtě (srov. § 619, § 620 odst. 1, § 629 odst. 1, § 636 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů).

Vláda vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, upraví nařízením⁴²⁵ podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, a to zpravidla s účinností od počátku kalendářního roku; to se vztahuje i na náhradu nákladů na výživu pozůstalých.

13. 4. ZPROŠTĚNÍ POVINNOSTI POSKYTNUTÍ NÁHRAD

Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela, prokáže-li, že vznikla tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní, nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci⁴²⁶, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě nebo nemajetkové újmě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody nebo nemajetkové újmy.

Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zčásti, prokáže-li, že vznikla v důsledku skutečností uvedených v § 270 odstavci 1 písm. a) a b) zákoníku práce a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody nebo nemajetkové újmy, nebo proto, že si zaměstnanec počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ačkoliv neporušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně, přestože si musel vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomyšlné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce.

Zproští-li se zaměstnavatel povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zčásti, je povinen určit část, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění; v případě uvedeném v § 270 odstavci 2 písm. b) zákoníku práce je však povinen zaměstnavatel uhradit alespoň jednu třetinu škody nebo nemajetkové újmy.

Při posuzování, zda zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, se zaměstnavatel nemůže dovolávat všeobecných ustanovení, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.

⁴²⁵ Nařízení vlády č. 517/2020 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých podle pracovněprávních předpisů (nařízení o úpravě náhrady).

⁴²⁶ Dle § 349 zákoníku práce jsou právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavými, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými směsmi a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví. Pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou konkrétní pokyny dané zaměstnanci vedoucími zaměstnanci, kteří jsou mu nadřizeni.

IV. METODOLOGIE DISERTAČNÍ PRÁCE

Metodologií lze na jedné straně rozumět nauku o vědeckých metodách, nebo v jiném významovém pojetí se jedná o soubor metod /systém metod/, které jsou užívány v nějakém odborném odvětví lidského bádání cíleně k získání a evaluaci konkrétních či obecných cílů. Význam slova metoda pochází z řeckého „*methodos*“ tedy cesta k něčemu. Soubor konkrétních postupů se pak nazývá „metodika“. Obecně se metodologií v právu nazývají postupy umožňující řešit relevantní právní otázky zpravidla ve vymezeném segmentu právního řádu. Současným trendem je zaměření na problematiku aplikace práva - tedy používání obecných právních pravidel na konkrétní případy. Z hlediska praktického procesu se pak jedná o specifickou oblast interpretace práva. V rámci naplnění cíle budoucí disertační práce bude nosnou oblastí zájmu interpretace pramenů práva a v něm případně obsažených či přiřaditelných právních principů. Z hlediska metodologie práce je třeba se zaměřit na metodologii aplikace práva zahrnující jako imanentní součást jeho interpretaci⁴²⁷.

Interpretace v kontextu budoucí disertační práce chápeme jako překlad, přetransformování obecného objektu interpretace (tedy zejména právního textu, potažmo právního předpisu) z jeho původní podoby do podoby aplikovatelné na konkrétní situaci a jeho následného předvedení publiku. Možných výkladů práva s ohledem na subjekt, který je provádí, je relativně velké množství – interpretem práva může být prakticky kdokoli. V kontextu této práce nás však bude zajímat zejména výklad orgánu aplikujícího právo, potažmo výklad soudů. Lubomír Janoušek říká, že interpretace prováděná soudy je z pohledu ovlivňování reálných společenských vztahů tou nejdůležitější.⁴²⁸ S tímto závěrem je poměrně snadné se ztotožnit, neboť výsledky interpretace soudními orgány – akty aplikace práva – mají autoritativní charakter.

Při studiu právní teorie lze nalézt množství podkladů pro soudní rozhodování. Soudní rozhodnutí by mělo být složeno z jednotlivých argumentů celkově logicky strukturovaných do smysluplného a zároveň přesvědčivého textu (odůvodnění). Tou opravdu zajímavou oblastí vhodnou ke zkoumání přitom je – jakým způsobem jsou tyto argumenty tvořeny, potažmo podle jakého vzoru jsou vybírány ty finálně použité a proč jsou upřednostňovány před jinými. I tato práce se zaměřuje především na tyto postupy, které vedou k finálnímu interpretačnímu výstupu. S politováním je však po rekognoskaci judikatury provázané na zákon o požární ochraně nutno konstatovat, že je velmi sporá a její kvalita odpovídá nízké projudikovatelnosti předmětné oblasti „práva požární ochrany“. Je tedy zjevné, že tato zdrojová základna nebude příliš štědrá studnicí aplikace práva.

Nicméně obecně platí, že v našich podmínkách kontinentálního systému práva interpreta zájímá především právní text. V něm hledá právní normu – tedy obecně závazné pravidlo chování dopadající na subjekty a situace, které mají být dle zákonodárce regulovány. Je to právní text, který čteme a také jej právě nejčastěji interpretujeme. V něm hledáme abstraktní právní normu. Jan Wintr k tomuto uvádí, že je třeba, aby výsledek právní interpretace bylo řešení jednoznačné, pokud možno jednoduché a předem odhadnutelné. K takovému usměrňování právě právní teorie poskytuje metodologii interpretace práva, která má interpreta omezit a poskytnout mu rámec, ve kterém by se měl v rámci svého působení pohybovat a který by neměl překročit.⁴²⁹

⁴²⁷ GERLOCH, A., TRYZNA, J., WINTR, J.: *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 497. ISBN 978-80-7380-388-9.

⁴²⁸ JANOUŠEK, L.: *Ústavní soud ČR – pozitivní zákonodárce*. In: KLÍMA, Karel (ed.). *Interpretace práva ústavními soudy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 29.

⁴²⁹ WINTR, J.: *Vstupní úvahy o metodologii interpretace práva*. [online] VŠEHRD. 11/2010. [cit. 10. 8. 2020] Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2010/11/vstupni-uvahy-o-metodologii-interpretace-prava/>.

Než bude možné stručně představit jednotlivé metody výkladu, je nezbytné vyjasnit si, v jakém smyslu vůbec interpretaci chápeme a jakou má úlohu. Zdeněk Kühn představuje dva základní směry chápání interpretace práva. Jedním z nich je kognitivismus, podle kteréhož je funkcí interpretace pouze definovat již existující obsah právního textu⁴³⁰, druhý pak nonkognitivismus, dávající interpretovi do rukou možnost text obohatit a doplnit tím existující právo, přičemž tak činí v provázanosti s hodnotami, které zastává – interpretace v tomto smyslu tedy není hodnotově neutrální.⁴³¹ Byť se zdá toto rozdělení naprosto stěžejní. Lukáš Hlouch k němu uvádí, že v praxi má jen pramalý význam, neboť z hermeneutického pohledu je každá interpretace více či méně kreativním procesem.⁴³² Jaké nástroje tedy teorie volí k omezení interpretovy přílišné kreativity a jakým způsobem je možné tyto nástroje podrobit empirickému zkoumání?

V současné době se česká právní teorie stále opírá o systém čtyř interpretačních prvků tvořících jednu správnou metodu interpretace práva Carla Fridricha von Savignyho. Pro jeho stručnou charakteristiku lze uvést precizní překlad původního díla Janem Wintrem: „*Gramatický prvek výkladu má za předmět slovo, jež zprostředkovává přechod z myšlení zákonodárce do myšlení našeho. Spočívá tedy v objasnění zákonitostí jazyka, jež zákonodárce používá. Logický prvek míří na členění myšlenky, tedy na logický poměr, v němž jednotlivé její části stojí vůči sobě. Historický prvek má za předmět stav určení právními pravidly pro daný právní vztah v době přijetí zákona. Do tohoto stavu měl zákon určitým způsobem zasáhnout a způsob tohoto zásahu, tedy to, co bylo přidáno tímto zákonem k právu, má ukázat právě tento prvek. Systematický prvek se konečně vztahuje na vnitřní souvislost, která spojuje všechny právní instituty a pravidla do velké jednoty. Tuto souvislost, stejně jako onu historickou, měl zákonodárce rovněž na mysli, a my tedy rozpoznáme jeho myšlenku úplně jen tehdy, když si ujasníme, v jaké poměru stojí tento zákon k celému právnímu systému a jak má do toho systému účinně zasáhnout. Těmito čtyřmi prvky je vzhled do obsahu zákona dokončen. Nejsou to tedy čtyři způsoby výkladu, mezi nimiž bychom mohli dle vkusu a libosti volit, nýbrž čtyři různé činnosti, které musí působit společně, má-li se výklad podařit.*“⁴³³

1. Výkladové metody

Všeobecně je přijímáno, že interpretace (výklad) je přiřazování významu resp. smyslu znakům. Také výklad právního předpisu směřuje ke zjištění jeho významu, smyslu⁴³⁴.

Za nástroj interpretace se označují jednotlivé výkladové metody. Tradičně se hovoří např. o metodě jazykového výkladu, někdy též o gramaticko - sémantické metodě, dále o metodě logického výkladu, metodě systematického výkladu, historického výkladu, o výkladu teleologickém či komparativním. Metody pro práci budou sledovat zejména recentní objektivní výkladový cíl, tedy jaký objektivní význam má zákonný text pro jeho adresáta. Tento cíl čerpá legitimitu zejména z principu právní jistoty.⁴³⁵ Sekundárně bude sledován subjektivně historický cíl, který hledá význam, jenž by s interpretovaným textem spojoval jeho autor. Fakticky jde o hledání skutečné vůle zákonodárce, bez ohledu na to, do jaké míry se mu tato vůle podařila v zákonném textu naplnit a vyjádřit. K jmenovaným cílům se řadí určité výkladové metody (subjektivně historický výklad, formálně

⁴³⁰ KÜHN, Z.: *Aplikace práva ve složitých případech, k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. s. 419. ISBN 80-246-0483-3..

⁴³¹ Tamtéž str. 24, 26.

⁴³² HLOUCH, L.: *Teorie a reality právní interpretace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2011. s. 348. ISBN 978-80-7380-303-2.

⁴³³ SAVIGNY, F. C.: *System des heutigen römischen Rechts*. Leipzig. 1840. s. 213. Cit. dle WINTR, J. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. str. 19.

⁴³⁴ KNAPP, V.: *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996. Právnícké učebnice. 248 s. ISBN 80-7179-089-3.

⁴³⁵ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnícké učebnice. s. 335. ISBN 978-80-7380-652-1.

systematický výklad a objektivně teleologický, jazykový výklad); zde nutně viděno optikou tehdejšího jazykového úzu.

Pro rozbor právního textu zákona o požární ochraně budou primárně aplikovány standardní výkladové metody, kdy dominovat musí **výklad jazykový**. Právní norma je myšlenkou obsaženou v textu právního předpisu, která však nemusí zrcadlově odpovídat zákonodárcovu pokusu o její jazykové vyjádření. Autor se zaměří na užívanou terminologii a pojmosloví ve vazbě na určitost obecného jazyka, který je pro jejich definování užít. Cíleno bude na relevantní i historický jazykový úzus, práci s pojmy včetně neurčitých právních pojmů. Pro odstraňování sémantických nejasností autor považuje za nezbytné aplikovat **subjektivně historický výklad**, neboť pro pochopení (často z hlediska práva letitého textu) je nezbytné nahlédnout *ratio legis*⁴³⁶. Důležitá argumentace úmyslem bývá používána pro **objektivně teleologický výklad**⁴³⁷. Z hlediska metodiky výkladu tak autor užije rovněž **jednoduchý subjektivně historický výklad** a **subjektivně teleologický výklad**. Argumentace objektivně recentního cíle bude vyžadovat tzv. logický výklad, formálně systematický výklad, kde zohlední systematiku a návaznost částí předpisu, význam nadpisů a rubrik, souslednost a obsahovou návaznost částí právního předpisu až po oblast poznámek pod čarou. Pozornost bude věnována správnému a vhodnému užití taxativního a demonstrativního výčtu. Dalším nosným pilířem pro práci s právním normativním textem bude užití objektivně teleologického výkladu, bez kterého není možné s předmětnou materií úspěšně laborovat. V rámci objektivního teleologického výkladu bude nahlédnuto na problematiku politickou zneužitelnost teleologického výkladu, dále na výklad dle nadřazenosti práva (eurokonformní výklad práva vzniklého před vstupem do EU), ale i na axiologický výklad (*argumentum a simile, argumentum a fortiori, argumentum ad absurdum etc.*). Bezvýznamná jistě nebude ani mimoprávní argumentace, kterou bude představovat argumentace empirickými fakty, argumentace pomocí neprávních normativních systémů (či nenormativních součástí právního systému - definice, formulace účelu apod.⁴³⁸) a rovněž komparativní výklad, jehož užití skrývá četné problémy.

Samostatnou otázkou zůstává možnost dotváření práva, která má četné odpůrce (*lex dura sed lex*) i přes skutečnost, že právo je soudy a obdobnými autoritami dotvářeno po celou jeho existenci. Mnohdy je dokonce popřen zcela jasný jazykový výklad a vlastně i text zákona samotný. Nicméně i přes četné platí, že dotváření práva je legitimní, pokud v jeho prospěch hovoří základní principy, které se prosadí v poměrování s obecně platnými a zaužívanými principy práva. Základními legitimačními důvody, které hovoří ve prospěch dotváření práva, jsou princip účelnosti (relevantní u logických mezer v zákoně) a hlavně princip bezrozpornosti právního řádu, který je velmi úzce spjat s principem rovnosti, resp. formální spravedlnosti (ten se váže na princip právního státu).⁴³⁹ Vzhledem k charakteru a recentní podobě zákona o požární ochraně bude nutné pracovat s mezerami v zákoně, ale i dotváření práva pro rozpor s právem evropským; prostor bude pro analogii ve vztahu k argumentu a contrario nebo na teleologickou redukci.^{440,441}

⁴³⁶ KNAPP, Viktor a Aleš GERLOCH. *Právní propedeutika*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 156. ISBN 978-80-7380-386-5.

⁴³⁷ Cf. stanovisko sociálně-právního kolegia Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 2. 2005 č. j. S 3401/2004-62, publikované jako 498/2005 Sb. NSS.

⁴³⁸ ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 136 a násl. ISBN 978-80-7598-567-5.

⁴³⁹ MELZER, F.: *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. Právnícké učebnice. s. 276. ISBN 978-80-7400-382-0.

⁴⁴⁰ ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 272. ISBN 978-80-7598-567-5.

⁴⁴¹ GERLOCH, A., TRYZNA, J., WINTR, J.: *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 497. ISBN 978-80-7380-388-9.

2. Systémové pojetí

Hovoříme-li v současnosti o právu ve významu práva objektivního, máme tendenci jej chápat jako systém, a to bez ohledu na to, přijímáme-li pohled na právo z pozice účastníka nebo vnějšího pozorovatele.⁴⁴² Je tomu tak nejspíše proto, že toto východisko usnadňuje řešení celé řady problémů při aplikaci práva. Právní systém je koneckonců synonymem řádu, což evokuje určitý pořádek v právu. Systémovost práva lze úzce provázat s hodnotou právní jistoty, neboť dezorganizované právo, v němž se nelze vyznat a na jehož ustanovení není možné standardně odkázat, není vůbec právem. Kde je právo nejisté, není právo žádné.⁴⁴³ Míru systémovosti práva není možné exaktně změřit, je však možné identifikovat ty charakteristiky práva, které směřují k jeho větší homogenitě a koherenci, což je právu nesporně k užítu.

Otázky struktury právního řádu patří v české právní vědě k nejdiskutovanějším tématům systematiky práva, zejména pokud jde o otázky seskupování práva do právních odvětví a rozlišování práva na právo soukromé a veřejné, resp. soukromoprávní a veřejnoprávní regulace⁴⁴⁴. Dualismus práva má dlouhou tradici již od dob římského práva. Doktrína se zabývá na jedné straně rozostřováním hranice práva, na straně druhé procesem odstátňování práva; nový rozměr hranice získává rovněž v důsledku zdůrazňování vlivu základních práv - tedy fenoménu konstitucionalizace práva. V současné odborné literatuře je trendem popisovat dualitu nikoli samostatných normových subsystémů, ale popisovat odlišnou metodu právní regulace, která v daném konkrétním právu působí. Metoda regulace je při prolínání soukromého a veřejného práva zásadní. Vzhledem k současnému nárůstu prolínání práva soukromého a veřejného (jakož i k nárůstu právní úpravy - „právo tvorby“) podléhá řada soukromoprávních jednání veřejnoprávní regulaci⁴⁴⁵.

Právě dualismus práva a implementace soukromoprávních prvků do ryze veřejnoprávní normy (zákona o požární ochraně) působí značné komplikace. Vše je umocněno historickou povahou základů právního předpisu, který stojí na pilířích z roku 1985, což nepochybně činí práci s předpisem významně obtížnější. Předpis se rodil ve zcela jiném historicko-politickém prostředí a kontextu, s čímž se četné a mnohdy zdařilé novely nedokázaly dodnes vypořádat tak, aby se dalo proklamovat, že jde o moderní a dobře aplikovatelný předpis. Autor budoucí disertační práce se zaměří cíleně na otázky právní regulace (metody právní regulace) v dílčích fragmentech předpisu a s tím spojenou problematiku. Dílčím cílem práce bude rovněž snaha o pevné fixování zákona o požární ochraně do systému práva a jeho vymezení v prostoru právního řádu ČR včetně stanovení oblastí vhodných pro interaktivní průnik do jiných normativních právních počínů (krizové zákony, integrovaný záchranný systém a právní úprava jeho základních složek, oblast služebního poměru etc.).

3. Právní odvětví - „bezpečnostní právo“, „práva požární ochrany“

Hypotetickou otázkou, kterou je vhodné položit, je zda oblast řešená zákonem o požární ochraně nepřerostla původní kadlub a neemancipovala do rozměrů, pro které

⁴⁴² Rozlišení vnitřního a vnějšího hlediska (resp. perspektivy) práva proslavil H. L. A. Hart ve své nejslavnější ----- knize „Pojem práva“ (Hart, H. L. A.: *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-103-2. str. 97).

⁴⁴³ MARŠÁLEK, P.: *Příběh moderního práva*. Praha: Auditorium, 2018. s. 304. ISBN 978-80-87284-66-7.

⁴⁴⁴ Podrobněji k systémovosti práva viz ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 272. ISBN 978-80-7598-567-5., dále MACHALOVÁ, T. et al.: *Aktuální otázky metodologie právního myšlení*. Praha: Leges, 2014. str. 147 a násl. ISBN 978-80-7502-060-4.

⁴⁴⁵ Ondřejek, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2020 s. 272.

je třeba vymezit nové mantinely a tím i pravidla hry mezi nimi. I na tuto otázku by měla práce přinést odpověď.

Vývoj práva jako dynamického systému (společenského subsystému) se projevuje i v rekodifikaci starých právních úprav; rovněž tvorbou kodexových „blokových“ právně normativních celků a taktéž genezí nových právních odvětví. Rozšiřování a rozmach společnosti a společenských vztahů musí být ideálně bezodkladně doprovázen adekvátní regulací, a to zejména v rovině právní. Logickým důsledkem je i vznik nových právních odvětví (např. právo informačních technologií, mediální právo etc.). Dynamika práva se však projevuje i opačnými tendencemi, kdy původně samostatné právní odvětví samostatným být přestává⁴⁴⁶, nebo kdy celé právní obory slábnou či zanikají (církvní právo). Zajímavým moderním fenoménem je inspirativní pojetí právních bloků interdisciplinárním přístupem. Děkan právnické fakulty Univerzity Karlovy nastiňuje, že budoucnost právní vědy spočívá mimo jiné v rozvoji interdisciplinárních oborů a nových právních, mezi něž můžeme řadit např. právo informačních technologií⁴⁴⁷, sportovní právo a především zdravotnické právo⁴⁴⁸. Pro potvrzení trendu doplníme existenci publikací zabývajících se dopravním právem⁴⁴⁹, jaderným právem⁴⁵⁰, medicínským právem⁴⁵¹, softwarovým právem⁴⁵², internetovým právem⁴⁵³ či sportovním právem⁴⁵⁴. Viděno optikou zpracovávaného tématu, lze jako velmi zajímavé počiny shledat publikace z oblasti tzv. „policejního práva“⁴⁵⁵, které je oborově i systémově fakticky sesterskou úpravou případnému právu požární ochrany, které by jako páteří předpis nutně mělo zákon o požární ochraně.

Výše uvedené příklady „nových“ nebo „vznikajících“ právních odvětví naznačují, že existuje celá řada regulací v právu, které jsou do jisté míry komplexně regulující určitý předmět, které mají společné principy, a doktrína začíná tuto autonomii postupně reflektovat.

Právní odvětví nejsou charakterizována pouze objektivně, předmětem regulace, respektive věcnou působností právních norem. K dalším znakům patří charakteristické odvětvové právní principy a zejména uznání určitého předmětu práva jako právní doktrínou jako samostatného právního odvětví. I v případě klasifikace práva na jednotlivá právní odvětví plní právní věda důležitou stabilizační funkci. Zároveň platí, zejména o vznikajících odvětvích, že kodifikace předchází formulování specifických odvětvových principů a jejich stabilizaci v judikatuře soudů⁴⁵⁶ a doktríně.

⁴⁴⁶ PEKÁREK, M.: *Pozemkové právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. str. 13 a 18. ISBN 978-80-7380-253-0.

⁴⁴⁷ POLČÁK, R.: *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 640. ISBN 978-80-7598-045-8.

⁴⁴⁸ KUKLÍK, J.: *Slovo děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy*. in: ŠUSTEK, P., HOLČAPEK, T. et al.: *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-321-1. Str. 31.

⁴⁴⁹ VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L., VETEŠNÍKOVÁ, E., ADAMEOVÁ, Z., BOHUSLAV, L.: *Dopravní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 836. ISBN 978-80-7400-409-4.

⁴⁵⁰ HANDRLICA, J.: *Jaderné právo a právní futurismus. Jaderné technologie a jejich právní úprava*. Praha: Auditorium, 2019. s. 256. ISBN 978-80-87284-76-6. HANDRLICA, J.: *Jaderné právo. Právní rámec pro mírové využívání jaderné energie a ionizujícího záření*. Praha: Auditorium, 2012. s. 294. ISBN 978-80-87284-33-9.

⁴⁵¹ TĚŠINOVSKÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R.: *Medicínské právo*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 460. ISBN 978-80-7179-318-2.

⁴⁵² JANSÁ, L., OTEVŘEL, P., ŠTEVKO, M.: *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. s. 488. ISBN 978-80-251-4914-0.

⁴⁵³ JANSÁ, L., OTEVŘEL, P., ČERMÁK, J., MALIŠ, P., HOSTAŠ, P., MATĚJKA, M., MATEJKA, J.: *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. s. 432. ISBN 978-80-251-4664-4.

⁴⁵⁴ MAISNER, M., DOUBRAVA, P., JANÁK, J., VLACHOVÁ, B., DOMRBOVSKÁ, M.: *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 156. ISBN 978-80-7400-744-6. KUKLÍK, J. et al.: *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. s. 182. ISBN 978-80-87284-28-5. GARDINER, S. et al.: *Sports law*. 4. vydání. London: New York: Routledge, 2012.

⁴⁵⁵ MATES, Pavel. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 7 2007*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2007. s. 399. ISBN 978-80-7201-672-3. a MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 1. 2009*. Praha: Linde, 2009. s. 338. ISBN 978-80-7201-743-0.

⁴⁵⁶ ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 272. ISBN 978-80-7598-567-5. Str. 165 a 166.

V. PRÁVNÍ ÚPRAVA POŽÁRNÍ OCHRANY VE VYBRANÝCH ZEMÍCH

Zpracování předmětného tématu, kterým je rozbor právního předpisu - českého zákona o požární ochraně, dlouhodobě v české literatuře absentuje; lze se důvodně domnívat, že obdobný počin není k dispozici ani v evropském prostoru. Absence aktuálního komentáře k zákonu o požární ochraně byl jeden z hlavních důvodů pro cílení disertační práce. Vzhledem k málo četné relevantní judikatuře a tematicky příbuzných akademických prací je nutno zaměřit obsah této kapitoly na komparativní analýzu řešení právní úpravy v jednotlivých evropských zemích, přičemž největší důraz bude v rámci disertační práce kladen na úpravu slovenského „práva požární ochrany“. V evropské literatuře počin, který by pracoval s tématem zákona o požární ochraně v České republice, rovněž absentuje. Autor tedy zacílí na náhled na úpravu práva požární ochrany v reprezentativním vzorku evropských zemí, přičemž pro studii k rozpravě je volena forma stručné prezentace právní úpravy v dané konkrétní zemi. V rámci disertační práce se otvírá prostor pro detailnější studium a komparaci, pokud by byla pro cíl práce přínosem. Tato kapitola vychází ze závěrů a zjištění obsažených v dvou zdařilých akademických pracích autorů M. Rybové a J. Morávky, které přebírá formou ověřené a doplněné kompilace⁴⁵⁷.

1. Slovensko

Od roku 1996 až do dubna 2002 byli profesionální hasiči ve složkách Sboru požární ochrany začleněni do organizačních struktur krajských a okresních úřadů. Tato skutečnost však ovlivňovala negativně činnost sborů v souvislosti s politickými a společenskými změnami v zemi. Zákonem č. 315/2001 Z. z., o Hasičskom a záchrannom zbore, ve znění pozdějších předpisů, se od 1. dubna 2002 konstituoval jednotně organizovaný, odvětvově řízený a samostatně působící sbor. Sbor je tvořen prezídiem, které je součástí Ministerstva vnitra, osmi krajskými a jednapadesáti okresními ředitelstvími. Odlišným prvkem oproti českému systému byla do vzniku záchranného útvaru existence tzv. záchranných brigád, které jsou součástí Hasičského záchranného sboru Slovenské republiky. Tyto brigády vznikly transformací z vojenských záchranných útvarů civilní ochrany a jsou určeny pro poskytování bezprostřední podpory už nasazeným jednotkám požární ochrany při zdolávání požárů, provádění záchranných prací při haváriích, živelných pohromách a jiných mimořádných událostech. Úkoly ústředního řízení civilní ochrany a úkoly krizového řízení a civilního nouzového plánování nespádají pod hasičský záchranný sbor, ale pod Ministerstvo vnitra a jiné úřady. Hasičský záchranný sbor je podřízený ministrovi vnitra Slovenské republiky a je financován ze státního rozpočtu z rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra Slovenské republiky. Následující tabulka zaznamenává výši běžných a kapitálových výdajů za roky 2002 až 2005.^{458,459}

Podle Ministerstva vnitra Slovenské republiky jsou základními právními předpisy na úseku ochrany před požáry a v oblasti úpravy služebního poměru příslušníka Hasičského záchranného sboru zákon č. 314/2001 Z. z. o ochraně před požáry, ve znění pozdějších

⁴⁵⁷ RYBOVÁ, M.: *Požární ochrana, ekonomika a řízení v ČR a EU*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 94 s. & MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

⁴⁵⁸ RYBOVÁ, M.: *Požární ochrana, ekonomika a řízení v ČR a EU*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 94 s.

⁴⁵⁹ HRONEC, Štefan. *Z histórie profesionálneho hasičstva na Slovensku*. 1. vyd. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR - Prezídium Hasičského a záchranného zboru, 2008. 132 s. ISBN 9788089051090.

předpisů /dále jen „Zákon č. 314/2001 Z. z.“/ a zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičském a záchranném sboru, ve znění pozdějších předpisů, které nabyly účinnosti 1. dubna 2012, kdy nahradily tehdejší zákon Slovenské národní rady č. 126/1985 Z. z., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 314/2001 Z. z. upravuje podmínky na ochranu života a zdraví fyzických osob, majetku a životního prostředí před požáry a ustanovuje působnost orgánů státní správy a obcí v úseku ochrany před požáry. Předmětem úpravy jsou i úlohy hasičských jednotek při vykonávání záchranných prací při požárech, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Tento zákon také upravuje povinnosti orgánů státní správy a dalších ústředních orgánů, obcí, právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob na úseku ochrany před požáry, druhy hasičských jednotek, jejich zřizování a povinnosti při zdolávání požárů a vykonávání záchranných prací, úlohy Dobrovolné požární ochrany Slovenské republiky a jiných občanských sdružení na úseku ochrany před požáry, jako i sankce za porušování povinností vyplývajících z předpisů o ochraně před požáry.⁴⁶⁰

Zákon č. 315/2001 Z. z., o Hasičském a záchranném sboru, ve znění pozdějších předpisů, upravuje především zřízení, úkoly, organizaci popřípadě zřízení Hasičského a záchranného sboru. Zmíněný zákon také upravuje státní službu, příslušníka Hasičského a záchranného sboru, která je vykonávána ve služebním poměru.

Dalším odlišným prvkem je organizace integrovaného záchranného systému. Dle zákona č. 129/2002 Z. z., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů, je zřízeno na každém z osmi krajů koordinační středisko integrovaného záchranného systému, kam jsou svedeny také linky tísňového volání 112. Dle zákona působí v rámci integrovaného záchranného systému Ministerstvo vnitra, krajské úřady a základní záchranné složky, kam spadá i hasičský záchranný sbor. V rámci Ministerstva vnitra spadá integrovaný záchranný systém pod Úřad civilní ochrany.⁴⁶¹

2. Bělorusko

Nejdůležitějším zákonem, který stanovuje fungování požární ochrany v zemi, je zákon č. 87-Z ze dne 13. listopadu 1997 „O požární ochraně“, který upravuje starší zákon č. 23-Z Nejvyšší rady Běloruské republiky ze dne 15. června 1993 „O požární ochraně“.⁴⁶² Ten upravuje správu státu v oblasti požární bezpečnosti, plánování požární ochrany, státní požární dozor, kompetence vlády, ministerstva a místních správních výborů, působnost a úkoly požárních jednotek a vojenských požárních jednotek, práva a povinnosti státního požárního dozoru a další principy PO v Bělorusku.

Dalším důležitým zákonem je zákon č. 39-Z ze dne 22. června 2001 „O hasičských pohotovostních a záchranných sborech a statutu záchranáře.“ Zde nalezneme základní cíle a principy záchranných sborů, jejich strukturu a počty, koordinaci s ostatními institucemi. Dále se zde dočteme o právech a povinnostech hasičů-záchranářů a další.⁴⁶³

⁴⁶⁰ KOMÁR, P.: *Zákon o ochrane pred požiarmi - komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. s. 336. ISBN 978-80-8168-411-1.

⁴⁶¹ MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

⁴⁶² ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ Об аварийно-спасательных службах и статусе спасателя. [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:

<http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=h19700087&p2={NRPA}>

⁴⁶³ MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

3. Litva

Hlavním zákonem, který stanovuje působnost Státní požární a záchranné služby, je Zákon o požární bezpečnosti č. IX-1225 ze dne 5. prosince 2002. Stanovuje systém požární ochrany v zemi a složení jednotlivých hasičských a záchranných složek. Zákon určuje povinnosti obyvatel k účasti na požární bezpečnosti v zemi a podíl obyvatel na fungování požární ochrany, jakož i rozvíjení a sjednocení dobrovolné požární ochrany, která v zemi zatím příliš dobře nefunguje.⁴⁶⁴ Tento zákon dále stanovuje povinnosti a úkoly státních a místních orgánů a institucí, podniků a organizací na úseku požární ochrany a zdolávání mimořádných událostí. Zákon dále určuje, jakým způsobem budou výrobky a služby kontrolovány v souladu s požárně bezpečnostními předpisy republiky a určuje činnost státního požárního dozoru. Součástí zákona jsou také ustanovení o požární prevenci, tj. právních, technických a organizačních opatření, které vedou k zabránění vzniku a šíření požáru a ke snížení jeho účinků.⁴⁶⁵ Zákon také řeší výzkumné a vědecké projekty v oblasti požární prevence, účast státních subjektů na tvorbě a provádění státní politiky v oblasti požární bezpečnosti. Dále určuje kontrolu zajištění požární ochrany na území Litvy, činnost VPGT a dalších státních a obecních orgánů a způsob jejich řízení MV.

4. Polsko

Hlavním legislativním aktem, kterým se řídí SPS a řízení jednotek PO v Polsku, je Zákon o Státní požární službě ze dne 24. srpna 1991. Stanovuje organizaci a působnost hasičských jednotek, určuje velitelskou strukturu a podřízenost velení jednotlivých územních útvarů, stanovuje postupy vyšetřování požárů a příčiny jejich vzniku. Dále řeší vzdělávání v oboru PO a stanovuje působnost hasičských škol, mezinárodní spolupráci, civilní ochranu, financování, řízení kontroly a revize jednotek atd.

Dalším právním dokumentem je Zákon o požární ochraně ze dne 24. srpna 1991. Ten řeší předcházení vzniku a šíření požárů, přírodních katastrof nebo jiných mimořádných hrozeb. Dále stanovuje poskytování sil a prostředků k boji s požáry, přírodními katastrofami a dalšími nouzovými situacemi a také vedení záchranných operací.⁴⁶⁶

5. Maďarsko

Mezi nejdůležitější zákony, které dávají právní rámec fungování profesionálního hasičského záchranného sboru v Maďarsku, patří zejména zákon č. 31 z roku 1996 „O ochraně proti požáru, záchranářství a požárních jednotkách“. Členové profesionálního hasičského sboru jsou zahrnuti mezi členy ozbrojených sil dle znění tohoto zákona. Zákon stanoví úkoly požární ochrany, úkoly fyzických a právnických osob v souvislosti s požární ochranou, požární a záchranářskou činnost a řízení požární služby. Dále jsou v zákoně definovány způsoby ohlášení požáru, specifikovány pravomoci velitele zásahu, úkoly požární prevence a vyšetřování požárů.

Zákon č. 128 z roku 2011 „O ochraně před katastrofami a úpravě s tím souvisejících zákonů“. Zákon stanovuje řízení ochrany před katastrofami, organizace zodpovídající za jednotlivé činnosti spadající pod ministra zodpovědného za ochranu před katastrofami, ochranu před nehodami souvisejícími s nebezpečnými materiály, nebezpečí katastrof a mimořádné situace, fungování civilní obrany a ekonomické a materiální služby, včetně náhrady nákladů a krytí příprav obrany. Dle znění zákona je ochrana před katastrofami národní záležitostí a řízení jednotné obrany před mimořádnými událostmi úkolem státu.

⁴⁶⁴ K nahlédnutí v litevštině zde: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=197461 [cit. 20. 8. 2020]

⁴⁶⁵ Webové stránky Hasičského a záchranného odboru pod Ministerstvem vnitra Litevské republiky <http://www.vpgt.lt/go.php/lit/Teises-aktai/1119> [cit. 20. 8. 2020]

⁴⁶⁶ MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

Zákon definuje pojmy jako analýza bezpečnosti, zpráva o stavu bezpečnosti, katastrofa, ochrana před katastrofami, nebezpečí katastrof, prevence, nabídka pomoci/žádost o pomoc při mezinárodní katastrofě, civilní obrana a další. Dále zákon definuje úkoly vlády, úkoly zodpovědného ministra, úkoly krajských výborů pro obranu, úkoly starostů, ekonomických subjektů, úkoly dobrovolných sdružení apod. Podle znění zákona jsou mimořádné situace způsobeny přírodními katastrofami nebo průmyslovými haváriemi a dalšími antropogenními vlivy.^{467,468}

6. Ukrajina

Klíčovým legislativním aktem, který upravuje fungování a činnost SSUMS je „Ustanovení o státní službě Ukrajiny pro mimořádné situace“ č. 20/2013 ze dne 16. ledna 2013. Jedná se tedy o poměrně nový zákon, který souvisel s potřebou nové právní úpravy při vzniku služby a transformace ministerstva pro mimořádné události v SSUMS.⁴⁶⁹ Dekret prezidenta republiky stanovuje úkoly a povinnosti SSUMS na úseku civilní ochrany, evidence mimořádných událostí a jejich likvidace, činnosti v oblasti radiální chemické a biologické ochrany a poskytování znaleckých posudků na úrovni PO a CO. Zákon dále stanovuje opatření vedoucí k minimalizaci mimořádné události v souvislosti s teroristickými činy, řeší úkoly zdravotnické služby, psychologické služby, pyrotechnického odřadu a certifikace v této oblasti. Služba dle tohoto zákona také provádí vyšetřování leteckých nehod, vede letecké pátrací operace a stejně tak zajišťuje obdobné záchranné práce na moři, je zodpovědná za provoz tísňové linky 112. Jako jediná instituce požární ochrany mezi ostatními zeměmi také vede meteorologická pozorování, monitorování znečištění životního prostředí, podává zprávy o stavu životního prostředí, zajišťuje prevenci přírodních katastrof a nebezpečných meteorologických jevů, poskytuje humanitární pomoc na Ukrajině a v jiných státech a to včetně nákupu, naložení a odvozu zboží na danou lokalitu. Zákon dále ukládá SSUMS výkon státního požárního dozoru, kontrolu nad dodržováním a uplatňováním požadavků požární ochrany stanovené evropskými standardy, kontrolu pravidel a předpisů při výstavbě, přestavbě či opravě budov a stavebních zařízení nebo dalších inženýrských konstrukcí.⁴⁷⁰ Na rozdíl od reálného stavu zákon přímo definuje prostřednictvím územních orgánů kategorii dobrovolných hasičů a udržuje registr jednotek dobrovolných hasičů. Ty však reálně, podobně jako v dalších státech, nefungují. Zákon dále stanovuje povinnosti vzdělávání, školení a rekvalifikace v oboru požární ochrany, osvětu civilní ochrany na školách a ve firmách, odbornou výuku a kurzy v oblasti požární ochrany a civilní ochrany, dále musí SSUMS pomáhat regionálním a místním samosprávám s přípravami na ochranu před požáry a dalšími mimořádnými událostmi a poskytovat informační a věcný servis zapojeným organizacím.

To byl výčet nejdůležitějších úkolů, které SSUMS ukládá zákon č. 20/2013. Působnost a úkoly služby jsou dle názoru autora enormně široké a takto nastavená struktura nemá u ostatních sledovaných států obdobu. Zahrnuje v sobě činnosti, které v dalších zemích obstarávají i desítky ostatních vládních a soukromých institucí. Ať již se jedná o meteorologickou službu a předpověď počasí, jadernou bezpečnost a kontrolu provozu či nakládání s jaderným zařízením nebo vyšetřování leteckých nehod. Obrovské množství

⁴⁶⁷ 2011. évi CXXXVIII. Törvény a katasztrófávédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról - [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV

⁴⁶⁸ MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

⁴⁶⁹ Указ Президента України {Указ втратив чинність на підставі Указу Президента № 419/2019 від 20.06.2019} Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>

⁴⁷⁰ Указ Президента України {Указ втратив чинність на підставі Указу Президента № 419/2019 від 20.06.2019} Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>

úkolů však znamená také velkou personální potřebu a nemalé finanční prostředky. Zajištění tak rozsáhlé sféry činností má však dle názoru autora špatný vliv na kvalitu základních činností služby, kterými jsou ochrana obyvatelstva před požáry a dalšími mimořádnými událostmi.⁴⁷¹

7. Švýcarsko

Švýcarsko je federací, jejíž území se po administrativně – správní stránce člení na 26 kantonů a 2 842 obcí. Kantony jsou obdobou našich krajů, obce i kantony mají vysoký stupeň samostatnosti. Úkolem jednotek požární ochrany ve Švýcarsku je vedle hašení požárů rovněž provádění různorodých záchranných prací a poskytování technické pomoci při dopravních nehodách, úniků ropných látek a chemikálií, živelných pohromách a při ostatních zásazích. Významný úkol plní jednotky požární ochrany rovněž v systému ochrany obyvatelstva. Právní úpravu v oblasti požární ochrany řeší jednotlivé kantony pro své správní území samostatně. V praxi to znamená, že ve Švýcarsku existuje 26 zákonů o požární ochraně. Jednotlivé obce pak upravují organizaci požární ochrany na svém území vlastním nařízením. Koordinací otázek požární ochrany na úrovni nadkantonální a zásady spolupráce jednotek požární ochrany s dalšími kooperujícími organizacemi zabezpečuje Řídící konference pro koordinaci záležitostí požární ochrany. Jednotky požární ochrany se sdružují v rámci svazu požární ochrany. V 19 kantonech existuje kantonální pojištění budov. Pojišťovny zabezpečují ve věcech požární ochrany zejména operativní záležitosti a financování. Pojišťovna plní pro příslušný kanton tyto úkoly v mandantním systému a kanton finančně nezatěžuje. Ve zbývajících kantonech přebírají tyto úkoly příslušné organizační články veřejné správy.

Ve všech kantonech, mimo kantony Zurich, Genf a Tessin, je zavedena pro muže i ženy povinná služba v požární ochraně, odvodní kompetence k požárníkům náleží kantonům. Tato služba je vykonávána aktivně nebo formou zaplacení ročního příspěvku jako náhrady. Povinná služba se vztahuje na osoby v rozmezí věku od 20 do 50 let. Většina obcí disponuje vlastní jednotkou požární ochrany. V přibližně 2500 jednotkách požární ochrany je zapojeno 125 000 osob. Asi pět procent personálu jednotek požární ochrany tvoří ženy. Velký počet místních, podnikových a střediskových jednotek požární ochrany funguje na bázi povinné služby v požární ochraně. Systém výstavby jednotek a jejich vybavení jsou vytvářeny modulárně. Sousední jednotky požární ochrany a střediskové jednotky jsou schopné poskytovat si navzájem pomoc anebo se zastoupit. Ve Švýcarsku je celkem dvanáct profesionálních jednotek požární ochrany se zhruba tisícovkou příslušníků. Jedná se o jednotky Zurich, Zurich – letiště, Bern, Basel, Chemie Basel, Genf, Genf – letiště, Lausanne, St. Allen, Winterthur, Neuenburg, La-Chaux-de Fonds. Při nasazení spolupracují jednotky požární ochrany v místě zásahu primárně s policií a zdravotnickou záchrannou službou. Pro plnění speciálních úkolů jsou k zásahu přizvány soukromé firmy (např. stavební firmy, firmy provozující kanalizace, apod.). Při zdolávání mimořádných událostí velkého rozsahu a při krizových stavech se pro ochranu a zabezpečení zachráněných, resp. evakuovaných osob využívá systém ochrany obyvatel. V takových případech přejímá koordinaci územně příslušný krizový štáb. Dnem 1. ledna 2004 vstoupila v platnost nová koncepce civilní ochrany, která představuje zásadní změnu, neboť se jedná o sdružený integrovaný systém, zastřešující pět relativně samostatných organizačních i výkonných složek: policii, požární ochranu, zdravotnický systém, technické služby a civilní ochranu. Společný řídící orgán, ve kterém jsou zastoupeny všechny partnerské organizace, provádí analýzu rizika pro daný region a připravuje podklady pro rozhodování a pro koordinaci nasazených sil a prostředků. Zavedení reformy sleduje především dva hlavní cíle - úsporu nákladů razantním snížením

⁴⁷¹ MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

počtu příslušníků civilní ochrany a větší akceschopnost a efektivitu v ochraně obyvatelstva, zejména při přírodních, antropogenních a jiných katastrofách v mírové době.⁴⁷²

8. Německo

V Německu je systém požární ochrany koncipován hlavně na dobrovolné bázi. V této zemi existuje pět typů hasičských sborů - místní veřejné hasičské sbory (obecní), sbory dobrovolných hasičů, sbory dobrovolných hasičů s několika profesionálními hasiči, profesionální hasičské sbory, zahrnující sbory dobrovolných hasičů a soukromé hasičské sbory s profesionálními nebo poloprofesionálními hasiči v závodech nebo jiných objektech se zvláštním rizikem atd., nařízené nebo povolené státem. Všechny obce a města provozují veřejnou hasičskou a záchrannou službu (dobrovolnou nebo profesionální). Velikost hasičské služby závisí na počtu obyvatel v obci či městě a na kategoriích rizika, které existují v dané oblasti. Všechny obce mají dobrovolné hasičské sbory a města s počtem od 80 000 obyvatel také profesionální hasičské sbory. Ve Spolkové republice Německo je činných 28 500 sborů dobrovolných hasičů s celkem asi 1,1 mil. aktivních členů včetně asi 5 500 profesionálních hasičů, a 98 profesionálních hasičských sborů, majících asi 27 000 aktivních členů. Soukromých hasičských sborů se v Německu nachází asi 1 000 a mají celkem kolem 35 000 aktivních členů, včetně 6 000 profesionálních hasičů. Hlavní úkoly veřejné hasičské a záchranné služby zahrnují zdolávání požárů, technickou záchranu a pomoc, ochranu radioaktivních a nebezpečných materiálů a ochranu životního prostředí, řízení záchranných prací při katastrofách, záchranu osob, zvířat a vodní záchranu. V některých spolkových zemích tyto úkoly jsou rozšířeny ještě o lékařskou záchrannou a ambulantní službu a o požární prevenci. Organizace veřejných hasičských a záchranných služeb se řídí legislativou státní hasičské a záchranné služby a příslušnými prováděcími pokyny. Stanice jsou organizovány podle vyhlášek veřejné hasičské služby. Celkové roční náklady německých hasičských služeb činí přibližně 1,7 mld. Euro. Z toho cca 1 mld. směřuje na profesionální sbory a zbytek na sbory dobrovolných hasičů. Většina finančních zdrojů na požární ochranu pochází od místních orgánů.⁴⁷³

9. Švédsko

Ve Švédsku můžeme najít pět typů hasičských sborů a to obecní hasičské a záchranné sbory, pokrývající většinu obcí a mající hasiče zaměstnané na plný nebo částečný úvazek, hasičské a záchranné sbory svazů obcí, průmyslové hasičské sbory, letištní hasičské sbory, zaměstnávající hasiče ve výkonu vojenské služby, a dobrovolné hasičské sbory, kterých je jen několik v zemi. Ve 253 švédských obcích je celkem asi 790 hasičských stanic. Požární ochrana přísluší pod ministerstvo národní obrany, ústředním orgánem je Státní záchranný úřad. Vedle Státního záchranného úřadu jsou zřizovány jednotlivými územními správními orgány ve městech a obcích vlastní požární sbory. Součástí záchranných služeb je i civilní ochrana obyvatelstva. Požární sbory jsou ve své činnosti relativně nezávislé na ústředním úřadu. Mezi základní úkoly hasičské služby patří zdolávání požárů, likvidace chemických havárií, záchrana zraněných osob z terénních oblastí, záchrana uvězněných osob z lavin a sesuvů půdy, záchrana osob z vody, likvidace následků povodní, likvidace ropných havárií, likvidace následků

⁴⁷² RYBOVÁ, M.: *Požární ochrana, ekonomika a řízení v ČR a EU*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 94 s.

⁴⁷³ RYBOVÁ, M.: *Požární ochrana, ekonomika a řízení v ČR a EU*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 94 s.

přírodních katastrof, odvrácení bezprostředního vodního nebezpečí a vedení operací k minimalizaci škod na majetku a životním prostředí. Některé obce poskytují také lékařskou záchrannou pomoc bez souvislosti se zásahy v neočekávaných situacích a smluvně zajišťují plnou nebo částečnou sanitní službu pro lékařskou správu. Výdaje na požární ochranu a záchranářské služby platí obyvatelstvo ve formě komunální a vládní daně.⁴⁷⁴

⁴⁷⁴ dtto

VI. DISKUSE - ZÁVĚR

Již i laická veřejnost zaznamenala, že struktura činnosti jednotek požární ochrany za poslední tři dekády doznala zásadních změn, a to tak statisticky významných, že již na první pohled evokují úvahy nad směřováním požární ochrany a jejím dalším budoucím vývojem. Pro srovnání nám může posloužit statistika vedená Ministerstvem vnitra, která je dostupná na webových stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky⁴⁷⁵. Pro komparaci struktury zásahové činnosti srovnáme graf z roku 1991, kdy podíl požárů⁴⁷⁶ činil 46,3 % z celkové zásahové činnosti jednotek požární ochrany. Pro srovnání v roce 2018 tvoří zásahy u požárů 16,3 % událostí, u kterých jednotky požární ochrany zasahují.

Celkově snižující se trend je patrný i z posledních dostupných statistických dat, kdy údaj např. z roku 2019 (14,1 % požárů z celkových událostí) a údaj za první pololetí roku 2020 (podíl na pouhých 13,1 %) ukazují setrvale klesající tendenci; statistická data ze statistické ročenky pro rok 2023⁴⁷⁷ přináší historicky nejnižší podíl požárů na úrovni pouhých 11,3 %. Takto nízká procentuální hodnota již vede k úvaze, zda pro jednotky požární ochrany skutečná zásahová činnost u požárů již není poněkud okrajovou disciplínou. Naopak nepochybný a trvale progresivní (vyjma drobných meziročních výkyvů) je nárůst zásahové činnosti u dopravních nehod⁴⁷⁸ a v kategorii tzv. „technických havárií“⁴⁷⁹. Statistické sledování zahrnuje do kategorie technická pomoc tři subkategorie:

- 1) technickou pomoc,
- 2) technologickou pomoc a
- 3) ostatní pomoc.

Technická pomoc je zásah k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů menšího rozsahu mimo technologickou pomoc a dopravní nehodu, např.:

- vyproštění osob z výtahu,
- nouzové otevření bytu,
- odstranění překážek z komunikací i jiných prostor,
- otevírání uzamčených prostorů,
- likvidace spadlých stromů, elektrických vodičů apod.,
- odvětrání prostor,
- záchrana osob a zvířat,
- čerpání, uzavírání a navážení vody,
- asistence při hledání nástražného výbušného systému,
- provizorní nebo jiné opravy,

⁴⁷⁵ [cit. 8. 8. 2024] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> nebo průběžné kvartální přehledy: <https://www.hzscr.cz/clanek/info-servis-statistiky-prubezne-ctvrtletni-prehledy.aspx>

⁴⁷⁶ Definice požáru - § 2 písm. m) vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů. „Požárem se rozumí, každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.“ Tato definice je aplikována i pro potřeby statistického sledování událostí.

⁴⁷⁷ NEDĚLNÍKOVÁ, H. et al.: Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru 2023, 2023. s. 67. Dostupné z: <https://www.hzscr.gov.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> [cit. 8. 8. 2024]

⁴⁷⁸ Pro potřeby statistického sledování událostí je „dopravní nehoda“ – zásah související s provozem dopravního prostředku v pohybu, při níž došlo k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku. Dopravní nehoda s následným požárem patří vždy do kategorie požár. Za dopravní nehodu je považován i případ, kdy JPO odstraňovaly pouze drobné následky nehody (očištění komunikace nebo odstranění úniků látek – provozních náplní vozidel apod.), pokud to byl následek dopravní nehody výše uvedené definice.

⁴⁷⁹ Pro potřeby statistického sledování událostí je „technická havárie“ – zásah u události vedoucí k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů.

- vyprošťování předmětů, osob,
- měření koncentrací nebo radiace.

Technologická pomoc – zásah vedoucí k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů zejména v technologickém provozu podniků. Ostatní pomoc – zásah, který nelze klasifikovat jako technickou havárii. Jde např. o snášení, odvoz nebo převoz pacienta, pátrání po pohřešovaných osobách, monitoring (např. vodních toků, používaných normných stěn), kontrola průjezdnosti komunikací, pomoci na vyžádání jiného subjektu (přímo i nepřímo poskytnutá pomoc).

V roce 2018 představují dopravní nehody 17,9 % z celkové zásahové činnosti a v roce 2019 pak 16,9 % s výhledem za první dva kvartály roku 2020 zatím cca 15,7 %. Technická pomoc v roce 1991 je vykázána na úrovni cca 26 %, který je viděno současnou optikou statistiky nutno mírně navýšit; podíl soubornější kategorie „technických havárií“ či přesněji podíl zásahů v této kategorii ve srovnání s celkovou zásahovostí je v roce 2018 vykázán na 52,2 % a v roce 2019 na 55,5 %. Jak vidno, lze doslova hovořit již bez nadsázky o marginalizaci zásahů u požárů a dominanci a masivnímu nárůstu právě v kategorii „technických havárií“ nepožárního charakteru. Nesporným faktem je i ustalující se převaha zásahů u dopravních nehod nad zásahy u požárů.

Z nejaktuálnějších statistických dat dovozujeme za rok 2023 podíl zásahové činnosti na **požárech 11,3 %, u dopravních nehod 15,7 %, úniky nebezpečných látek 5,5 %, technické havárie 59,8 % a plané poplachy 7,5 %**.

HZS ČR eviduje v roce 2023 - 17.758 požárů, což je o 15 % méně, než v roce 2022. Ve sledovaném období (2023) vyjžděly JPO **171.928krát**, z toho zasahovaly u 153.275 mimořádných událostí a provedly 18.653 ostatních činností, které nemají charakter bezprostředního ohrožení životů, zdraví, majetku a životního prostředí.

Každé 2 minuty vyjela JPO ze své stanice. Každých 6 minut JPO zachránily nebo evakovaly jednu osobu, celkem to bylo 89 326 lidí. V prosinci okolo Vánoc zasáhlo ČR špatné počasí, které mělo za následek vysoký nárůst počtu mimořádných událostí. Počet mimořádných událostí v prosinci byl více než dvakrát větší ve srovnání s počtem mimořádných událostí v klidnějších částech roku.

Usmrčených osob nalezených při požárech bylo v roce 2023 méně o 18 %. Celkem u požárů zemřelo 105 osob, z toho 83 osob v přímé souvislosti s požárem. A celkem se zranilo 1 410 osob, to bylo méně o 9 %.

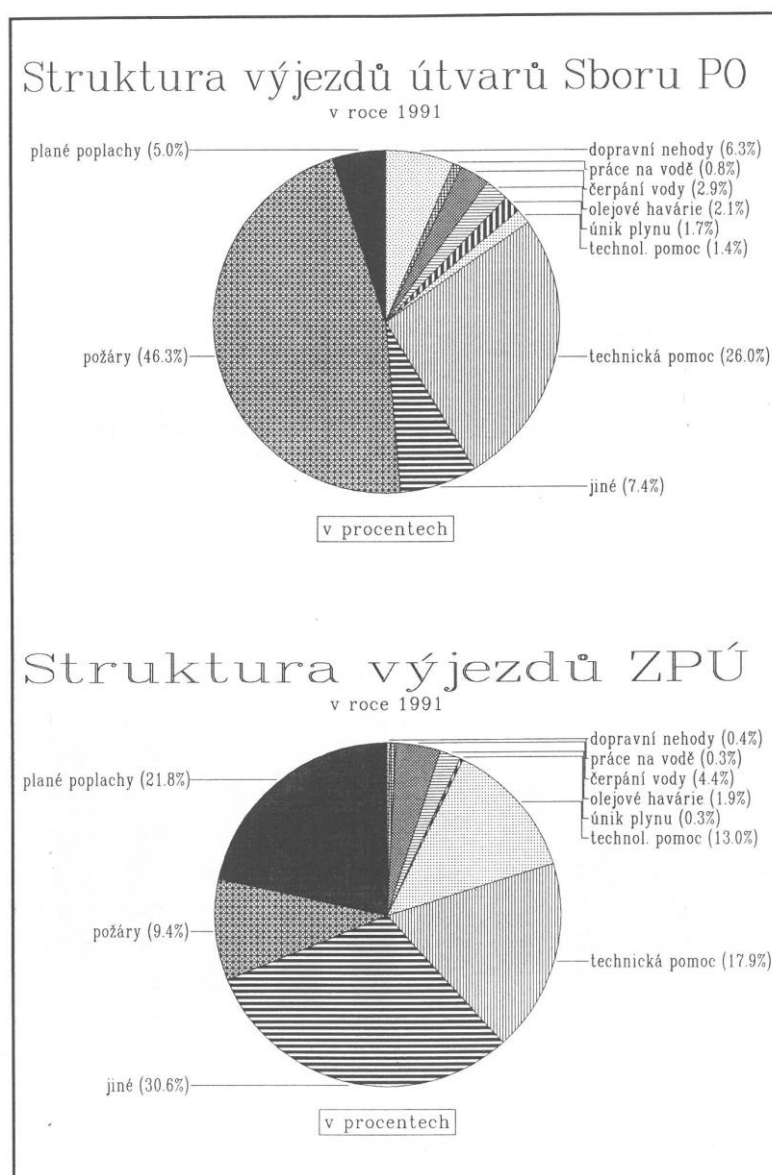
Dopravních nehod s účastí JPO eviduje HZS ČR **24 050**, což je o 11 % událostí více než v loňském roce. V souvislosti s dopravními nehodami zasahující JPO zachránily nebo evakovaly 23 042 osob. Zvýšený počet dopravních nehod byl zaznamenán v prosinci v souvislosti se špatným počasím.

Plané poplachy - ve sledovaném období JPO vyjely k **11 515 planým poplachům**, jejich počet vzrostl o 8 %. K navýšení počtu dochází zejména v kategorii špatného fungování elektronické požární signalizace. Tato kategorie se za posledních 10 let zvýšila dvojnásobně.

V současné době zajišťuje tuto pomoc **247 jednotek HZS ČR, 93 jednotek HZS podniků, 6 063 JSDH obcí a 89 JSDH podniků**.

Kontinuálně se zvyšují jak přímé škody, tak uchráněné hodnoty, které stouply o 120 % a činily 27 879,5 mil. Kč.

Pro ucelení HZS ČR má 11886 příslušníků a zaměstnanců z toho 10 850 příslušníků ve služebním poměru a 1036 zaměstnanců v pracovním poměru; HZS podniků – 3148 profesionálních hasičů v jednotkách. Počet členů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí a podniků – 80 618.

16

Obr. Statistika struktury výjezdů dle typů zásahové činnosti - Statistická ročenka požárností 1991, MV ČR Hlavní správa sboru požární ochrany za rok 1991⁴⁸⁰

⁴⁸⁰ Str. 16 - [cit. 10. 8. 2020] dostupné na <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

Z výše uvedeného je více než patrné, že dochází k poměrně radikálnímu vývoji na úseku požární ochrany (in largo sensu) v krátké časové periodě; vývoj lze tedy bez nadsázky považovat za spíše revoluční, než evoluční a postupný. Vhodné je i srovnání s vývojovou tendencí 1. pololetí roku 2024 dostupné na webových stránkách HZS ČR⁴⁸¹.

Právě překotný vývoj oblasti požární ochrany a fakticky změna struktury a dominantního zaměření zásahové činnosti jednotek požární ochrany musí být doprovázeny úpravou právního prostředí.

Prvním počinem měnícím právní základnu je nesporně nový zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky. Jedná se o zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění pozdějších předpisů. Viděno optikou naznačeného problému je zajímavým novým institutem tzv. „mimořádný úkol“ definovaný v § 3 citovaného předpisu. Zákon upravuje situaci, kdy Hasičský záchranný sbor plní mimořádně i úkoly, jejichž splnění je nezbytné v zájmu ochrany života nebo zdraví obyvatel, životního prostředí, zvířat nebo majetku, pokud toto plnění nenáleží jinému orgánu veřejné správy nebo plnění takového úkolu orgánem veřejné správy není za daných podmínek možné a tento orgán o takové plnění požádá, je k plnění takového úkolu způsobilý, takovým plněním není ohrožena jeho činnost a hrozí nebezpečí z prodlení. Pro účely plnění konkrétního mimořádného úkolu může (nikoli však musí) vláda na návrh ministra vnitra vyčlenit prostředky ze státního rozpočtu.

Dle důvodové zprávy návrh zákona vytváří právní předpoklad pro mimořádné plnění úkolů ve veřejném zájmu, pokud tyto úkoly nejsou nikomu svěřeny, nebo sice mají svého adresáta, avšak jejich efektivní splnění není možné za daných podmínek po tomto adresátovi požadovat. Příkladem může být například likvidace sněhové kalamity. Adresátem žádosti je hasičský záchranný sbor, resp. územně příslušná organizační část tohoto veřejného sboru. Právní podmínkou pro toto plnění je ovšem jednak nezbytnost takového plnění v zájmu ochrany života nebo zdraví anebo majetku, jednak hrozba nebezpečí z prodlení. Návrh zákona dále stanoví podmínku způsobilosti hasičského záchranného sboru k takovému plnění a neohrožení jiných standardních úkolů. Způsobilostí se rozumí jak způsobilost personální, tak i způsobilost materiální a odborná. Protože se jedná o mimořádné úkoly, nebude na ně zaměřena odborná příprava. Vždy se ad hoc posoudí, zda v konkrétním případě je hasičský záchranný sbor schopen úkol plnit či nikoli. Pokud schopen úkol splnit nebude, nelze jej k tomuto plnění nutit. V případě zvířete se pak jedná o živého smyslu nadaného tvora, který není věcí, a ustanovení občanského zákoníku o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze. V ustanovení uvedené podmínky jsou kumulativní, absence jakékoli z nich zakládá právní překážku aplikace. Žádost se podává hasičskému záchrannému sboru.⁴⁸² Pro ucelení - zákon byl schválen 11. 11. 2015 a po nedlouhé legisvakanční době nabyl účinnosti dne 1. 1. 2016.

Nedávná epidemická situace a koronavirová krize přinesla první mimořádné úkoly, kterými byly např. distribuce ochranných pomůcek /roušky, respirátory, rukavice, ústenky etc./ do meziskladových depozitů, nebo svoz občanů České republiky autobusy HZS ze zahraničních letišť a shromažďovacích zón, kontroly zdravotního stavu na hranicích atp.

V podstatě v bezprostřední návaznosti přichází další krize s paletou nových mimořádných úkolů pro hasičstvo. Jedná se o krizi uprchlickou, kdy se dala do pochybu masa válečných uprchlíků z Ukrajiny napadené Ruskou federací. Situace byla o to

⁴⁸¹ [cit. 20. 8. 2024] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/info-servis-statistiky-prubezne-ctvrtletni-prehledy.aspx>

⁴⁸² Důvodová zpráva k z. č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru) ze dne 8. 4. 2015. Vláda ČR/Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (tisk č. 459/0).

složitější, že dominantní část tvořily ženy s malými dětmi, téměř bez vybavení, ošacení a často i bez finančních prostředků. Obrovskou část práce odvedli zaměstnanci HZS ČR v rámci tzv. Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU). Detailnější popis zapojení do nového mimořádného úkolu považuje autor práce za nadbytečný a uzavírá blok s tím, že existence mimořádných úkolů i enormních rozsahů se stala zaužívanou praxí.

Otázkou však zůstává, zda právní úprava postavená na několika neurčitých právních pojmech bude pro současnou situaci dostačující, zejména pokud řeší toliko možnost takového konání v rámci jedné složky IZS. Předmětné řešení je klasickou záplatou řešící problém okamžitě, nikoli však komplexně a tím méně pak systémově. Velmi zajímavou doposud nepoloženou otázkou je, zda by pojetí mimořádného úkolu obstálo v testu ústavnosti, a to vzhledem k zásadě enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí a ústavních postulátů (cf. čl. 2 odst. 3 Ústavy).

K samotným výstupům disertační práce je třeba poznamenat, že oba prezentované styly zpracování tématu jsou pro nepřilíhané pole práva požární ochrany poněkud obtížněji aplikovatelné. Klasická právní věda a metodologie vždy podpůrně využívá poznatky doktríny a judikatury – zejména judikatury vysokých soudních instancí. Jak již bylo uvedeno je právo požární ochrany s literární podpůrnou základnou na štiřu, přičemž rozsáhlou podporu nelze najít ani v judikatuře. Rovněž forma zpracování segmentu požární ochrany, kdy velká část materie je doplňována podzákonnými právními předpisy, se ukazuje jako značně nepřehledná, zejména pak pro laiky. Prostá extrakce právního textu podzákonných předpisů a jeho subsumpce ke správným zákonným ustanovením je nesnadná i pro erudovanější odborníky.

Absence odborné i laicky srozumitelné literatury má toliko jedno elementární řešení, kterým je pomyslná hozená rukavice pro vytvoření textů, a to ideálně odborníky z řad Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (níže již jen „GŘ HZS ČR“), nebo z řad zkušených teoretiků a praktiků s četnými oborovými zkušenostmi. Dlužno akcentovat, že právě někteří specialisté GŘ HZS ČR výzvu přijali a začaly se objevovat typicky úzce specializované, ale kvalitní odborné texty (např. v časopise 112).

Nicméně vzhledem k dluhu v oblasti publikační činnosti si zacelení mezer vyžádá dlouhou, nelehkou a intenzivní práci. Autor disertační práce si nedělá iluze, že by právě jeho texty významně situaci změnily, ale alespoň by mohly iniciovat tvorbu dalších kolegů z řad GŘ HZS ČR či HZS krajů.

Velká diskuze je vedena nad možností novelizace zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, jako celku. Již několikrát byly zahájeny práce, sestaveny týmy pro přípravu komplexní novely, avšak snahy vyzněly vždy do ztracena. Důvodů je celá řada, přičemž je nutno akcentovat možnou ústavní nekonformnost staršího právního textu, problematický legislativní proces atakovaný silnými politickými, ale i lobbystickými zájmy a tlaky skupin např. z oblasti průmyslu, elektromobility, energetiky, pojišťoven, oblasti životního prostředí apod.

Jako průchozí a patrně jediná t. č. úspěšná se jeví cesta drobných separátních změn a oprav, pro kterou se zaužívalo označení „řešení salámovou metodou“, kdy jsou záplatovány či doplňovány ustanovení zákona typicky v reflexi nějaké zásadní mimořádné události či krizové situace (viz kapitola o dílčích novelách výše). Metoda změn ad hoc je však často řešena ve zrychleném procesu s nedostatečnou přípravou a se zapojením všech dotčených vnitrozoborových úseků, což přináší chybovost či zjevnou nesystémovost takových procesů olemovaných horkou jehlou.

Diskusní závěr by měl směřovat od obecnějšího ke konkrétnějšímu. Je tedy třeba

doplnit několik poznatků k oběma hlavním částem práce. První je soubor již k publikaci přijatých textů autora disertace ucelených do začátku komentářové formy zpracování zákona s dominantním zaměřením na členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí a následně rozbor a popis povinností právnických a podnikajících fyzických osob včetně subjektů provozujících činnosti se zvýšeným a vysokým nebezpečím.

Pochopitelným dalším úkolem, který si může autor práce naplánovat, je další zpracování textu zákona komentářovou formou, a to jak nabízí řazení paragrafů zákona. Velkou výzvou je lakonický a jen zdánlivě jednoduchý § 7 zákona o požární ochraně, který však upravuje (a zamýšlí upravovat) problematické oblasti zdrojů vody, nástupních ploch pro hasiče a povinnosti v souvislosti se správou lesa viděno optikou požární ochrany a požáru v Hřensku. Každá z popsaných oblastí by si zasloužila generační revizi a přepracování. Návazné paragrafy jen telegraficky oglosujeme - § 8 a § 9 se dotýkají problematiky pultů centrální ochrany, která byla v nedávné době po rozsáhlém přezkumu zcela komplexně přepracována poté, kdy původní strategii přezkoumával ÚOHS či příslušné soudy. Soudně byla řešena problematika odborné způsobilosti, právní předpisy stavebního práva zcela změnily pojetí některých částí státního požárního dozoru, diskuze a spory odborníků doprovázející oblast spalinových cest rovněž skončily u soudu. Vzhledem k nákladnosti může být problematické zřizování hasičských záchranných sborů podniků. Zajímavá a pro právní rozbor vhodná je oblast zřizování společných jednotek či přesněji saturace povinností jednotky požární ochrany, jenž má být obligatorně zřízena a není, jiným subjektem z řad státu (HZS krajů), právnických osob či obcí. Emoce vyvolává v řadách hasičstva oblast fotovoltaiky, elektromobility a obecněji elektrobaterií a jejich hašení. Ve stádiu klidu před bouří je pak oblast přestupků a správních trestů za delikty na úseku požární ochrany. I zde je nově ustanovena odborná skupina, která se pokusí věc řešit; prvotní poznatky však ukazují, že při řešení správního trestání se bude muset zářít hluboko do hmotněprávní části zákona, což se neobejde bez jiskření třecích ploch.

Další hlavní částí disertační práce v řazení je třetí částí textu s názvem „Odškodňování úrazů členů JSDHO“ implementuje autor do disertace na základě doporučení odborníků při katederním semináři k disertační práci. Téma „Vybrané aspekty problematiky zákona o požární ochraně“ lze uchopit nejen komentářově, ale i jinou vědecko-výzkumnou metodou – formou zpracování vědecko-výzkumného projektu. Autorovi práce se naskytla možnost uchopení konkrétního fenoménu práva požární ochrany v rámci výzkumného úkolu renomovaného vědeckého ústavu. Jedná se o přístup cestou řešení výzkumného úkolu Výzkumného ústavu bezpečnosti práce v.v.i. ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy. Autor disertační práce v rámci projektu společně s doc. JUDr. Martinem Štefkem, Ph.D., DSc. zpracoval výzkumné výstupy právního charakteru; zejména rešerši relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO⁴⁸³ a praktickou metodiku vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů⁴⁸⁴. Pro vymezení problematiky spoluautorství autor práce extrahoval toliko části zpracované výhradně a originárně jeho osobou, přičemž proklamuje, že podíl jiného spoluautora v prezentovaném textu nepřevyšší 5-10 %.

Konkrétně se jednalo o výzkumný úkol č. 04-S4-2021-VUBPBOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů, řešený Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i. jako hlavním řešitelem a Právnickou fakultou Univerzity Karlovy jako spoluřešitelem pod vedením prof. RNDr. Pavla Danihelky, CSc. Projektové a vědecko-výzkumné zpracování tak přineslo alternativní možnost zpracování tématu, jejímž aplikovaným a dnes hojně využívaným výstupem je část samostatně pojmenovatelná jako „Metodika odškodňování úrazů členů

⁴⁸³ ŠTEFKO, M. a F. DOSTÁL. Rešerše relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO. BOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů. Praha: VÚBP, 2021.

⁴⁸⁴ ŠTEFKO, M. a DOSTÁL, F. et al.: Metodika vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů. 1. vydání, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021, ISBN: 978-80-87676-49-3.

jednotek sboru dobrovolných hasičů⁴⁸⁵. Tato část disertační práce přináší detailnější komplexní rozbor historického vývoje právní úpravy, úplnou rešerši se zaměřením na komentáře k dotčeným zákonům, komparaci se zajímavou slovenskou úpravou a pak dle autora práce i nejhodnotnější popis postupu v právně složité a sporné oblasti včetně popisu procesních kroků v jednotlivých typech nárokování újmy (škody). Předmětná část je určena a dle četné odezvy i aktivně využívána členy JSDHO v případě úrazu, neboť i laikovi nastiňuje popis algoritmu vedoucímu k saturaci nároku. Dále přináší praktické rady a upřesňuje jaké nároky poškozenému přináleží a kdo mu je povinen je hradit, a to včetně nešťastné varianty úmrtí. Metodická pomůcka tak představuje splnění druhého hlavního cíle práce a přináší výstup vědecké práce, který bezprostředně aplikovatelný pro praxi.

Projekt je v současné době ukončený a všechny výstupy řádně publikovány. Pro ucelení zadání projektů mířilo na detailní analýzu současného stavu legislativy, standardizovaných postupů při činnosti dobrovolných hasičů spadajících pod BOZP (v pracovním poměru) a identifikaci nejasností a problémů v souvislosti s BOZP. Vytvoření návrhu řešení nedostatků nalezených analýzou. Vytvoření systému podpory vzdělávání dobrovolných hasičů a jejich vzdělavatelů k dosažení vyšší úrovně BOZP a koherence právních náležitostí. Hlavním cílem bylo zvýšení úrovně BOZP hasičů v pracovním poměru při výcviku a zásazích; dílčí cíle pak:

- Zvýšení přehlednosti předpisů BOZP pro dobrovolné hasiče a doporučené postupy řešení situací při mimořádných událostech.
- Omezení negativních dopadů potenciálních nebezpečí na zdraví při zásahu a výcviku.
- Zvýšení znalostní báze o BOZP u dobrovolných hasičů.

V rámci projektu byly splněny všechny požadované cíle. Ke zvýšení přehlednosti předpisů pomohlo dotazníkové šetření, legislativní analýza a vytvořená metodika pro odškodňování dobrovolných hasičů.

Pro zvýšení znalostní báze o bezpečnosti a ochraně zdraví hasičů a omezení negativních vlivů na zdraví hasičů při zásazích, byli hasiči osloveni formou dotazníkových řešení. Tím se zmapovaly jejich znalosti a zkušenosti. K tomuto účelu pomohly i workshopy a konzultace se zástupci hasičů. V rámci řešení projektu byla též řešena problematika MSD členů JSDH. V rámci workshopů a podcastů probíhaly osvětové kampaně se zaměřením na fyzický a psychický stres při zásazích a jejich negativní vliv na zdraví hasičů.

Součástí projektu jsou definovány další výzkumné potřeby, které nebyly v kapacitách řešení tohoto projektu, ale měly by vést ke zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví dobrovolných hasičů. Tyto potřeby jsou dále specifikovány. Za účelem řešení těchto potřeb byly také připraveny a odeslány projektové žádosti na národní i mezinárodní úrovni.

Na základě předchozích získaných zkušeností a preliminární analýzy byly stanoveny dva směry tohoto projektu. První směr byl zaměřen na legislativní analýzy a problematiku řešení úrazů, popř. úmrtí hasičů při zásahu. Druhý směr byl zaměřen na analýzu problematiky ochrany zdraví hasičů související s výkonem aktivit v rámci JSDH.

Z hlediska metodologie byly zvoleny následující metody pro řešení projektu:

- Literární rešerše
- Legislativní analýza
- Dotazníkové šetření

⁴⁸⁵ Cf. část III. odst. 5 až 13.

- Konzultace a jednání s experty
- Workshop a praktická preliminární měření
- Praktické experimenty

V rámci zadání projektu byly stanoveny následující očekávané výstupy projektu, z nichž s přihlédnutím k dominantnímu autorství jsou pro tuto práci podstatné dva výstupy popsané níže a dva Policy Brief.

V_{souhrn}	Souhrnná zpráva projektu BOZP v JSDH
N_{metS}	Metodika vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů
W₁	Stresové faktory u dobrovolných hasičů
W₂	Vliv stresorů při vysoké zátěži
J_{ost}	Wind driven (forced draught) impact on enclosure fires
A₁	Činnost dobrovolných hasičů včetně jejich BOZP
A₂	Stresové faktory u dobrovolných hasičů
A₃	Dobrovolní hasiči a vzdělávání
O₁	Legislativní analýza
O₂	Osvětový materiál – úrazy dobrovolných hasičů, odškodňování
O₃	Osvětový materiál – ochrana zdraví hasiče

Legislativní analýza (O₁)

Základním problémem analyzované úpravy je její složitost. Velmi obtížné je především shromáždění všech podkladů nezbytných pro žádost o odškodnění. Náročnost se zvyšuje, pokud tuto, žádost včetně potřebných podkladů, je povinen si obstarat zraněný hasič sám. To platí v případě, že odškodnění nerealizuje zaměstnavatel, ale přiznává-li jej HZS, pak je výlučně na žadateli, aby získal do zaměstnavatele příslušná potvrzení. Téměř nesplnitelné je unesení povinnosti důkazní v případech, kdy hasič je podnikatelem. Shrnutí celkové problematiky je popsáno v dokumentu **Vstupní právní rešerše – ÚRAZY DOBROVOLNÝCH HASIČŮ**.

V rámci legislativní analýzy byl proveden exkurz do historie požární ochrany a hasičského práva, historický vývoj právní úpravy odškodňování hasičů, analýza současné právní úpravy, judikatura, rozhodovací právní praxe a případové studie související s odškodněním dobrovolných hasičů a ostatních složek IZS. Páteční bloky jsou uvedeny právě v této disertační práci.

Obrázek: Obálka vstupní právní rešerše, zaměřené na problematiku úrazů dobrovolných hasičů

Metodika vzdělávání o odškodňování členů JSDH (NmetS)

Platná právní úprava poskytuje dostatečné garance k úplné kompenzaci újmy zraněnému hasiči či pozůstalým. Je ovšem pravdou, že je komplikovaná a její aplikace vyžaduje reakci profesionála. Proto je na místě v první řadě popularizace této úpravy, aby se i prostý dobrovolný hasič byl schopen v ní alespoň rámcově orientovat.

Metodika je rozdělena na část teoretickou a praktickou. První část tvoří teoretický základ a obsahuje mj. podmínky odškodňování nebo popis procesu odškodňování. Druhá část je soustředěna na vzdělávací podklady, a to včetně kvízových otázek a modelových situací. Přílohou pak je vzor formuláře pro odškodňování.

Cílem této metodiky je poskytnout přehledný metodický postup řešení úrazu, popř. úmrtí členů jednotek sborů dobrovolných hasičů, souvisejících s jejich činností a zároveň poskytnout vzdělávací podklady pro školení těchto členů.

Většinová – praktická část představující de facto celou metodiku - je uvedena právě v této disertační práci.

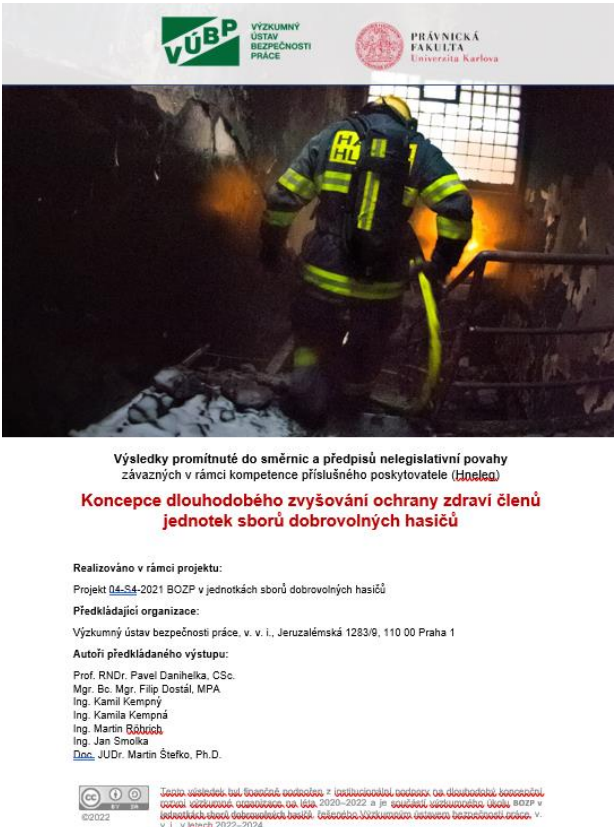

Obrázek: Obálka metodiky vzdělávání o odškodňování členů JSDHO (N_{metS})

Koncepce dlouhodobého zvyšování ochrany zdraví členů jednotek sborů dobrovolných hasičů (Hneleg)

Jako další výstup projektu byla vytvořena koncepce s cílem dlouhodobého zvyšování ochrany zdraví členů JSDH. V rámci tohoto dokumentu byly zanalyzované získané informační podklady, SWOT analýza, definované dlouhodobé problémy ochrany zdraví hasičů zejména s ohledem na onkologická onemocnění, muskuloskeletální poruchy a dopady fyzického i psychického stresu na zdraví hasičů. Součástí práce bylo stanovení dalších výzkumných potřeb v oblasti ochrany zdraví dobrovolných hasičů.

Tuto část autor zmiňuje jen pro její neodlučitelný doprovodný charakter, avšak akcentuje, že na této části tvůrčím způsobem neparticipoval. Pro projekt a vědeckovýzkumný úkol je však zásadní a je třeba ji zmínit.

Obrázek: Obálka Koncepce dlouhodobého zvyšování ochrany zdraví členů jednotek sborů dobrovolných hasičů (H_{neleg})

Policy Brief I – Ochrana zdraví členů JSDH – odškodňování (O2)

První Policy Brief byl zaměřen na problematiku odškodňování členů JSDH, v rámci nějž byl zjednodušený diagram a odkaz na metodiku N_{metS}, která podrobněji popisuje řešení dané problematiky pro další diseminaci výstupů projektu a osvětovou činnost.

Obrázek: Úvodní strana Policy Brief I – Ochrana zdraví členů JSDH – odškodňování (O2)

Policy Brief II – Stres a dobrovolní hasiči (O3)

Policy Brief je zaměřen na stresové faktory související s činností dobrovolných hasičů a jejich vlivem na celkové zdraví hasičů. Obsažena jsou i doporučení preventivních opatření a odkaz na podcast s panem Ing. Martinem Röhrichem, kde je problematice věnována větší pozornost.

Obrázek: Úvodní strana Policy Brief II – Stres a dobrovolní hasiči (O3)

VII. LITERATURA

1. CITACE LITERATURY, PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, JUDIKÁTŮ A NOREM /dle pořadí v textu práce/

MALANÍK, M.: *Empirický výzkum metodologie interpretace práva*. Disertační práce. Brno, 2018. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce: doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D. str. 14 a násl.

KOMÁR, P.: *Zákon o ochrane pred požiarimi - komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. s. 336. ISBN 978-80-8168-411-1.

MATES., P.: *Oprávnění hasičů při zásazích*. 1. vydání. Ostrava: SPBI, 2008. s. 20. ISBN: 978-80-7385-032-6.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 15 A 45/2014 - 38.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 1211/2001, ze dne 24. 4. 2002

Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 6. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 182/05.

Usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93.

Nález č. 3/1992 Sb. Ústavního soudu ČSFR.

DOSTÁL, F. a ŠTEFKO, M. et al.: *Metodika vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů*. 1. vydání, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021, ISBN: 978-80-87676-49-3.

UHLÍŘ, L. *Dějiny evropských policejních sborů*. Praha: Police History, 2007, s. 19-27.

SZASZO, Z. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Český Těšín: MV – GŘ HZS ČR, 2010, s. 310.

MATES, P., ŠKODA, J., VAVERA, F.: *Veřejné sbory*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 384.

BLAŽKOVÁ, K. et al.: *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2015. s. 328.

VONÁSEK, V. et al.: *Statistická ročenka 2015 České republika. Požární ochrana Integrovaný záchranný systém, Hasičský záchranný sbor ČR*. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2016. s. 43. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> [cit. 30. 7. 2024]

NEDĚLNÍKOVÁ, H. et al.: *Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru 2023*, 2023. s. 67. Dostupné z: <https://www.hzscr.gov.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> [cit. 30. 7. 2024]

Vláda ČR: *Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky*. PSP ČR: 10. 9. 1997.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015. s. 23.

Ministerstvo obrany ČR: *Obranná strategie České republiky: odpovědný stát a spolehlivý spojenec*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, Odbor komunikace a propagace, 2012. s. 12.

Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR: *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR, 2013. s. 75.

Ministerstvo obrany ČR: *Bílá kniha o obraně*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany ČR, Odbor komunikace a propagace, 2011. Schváleno Usnesením vlády č. 369 ze dne 18. 5. 2011. s. 167.

NATO: *Strategic Concept For the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation*. [online] Lisbon, 2010 [vid. 2016-06-28]. Dostupné z: www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf [cit. 30. 7. 2024]

Rada Evropské unie: *Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace EU, 2009. s. 43.

ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V.: *Právní rámec krizového managementu. Management záchranných prací*. 1. vydání. Frýdek-Místek: SPBI, 2005. s. 100.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
Zákony č. 372/2011Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších.

Zákon č. 373/2011Sb., o specifických zdravotních službách, a ve znění pozdějších předpisů a zejména zákon č. 374/2011Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č.133/1985 Sb., o požární ochraně*. PSP ČR: 1. 10. 1985.

Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)*. PSP ČR: 8. 4. 2015. (tisk č. 459/0).

BOHDALO, D., HARAZÍMOVÁ, R., MLSNA, P., VAVERA, F., VÁŇA, L.: *Legislativní proces (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna MV, s. p. o., 2011, s. 547.

Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

Zákon č. 238/200 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vláda ČR, Poslanecká sněmovna PČR: Poslanecká sněmovna PČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 283/2021 Sb., změna některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákonů*. PSP ČR: 24. 8. 2020. (tisk č. 1008/0).

Vláda ČR, Poslanecká sněmovna PČR: Poslanecká sněmovna PČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2021 Sb., změna některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákonů*. PSP ČR: 24. 8. 2020. (tisk č. 1009/0).

Při požáru domova pro handicapované ve Vejprtech zemřelo osm lidí, místo tragédie navštívil premiér. ČT24 [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/pri-pozaru-domova-pro-handicapovane-ve-vejprtech-zemrelo-osm-lidi-pomoc-slibuje-stat-i-kraje-54108>

BÁRTOVÁ HRADILKOVÁ, E., Ciglerová, J.: *Osm mrtvých, 29 zraněných. Většina se udusila, požár vznikl v jednom z pokojů, říká hasič z Vejprt. Deník N* [online]. 2020-01-19 [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://denikn.cz/274061/pri-pozaru-v-domove-pro-mentálně-postizene-ve-vejprtech-zemrelo-osm-lidi/>

VAVERA, F.: *Požární ochrana v kontextu nové právní úpravy*. The Science for Population Protection, Vol. 15. č. 1/2023 s. 29-37. ISSN 1803-635X.

Vláda ČR, Poslanecká sněmovna PČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 415/2021 Sb., změna zákona o požární ochraně a zákona o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. PSP ČR: 1. 1. 2021. (tisk č. 1027/0).

Vyhláška ze dne 6. prosince 2021 č. 460/2021 Sb., o kategorizaci staveb z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva.

ČSN 73 0875 „Požární bezpečnost staveb - Stanovení podmínek pro navrhování elektrické požární signalizace v rámci požárně bezpečnostního řešení.

ČSN 34 2710 „Elektrická požární signalizace - Projektování, montáž, užívání, provoz, kontrola, servis a údržba“.

Normy řady ČSN EN 54 „Elektrická požární signalizace“.

ČSN 91 6012 „Bezpečnostní úschovné objekty - Požadavky, klasifikace a metody zkoušení odolnosti proti vloupání - Trezory se základní bezpečností“.

ČSN EN 50136-1 „Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení - Část 1: Obecné požadavky na poplachové přenosové systémy“.

ČSN EN 50131-1 ed. 2 „Poplachové systémy - Poplachové zabezpečovací a tísňové systémy - Část 1: Systémové požadavky“.

ČSN CLC/TS 50136-4 „Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení - Část 4: Indikační a ovládací zařízení používaná v poplachových přijímacích centrech“.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001, ze dne 22. června 2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Nařízení vlády č. 172/2001 Sb. ze dne 18. dubna 2001, k provedení zákona o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Poslanecká sněmovna PČR, Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 237/2000 Sb., změna zákona o požární ochraně*. PSP ČR: 9. 2. 2000. (tisk 543/0).

Webové stránky HZS ČR[online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/dotazy-k-zaclenovani-cinnosti-podle-miry-pozarniho-nebezpeci.aspx>>. [cit. 30. 9. 2016]

Webové stránky HZS ČR - Metodická pomůcka na stránkách HZS Zajištění požární ochrany ve stavbách, ve kterých provozuje činnost více právnických nebo podnikajících osob [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/zajisteni-pozarni-ochrany-ve-stavbach-ve-kterych-provozuje-cinnost-vice-pravnickych-nebo-podnikajicich-osob.aspx>>. [cit. 30. 9. 2016]

Závěr č. 101 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 25. 2. 2011.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 84/2013-27 ze dne 22. července 2015,.

PRÁŠKOVÁ, H.: *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C. H. Beck. 2013. s. 161, 298 a násl., 312 a násl.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2007, č. j. 1 As 17/2006 - 121.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 4 As 32/2011 – 78,

HÜTTER, M et al.: *Učební texty pro kurzy požární prevence*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Tiskárna MV, s. p. o., 2015. s. 399.

Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon).

Příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006, ve znění pozdějších nařízení.

Vyhláška č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), ve znění pozdějších předpisů, smluv a sdělení; sdělení MZV č. 60/1999 Sb., o přijetí změn a doplňků Přílohy I - Řád pro mezinárodní železniční přepravu nebezpečného zboží (RID) Přípojku B - Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží (CIM) k Úmluvě o mezinárodní železniční přepravě (COTIF) ze dne 9. května 1980.

ČSN ISO 8421 - Požární ochrana. Slovník - Část 1: Obecné termíny a jevy požáru.

ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb - Nevýrobní objekty.

ČSN 73 0804 Požární bezpečnost staveb - Výrobní objekty.

Webové stránky HZS ČR - Pracovní pomůcka k výkonu státního požárního dozoru - Chemické látky a směsi [online] – Dostupné na: < <http://www.hzscr.cz/clanek/predpisy-predpisy.aspx> >. [cit. 30. 9. 2016]

Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

Webové stránky HZS ČR – úsek prevence [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/prehled-rubrik-a-souvisejicich-odkazu.aspx>> [cit. 30. 9. 2016]

Dotazy k začleňování činností podle míry požárního nebezpečí [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/dotazy-k-zaclenovani-cinnosti-podle-miry-pozarniho-nebezpeci.aspx>>, <<http://www.hzscr.cz/clanek/dotazy-k-zaclenovani-cinnosti-podle-miry-pozarniho-nebezpeci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>> [cit. 30. 9. 2016].

Vyhlášku č. 254/1999 Sb., o technických podmínkách požární techniky, ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 3. 2014, sp. zn. 10 A 290/2010 – 466.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. As 97/2014 - 48 dne 23. dubna 2015.

Vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 31. srpna 1999 č. 202/1999 Sb., kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří.

Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 11/2002 Sb. ze dne 14. listopadu 2001, kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů.

ČSN ISO 3864 – Grafické značky /Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky. (ČSN 01 8013 Požární tabulky).

Vyhláška č. 294/2015 ze dne 27. října 2015, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích.

ČSN ISO 3864 Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky.

ČSN 01 8013 Požární tabulky.

NOORI, M.: *Únikové cesty. Požární prevence*. 2-7_Unikove_cesty.pdf. 2006 Webové stránky [online] – Dostupné na: <http://people.fsv.cvut.cz/www/wald/Pozarni_odolnost/text/specialiste/2/2-7_Unikove_cesty.pdf>. [cit. 30. 11. 2016]; Folwarczny, L., Pokorný, L.: *Evakuace osob*. Ostrava: SPBI. 2006. 125 s.

KUPILÍK, V.: Stavební konstrukce z požárního hlediska. Praha : GRADA, 2006. s. 272.

HEJTMÁNEK, P., NAJMANOVÁ, H., POKORNÝ, M.: *Únikové cesty*. Datum: 25. 3. 2016 - Webové stránky TBZ-info <http://www.tzb-info.cz/> [online] – Dostupné na: <<http://www.tzb-info.cz/pozarni-bezpecnost-staveb/13656-unikove-cesty>> [cit. 30. 11. 2016].

ČSN 27 4014 změna Z1 Bezpečnostní předpisy pro konstrukci a montáž výtahů.

Rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 29 A 43/2012 – 50 ze dne 30. října 2014.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 78 Ad 46/2013 - 26 dne 13. srpna 2015.

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích V Pardubicích sp. zn. 52 A 44/2014 – 53 ze dne 18. prosince 2014 sp. zn. 52 A 44/2014 – 53.

Metodický materiál č. 9 Odboru veřejné správy, dozoru a kontroly, uveřejněno 3. prosince 2015 „Znění zákonného zmocnění k vydání obecně závazné vyhlášky obce, kterou se vydává Požární řád obce.“ Webové stránky MV ČR [online] – Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicky-material-c-9.aspx>>. [cit. 30. 11. 2016]

Nařízení vlády č. 173/1997 Sb. ze dne 25. června 1997, kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody.

Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění tehdy platných předpisů.

Vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živic.

VAVERA, F.: *Podmínky požární bezpečnosti při provozování komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv (právní úprava)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. 128 s.

Vyhláška č. 294/2015 Sb. ze dne 27. října 2015, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích (dopravní značka B 29 s dodatkovou tabulkou "Nástupní plocha pro požární techniku").

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

HENDRYCH, D. a kol.: *Právní slovník*, 3. Podstatně rozšířené vydání, Praha : C. H. Beck, 2009, str. 184.

SLÁDEČEK, V.: *Obecné správní právo*. 3. Aktualizované a upravené vydání. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 227 a násl.

HENDRYCH, D a kol.: *Správní právo*. Obecná část. 9. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 201 a násl.

PRŮCHA, P. *Správní právo*. Obecná část. 7. vydání. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2007, s. 362.

Rozsudek NSS ze dne 4. ledna 2012 sp. zn. 1 As 131/2011 – 62.

Webové stránky MV ČR [online] – Dostupné na: <<http://www.hzscr.cz/clanek/popis-fungovani-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-zjistovani-pricin-vzniku-pozaru.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

Motivační video ZS pro MV ve spolupráci s HZS hl. m. Prahy v roce 2012 Dostupné na: <<https://youtu.be/vwuytHQVMUo>>. [cit. 30. 3. 2017]

KISLINGER, R.: *Požárně technické charakteristiky a technické informace pro potřeby ZPP*. Praha : MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015.s.196. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/soubor/kniha-zpp-ptch-pdf.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

PEKAR, V. S.: *Zjišťování příčin požárů v rámci státního požárního dozoru*. Ostrava: SPBI. 2011. s. 111.

KISLINGER, R.: *Vybrané požáry automobilů a technických zařízení*. Praha : MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. s.80. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/soubor/automobily-sazba-176x250-8-ki-web-pdf.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

KISLINGER, R.: *Vybrané požáry 1*. Praha : MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2016. s. 204. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/soubor/vp-sazba-176x250-final-web-pdf.aspx>>. [cit. 30. 3. 2017]

Pokyn GŘ HZS ČR č. 29 roč. 2015, kterým se stanoví postup pro zajištění optimalizace výkonu SPD zjišťováním příčin vzniku požárů.

Pokyn GŘ HZS ČR č. 46 roč. 2013, kterým se stanoví postup HZS ČR při zjišťování příčin vzniku požárů, ve znění Pokynu GŘ HZS ČR č. 49/2014.

JELÍNKOVÁ, J.: *Kontrolní řád. Správní řád (vybraná ustanovení). Praktický komentář*. Praha : Wolters Kluwer. 2016. S. 304.

VEDRAL, J.: *Kontrolní řád. Komentář*. Praha : RNDr. Ivana HexnErová – BOVA POLYGON. 2015. S. 256.

JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., LIBOSVÁR, O.: *Zákon o kontrole. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014. s. 290.
<<http://www.hzscr.cz/clanek/pozarne-technicke-expertizy-oddeleni-pozarne-technickych-expertiz.aspx>> [cit. 30. 08. 2024]

Nařízení Středočeského kraje č. 5/2017 ze dne 26. 1. 2017, o stanovení podmínek k zabezpečení požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru.
aplikace - <https://paleni.izscr.cz/>

KROUPA, B.: *Požární ochrana. Praxe ve firmě*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2003. s. 160.

Vyhláška Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu ze dne 19. května 1978 č. 50/1978 Sb. o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů.

ČSN 07 8304 Tlakové nádoby na plyny - Provozní pravidla.

ČSN 65 0201 Hořlavé kapaliny - Provozovny a sklady.

Vyhlášky Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu ze dne 19. května 1978 č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů.

CÁB, S. *Požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb. Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(7), 2 a násl.

CÁB, S. *Nebezpečí výbuchu v průmyslových provozech. Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(10), 12 a násl., a další.

SAMKOVÁ, A., ŠKRÉTA, K. *Profesní kvalifikace - cesta pro zvyšování odbornosti pracovníků a snižování nezaměstnanosti. Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, **2017**(7), 40 a násl.

Webové stránky MV ČR – HZS ČR [online]: <<http://www.hzscr.cz/clanek/predpisy-predpisy.aspx>>. [cit. 29. 9. 2017]

NEUGEBAUER, Tomáš. „Utajené“ zpřísnění požární bezpečnosti. *Bezpečnost a hygiena práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, **2016**(9), 20.

HANUŠKA, Zdeněk: *Konspekt 1-1-6, Požární taktika, Základy požární taktiky, Dokumentace zdolávání požáru všeobecně*. SPBI : Ostrava. 2008, 10 s.

HANUŠKA, Zdeněk: *Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požárů*. 2., opravené a doplněné FACOM : Jílové u Prahy. 1996, s. 80. [dostupné na <http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zpracovani-dzp.aspx>].

Vláda ČR: *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2016 Sb.*, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. PSP ČR: 7. 12. 2015. (tisk č. 677/0).

Příloha k č. j. MV-127235-1/PO-OVL-2017 – „Metodika správního trestání v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky při aplikaci zejména zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.“ Autor: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky ve vazbě na stanoviska Odboru vnějších vztahů a legislativy; metodika je ze dne 30. října 2017.

Konspekty odborné přípravy I. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/konspekty-odborne-pripravy-i.aspx> – odrážka třetí „Dokumentace [cit. 30. 7. 2024]

PAVLÍK, T.: *Změny zákona o požární ochraně*. 2018. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/zmeny-zakona-o-pozarni-ochrane.aspx> [cit. 9. 7. 2018]

Příloha dopisu č. j. MV- 15106-7/PO-IZS-2017 ze dne 17. července 2017 „Postup schválení dokumentace zdolávání požárů“.

MV: Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, č. j. MV- 52763-7/PO-2008

Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 50/2007, kterým se stanoví zásady pro výkon služby a odměňování členů jednotek SDH vybraných obcí.

Vyhláška č. 69/2014 Sb., o technických podmínkách věcných prostředků požární ochrany, v platném znění.

ROUČEK, F.; SEDLÁČEK, J. a kol.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi*, sv. I., str. 268.

Rozhodnutí polského Nejvyššího soudu sp. zn. II PK 311/08 ze dne 9. července 2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 21 Cdo 2162/2016.

Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění, v tehdy platném znění.

Rozsudek NS ze dne 6. 6. 2006 sp. zn. 21 Cdo 2023/2005.

NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74 (R 11/1976, str. 51–52).

NS ze dne 10. 12. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1185/2002 (R 64/2003).

KS v Brně 15 Co 60/70, R 67/1971.

Statistická ročenka 2019. 2019. MV-generální ředitelství HZS ČR jako přílohu časopisu 112, 3/2020.

Zákon č. 311/2001 Z. z., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 314/2001 Z. z., o ochraně před požáry v znění zákona č. 438/2002 Z. z.

HŮRKA, Petr; RANDLOVÁ, Nataša; DOLEŽÍLEK, Jiří; ROUČKOVÁ, Dana; VYSOKAJOVÁ, Margerita et al. *Zákoník práce: komentář*. 7. vydání. *Komentáře Wolters Kluwer. Kodex*. Praha: Wolters Kluwer, 2024. ISBN 978-80-7676-803-1

PICHRT, Jan. *Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání*. 2. vydání. *Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-388-3.

NV SSR ze dne 16. mája 1986 č. 38/1986 Zb., o jednorazovom mimoriadnom odškodňovaní osôb za poškodenie na zdraví pri plnení úloh požiarnej ochrany.

Vyhláška č. 40/1986 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady o požiarnej ochrane.

Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky pod č. j. MV- 24900-3/PO-OVL-2016 dne 4. srpna 2016.

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 15 Co 60/70, publikované pod R 67/1971.

VAVERA, F.: *Zákon o Hasičském záchranném sboru ČR*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. s. 103.

Rozsudek NS ze dne 6. 6. 2006 sp. zn. 21 Cdo 2023/2005.

Zhodnocení NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74 (R 11/1976, str. 51–52).

Rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 21 Cdo 2162/2016.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 1968, sp. zn. 3 Cz 36/68.

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 12. května 2020 č. j. 15 Co 29/2020-136.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 21 Cdo 2736/2020.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020 sp. zn. 25 Cdo 2202/2018 uveřejněný pod č. 82 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2020.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2010 sp. zn. 21 Cdo 1084/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2005 sp. zn. 25 Cdo 1906/2004.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [Systém ASPI].* Wolters Kluwer [cit. 2022-6-4]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace [citováno 4. 6. 2022]

Dostupné: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerna-hruba-mesicni-mzda-graf> [citováno 4. 6. 2022]

Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění nařízení vlády č. 224/2016 Sb.

Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Nařízením vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění NV č. 244/2016 Sb.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Výše pohřebného činí 5000 Kč.

Sdělení MPSV ze dne 17. prosince 2020 č. 575/2020 Sb., o vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2020 pro účely zákoníku práce. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 517/2020 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých podle pracovní právních předpisů (nařízení o úpravě náhrady).

GERLOCH, A., TRYZNA, J., WINTR, J.: *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 497. ISBN 978-80-7380-388-9.

JANOUSEK, L.: *Ústavní soud ČR – pozitivní zákonodárce*. In: KLÍMA, Karel (ed.). *Interpretace práva ústavními soudy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 29.

WINTR, J.: *Vstupní úvahy o metodologii interpretace práva*. [online] VŠEHRD. 11/2010. [cit. 10. 8. 2020] Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2010/11/vstupni-uvahy-o-metodologii-interpretace-prava/>.

KÜHN, Z.: *Aplikace práva ve složitých případech, k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. s. 419. ISBN 80-246-0483-3..

HLOUCH, L.: *Teorie a reality právní interpretace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2011. s. 348. ISBN 978-80-7380-303-2.

SAVIGNY, F. C.: *System des heutigen römischen Rechts*. Leipzig. 1840. s. 213. Cit. dle WINTR, J. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. str. 19.

KNAPP, V.: *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996. Právnícké učebnice. 248 s. ISBN 80-7179-089-3.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnícké učebnice. s. 335. ISBN 978-80-7380-652-1.

KNAPP, Viktor a Aleš GERLOCH. *Právní propedeutika*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 156. ISBN 978-80-7380-386-5.

Stanovisko sociálně-správního kolegia Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 2. 2005 č. j. S 3401/2004-62, publikované jako 498/2005 Sb. NSS.

ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 136 a násl. ISBN 978-80-7598-567-5.

MELZER, F.: *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. Právnícké učebnice. s. 276. ISBN 978-80-7400-382-0.

ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 272. ISBN 978-80-7598-567-5.

GERLOCH, A., TRYZNA, J., WINTR, J.: *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 497. ISBN 978-80-7380-388-9.

HART, H. L. A.: *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-103-2. str. 97).

MARŠÁLEK, P.: *Příběh moderního práva*. Praha: Auditorium, 2018. s. 304. ISBN 978-80-87284-66-7.

PEKÁREK, M.: *Pozemkové právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. str. 13 a 18. ISBN 978-80-7380-253-0.

POLČÁK, R.: *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 640. ISBN 978-80-7598-045-8.

KUKLÍK, J.: *Slovo děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy*. in: ŠUSTEK, P., HOLČAPEK, T. et al.: *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer. 2016. ISBN 978-80-7552-321-1. Str. 31.

VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L., VETEŠNÍKOVÁ, E., ADAMEOVÁ, Z., BOHUSLAV, L.: *Dopravní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 836. ISBN 978-80-7400-409-4.

HANDRLICA, J.: *Jaderné právo a právní futurismus. Jaderné technologie a jejich právní úprava*. Praha: Auditorium, 2019. s. 256. ISBN 978-80-87284-76-6.

HANDRLICA, J.: *Jaderné právo. Právní rámec pro mírové využívání jaderné energie a ionizujícího záření*. Praha: Auditorium. 2012. s. 294. ISBN 978-80-87284-33-9.

TĚŠINOVSKÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R.: *Medicínské právo*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 460. ISBN 978-80-7179-318-2.

JANSA, L., OTEVŘEL, P., ŠTEVKO, M.: *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. s. 488. ISBN 978-80-251-4914-0.

JANSA, L., OTEVŘEL, P., ČERMÁK, J., MALIŠ, P., HOSTAŠ, P., MATĚJKA, M., MATEJKA, J.: *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. s. 432. ISBN 978-80-251-4664-4.

MAISNER, M., DOUBRAVA, P., JANÁK, J., VLACHOVÁ, B., DOMRBOVSKÁ, M.: *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck. 2019. s. 156. ISBN 978-80-7400-744-6.

KUKLÍK, J. et al.: *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. s. 182. ISBN 978-80-87284-28-5.

GARDINER, S. et al.: *Sports law*. 4. vydání. London: New York: Routledge, 2012.

MATES, Pavel. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 7 2007*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2007. s. 399. ISBN 978-80-7201-672-3.

MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 1. 2009*. Praha: Linde, 2009. s. 338. ISBN 978-80-7201-743-0.

RYBOVÁ, M.: *Požární ochrana, ekonomika a řízení v ČR a EU*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 94 s.

MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

HRONEC, Štefan. *Z histórie profesionálneho hasičstva na Slovensku*. 1. vyd. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR - Prezídium Hasičského a záchranného zboru, 2008. 132 s. ISBN 9788089051090.

KOMÁR, P.: *Zákon o ochrane pred požiarimi - komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. s. 336. ISBN 978-80-8168-411-1.

ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ Об аварийно-спасательных службах и статусе спасателя. [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
<http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=h19700087&p2={NRPA}>
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=197461 [cit. 20. 8. 2020]

Webové stránky Hasičského a záchranného odboru pod Ministerstvom vnitra Litevskej republiky <http://www.vpqt.lt/go.php/lit/Teises-aktai/1119> [cit. 20. 8. 2020]

évi CXXVIII. Törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról - [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV

Указ Президента України {Указ втратив чинність на підставі Указу Президента № 419/2019 від 20.06.2019} Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>

2. LITERATURA /soubor textů druhé a třetí části práce/

DOSTÁL, F. *Stručný úvod do problematiky služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Práce a mzda, 2011, 6, str. 33 a násl.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany I. Historie, bezpečnostní systematika a právní základ. Bezpečnost a hygiena práce*, 2016, 7, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany II. Zákon o požární ochraně – významné a aktuální novely a systematika zákona. Bezpečnost a hygiena práce*, 2016, 9, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany III. Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí (část 1.)*. Bezpečnost a hygiena práce, 2016, 11, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany IV. Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí (část 2.)* Bezpečnost a hygiena práce, 2016, 12, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany V. Povinnosti právnických a podnikajících osob dle zákona o požární ochraně – 1. část*. Bezpečnost a hygiena práce, 2017, 1, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany VI. Povinnosti právnických a podnikajících osob dle zákona o požární ochraně – 2. část*. Bezpečnost a hygiena práce, 2017, 2, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany VII. Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob dle zákona o požární ochraně – 3. část*, Bezpečnost a hygiena práce, 2017, 5, ISSN 0006-0453.

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany VIII. Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob dle zákona o požární ochraně – 4. část*, Bezpečnost a hygiena práce, 2017, 7, ISSN 0006-0453,

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany IX. Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti se zvýšeným (a vysokým) požárním nebezpečím – 1. část*, Bezpečnost a hygiena práce, 2017, 10, ISSN 0006-0453,

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany X. Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob provozujících činnosti se zvýšeným (a vysokým) požárním nebezpečím – 2. část*, Bezpečnost a hygiena práce, 2017, 12, ISSN 0006-0453,

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany XI. Dokumentace zdolávání požárů*, Bezpečnost a hygiena práce, 2018, 4, ISSN 0006-0453,

DOSTÁL, F. *Právo požární ochrany XII. Posouzení požárního nebezpečí*, Bezpečnost a hygiena práce, 2018, 7, ISSN 0006-0453.

ŠTEFKO, M. a DOSTÁL, F. et al.: *Metodika vzdělávání o odškodňování členů jednotek sborů dobrovolných hasičů*. 1. vydání, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021, ISBN: 978-80-87676-49-3.

ŠTEFKO, M. A DOSTÁL, F.: *Rešerše relevantní právní úpravy pro případ újmy na zdraví členů JSDHO. BOZP v jednotkách sborů dobrovolných hasičů* 1. vydání, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021.

DANIHELKA, P., ŠTEFKO, M. et al.: Ochrana zdraví členů jednotky sboru dobrovolných hasičů – odškodňování. Policy Brief VÚBP. 2022, 9. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce. ISSN 2695-1606.

3. SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

GERLOCH, A., TRYZNA, J., WINTR, J.: *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 497. ISBN 978-80-7380-388-9.

JANOUSEK, L.: *Ústavní soud ČR – pozitivní zákonodárce*. In: KLÍMA, Karel (ed.). *Interpretace práva ústavními soudy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 29.

WINTR, J.: *Vstupní úvahy o metodologii interpretace práva*. [online] VŠEHRD. 11/2010. [cit. 22. 3. 2014] Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2010/11/vstupni-uvahy-o-metodologii-interpretace-prava/>.

KÜHN, Z.: *Aplikace práva ve složitých případech, k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. s. 419. ISBN 80-246-0483-3.

BOBEK, M., KÜHN, Z.: *Judikatura a právní argumentace*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Auditorium, 2013. s. 494 ISBN 978-80-87284-35-3.

ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, K., KÜHN, Z., BERAN, Z., MARŠÁLEK, P., WINTR, J., ONDŘEJEK, P., TRYZNA, J. ed. *Právo jako multidimenzionální fenomén: pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 799. ISBN 978-80-7380-797-9.

HLOUCH, L.: *Teorie a reality právní interpretace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2011. s. 348. ISBN 978-80-7380-303-2.

SAVIGNY, F. C.: *System des heutigen römischen Rechts*. Leipzig. 1840. s. 213. Cit. dle WINTR, J. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. str. 19.

KNAPP, V.: *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996. Právnické učebnice. 248 s. ISBN 80-7179-089-3.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnické učebnice. s. 335. ISBN 978-80-7380-652-1.

GERLOCH, Aleš a Katarzyna ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, ed. *Soukromé a veřejné v kontextu institucionálních a normativních proměn práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 478. ISBN 978-80-7380-705-4.

KNAPP, Viktor a Aleš GERLOCH. *Právní propedeutika*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 156. ISBN 978-80-7380-386-5.

ONDŘEJEK, P.: *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. s. 136 a násl. ISBN 978-80-7598-567-5.

MELZER, F.: *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. Právnické učebnice. s. 276. ISBN 978-80-7400-382-0.

Hart, H. L. A.: *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2004. s. 312. ISBN 80-7260-103-2.

MARŠÁLEK, P.: *Příběh moderního práva*. Praha: Auditorium, 2018. s. 304. ISBN 978-80-87284-66-7.

MACHALOVÁ, T. et al.: *Aktuální otázky metodologie právního myšlení*. Praha: Leges, 2014. str. 147 a násl. ISBN 978-80-7502-060-4.

PEKÁREK, M.: *Pozemkové právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. str. 13 a 18. ISBN 978-80-7380-253-0.

POLČÁK, R.: *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 640. ISBN 978-80-7598-045-8.

KUKLÍK, J.: *Slovo děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy*. in: ŠUSTEK, P., HOLČAPEK, T. et al.: *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer. 2016. str. 31. ISBN 978-80-7552-321-1.

SVEJKOVSKÝ, J., VOJTEK, P., TESKA ARNOŠTOVÁ, L. *Zdravotnictví a právo*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 453. ISBN 978-80-7400-619-7.

VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L., VETEŠNÍKOVÁ, E., ADAMEOVÁ, Z., BOHUSLAV, L.: *Dopravní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 836. ISBN 978-80-7400-409-4.

HANDRLICA, J.: *Jaderné právo a právní futurismus. Jaderné technologie a jejich právní úprava*. Praha: Auditorium, 2019. s. 256. ISBN 978-80-87284-76-6.

HANDRLICA, J.: *Jaderné právo. Právní rámec pro mírové využívání jaderné energie a ionizujícího záření*. Praha: Auditorium. 2012. s. 294. ISBN 978-80-87284-33-9.

TĚŠINOVSKÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R.: *Medicínské právo*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 460. ISBN 978-80-7179-318-2.

JANSA, L., OTEVŘEL, P., ŠTEVKO, M.: *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. s. 488. ISBN 978-80-251-4914-0.

JANSA, L., OTEVŘEL, P., ČERMÁK, J., MALIŠ, P., HOSTAŠ, P., MATĚJKA, M., MATEJKA, J.: *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. s. 432. ISBN 978-80-251-4664-4.

MAISNER, M., DOUBRAVA, P., JANÁK, J., VLACHOVÁ, B., DOMRBOVSKÁ, M.: *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck. 2019. s. 156. ISBN 978-80-7400-744-6.

KUKLÍK, J. et al.: *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. s. 182. ISBN 978-80-87284-28-5.

GARDINER, S. et al.: *Sports law*. 4. vydání. London: New York: Routledge, 2012.

MATES, Pavel. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 7 2007*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2007. s. 399. ISBN 978-80-7201-672-3.

MATES, Pavel. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 1. 2009*. Praha: Linde, 2009. s. 338. ISBN 978-80-7201-743-0.

RYBOVÁ, M.: *Požární ochrana, ekonomika a řízení v ČR a EU*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 94 s.

HRONEC, Štefan. *Z histórie profesionálneho hasičstva na Slovensku*. 1. vyd. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR - Prezídium Hasičského a záchranného zboru, 2008. 132 s. ISBN 9788089051090.

KOMÁR, P.: *Zákon o ochrane pred požiarmi - komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 336. ISBN 978-80-8168-411-1.

MORÁVEK, J.: *Komparace systému PO ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova univerzita. Ekonomicko - správní fakulta. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. s. 109 s.

Důvodová zpráva k z. č. 320/2015 Sb. ze dne 8. 4. 2015. Vláda ČR/Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (tisk č.459/0).

MALANÍK, M.: *Empirický výzkum metodologie interpretace práva*. Disertační práce. Brno, 2018. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce: doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D. str. 14 a násl.

MATES., P.: *Oprávnění hasičů při zásazích*. 1. vydání. Ostrava: SPBI, 2008. s. 20. ISBN: 978-80-7385-032-6.

SZASZO, Z.: *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010. s. 306. ISBN 978-80-86640-60-0.

WALLINGTON, N.: *Hasičské automobily & historie hasičství: světová encyklopedie: boj s ohněm a záchranné akce: 700 fotografií současné i historické hasičské techniky z celého světa*. 2. vyd. Čestlice: Rebo, 2010. s. 256. ISBN 978-80-255-0407-9.

VAVERA, F.: *Zákon o Hasičském záchranném sboru ČR*. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. s. 103. ISBN 978-80-87544-65-5.

KOPECKÝ, K., FRANC, J.: *Požární ochrana a bezpečnost v praxi: otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2004. Právo pro praxi. S. 122. ISBN 80-247-0729-2.

ŠUBRT, V.: *Zákon o požární ochraně s komentářem: zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, jak vyplývá z úplného znění vyhlášeného pod č. 67/2001 Sb.* Praha: Rego, 2002. s. 110. ISBN 80-86648-03-6.

HANUŠKA, Zdeněk. *Komentovaný zákon o požární ochraně a předpisy související*. III. část. Praha: Codex, 1997. s. 156. ISBN 80-85963-26-4.

SZASZO, Z.: *Komentovaný zákon o požární ochraně a předpisy související*. II. část. Praha: Codex, 1996. s. 179. ISBN 80-85963-15-9.

SZASZO, Z., ŠUBRT, V., ČERNÝ, J.: *Komentovaný zákon o požární ochraně a předpisy související*. I. část. Praha: Codex Bohemia, 1995. s. 123.

SOBIHARD, J., HRONEC, Š.: *Zákon o požiarnej ochrane a súvisiace predpisy*. Bratislava: Práca, 1989. Knižnica bezpečnosti práce, zv. 4/89. s. 246.

GERLOCH, A. HŘEBEJK J., ZOUBEK V. *Ústavní systém České republiky (základy českého ústavního práva)*. 5. Vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 335 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

HARVÁNEK, J. kolektiv autorů. *Teorie práva*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 342 s. ISBN 80-210-1791-0.

HENDRYCH, D. et. al. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck. 2009, 1481 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

PRŮCHA, P. *Správní právo, obecná část*. 8. Vyd. Brno: Doplněk Brno, 2012. 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0.

SKULOVÁ, S.: *Správní právo procesní*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-688-0.

SKULOVÁ, S.: *Správní uvážení: základní charakteristika a souvislosti pojmu*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Řada teoretická, sv. 269. ISBN 80-210-3237-5.

HENDRYCH, D.: *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2016. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-624-1.

HENDRYCH, D.: *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-561-0.

MATES, P.: *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-680-7.

POMAHAČ, R.: *Veřejná správa*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-447-6.

PRŮCHA, P.: *Veřejná správa a správní právo*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6.

PRŮCHA, P.: *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 3.). Brno: Doplněk, 2012. ISBN 978-80-7239-281-0.

SLÁDEČEK, V.: *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-002-8.

VEDRAL, J.: *Správní řád: komentář*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Bova Polygon, 2012. ISBN 978-80-7273-166-4.

HORIZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V.: *Správní právo procesní*. 6. aktualizované a doplnění vydání. Praha: Leges, 2019. Student. ISBN 978-80-7502-365-0.

PEKOVÁ, J., JETMAR, M., TOTH, P.: *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-209-4.

SCHELLE, K.: *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-374-7.

MAREŠ, M., NOVÁK, D.: *Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-202-5.

ZPĚVÁK, A.: *Zákon o integrovaném záchranném systému: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-199-8.

ZPĚVÁK, A.: *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-044-0.

VANÍČEK, J., VODEHNAL, O.: *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

ŠENOVSKÝ, P.: *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015. SPBI Spektrum. Červená řada, 91. ISBN 978-80-7385-172-9.

ADAMEC, V., ŘEHÁK, D., ČERNÁ, L.: *Základy organizace a řízení bezpečnosti v České republice*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2012. SPBI Spektrum. Modrá řada, 20. ISBN 978-80-7385-123-1.

ŘEHÁK, D., MARTÍNEK, B., RŮŽIČKOVÁ, P.: *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015. SPBI Spektrum. Červená řada, 89. ISBN 978-80-7385-169-9.

KRATOCHVÍLOVÁ, L. FOLWARCZNY, L.: *Ochrana obyvatelstva*. 2., aktualiz. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. SPBI Spektrum. Červená řada, 42. ISBN 978-80-7385-134-7.

KAVAN, Š.: *Bezpečná společnost – aktuální otázky krizového managementu*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2015. Studia. ISBN 978-80-87472-85-9.

VILÁŠEK, J., FUS, J.: *Krizové řízení v ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2170-8.

4. SEKUNDÁRNÍ WEBOVÉ ZDROJE:

Statistické sledování HZS ČR [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
<https://www.hzscr.cz/info-servis-statistiky.aspx>

Statistické ročenky HZS ČR [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
<https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

Průběžné kvartální přehledy [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
<https://www.hzscr.cz/clanek/info-servis-statistiky-prubezne-ctvrtletni-prehledy.aspx>

ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ Об аварийно-спасательных службах и статусе спасателя. [cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
<http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=h19700087&p2={NRPA}>

[cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=197461

Webové stránky Hasičského a záchranného odboru pod Ministerstvom vnitra Litevské republiky
[cit. 20. 8. 2020] Dostupné z: <http://www.vpgt.lt/go.php/lit/Teises-aktai/1119>

2011. évi CXXVIII. Törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról -
[cit. 20. 8. 2020] Dostupné z:
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100128.TV

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ {Указ втратив чинність на підставі Указу Президента № 419/2019 від 20.06.2019} Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
[cit. 20. 8. 2020] Dostupné z: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>

5. V TEXTU CITOVANÉ WEBOVÉ ZDROJE HZS ČR:

<http://www.hzscr.cz/soubor/prehled-otazek-ozo-2011-doc.aspx>

<http://www.hzscr.cz/soubor/ucebni-texty-11-pdf.aspx>

<http://www.hzscr.cz/clanek/odborna-zpusobilost-odborna-zpusobilost-fyzickych-osob.aspx>

<http://www.hzscr.cz/clanek/popis-fungovani-procesu-statniho-pozarniho-dozoru-kontrolni-cinnost.aspx>

<http://www.hzscr.cz/clanek/vykon-statniho-pozarniho-dozoru-702198.aspx>

<http://www.hzscr.cz/clanek/uvodni-slova-odboru-prevence-mv-generalniho-reditelstvi-hzs-cr.aspx>

<http://www.hzscr.cz/menu-o-nas-vseobecne-informace.aspx>

<http://www.hzscr.cz/info-servis-statistiky.aspx>

www.hzscr.cz/soubor/postup-pri-tvorbe-dzp-pdf.aspx

<http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zpracovani-dzp.aspx>

<http://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-stanoviska-a-prirucky-jak-zpracovat-dokumentaci-pozarni-ochrany.aspx>

vše: [cit. 20. 8. 2024]

6. JUDIKATURA /užitá v podpůrných materiálech/

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 15 A 45/2014 - 38 ze dne 11. 10. 2016. [ASPI ID: JUD337032CZ]

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 1211/2001, ze dne 24. 4. 2002 [ASPI ID: JUD23183CZ]

Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 6. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 182/05 [ASPI ID: JUD33614CZ],

Usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93 [ASPI ID: JUD31633CZ],

Nález č. 3/1992 Sb. Ústavního soudu ČSFR

Stanovisko sociálně-správního kolegia Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 2. 2005, č. j. S 3401/2004-62, publikovaný jako 498/2005 Sb. NSS.